

ТРЕТЯ
НАЦІОНАЛЬНА
ВИСТАВКА-КОНКУРС
ХУДОЖНЬОЇ
КЕРАМІКИ

КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Міністерство культури України

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному

Державна спеціалізована художня школа-інтернат I-III ступенів
«Колегіум мистецтв у Опішному»

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Львівська національна академія мистецтв

Національна академія наук України

Інститут керамології
– відділення Інституту народознавства НАН України

Національна спілка художників України

Українське керамічне товариство

Полтавська обласна рада

Полтавська обласна державна адміністрація

Генеральний інформаційний
телепартнер:

ПЕРШИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ

Головний медіапартнер:

Генеральний інформаційний
радіопартнер:

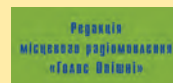
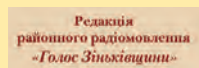
Інформаційні телепартнери:

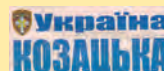
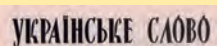
Головний регіональний
інформаційний партнер:

Місцеві радіопартнери:

Офіційні інформаційні партнери:

Офіційні медіапартнери:

Спонсори:

Ministry of Culture of Ukraine
National Museum of Ukrainian Pottery in Opishne
National Academy of Sciences of Ukraine
Ceramology Institute – branch of the Ethnology Institute
of the National Academy of Sciences of Ukraine
Ukrainian Ceramic Society

The Academical Ceramological Series *The Pottery Ukraine* • Issue 4

Міністерство культури України
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному
Національна академія наук України
Інститут керамології –
відділення Інституту народознавства НАН України
Українське керамічне товариство

Академічна керамологічна серія «Україна Гончарна» • Випуск 4

THE THIRD NATIONAL
COMPETITIVE EXHIBITION
OF ART CERAMICS

ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА
ВИСТАВКА-КОНКУРС
ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ

**THE CERAMPЕAK
IN OPISHNE!**

(July 1 – October 30, 2011)

CATALOGUE AND ALBUM

**КЕРАМПІК
У ОПІШНОМУ!**

(1 липня – 30 жовтня 2011)

АЛЬБОМ-КАТАЛОГ

The Ukrainian Ethnology
Publishing House of the National Museum
of Ukrainian Pottery in Opishne

Opishne-2012

«Українське Народознавство»
Видавництво Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному

Опішне-2012

**ББК 85.125 (4Укр) я2
Т66**

**ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ «КЕРАМПК У ОПІШНОМУ!»
(1 липня – 30 жовтня 2011): АЛЬБОМ-КАТАЛОГ /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – *Опішне: Українське Народнознавство, 2012. – 408 с.: іл. + DVD (Академічна керамологічна серія «УКРАЇНА ГОНЧАРНА», випуск 4)***

ISBN 978-966-7322-26-7

Про наймасштабнішу мистецьку подію в галузі української художньої кераміки 2011 року – ТРЕТЮ Національну виставку-конкурс художньої кераміки «КерамПК у Опішному!». На ній було представлено найвидатніші досягнення вітчизняних мистців 2010 – першої половини 2011 року. Національні Виставки-Конкурси перетворилися в неформальні національні форуми творців української гончарної культури, щорічні з'їзди майстрів-гончарів, художників-керамістів, керамологів і мистецтвознавців.

У фундаментальному науковому альбомі-каталозі подано відомості про учасників і членів Жюрі, каталог, анотації й концепції експонованих творів, фотолітопис подій, прес-бібліографію й багато інших матеріалів, важливих для осмислення унікального мистецького явища. Також опубліковано аналітичні статті відомих учених, роздуми мистців про актуальні питання розвитку сучасної художньої кераміки в Україні та світі, художні пошуки й здобутки, дискусійні питання організації й проведення Виставки-Конкурсу.

Видання продовжує академічну керамологічну серію «УКРАЇНА ГОНЧАРНА», яка знайомить читачів із творчим доробком учасників національних керамологічних виставок, конкурсів і симпозіумів.

Додатком до альбому є DVD-диск із відеофільмом про перебіг подій Виставки-Конкурсу.

Для художників-керамістів, майстрів-гончарів, керамологів, мистецтвознавців, культурологів, етнологів, музеєзнавців, краєзнавців, викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, керівників художніх галерей і музеїв, кураторів виставок

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *Україна, Опішне, гончарство, художня кераміка, гончар, кераміст, виставка, керамологія, «КерамПК», «Україна Гончарна»*

**THE THIRD NATIONAL COMPETITIVE EXHIBITION OF ART CERAMICS *CeramPEAK in Opishne*
(July 1 – October 30, 2011): ALBUM AND CATALOGUE /Written and compiled by Oles Poshyvailo; the supervising of the Competitive Exhibition and the search for informational materials by Svitlana Konyushenko. – *Opishne: Ukrainian Ethnology, 2012. – 408 p.: ill. + DVD (The Academical Ceramological Series *The Pottery Ukraine*, issue 4)***

The book deals with the most grandiose artistic event in the branch of the Ukrainian art ceramics in 2011 – the THIRD National Competitive Exhibition of Art *Ceramics CeramPEAK in Opishne*. The most outstanding advances of domestic artists during 2010 – early 2011 were presented in it. The National Competitive Exhibitions have transformed into the informal national forums of the creators of Ukrainian pottery culture, the annual congresses of potters, art ceramists, ceramologists, and art critics.

The information on the participants and the members of the Jury, catalogue, annotations, and concepts of exhibited works, the photographic chronicle of events, the bibliography of press and many other materials, important for the comprehension of this unique art event are given in the fundamental scientific album and catalogue. The analytical articles of well-known scientists, the reflections of artists on actual problems of the development of modern art ceramics in Ukraine and in the world, artistic searches and accomplishments, the debatable questions of the organizing and the carrying out of the Competitive Exhibition are published here as well.

This publication carries on the academical ceramological series *The Pottery Ukraine*, which familiarizes readers with new creative achievements of the participants of national ceramological exhibitions, competitions, and symposiums.

The album is supplemented with a DVD with a movie on the progress of the events of the Competitive Exhibition.

The book is intended for art ceramists, folk craftsmen, ceramologists, art critics, culturologists, ethnologists, museologists, regional explorers, the lecturers and students of artistic educational institutions, the managers of art galleries and museums, the curators of exhibitions

KEY WORDS: *Ukraine, Opishne, pottery, art ceramics, potter, art ceramist, exhibition, ceramology, CeramPEAK, The Pottery Ukraine*

Автор-упорядник,
науковий і літературний редактор
заслужений діяч науки і техніки України,
доктор історичних наук,
професор

Олесь Пошивайло

Куратор Виставки-Конкурсу,
пошукач інформаційних матеріалів

Світлана Конюшенко

Укладач розділу «Учасники»

Світлана Конюшенко

Укладачі розділу «Анотації»

Світлана Конюшенко

Валентина Кульбака

Укладачі розділу «Покажчики»

Оксана Андрушенко

Ольга Карунна

Галина Панасюк

Тетяна Хрипун

Фото

Тарас Пошивайло

Богдан Пошивайло

Відеофільм

Юрій Герасименко

Людмила Пошивайло

Коректори

Людмила Гусар

Олесь Пошивайло

Комп'ютерний набір

Юлія Давидова

Олесь Пошивайло

Перекладач текстів англійською мовою
кандидат історичних наук

Костянтин Рахно

Редактор текстів англійською мовою
кандидат історичних наук,

заслужений діяч мистецтв України

Ігор Пошивайло

Художній редактор, коректура, макет
заслужений працівник культури України

Юрко Пошивайло

Директор випуску

Юрко Пошивайло

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Інституту керамології –
відділення Інституту народознавства НАН України
та Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному**

**РЕКОМЕНДОВАНО ДО ДРУКУ ВЧЕНИМИ РАДАМИ
ІНСТИТУТУ КЕРАМОЛОГІЇ – ВІДДІЛЕННЯ
ІНСТИТУТУ НАРОДОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ
ТА НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ-ЗАПОВІДНИКА
УКРАЇНСЬКОГО ГОНЧАРСТВА В ОПІШНОМУ**

**Роботу виконано в рамках відомчого наукового проекту
Національної академії наук України**

**«Гончарство і проблеми збереження національної ідентичності
в Україні (XIX – початок XXI століття)» (держ. реєстр. №0107U007039)
та відповідно до тематики наукових студій Національного
музею-заповідника українського гончарства в Опішному**

Учасники Третьої Національної виставки-конкурсу художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!» несуть повну відповідальність за автентичність,
атрибуцію й відсутність будь-яких фальсифікацій щодо поданих ними
для експонування творів, а також за достовірність поданої інформації про свої
творчі досягнення.

Фотографування й розміщення в альбомі експонованих на Виставці-Конкурсі
творів здійснено відповідно до п.4.4 контрактів, укладених між Національним
музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному та кожним учасником
Виставки-Конкурсу

Права видавництва «Українське Народознавство» поширюються на всі країни.
Перевидання, репродукції, відтворення, виконання за допомогою розмножувальної,
аудіовізуальної техніки чи будь-якими іншими засобами, а також приватні копії
можуть бути виконані лише з дозволу видавництва «Українське Народознавство»

© Олесь Пошивайло, упорядкування, переднє слово, 2012

© Юрко Пошивайло, макет і художнє оформлення, 2012

© Тарас Пошивайло, фото, 2012

© Людмила Пошивайло, Юрій Герасименко, відеофільм, 2012

© Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, 2012

© Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, 2012

Зміст

Contents

■ <i>Переднє слово</i> ОЛЕСЯ ПОШИВАЙЛА «КерамПІК» як НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОРУМ НЕбайдужих	
■1. ЯК ЦЕ БУЛО ВТРЕТЕ	
•1.1. Історичні відомості	9
•1.2. Експозиція народної кераміки як дзеркало сучасної української культури	28
•1.3. Студентство на «КерамПІКах»: надії й звинувачення	29
■2. З ВЕРШИН І НИЗИН «КерамПІКів»	31
■3. КАТАЛОГ–2012: З ДУМКОЮ ПРО МАЙБУТТЯ	35
•3.1. Поствиставкові меседжі керамологів і керамістів	36
3.1.1. Ганна-Оксана Липа	37
3.1.2. Олена Клименко	38
3.1.3. Тетяна Зіненко	38
3.1.4. Лариса Гавриш	40
3.1.5. Оксана Ликова	41
3.1.6. Микола Вакуленко	42
3.1.7. Анна Лисик	54
3.1.8. Михайло Селівачов	55
3.1.9. Сергій Радько	56
3.1.10. Ігор Пошивайло	57
■4. ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА В АМАТОРСЬКЕ	59
■5. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ КАЛАМБУР ЯК МАШКАРА ВТРАТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	67
■6. ДЖЕРЕЛА	
•6.1. Література	76
•6.2. Архіви	78
•6.3. Відеоматеріали	79
•6.4. Веб-сайти	79
■ ГАННА-ОКСАНА ЛИПА (Львів) ...«художнє ГМО»... У ПОШУКАХ ІСТИНИ	82

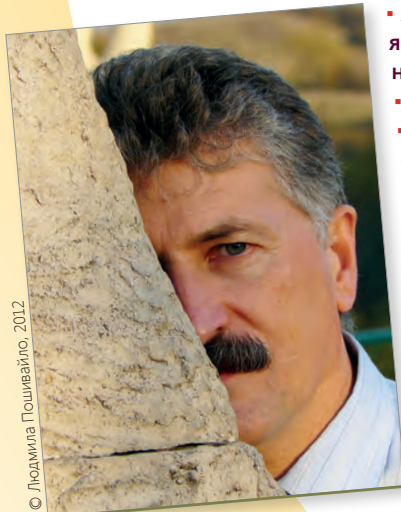
■ <i>A Foreword by</i> OLES POSHYVAILO <i>CeramPEAK</i> as a NATIONAL FORUM of the NOT indifferent	
■1. HOW IT HAPPENED FOR THE THIRD TIME	
•1.1. Historical Data	9
•1.2. The Exposition of Folk Ceramics as a Mirror of the Modern Ukrainian Culture	28
•1.3. The Students at the <i>CeramPEAKs</i> : Hopes and Accusations	29
■2. FROM THE SUMMITS AND BOTTOMS OF THE <i>CeramPEAKs</i>	31
■3. THE 2012 CATALOGUE: WITH A THOUGHT ON THE FUTURE	35
•3.1. The Post-Exhibition Messages of Ceramologists and Ceramists	36
3.1.1. Hanna-Oksana Lypa	37
3.1.2. Olena Klymenko	38
3.1.3. Tetyana Zinenko	38
3.1.4. Larysa Havrysh	40
3.1.5. Oksana Lykova	41
3.1.6. Mykola Vakulenko	42
3.1.7. Anna Lysyk	54
3.1.8. Mykhaylo Selivachov	55
3.1.9. Serhiy Radko	56
3.1.10. Ihor Poshyvailo	57
■4. THE TRANSFORMATION OF FOLK ART INTO THE AMATEUR ONE	59
■5. THE TERMINOLOGICAL PLAY OF WORDS AS THE GUISE OF THE LOSS OF NATIONAL IDENTITY	67
■6. SOURCES	
•6.1. Literature	76
•6.2. Archives	78
•6.3. Video Materials	79
•6.4. Websites	79
■ HANNA-OXSANA LYPA (Lviv) ...An Artistic GMO... IN THE SEARCH OF TRUTH	82

■ ОЛЕНА КЛИМЕНКО (<i>Kyiv</i>) ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ «КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!»: РОЗДУМИ ПРО РОЗДІЛ НАРОДНОЇ КЕРАМІКИ	90	■ OLENA KLYMENKO (<i>Kyiv</i>) THE THIRD NATIONAL COMPETITIVE EXHIBITION OF ART CERAMICS THE CERAMPEAK IN OPISHNE!: REFLECTIONS ON THE SECTION OF FOLK CERAMICS	90
■ ТЕТЯНА ЗІНЕНКО (<i>Opishne</i>) ГЛАМУР ТРІУМФУ (роздуми навколо теми)	100	■ TETYANA ZINENKO (<i>Opishne</i>) THE GLAMOUR OF THE TRIUMPH (Reflections about the Topic)	100
•Перші враження.....	101	•First Impressions.....	101
•Пост-враження (гламур тріумфу, або потенційний блиск виставки).....	106	•Post-Impressions (The Glamour of the Triumph, or The Potential Magnificence of the Exhibition).....	106
■ ЛАРИСА ГАВРИШ (<i>Opishne</i>) ДИТЯЧА ГЛИНЯНА ІГРАШКА НА НАЦІОНАЛЬНИХ «КерамПІКах»: СТОЛІТТЯ ЗМІНЮЮТЬСЯ – ПРОБЛЕМИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ	107	■ LARYSA HAVRYSH (<i>Opishne</i>) CHILDREN'S CLAY TOY IN THE NATIONAL CeramPEAKS: CENTURIES ARE PASSING – PROBLEMS REMAIN	107
•Погляд перший: виставково-конкурсний.....	108	•The First Sight: the Competitive Exhibition One.....	108
•Погляд другий: науковий.....	113	•The Second Sight: the Scientific One.....	113
■ ОКСАНА ЛИКОВА (<i>Opishne</i>) «КерамПІК у Опішному!»: ПРОРАХУНКИ Й ДОСЯГНЕННЯ	118	■ OKSANA LYKOVA (<i>Opishne</i>) CeramPEAK in Opishne: INADVERTENCES AND ACHIEVEMENTS	118
■ МИКОЛА ВАКУЛЕНКО (<i>Yalta</i>) ДУМКИ ПІСЛЯ ВІДВІДИН ОПІШНОГО В ЖОВТНІ 2011 РОКУ		■ MYKOLA VAKULENKO (<i>Yalta</i>) THOUGHTS AFTER THE VISIT TO OPISHNE IN OCTOBER 2011	
•Вступ.....	124	•Introduction.....	124
•Роздуми про народну й академічну кераміку.....	125	•Reflections on Folk and Academical Ceramics.....	125
•Думки про каталог «КерамПІК-2010».....	130	•Thoughts about the Catalogue <i>The 2010 CeramPEAK</i>	130
•Особисті дорікання Олесю Пошивайлу.....	131	•Personal Reproaches to Oles Poshyvailo.....	131
•Кілька слів про кітч.....	132	•Some Words on Kitsch.....	132
•Про поняття «професійна кераміка».....	132	•On the Notion of <i>Professional Ceramics</i>	132
■ АННА ЛИСИК (<i>Lviv</i>) НІБИ ДИХНУЛО З НЕДАВНЬОЇ ЕПОХИ...	134	■ ANNA LYSYK (<i>Lviv</i>) IT SEEMED TO BREATHE FROM THE RECENT TIMES...	134
■ МИХАЙЛО СЕЛІВАЧОВ (<i>Kyiv</i>) ЯКБИ ВИ ВЧИЛИСЬ ТАК, ЯК ТРЕБА...	137	■ MYKHAYLO SELIVACHOV (<i>Kyiv</i>) IF YOU ONLY STUDIED AS YOU SHOULD...	137
■ СЕРГІЙ РАДЬКО (<i>Mezhyrich</i>) ЕПІЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ ГОНЧАРСЬКОЇ КАЗКИ		■ SERHIY RADKO (<i>Mezhyrich</i>) THE THICK OF UKRAINIAN POTTERY FAIRY TALE	
•Спогад про виставку.....	140	•A Reminiscence on the Exhibition.....	140
•Три спроби написання статті.....	141	•Three Attempts to Write an Article.....	141
•Калейдоскоп «ЗДВИГУ-2011».....	141	•The Kaleidoscope of <i>the 2011 Shift</i>	141

■ ІГОР ПОШИВАЙЛО (Kyiv) «КерамПІКові» СИЛУВАННЯ.....	148	■ IHOR POSHYVAILO (Kyiv) <i>The CeramPEAK CONSTRAINTS</i>	148
■ ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ «КерамПІК у Опішному!». Положення.....	156	■ THE THIRD NATIONAL COMPETITIVE EXHIBITION OF ART CERAMICS <i>THE CERAMPEAK IN OPISHNE</i> . Regulation.....	156
■ ВІТАННЯ.....	161	■ GREETINGS.....	161
■ ЖУРІ.....	162	■ THE JURY.....	162
■ УЧАСНИКИ		■ PARTICIPANTS	
Номінація «Академічна кераміка».....	166	Nomination <i>Academical Ceramics</i>	166
Номінація «Народна кераміка».....	177	Nomination <i>Folk Ceramics</i>	177
Поза конкурсом.....	182	Hors Concours.....	182
■ ДУМКИ		■ THOUGHTS	
Членів Журі.....	184	of the Jurimen.....	184
Куратора.....	192	of the Curator.....	192
Учасників Виставки-Конкурсу.....	194	of the Participants of the Competitive Exhibition.....	194
Учасників церемонії нагородження.....	199	of the Participants of the Award Ceremony.....	199
Глядачів.....	203	of the Spectators.....	203
■ ФОТОЛІТОПИС.....	207	■ PHOTOGRAPHIC CHRONICLE.....	207
■ НАГОРОДИ.....	252	■ AWARDS.....	252
■ КАТАЛОГ		■ CATALOGUE	
Номінація «Академічна кераміка».....	262	Nomination <i>Academical Ceramics</i>	262
Номінація «Народна кераміка».....	326	Nomination <i>Folk Ceramics</i>	326
Поза конкурсом.....	364	Hors Concours.....	364
■ АНОТАЦІЇ		■ ANNOTATIONS	
Номінація «Академічна кераміка».....	368	Nomination <i>Academical Ceramics</i>	368
Номінація «Народна кераміка».....	375	Nomination <i>Folk Ceramics</i>	375
Поза конкурсом.....	382	Hors Concours.....	382
■ КОНЦЕПЦІЇ ОКРЕМИХ ТВОРІВ		■ CONCEPTIONS OF SEPARATE WORKS	
Номінація «Академічна кераміка».....	384	Nomination <i>Academical Ceramics</i>	384
Номінація «Народна кераміка».....	390	Nomination <i>Folk Ceramics</i>	390
Поза конкурсом.....	393	Hors Concours.....	393
■ ПРЕС-БІБЛІОГРАФІЯ.....	394	■ BIBLIOGRAPHY OF PUBLICATIONS.....	394
■ ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	395	■ INDEX OF NAMES.....	395
■ ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	399	■ INDEX OF PLACES.....	399
■ ІНФОРМАЦІЯ.....	402	■ INFORMATION.....	402

«КерамПІК» як НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОРУМ НЕбайдужих

© Людмила Пошивайло, 2012

Олесь Пошивайло

- **ЯК ЦЕ БУЛО ВТРЕТЄ** • Історичні відомості • Експозиція народної кераміки як дзеркало сучасної української культури • Студентство на «КерамПІКах»: надії й звинувачення
- **З ВЕРШИН І НИЗИН «КерамПІКів»**
- **КАТАЛОГ-2012: З ДУМКОЮ ПРО МАЙБУТТЯ**
- Поствиставкові меседжі керамологів і керамістів • Ганна-Оксана Липа • Олена Клименко • Тетяна Зіненко • Лариса Гавриш • Оксана Ликова • Микола Вакуленко • Анна Лисик • Михайло Селівачов • Сергій Радько • Ігор Пошивайло
- **ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА В АМАТОРСЬКЕ**
- **ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ КАЛАМБУР ЯК МАШКАРА ВТРАТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ**
- **ДЖЕРЕЛА** • Література • Архіви • Відеоматеріали • Веб-сайти

*«Ми працюємо з глиною від «КерамПІКа» до «КерамПІКа»
Лесья Падун, художниця-керамістка (Львів)*

1. ЯК ЦЕ БУЛО ВТРЕТЄ

1.1. Історичні відомості

2011 року Гончарська столиця України – Опішне – приймала вже ТРЕТЮ Національну виставку-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» – наймасштабнішу подію року в галузі української художньої кераміки (куратор – Світлана Конюшенко, науковий співробітник Відділу виставок Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному). Вона відбувалася в рамках ТРЕТЬОГО Тижня Національного Гончарного Здвиження «ЗДВИГ-2011» [61; 62]. У церемонії її

офіційного відкриття (1 липня), окрім власне авторів творів, взяли участь учасники **Міжнародного наукового симпозиуму «Реалії народного мистецтва: персональний і трансперсональний діалог»***, який у ці дні відбувався в Опішному (29.06 – 02.07.2011) [32]; **Е-літньої АКАДЕМІЇ ГОНЧАРСТВА для харизматиків, романтиків, диваків і діячів** (14.06 – 03.07.2011) [15]; **ДРУГОГО ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2011: 11x11»** (17-30.06.2011) [12] – частина художників-керамістів з України (**Тамара Береза, Ганна Друль, Андрій Ільїнський, Анна Лисик, Ірина Марко, Юрій Мусатов, Ірина Норець**), Болгарії (**Маргарита Іванова**) та Грузії (**Георгі Пачкорія**), а також Куратори: заступник з культурно-освітньої роботи генерального директора Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, куратор-менеджер **Тетяна Литвиненко**; художник-кераміст, голова Керамічного творчого центру Вільнюської академії мистецтв, член Національної спілки художників Литви, куратор-художник **Томас Даунора-Гобіс**; керамолог, завідувач Лабораторії кераміки кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, куратор-технолог **Ніна Чопенко** [див.: 12, с.31-35]. З ними також були члени Жюри «КерамПІКа»: мистецтвознавець, завідувач Відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України, кандидат мистецтвознавства **Людмила Герус** (Львів, Україна); музеолог, генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному **Людмила Дяченко** (Опішне, Україна); керамолог, мистецтвознавець, науковий співробітник Відділу декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України, кандидат мистецтвознавства **Олена Клименко** (Київ, Україна); онук славетного українського мистця, академіка Василя Григоровича Кричевського, скульптор, художник-кераміст **Василь Лінде-Кричевський** (Бунвіль, США); керамолог, етнолог, завідувач Відділу керамології новітнього часу Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, кандидат історичних наук **Людмила Метка** (Опішне, Україна); художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві **Свейн Нарум** (Лунде, Норвегія); директор Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, заступник Голови Наглядової Ради Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, голова Правління Українського керамічного товариства, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **Олесь Пошивайло** (Опішне, Україна); художник-кераміст, художник-монументаліст, заслужений майстер народної творчості України **Сергій Радько** (Межиріч, Україна); художник-кераміст **Володимир Хижинський** (Луцьк, Україна); художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві, засновник і куратор Міжнародних симпозиумів кераміки «*Intonation – Deidesheimer Kunsttage*» **Фридеріке Цайт** (Дайдесхайм, Німеччина); керамолог, мистецтвознавець, докторант Львівської національної академії мистецтв, кандидат мистецтвознавства **Ольга Школьна** (Київ, Україна). Жюри активно працювало того ж дня.

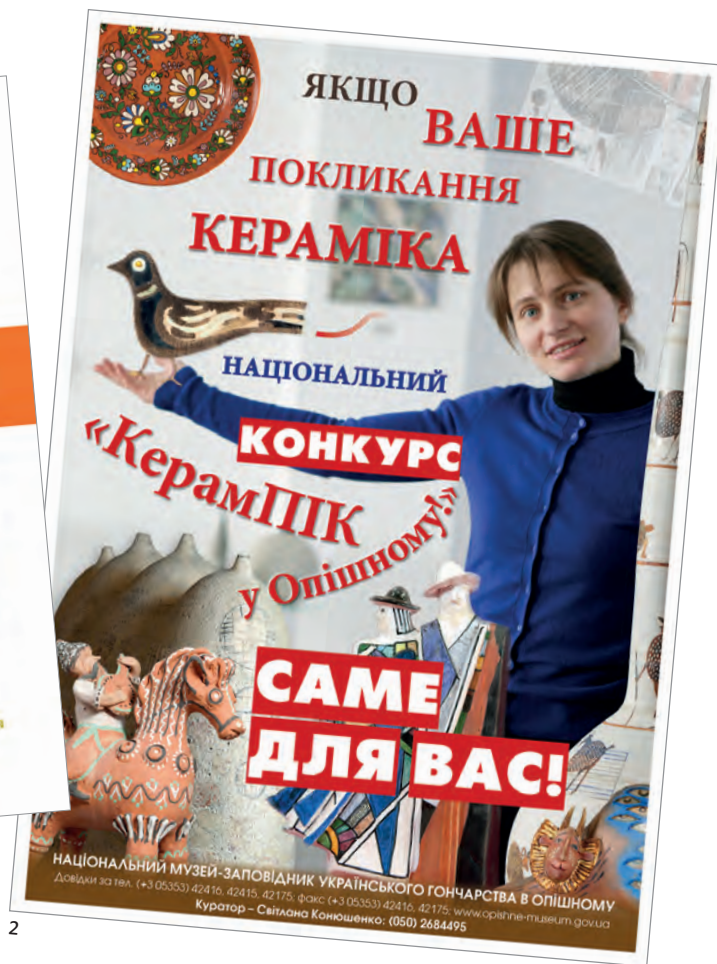
Відомий різьбяр Полтавщини **Олександр Олешко** (сміт.Нові Санжари) подарував для Меморіального музею-садиби гончарської родини Пошивайлів три різьблені твори з портретами славетних опішнянських мистців Гаврила, Явдохи й Миколи Пошивайлів.

Учасники вернісажу також ознайомилися з виставкою творів учасників ДРУГОГО ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2011: 11x11», виставкою ДРУГОГО Національного фотоконкурсу «*Гончарні Візії країни*» [13], керамологічними виставками «**ОЛЕКСАНДРА СЕЛЮЧЕНКО: життя і творчість на світлинах і в архівних**

*Тут і далі в усіх цитатах збережено авторську мову й правопис; виділення окремих слів, словосполучень чи речень (жирністю, курсивом, підкресленням) належать Олесю Пошивайлу

1

2

1. Обкладинка буклета з положенням про ТРЕТЮ Національну виставку-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!». Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011. Репронт [52; 61]

2. Рекламний плакат ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!». Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011. Репронт [61]

Дещо з поліграфічної продукції
ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!».
Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011. Репринт [61; 62]

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

документах», «ОДЕРЖИМА керамікою» (до 90-річчя від дня народження славетної української гончарки Олександри Селюченко); «Іван Білик» (до 100-річчя від дня народження лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженого майстра народної творчості України, опішнянського гончаря **Івана Білика**); виставкою вибраних гончарних і живописних творів ідеолога III Національного стилю в Україні, заслуженого майстра народної творчості України, художника-концептуаліста, кераміста **Сергія Радька**. Народні пісні всім присутнім натхненно дарував київський фольклорний гурт «**Рожаниця**».

У день відкриття Виставки-Конкурсу в Опішному розпочався **ТРЕТІЙ Міжнародний мистецький фестиваль-ярмарок «Гончарний Всесвіт в Україні-2011» («PotteryUniverseUkraine-2011»)** – міжнародна мистецько-виставкова й торговельна акція в галузі сучасної художньої кераміки. Куратором була **Світлана Пошивайло***, заступник із загальних питань генерального директора Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Організатори ставили перед собою завдання розвитку й популяризації мистецтва кераміки через виставки-продажі глиняних виробів, формування національного ринку української художньої кераміки, осмислення концептуальних проблем його розвитку, формування естетичних смаків населення, сприяння різноманітному використанню української кераміки в побуті сучасників. Упродовж трьох днів (01-03 липня 2011 року) свої глиняні твори експонували й продавали гончарі, майстри глиняної іграшки, художники-керамісти з різних регіонів України й Російської Федерації. Зокрема, миски, глечики, горщики, ринки, макітри, куманці, глиняну іграшку (свистунці, вершники, монетка), зооморфну скульптуру та багато іншого пропонували гончарі Опішного (**Віра Важнича, Мар'яна Грисенко, Дмитро й Любов Громові, Ніна Дубинка, Віктор і Валерій Комаревцеві, Галина Міщенко, Людмила Омеляненко, Микола Пошивайло, Юрко Пошивайло, Анастасія Радченко**), димлену кераміку – гончар **Сергій Івашків** з Червонограда (Львівщина), вишукану майоліку – майстри Навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «*Колегіум мистецтв у Опішному*», традиційний опішнянський ужитковий посуд – ПП «*Гончарний круг*» (Опішне). Була широко представлена продукція ТОВ «*Васильківський майоліковий завод*». Також торгували своїм глиняним крамом майстри з Києва, Луганська, Миргорода, Полтави, Михайлівки (Дніпропетровщина).

Микола Коєка з Котельви (Полтавщина) продавав власноруч виготовлені дерев'яні гончарні ножики й стеки. Свої роботи також експонували й продавали майстри вишивки, ткацтва, ляльки-мотанки, соломо- й лозоплетіння, різьблення. Вишивку було представлено

Обкладинка буклета з положенням
про ТРЕТІЙ Міжнародний мистецький фестиваль-ярмарок
«Гончарний Всесвіт в Україні-2011» («PotteryUniverseUkraine-2011»)
Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011. Репринт [51; 61]

*Висловлюю вдячність куратору Світлані Пошивайло за надану інформацію

Рекламні плакати
ТРЕТЬОГО Міжнародного
мистецького фестивалю-ярмарку
«Гончарний Всесвіт в Україні-2011»
(«Pottery Universe Ukraine-2011»)
Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011.
Репринти [61]

ГОСТИННО ЗАПРОШУЮ ДО УЧАСТІ у Фестивалі-Ярмарку
гончарів, художників-керамістів, приватних
підприємців, керамологів, мистецтвознавців, етнологів,
краєзнавців, музеологів, культурологів, колекціонерів,
творчі спілки, підприємства художніх промислів,
студентів вищих навчальних закладів,
учнів старших класів середніх шкіл.

Куратор
Світлана Пошивайло
(066) 7320152

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному • Буль. Партизанська, 102, Опішне, Полтавщина
Довідки за тел. (+3 05353) 42416, 42415, 42175; факс (+3 05353) 42416, 42175; www.opishno.com.ua

в Опішному **Наталія Визір***. Окрім учасників Виставки-Конкурсу, в ньому взяли участь мистці з різних регіонів України. Упродовж 6 днів до початку свята в Опішному йшли дощі. Фундатори неймовірно хвилювалися за долю мистецького дійства. Одна літнього віку мешканка Опішного розповідала: «Я дуже переживала, що нашого свята може не відбутися. Прямо не знала, що й робити! Згодом піднялася вранці, о 4-й годині, й молилася перед образами, щоб не було дощу. Якою ж була моя радість, коли мої молитви було почуто: дощ припинився й весь день був сонячним!».

Отож, гончарі натхненно демонстрували свою майстерність під час змагання за гончарним кругом. Малювальниці ділилися таємницями оздоблення глиняних виробів. До послуг відвідувачів були також майстер-класи гончарів і малювальниць, виставки художньої кераміки, гончарський аукціон, дитячі й молодіжні розваги, мандрівки гончарною столицею на кінному возі, страви української кухні. Для дітей і школярів проводилися захоплюючі мистецькі конкурси – «Щасливі долоньки» й «ДИВОВижний ГЛЕК», гончарські вікторини. Народні пісні й танці виконували учасники фольклорного фестивалю, у тому числі фольклорний гурт «Рожаниця» й гурт автентичної української музики «БУТТЯ» (Київ). Емоції зашкалювали й під час козацьких змагань та етнотанцювального шоу.

Одночасно вперше в Україні відбувся **ПЕРШИЙ Національний фестиваль-конкурс гончарського бодіпейнтіngu**** – загальнодержавна мистецька акція, спрямована на пізнання гончарських традицій через декорування тіла людини на гончарську тематику [39]. Куратор – **Оксана Яценко*****, науковий співробітник Науково-пошукового відділу керамологічних джерел Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Його метою був показ розмаїття, краси й традицій української кераміки засобами гончарського бодіпейнтіngu.

Фундатори виходили з того, що нині в молодіжному середовищі країни все більше поширюється художнє татування тіла. При цьому молоді люди послуговуються елементами, мотивами й орнаментами, імпортованими з інших країн. Їх підосовною є традиції, міфологія, символіка чужоземних культур. Окремі з них взагалі мають сатанинський характер, містять символіку агресивності, насильства, ненависті, смерті. Головною функцією татування впродовж багатьох тисячоліть було інформування інших людей про свою етнічну чи родову належність, соціальний стан, релігійні вірування, причетність до злочинних угруповань тощо. Традиційно татуванням мітили злочинців. Окрім розпізнавальної, воно також виконувало захисну функцію. Нині набуває більш декоративної функції, що дозволяє молоді виділитися з-поміж інших, підкреслити свою індивідуальність. При цьому нерідко використовують єгипетські орнаменти, китайські ієрогліфи, латинські вислови, елементи рослинного чи тваринного світу, персонажі демонології. Використовуючи їх, часто не розуміючи символіки, значення, молоді люди нерідко програмують свою нещасливу майбутню долю. Головне ж, вони в такий спосіб маркують належність їхнього тіла до іноетнічних спільнот і культур. Певною мірою **захоплення татуванням є елементом політики інтернаціоналізації культури повсякденності, переорієнтування молодих поколінь на чужоземні, хибні**

*Висловлюю вдячність куратору Наталі Визір за надану інформацію

**Бодіпейнтіng (з англ. *bodypainting*) – втілення фантазії художника на тілі людини. Прикрашання тіла належить до найбільш давніх звичаїв. З появою інших видів мистецтва впродовж багатовікової історії людства ця традиція не зникла й надалі розвивається як окремий різновид мистецтва. У сучасній молодіжній культурі гончарський бодіпейнтіng – це декорування тіла людини фарбами за мотивами творів кераміки, їх декору, у тому числі й за допомогою гончарної сировини (глина, ангоби)

***Висловлюю вдячність куратору Оксані Яценко за надану інформацію

цінності, відвернення від національних, етнічних традицій. У підсумку вони виконують роль руйнівників національної ідентичності.

З огляду на це, Фундатори Національного фестивалю-конкурсу гончарського бодіпейнтингу прагнули подати **приклад молодим людям, які з тих чи інших міркувань вирішили все ж таки «татуюватися», звернути увагу на красу, розмаїття української народної орнаментики, зокрема тієї, що використовується для оздоблення глиняних виробів.** Елементи, мотиви гончарської орнаментики вже апробовані в українській етнічній традиції; вони чітко ідентифікуються з українським етносом і можуть бути цілком сучасними в культурі ХХІ століття. Не забуваймо при цьому, що глиняний посуд здавна уособлював собою людське тіло! Архаїчний антропоморфізм в осмисленні форм кераміки ще й донині зберігається в термінології гончарного виробництва, побутовій лексиці України. Елементи людського тіла немовби проєктуються на глиняний посуд. Одним словом, **якщо вже тату – то передовсім має бути ЕТНОтату!**

1

1. Обкладинка буклета з положенням про ПЕРШИЙ Національний фестиваль-конкурс гончарського бодіпейнтингу «*BodyCeramicFestUkraine*» («*BCFU-2011*»).

2. Рекламний плакат ПЕРШОГО Національного фестивалю-конкурсу гончарського бодіпейнтингу «*BodyCeramicFestUkraine*» («*BCFU-2011*»).

Автор Юрко Пошивайло. Опішне. 2011. Репринт [39, 61]

2

Тому серед головних завдань Фундатори Фестивалю-Конкурсу задекларували популяризацію художньої кераміки, творчі змагання мистців, їх спілкування й зростання художньої майстерності, показ краси людського тіла через створення на ньому мистецьких творів, демонстрацію образотворчих, виражальних можливостей художніх матеріалів, технік, орнаментів, творчий відпочинок молоді. До участі у Фестивалі-Конкурсі було запрошено молодь віком від 16 до 35 років, передовсім студентів та учнів мистецьких навчальних закладів. Учасники мали створити роботу на тему «Гончарний всесвіт на мапі людського тіла». Обов'язковою умовою була мальовка за мотивами творів української кераміки різних регіонів України і різного часу (різних археологічних культур). Автори мали подати назву роботи та її концепцію (за бажання). Фундатори наперед визначили основні критерії оцінювання конкурсних робіт, а саме: 1) відповідність темі, 2) створення цілісного образу, 3) вишуканість кольорових рішень, 4) складність малюнка, 5) оригінальність, 6) рівень презентації образу моделлю.

У Першому Фестивалі-Конкурсі взяли участь одинадцять творчих дуетів художників і моделей. Вони прибули до Опішного з Дніпропетровська, Новомосковська (Дніпропетровщина), Луцька, Одеси, Миколаєва; Кременчука, Малих Будищ, Микільського, Опішного, Полтави, Попівки, Решетилівки (Полтавщина), Рівного. За рішенням журі, яке очолював **Віктор Карпенко**, президент Української асоціації тату та пірсингу, директор студії татування й однойменного журналу «Планета Тату». ГРАН-ПРІ отримали художник **Тетяна Метель** та модель **Олександр Оленич** за роботу «Прихована мудрість». Першу Премію було присуджено художнику **Дмитру Королю** й моделі **Яні Омеляненко** за роботу «Святість гончарного творення». Другою Премією нагороджено художника **Любов Коваленко** й модель **Яну Плахуту** за роботу «Древо життя». Володарем Третьої Премії стали художник **Тетяна Резнікова** й модель **Стефанія Чаплигіна** за роботу «Об'єднання».

Надалі подібні Фестивалі-Конкурси вирішено проводити щорічно в рамках Тижнів Національного Гончарного Здвиження в Опішному.

Одночасно з ТРЕТІМ Міжнародним мистецьким фестивалем-ярмарком «Гончарний Всесвіт в Україні-2011» відбувався ще й **Національний ковальський фестиваль «ВакулаФЕСТ-XXI»** – загальнонаціональне свято ковальського мистецтва, данина історії й своєрідний акт відродження тисячолітньої традиції єднання ковалів і гончарів [34].

Гефест – у грецькій міфології син Зевса, бог вогню, покровитель ковальського ремесла й найбільш вправний коваль. Афіна – богиня мистецтва й ремесел, зокрема гончарства. Гефест був братом Афіні, і в цій спорідненості богів виявляється історична спорідненість між ковальством і гончарством. Гончарі, як і ковалі, завжди прагнули заручитися підтримкою божеств, які володіли могутньою природною стихією – вогнем. У міфології народів світу глиняний посуд нерідко поставав уособленням вогняної стихії. За доби пізнього середньовіччя в Україні, внаслідок малочисельності, гончарі не завжди могли об'єднатися в самостійній професійній спілці. Тому в усіх відомих випадках гончарі приєднувалися винятково до ковалів. Навіть на цішках гончарних цехів траплялися зображення обцецьок, молотка, лопати, глиняного виробу чи гончарного круга.

Фестиваль було присвячено ХХ річниці Незалежності України. Куратором стала **Ірина Іващенко***, зберігач Відділу фондової роботи Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Метою Фестивалю було проголошено відродження тисячолітньої традиції співпраці ковалів і гончарів, створення високомистецьких художніх творів на тему гончарства, популяризацію ковальства серед населення країни,

*Висловлюю вдячність куратору Ірині Іващенко за надану інформацію

зростання попиту на ковальські вироби й більш широке їх застосування в архітектурі, ландшафті, повсякденному побуті. З-поміж основних завдань Фестивалю – популяризація ковальства й мистців-ковалів через демонстрування ковальської роботи, експонування ковальських творів на фестивальных виставках і в постійній експозиції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, опублікування художнього каталогу, залучення до заняття ковальством молодих майстрів, створення ковальських творів, які славлять споріднене ремесло – гончарство, осмислення гончарної культури виражальними засобами ковальства, синтез двох традиційних для України різновидів декоративно-ужиткового мистецтва, взаємозбагачення образної й декоративної мови гончарства й ковальства; створення художніх творів, у яких поєднуються технології, декоративні елементи, конструктивні частини, створені представниками двох ремесел; творче спілкування ковалів, гончарів і художників-керамістів; проведення ковальських майстер-класів для всіх відвідувачів заходів III Тижня Національного Гончарного Здвиження в Опішному; акцентування суспільної уваги на історичному значенні проголошення 24 серпня 1991 року Незалежності та створення самостійної Української держави – України.

1
2

1. Обкладинка програми
Національного
ковальського фестивалю
«ВакулаФЕСТ-XXI».

2. Рекламний плакат
Національного
ковальського фестивалю
«ВакулаФЕСТ-XXI».

Автор Юрко Пошивайло.
Опішне. 2011.
Репринт [34; 61]

У Фестивалі 2011 року взяли участь 7 мистців з 4 областей України: **Віктор Міхальов** (Донеччина); **Емілія Сидор**, **Святослав Фецинець** (Львівщина); **Артур Погребняк** (Полтавщина); **Едуард Науменко**, **Юрій Савченко**, **Сергій Курило** (Сумщина).

Фестивальні виставки-конкурси відбувалися за двома категоріями: 1) домашніх кованих творів на тему гончарства, привезених ковалями – учасниками Фестивалю, 2) демонстраційних робіт, створених безпосередньо на Фестивалі, на очах у численних глядачів.

Учасники виготовляли твори в таких номінаціях: «*Лінія гончарства*», «*Студентські вершини*» (категорія домашніх ковальських робіт); «*Гончарські рефлексії минулого*», «*Студентські амбіції*» (категорія демонстраційних робіт). Журі «*ВакулаФЕСТ–2011*» очолював **Олег Боньковський** – доцент кафедри художнього металу Львівської національної академії мистецтв, член Національної спілки художників України, член Асоціації північноамериканських ковалів «*ABANA*», заслужений художник України.

Таким чином, майстри-гончарі, художники-керамісти, у тому числі й учасники ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «*КерамПК у Опішному!*», мали унікальну нагоду спілкуватися зі своїми українськими й чужоземними колегами, показувати власну майстерність і творчі здобутки, а також долучатися до проведення інших заходів «*ЗДВИГУ–2011*» [9; 61]. Весь цей феєричний калейдоскоп мистецьких подій захоплював красою, розмаїттям художніх творів, емоціями, враженнями, й, сподіваюся, став незабутньою сторінкою особистої долі кожного, кому пощастило бути в ті літні дні в гончарній столиці України.

* * *

Не менш багатим на керамологічні події видався й третій тиждень жовтня 2011 року. Центральною подією стала **церемонія офіційного оголошення результатів і нагородження переможців 20 жовтня 2011 року**. У ній взяли участь багато авторів експонованих творів (народні майстри-гончарі, художники-керамісти). До них також приєдналися учасники Міжнародного керамологічного симпозіуму «*ФАРФОР-ФАЯНС у світовому й локальному вимірах (історія, мистецтво, побут, бізнес, ідеологія, політика)*», що впродовж 18-21 жовтня відбувався в Опішному [31]; учасники церемонії офіційного оголошення результатів і нагородження переможців V Національного конкурсу публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні (за публікаціями 2008 року) «*KeGoKe–2011*» [див.: 47]; учасники трьох інших церемоній оголошення результатів і нагородження переможців – ДРУГОГО Національного фотоконкурсу «*Гончарні Візії країни*», ПЕРШОГО Національного конкурсу керамологічних музейних експонатів «*КераМузЕк–2011*» та ПЕРШОГО Національного мистецького конкурсу «*Національний музей гончарства – перлина України XXI сторіччя*».

Учасникам і гостям грандіозного мистецького дійства було показано прем'єру документального фільму «*II ІНТЕРСимпозіум кераміки в Опішному «2011: 11x11»* та відеофільму «*II ІНТЕРСимпозіум кераміки в Опішному «2011: 11x11»: фотосесія*», створених Студією «*Відродження*» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (**Людмила Пошивайло**, **Юрій Герасименко**, **Тарас Пошивайло**) [63; 65]. Переглядом фільмів Фондатори прагнули привернути увагу присутніх до щорічних ІНТЕРСимпозіумів. Опісля відбулися емоційні презентації наукового альбому-каталогу «*Національний фотоконкурс у Опішному «Гончарні Візії країни*» [35]. Усі присутні мали нагоду переглянути виставку творів учасників ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «*2011: 11x11*», нову керамологічну виставку «*Недавні пошуки – останні знахідки*» та фотовиставку «*Катастрофа українського фарфору-фаянсу*», присвячені знищеним на початку ХХІ століття фарфоро-фаянсовим заводам України. Для них натхненно музикували тріо бандуристок «*Вишиванка*» Полтавської обласної філармонії у складі

Вікторії Бовтік, Тетяни Чугуєвць та Олени Шевченко; камерний квартет тієї ж філармонії у складі **Ганни Онуцу** (перша скрипка), **Володимира Кармазіна** (друга скрипка), **Андрія Грицяя** (альт) та **Святослава Єзерського** (віолончель). Отже, Третій «КерамПІК» увійшов у історію не лише вишуканими творами в експозиції, але й різноманітними презентаціями, зустрічами з творцями української художньої кераміки.

Загалом у ТРЕТІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» взяли участь 72 мистці з 10 областей та АР Крим, які представляли різні художні школи, різні напрямки розвитку сучасної художньої кераміки. Найбільш представницькою була номінація «Академічна кераміка», в якій 51 автор представив 80 творів (206 предметів). Менш чисельною, порівняно з минулим роком, була експозиція в номінації «Народна кераміка», де 21 автор показав 64 твори (154 предмети). **Динаміку експонентів ПЕРШОГО, ДРУГОГО й ТРЕТЬОГО «КерамПІКів» відображено в таблиці*** на наступній сторінці.

За таблицею можна спостерегти певне зменшення кількості учасників за рахунок народних майстрів (переважно мистців Косова). Тим часом спостерігається стала тенденція до збільшення кількості учасників у номінації «Академічна кераміка». Зросло представництво художників-керамістів із Закарпаття і зменшилося з Київщини. Заодно з цим перестали брати участь мистці Донеччини, Запоріжжя. Основу представництва в цій номінації складають автори зі Львова й Києва, що підтверджує провідну роль цих міст у галузі академічної кераміки й відповідає епіцентрам функціонування двох національних шкіл художньої кераміки – львівської й київської.

1

1. Обкладинка альбому-каталогу «ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»». Опішне. 2011. Репринт [11]

2

2. Обкладинка альбому-каталогу «Національний фотоконкурс у Опішному «Гончарні Візії країни»». Опішне. 2011. Репринт [35]

*Вдячний куратору Світлані Конюшенко за допомогу в підготовці матеріалів таблиці

РІК	2009		2010		2011	
НОМІНАЦІЯ	академічна	народна	академічна	народна	академічна	народна
УЧАСНИКІВ	59		78		72	
УЧАСНИКІВ У НОМІНАЦІЯХ	45	14	46	32	51	21
ЗА РЕГІОНАМИ						
Вінниччина	–	–	–	1	–	1
Волинь	–	–	–	–	1	–
Донеччина	2	–	2	–	–	–
Закарпаття	2	–	2	–	4	–
Запоріжжя	–	–	1	–	–	–
Івано-Франківщина	–	2	–	16	2	–
Київщина	14	–	14	–	10	–
Львівщина	18	–	16	–	20	–
Одещина	2	–	1	–	6	–
Полтавщина	2	12	4	13	3	19
Харківщина	3	–	2	1	2	–
Черкащина	2	–	2	–	1	–
АР Крим	–	–	2	1	2	1
Усього	131 / 227		184 / 378		144 / 360	
<i>(творів/предметів)</i>	94 / 130	37 / 97	108 / 163	76 / 215	80 / 206	64 / 154
Подаровано	29 / 39	24 / 70	28 / 36	40 / 102	26 / 48	29 / 65
<i>(творів/предметів)</i>						
Передано	4 / 8	4 / 18	4 / 20	1 / 8	4 / 8	4 / 18
<i>(творів/предметів)</i>						
Придбано	2	–	7 / 7	3 / 19	10 / 18	3 / 5
<i>(творів/предметів)</i>						

На всіх трьох проминулих «КерамПІКах» спостерігалася незмінна тенденція до створення композицій, тобто побудови творів із кількох окремих предметів. Зокрема, співвідношення твір/предмет за роками було таким: 1,73 (2009) → 2,05 (2010) → 2,50 (2011). При цьому більш чисельне дроблення впродовж 2010–2011 років спостерігалася в номінації «Народна кераміка» (2,62 → 2,83). На ТРЕТЬОМУ «КерамПІКові» першість перехопили художники-керамісти, в яких це співвідношення склало 2,28 (у народній кераміці – 2,40).

Мінливою була й статистика дарування творів Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному: 2009 – 40,46% (відповідно – 30,85% в академічній кераміці й 34,30% – у народній), 2010 – 36,96% (25,90% / 52,60%), 2011 – 39,58% (35,00% / 45,31%). Незначну кількість творів, які отримали Гран-Прі, Першу, Другу й Третю премії, відповідно до Положення про Виставку-Конкурс, автори теж передали Музею-Заповіднику на постійне зберігання.

Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному
щиро вдячний мистцям,
які подарували чи передали свої твори
на довгоче зберігання в музейній колекції!
Віднині Ваша творча спадщина
стає складовою частиною
Національного музейного фонду
Української Держави,
а отже, і важливою пам'яткою в літописові
української художньої кераміки!

**ВІТАЄМО ВАШ МУДРИЙ ВИБІР
НАЙБІЛЬШ НАДІЙНОГО І ПРЕСТИЖНОГО
МІСЦЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ВАШОЇ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ!**

Любов Коваленко, Яна Плахута

Тетяна Зіненко

Олександр Ковальов

Олесь Пошивайло

Іван Гончар, Любов Самойленко

«КЕРАМПІК у ОПІШНОМУ!»

Миттєвості презентації альбому-каталогу ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!». Опішне. 20.10.2011.
Фото Тараса Пошивайла. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Публікуються вперше

КЕРАМІКА

ОПІШ

НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС УМУДЖНОЇ КЕРАМІКИ

Олександр Мірошніченко,
Андрій Собянін

Леся Рось, Григорій Гринь, В'ячеслав Віньковський

Олесь Пошивайло, Ігор Береза

Ірина Марко, Анна Лисик, Леся Рось

Юрій Самійленко, Микола Кіщук

Олена Жернова

Фрагменти експозиції
керамологічної виставки
**«Недавні пошуки –
останні знахідки»**
й фотовиставки
**«Катастрофа українського
фарфору-фаянсу».**
Опішне. 2011.
фото Тараса Пошивайла.
Національний музей-заповідник
українського гончарства
в Опішному, Національний архів
українського гончарства.
Публікуються вперше

Зінаїда Олексенко, Микола Козак, Тетяна Зіненко

Тут динаміка коливалася від року до року: 2009 – 6,11%, 2010 – 2,72%, 2011 – 5,56%. Натомість тенденція до постійного зростання спостерігалася лише щодо кількості експонованих на «КерамПІКах» творів, придбаних Музеєм-Заповідником: 1,53% (2009) → 5,43% (2010) → 9,03% (2011). **Одним із найважливіших підсумків усіх Виставок-Конкурсів стало музеєфікування кращих творів художників-керамістів і народних майстрів-гончарів.** У середньому половина робіт опісля завершення «КерамПІКів» стають експонатами Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. За роками це виглядає так: 2009 – 48,09%, 2010 – 45,11%, 2011 – 54,17%. Таким чином, у тісній співпраці музеологів і мистців для майбутніх поколінь системно зберігаються вершини досягнення української кераміки початку ХХІ століття.

Якщо на перших двох «КерамПІКах» Гран-Прі Конкурсу Журі присуджувало лише творам у номінації «Академічна кераміка», то з 2011 року до Положення було внесено доповнення, згідно з яким на Гран-Прі номінували твори окремо в кожній виставковій номінації. На цьому наполягали члени Журі й народні майстри-гончарі. Після довгих суперечок і пошуку переконливих аргументів було вирішено присудити Гран-Прі львівському художнику-керамісту Ігорю Березі за твір «Білим по чорному» у номінації «Академічна кераміка» та заслуженому працівнику культури України, опішненському гончарю Юрку Пошивайлу за композицію «ДНК мого РОДУ» в номінації «Народна кераміка».

1.2. Експозиція народної кераміки як дзеркало сучасної української культури

Розділ народної кераміки на Третьюму «КерамПІКові» був скромним у аспекті обмеженого представництва традиційних осередків гончарства: лише Опішне (Полтавщина) й Бубнівка (Вінниччина). При цьому на Виставці-Конкурсі, як і в попередні роки, домінували опішненські гончарі. Така ситуація складається не стільки із-за того, що подія відбувається в Опішному, скільки внаслідок принципового ігнорування заходу Національною спілкою майстрів народного мистецтва України, яка ніскільки не заохочує своїх членів брати в ньому участь. Це певною мірою нагадує **корпоративний бойкот:** окремі майстри повідомляють, що участь членів Спілки в заходах ТИЖНІВ Національного Гончарного Здвиження в Опішному «ЗДВИГ» викликає роздратування в керівництва Спілки, а тому, щоб не псувати взаємини, вони відмовляються від участі в «КерамПІКах». Наявність на Третій Виставці-Конкурсі робіт художників-керамістів **Юлії Козятник** (Малютянка, Київщина), **Олександра Ярового** (Бровари, Київщина) та **Сергія Радька** (Межиріч, Черкащина), які були учасниками спілчанських Всеукраїнських молодіжних симпозіумів гончарного мистецтва у Чигирині, є винятком. Та й експонувалися їхні твори в номінації «Академічна кераміка».

Відсутність повноцінного представлення виробів народного гончарства на «КерамПІКах» є й відображенням стану сучасної української культури, в якій упродовж двох останніх десятиліть інтенсивно зникає пласт народного мистецтва. Місця народних майстрів активно, нерідко нахабно й агресивно, займають аматори, які вдають із себе народних майстрів. Така прикра ситуація є й наслідком **індиферентного стану сучасної української гуманітарної науки**, яка все менше займається не лише вивченням сучасного стану, тенденцій розвитку, але й дослідженням теоретичних питань функціонування українського народного мистецтва. Думкою вчених – дослідників народного мистецтва, у тому числі й гончарства, нині не цікавляться під час прийняття законодавчих актів, що стосуються художньої творчості в країні. Тому в різних професійних і соціальних групах населення формуються відмінні, нерідко спотворені, уявлення про сучасне народне мистецтво. Більшість громадян країни означає цим словосполученням приватне виготовлення сувенірів, фактично – аматорське мистецтво.

Ще одна причина малочисельності творів народного мистецтва на «КерамПІКах» – достатньо банальна: **Виставки-Конкурси проводяться щорічно, а народні майстри не продукують кожного року нових, оригінальних творів.** Специфіка народномистецької творчості полягає в постійному відтворенні, тиражуванні притаманних осередкові виробів з усталеними формами й декором. Індивідуальні інновації впроваджуються поступово, нерідко впродовж життя одного-двох-трьох поколінь майстрів. Тільки окремі майстри, як виняток, інколи на основі місцевих традицій починають виготовляти нові для осередку форми, впроваджувати новий декор тощо. Їхні досягнення іноді стають з часом досягненням усього осередку, а часто – так і залишаються харизматичним виверженням творчої енергії, мистецьким експериментом, пошуком власних, відповідних добі творів (наприклад, творчість гончаря **Остапа Ночовника**). Таким чином зберігається й розвивається традиція промислу, його регіональні й локальні особливості, напрацьовуються певні канони творчої праці. Тиражуючи свої виробы, народні майстри, у більшості випадків, виготовляють лише варіанти рукотворів. Тому щороку в них не з'являються суттєві новинки, прикметні для академічних художників-керамістів. За їх щорічної участі в Національних виставках кераміки, фактично, експозиції є значною мірою тотожними. Особливої різноманітності й мінливості творів кожного автора немає. Можливо, й ця обставина утримує народних майстрів від участі в щорічних «КерамПІКах». Щоправда, опішнянських гончарів це ніскільки не стримує в бажанні брати участь у Виставках-Конкурсах.

За радянської доби виставки народного мистецтва завжди приурочували до річниць «Великого Жовтня», «утворення СРСР», «Великої Перемоги», ювілеїв політичних діячів і письменників. **Тобто щорічно відбувалися політично зумовлені святкування, з-поміж яких чільну пропагандистську роль виконували художні виставки.** Участь у них народних майстрів мали забезпечувати обласні Будинки народної творчості. Для останніх це було обов'язковим завданням, яке ніхто не смів ігнорувати. Нинішні ж Будинки народної творчості ніскільки не намагаються популяризувати традиційну художню культуру своїх областей, бо немає відповідної державницької установки провідників країни. Саме тому **за роки Незалежності в Україні не було жодної масштабної національної виставки традиційного гончарства, патрованої на державному рівні.** Єдиною й присутньою компенсацією виставкової порожнечі в галузі народного гончарства була і є участь майстрів у святах народної творчості, етнографічних ярмарках, де збираються мистці з усієї України.

Напевно настав час поміркувати й над проведенням Виставок-Конкурсів народної кераміки хоча б один раз на 5 років. За цей часовий проміжок появляться певні зміни, відійдуть окремі старші майстри й прийдуть молоді. Так само й **щорічне проведення Національних Виставок-Конкурсів у галузі академічної кераміки є значною мірою екстремальним.** Не всі художники-керамісти готові до щорічного показу своїх усе нових і нових творів. Тому у світі частіше практикують бієнале чи триєнале художньої кераміки. Щорічні міжнародні виставки вже багато десятиліть проводять лише в Міжнародному музеї кераміки у Фаенце (Італія) з огляду на щорічну мінливість авторів та їхніх творів, географію учасників.

1.3. Студентство на «КерамПІКах»: надії й звинувачення

На Третьюму «КерамПІКові», як і на попередніх Виставках-Конкурсах, **дуже поверхово, хоча й дещо краще, порівняно з попередніми роками, була представлена творчість молодих художників-керамістів, у тому числі й студентів старших курсів кафедр кераміки.** Фундатори неодноразово зверталися до керівників мистецьких навчальних закладів, завідувачів кафедр кераміки з проханням посприяти участі студентів у Виставці-Конкурсі. На жаль, частіше ці звернення залишалися без будь-якої відповіді й, зрозуміло, без студентських робіт.

Участь у «КерамПІКах» брали лише поодинокі студенти Львівської національної академії мистецтв*, Львівського державного коледжу декоративного і прикладного мистецтва імені Івана Труша** та Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова***. Подібну позицію провідників гончарного шкільництва в Україні неможливо зрозуміти, а тим більше виправдати. Проте їхня мовчанка вже сприймається просто «ягідкою», порівняно зі звинуваченням майже у викраденні студентських робіт для експонування на Виставці-Конкурсі з боку Управління освіти і науки Одеської облдержадміністрації. На Третій «КерамПІК» подали роботи випускниці Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова Катерина Поздирева, Тетяна Резнікова, Дарина Забудська та Яна Лейфер. Це були їхні твори як частини дипломних робіт. Відповідно до укладеного з мистцями контракту, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному гарантував повернення авторам робіт після завершення Виставки-Конкурсу.

Проте невдовзі після вернісажу Музей-Заповідник отримав «гнівного» листа від Управління освіти й науки Одеської облдержадміністрації. У ньому, зокрема, повідомлялося: «До управління освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації надійшов лист директора Одеського художнього училища ім. М.Б.Грекова щодо зникнення практичних частин дипломних робіт (творчих робіт з художньої кераміки, що були представлені до захисту Державній екзаменаційній комісії) випускників Одеського художнього училища ім. М.Б.Грекова Поздиревої К.О., Резнікової Т.В., Забудської Д.В., Лейфер Я.В. За поясненням вказаних випускників, творчі роботи були передані до експозиції в Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішні для участі у виставці». Управління освіти і науки вимагало, «посилаючись на ч.1 ст.215 та ч.1 ст.203 ЦКУ... повернути надані учасниками III Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК» у Опішному Одеського художнього училища ім. М.Б.Грекова творчі роботи з художньої кераміки до Одеського художнього училища ім. М.Б.Грекова» [57]. Ось так! Замість того, щоб самим заохочувати студентів до показу їхніх творів на Національних Виставках, поради́ти досягненням молодих мистців, нарешті, підняти телефонну трубку й зателефонувати до Музею-Заповідника, щоб пересвідчитися, чи дійсно твори знаходяться на тимчасовому зберіганні й експонуються на Виставці, дирекція училища звинуватила молодих ентузіастів кераміки у викраденні творів, які «не є власною ініціативою автора, та виконаний відповідно до службового завдання. П.2 ст.16 Закону України «Про авторське право та суміжні права» надає виключне майнове право на використання службового твору роботодавцю, тобто училищу» [57]. Цікаво, чи захочуть після такої кримінально-керамологічної пригоди студенти Одеського художнього училища брати участь у художніх виставках? А студенти інших художніх навчальних закладів України? От вам і українсько-провінційне бачення Болонського процесу в Україні, одним із основних принципів якого є розширення мобільності студентів, викладацького складу та іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом, розвиток ініціативи студентів і, передовсім, викладачів!

*2009 – 1 студент (Яніна Миронова), 2010 – 0, 2011 – 3 (Валентина Бєро, Маріанна Вахняк, Галина Герляк; мистецькі керівники творчих робіт – викладачі Львівської національної академії мистецтв, художники-керамісти Степан Андрусів, Василь Боднарчук і Мечислав Малавський).

**2009 – 1 студент (Анна Потапенко), 2010 – 0, 2011 – 0.

***2009 – 0, 2010 – 0, 2011 – 4 (Яна Лейфер, Тетяна Резнікова, Дарина Забудська, Катерина Поздирева; їхній участі в «КерамПІКах» завдячуємо ініціативі викладача училища, керівника дипломних робіт, художника-кераміста Олени Жернові)

2.3 ВЕРШИН І НИЗИН «КерамПІКів»

Для назви цього підрозділу взято назву знаменитої збірки віршів Івана Франка (1887), провідною ідеєю якої є послідовна боротьба за новітню Україну, за щасливе майбуття. Нині в багатьох українських мистців кераміки середнього й старшого покоління інколи просто опускаються руки від усвідомлення власної «самотньої творчості», яка не тільки належно не поцінована в Українській Державі, але й часто не дозволяє авторам мати гідний заробіток і достойний рівень життя.

Черговий ТРЕТІЙ Національний «КерамПІК» постав ще одним свідченням високості творчих прагнень українських мистців кераміки за умов панування державного нігілізму в ставленні як до них, так і до всієї духовної складової буття сучасної України. Дух руйнування поширюється країною. На тлі масованого знецінення духовних цінностей художники-керамісти країни продовжують примножувати художню спадщину новими унікальними творами. Завдячуючи тільки їх особистій харизмі, **академічна кераміка України нині не пасе задніх, не відкочується на задвірки культурного життя країни.** Вона успішно розвивається: старші мистці створюють довершені твори, які можуть позмагатися з досягненнями художників-керамістів будь-якої іншої країни. Вони вже давно позбулися консерватизму, заідеологізованості соцреалізму й цілком рухаються в авангарді світових тенденцій розвитку художньої кераміки, не забуваючи при цьому зберігати національний характер своїх творів. За ними не відстають молодші покоління мистців, головним чином випускники Львівської національної академії мистецтв, які прагнуть бути сучасними, оригінальними, в чому 2011 року можна було повсякчас пересвідчуватися не лише в експозиції «КерамПІКа», а й на ДРУГОМУ ІНТЕРСимпозіумі кераміки в Опішному «2011: 11x11», який передував вернісажу Національної Виставки-Конкурсу. У ньому взяли участь художники-керамісти з Азербайджану, Болгарії, Грузії, Російської Федерації й, зрозуміло, України. Щовечора мистці презентували свої мистецькі проекти. Нерідко вони перетворювалися на захоплюючі розповіді про колег-керамістів і загалом про нинішні досягнення національних шкіл кераміки. Деякі показані роботи дивували тим, що дуже нагадували стилістику й образність ще радянської доби. Якби не знання, що їх виготовлено лише кілька років тому, можна було б подумати, що це творчість 20-30-річної давнини. Складалося враження, що це навіть не вчорашній день світової художньої кераміки, а позавчорашній – настільки окремі колишні соціалістичні країни й радянські республіки загальмувалися у своєму керамічному поступові. **На їхньому фоні наші художники-керамісти, особливо ж представники львівської школи художньої кераміки, виглядали як божественні творці.** Рівних їм на ІНТЕРСимпозіумі не було! Також відбулися цікаві презентації членів Журі ІНТЕРСимпозіуму та «КерамПІКа» – видатного норвезького художника-кераміста Свейна Нарума й німецького художника-кераміста Фридеріке Цайт, яка в Німеччині, в її рідному містечку Дайдесхайм, щороку організовує міжнародні симпозіуми керамістів «Інтонация». Вони показували й коментували твори своїх колег, з-поміж яких рівні нашим львів'янам теж годі було шукати.

Львівські мистці досконало володіють різноманітними декорувальними техніками, віртуозно створюють цікаві форми, маніпулюють ними, як тільки заманеться. У їхніх руках глина, шамотна, фаянсова чи фарфорова маси перевтілюються в захоплюючі образи філософського-естетського характеру. Для них **кераміка стала способом спілкування з оточуючим світом, виявом особистісного ставлення до розмаїтих явищ і подій повсякдення, проповіддю власних уявлень про ідеальний світолад.** Порівняно з їхніми творами, значна частина робіт європейських і американських художників-керамістів виглядають значно простішими, примітивнішими, нерідко – «міщансько-обивательськими». У них уже давно домінує так звана «хобі-кераміка», прикметна аматорським рівнем робіт, коли вже й не розбереш, чи їх виготовив художник, який отримав академічну освіту, чи домогосподарка, яка пішла в магазин, накупила глини, ангобів і полив, та й почала з нудьги ліпити за практичними порадами.

Фрагменти експозиції підсумкової виставки творів учасників ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2011: 11x11». Опішне, 2011. Фото Тараса Пошивайла. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Публікуються вперше

В українських художників-керамістів чітко діагностується академічний художній вишкіл, чого не завжди вистачає мистцям багатьох інших країн світу. І якби наша держава звернула погляд на цих мистців, допомогла матеріально, вони б отримували нагороди на всіх міжнародних конкурсах кераміки. Загальновідомо, що для участі в міжнародних конкурсах і виставках кераміки потрібні кошти. Сучасні українські художники-керамісти їх не мають. В Україні нині також немає жодної державної чи приватної інституції, яка б патрунувала інтереси художників-керамістів на фінансовому рівні, надавала мистцям матеріальну підтримку для участі в міжнародних імпрезах. Фактично мистці кинуті напризволяще. Тому склалася ситуація, майже як у вірші Івана Франка «Гадки на межі» зі збірки «З вершин і низин»:

*«Що поле їх рік в рік гіршіє, пустіє,
Хоч орють і полють не гірше від всіх?
І що кому в тім, що вже руки у них
В розпуці безпомічній вниз опускаються?»*

Красномовний приклад: **Юрія Мусатова**, володаря Гран-Прі ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки, було запрошено до участі в престижному керамсимпозіумі в Болеславці (Польща). Митець звернувся до Музею-Заповідника: «У мене немає коштів поїхати, допоможіть фінансово». На жаль, Музей-Заповідник не мав можливості матеріально підтримати кераміста і йому подібних, сказавши: «Ідь за межі України! Популяризуй нашу художню кераміку! Прославляй у світах Україну, адже це потрібно для формування міжнародного іміджу країни». Держава подібними проблемами не переймається. Тому доводиться вислуховувати, читати цілком справедливі нарікання мистців про те, що вони втрачають узвичасні місця творчої роботи (наприклад, Львівську експериментальну кераміко-скульптурну фабрику), не мають індивідуальних майстерень, що їхні твори мало купують, що вони страждають від засилля чужоземної кераміки, що рівень життя в країні не дозволяє пересічним громадянам купувати їхні твори, що держава не виділяє кошти для поповнення музейних колекцій. Науковці, музеологи, які пишуть на тему Національних «КерамПІКів», нарікають на відсутність добротних виставкових залів, сучасного експозиційного освітлення, виставкового обладнання, належної реклами, популяризації української кераміки тощо [див.: 25, с.77-79]. А де всьому тому взятися за скромних музейних бюджетів?! Щоправда, Держава створила умови, щоб Музей-Заповідник міг самостійно заробляти кошти. Саме за них і здійснюються масштабні заходи Тижнів Національного Гончарного Здвиження в Опішному. Тому мистці теж мають з розумінням ставитися до скромних фінансових можливостей закладу. З огляду на обмеженість коштів, і альбоми-каталоги «КерамПІКів» не даруються учасникам Виставок-Конкурсів, а продаються. Таким чином накопичуються кошти вже на наступний каталог.

2011 року мала відбутися велика виставка кераміки в Національному культурному центрі України в Москві. Про це була спільна домовленість Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України та директора Центру, доктора історичних наук, професора **Володимира Мельниченка**. Планувалося показати в столиці Росії кращі твори трьох українських «КерамПІКів», запросити на вернісаж провідних московських художників-керамістів. Проте захід не відбувся з традиційної для України причини – відсутності коштів для фінансування транспортних і відрядних витрат.

Тим часом мова йде навіть не про суттєві капіталовкладення, а про системну фінансову підтримку участі українських мистців-керамістів у симпозіумах кераміки, виставках-конкурсах за межами країни, оплату поштових (кур'єрських) витрат, пов'язаних з пересиланням творів на мистецькі імпрези до інших країн. А ще – придбання творів з «КерамПІКів» для провідних художніх музеїв України, як це два десятиліття тому робила Дирекція художніх виставок Міністерства культури України.

Загалом, і музейники, й мистці мають настроюватися на зовсім інші форми співпраці громадянина і Держави. Ті відносини, що склалися в тоталітарному радянському суспільстві, вже ніколи не повернуться. Необхідно пристосовуватися до нових реалій економічного й соціально-політичного буття. Прикмета нинішньої доби – корпоративне гуртування за ознаками спільної мети, спільного захоплення, спільної творчості тощо. Тільки так можна переборювати існуючі труднощі, не стишуючи потужного мистецького простування. Рух передбачає порозуміння між членами групи, взаємодопомогу й укладання спільних зусиль в ту чи іншу справу.

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному й Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, які є Фундаторами «КерамПІК», вдячні художникам-керамістам і гончарям, які всі роки проведення Виставок-Конкурсів подають свої роботи, з розумінням ставляться до проблем, що іноді виникають у процесі збирання й експонування робіт, а головне – своєю участю в найбільшому мистецькому проєкті в галузі художньої кераміки підтримують його своїми творами, поїздками до Опішного для участі в церемоніях відкриття Виставки-Конкурсу й нагородження переможців. А ще – дарують свої роботи для постійного зберігання в Музеї-Заповіднику. Зі свого боку, Фундатори намагаються підтримувати мистців як морально, так і матеріально, винагороджуючи авторів кращих творів, купуючи окремі з них для поповнення фондової колекції. Чимало зусиль докладається для підготовки й опублікування кольорового каталогу, який найбільш ґрунтовно увіковічує твори й основні події «КерамПІКів». Причому, в цьому аспекті Україна вийшла в авангард світового керамологічно-виставкового руху, оскільки подібних наукових каталогів з численними додатковими матеріалами, з аналітичними статтями немає в інших країнах, які постають піонерами в проведенні національних і міжнародних виставок художньої кераміки (наприклад, у Італії, Іспанії, Німеччині, Кореї, Японії).

3. КАТАЛОГ–2012: 3 ДУМКОЮ ПРО МАЙБУТТЯ

Пропонований читачам альбом-каталог ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» продовжив традицію наукової каталогізації експонованих творів, висвітлення основних подій мистецького заходу, максимально повного представлення авторів, членів журі, гостей вернісажу й церемонії нагородження. Каталог уперше в українській керамології й мистецтвознавстві вийшов за обмежені рамки статистичного й ілюстративного висвітлення мистецької виставки. Значну частину альбому складають аналітичні розвідки провідних українських учених, які займаються вивченням різних аспектів теорії й історії гончарної культури в Україні, а також художників-керамістів, небайдужих до гончаротворчих процесів в Україні. Учені прискіпливо відслідковують тенденції розвитку художньої кераміки в Україні, аналізують події, що відбуваються на «КерамПІКах» і поза ними. Вони перейняті не лише пафосним, інколи навіть з нотками патерналізму, настроєм, а й достатнім рівнем критицизму, який нерідко межує з крайнім суб'єктивізмом. Статті цікаві тим, що їх автори пишуть не стільки про те, що хочуть прочитати мистці, скільки про те, що, на їхню думку, важливо донести сьогодні до них і суспільства загалом. **Критичні новели в каталожних статтях науковців – вчасне заохочення художньої кераміки України й морально-матеріальної підтримки її творців; момент істини, що не дозволяє передчасно забронзовіти на хвилі початкового успіху.** Бажаний рух у цьому поступальному напрямку відображено й у глядацьких відгуках на Виставку. Невідома полтавка написала: «Буду чекати, чим нас здивують наступного року» [60].

Обкладинка альбому-каталогу
«ТРЕТЯ національна виставка-конкурс художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!». Опішне. 2012. Репринт [50]

Отож, **хочеться постійного руху, поступу, нестримного виставкового ЗДВИЖЕННЯ!** Творами й експозиціями, що були 2009 року, на Першому «КерамПІКові», уже мало кого здивуєш. Це, насправді, уже пройдений етап. Але ж **і Третій, і Четвертий «КерамПІКи» так банально подібні до Першого!** А, можливо, ми вже узвичаюємося бачити довкола унікальні, самобутні, красиві, мистецькі твори кераміки й потрошку відходимо від балаганності, надуманої яскравості й тиражованої одноманітності сучасних ярмаркових рядів, узвозних розкладок, придорожніх торговищ. «КерамПІК» робить Фондаторів і Авторів дещо іншими: більш відповідальними за свою гончаротворчу справу, з більш осмисленою мотивацією роботи з глиною... Це означає й те, що поступово накопичується певний досвід, утверджуються

традиції в проведенні Національних Виставок-Конкурсів, переглядаються окремі експозиційні постулати, деякі концептуальні тези виявляються занадто консервативними й потребують уточнення або й суттєвого перегляду. Усе більш актуальним стає дослідження української кераміки в контексті світового мистецтва, порівняння її досягнень зі спадщиною інших країн, інших національних шкіл, творчістю окремих чужоземних мистців. На жаль, українські керамологи й мистецтвознавці досі цього не робили.

Мріється й про те, щоб процес аналітичного осмислення «КерамПІКів» не був одностороннім, тобто тільки зусиллями науковців. Важливо знати й думки самих учасників «Виставок-Конкурсів» щодо змістового наповнення й художньої концепції каталогів, якими їх уявляють мистці. В альбомі вже вдруге подано концепції художніх творів. Частина художників їх взагалі не мають, що вкотре підтверджує думку про те, що творчість – акт підсвідомий. Творчі ідеї циркулюють по всьому світу. Для них не існує державних кордонів. Вони вільно переміщуються з країни в країну, від континенту до континенту. Тому академічна кераміка все більше набуває інтернаціональних рис. У ній все менше залишається ідентифікуючих етнічних ознак. Нерідко, споглядаючи твори мистців, важко однозначно стверджувати де їх виготовлено – в Україні, Росії, Америці, Японії... Вони набувають значення міжнародної мови. Художники мислять спільними образами, використовують подібні техніки й технології роботи. Як наслідок – усе важче відшукувати унікальні твори.

3.1. Поствиставкові меседжі керамологів і керамістів

У каталозі традиційно розлого подано думки учасників Виставки-Конкурсу, як і враження відвідувачів. Він буде цікавий кожному художнику-керамісту, гончарю, які не експонували своїх творів, а також усім, хто навіть зовсім не пов'язаний з мистецтвом кераміки, але раптом візьме в руки це красиве видання й, переконаний, захоплено перечитає, бо все там написано й зроблено з любов'ю.

Фундатори прагнуть подавати якомога ширший зріз українського керамологічного життя за один рік. Адже кераміка, особливо ж академічна, мінлива. Художники знаходяться в постійному пошуку. Тому альбоми не лише фіксують щорічні досягнення вітчизняної кераміки, але й увічнюють кожний рік її історії. Гортаючи згодом ці унікальні мистецькі видання, можна буде наочно уявити, як змінювалися форми й декор виробів, оновлювалася їх образність. Вони чутливо відображають часові зміни в серцях і в головах мистців, а отже, й суспільства. Якщо вдасться опублікувати з десяток подібних видань, матимемо унікальний корпус «польових» і дослідницьких матеріалів про вітчизняну кераміку початку ХХІ століття. Так само, як дослідники світової кераміки найперше знайомляться з каталогами міжнародних виставок у Фаенце й Валлорісі, так і українську кераміку згодом вивчатимуть за каталогами «КерамПІКів».

Аналітичні статті, подані в цьому каталозі, немовби присвячені одній події, яка відбувається в одному визначному центрі народної художньої культури України. Проте вони **дивовижно ємно концентрують у собі весь спектр гончарського буття країни**. І цим **Опішне вкотре підтверджує свій статус епіцентру національної гончарної культури**, де дбайливо зберігається гончарна спадщина різних регіонів країни, розвиваються власні, опішнянські, традиції, проводяться міжнародні симпозиуми, де твориться сучасна кераміка, де твори кращих вітчизняних художників-керамістів і гончарів експонуються на грандіозних виставках, ретельно вивчаються вченими-керамологами.

3.1.1. ГАННА-ОКСАНА ЛИПА. Через статті відбувається як осмислення самого феноменального явища («КерамПІК»), так і загалом процесів, що відбуваються в галузі художньої кераміки України. Зокрема, **відома львівська художниця-керамістка, мистець-філософ і концептуаліст, заслужений художник України Ганна-Оксана Липа в статті «...«художнє ГМО»... У пошуках істини»** [27] порушила актуальну проблему збереження духовності українського суспільства, протидії нав'язуваному ззовні «художньому ГМО», яке силиться знищити національну ідентичність українців, позбитуватися над їхніми традиціями, моральними основами життя, естетичними канонами. Пропонована розвідка – це проникливе філософське, семантичне й семіотичне осмислення подій у сучасній українській гуманітарній сфері, у тому числі в гончарстві, кераміці. Мисткиня переймається тим, що «*сакральні знання, набуті віками, було замінено облудою, підміною цінностей, «перевернутим дном», вдовольняючи чужі матеріальні потреби – животи чужої культури... Мистецтво стає беззмисловим, банальним, профанним, пустим викаблужуванням чи мімікрійним передражнюванням, або ще цинічніше – тупим плагіатом, який нагло суне себе, не боячись відповідальності...»*. Авторку тривожать тенденції розвитку сучасної кераміки, яка «*стає не керамічною за характером мислення й творення образу*». Вона виявляє найчутливіші больові точки у творчості художників-керамістів початку ХХІ століття: «*Чи є доцільністю переносити в глину-кераміку відомі артефакти, характерні для іншого виду мистецтва, калькувати їх...; чи потрібно дублювати до величезних розмірів дерев'яну ляльку-«матрешку» – східну матрицю, завезену з японської війни, що прижилася на півночі (сам принцип мислення цілковито інший...; чи потрібно поводитися з глиною, як з бляхою, переносити на неї саму технологію металу, його різки, а потім спаювання, склеювання листів...; чи доцільно копіювати кам'яні скульптури в кераміці і поводитися з нею, як із каменем, обтесуючи її, прошкрябуючи...; чи варто переносити африканського чи іншого божка (хранителя праху предка) з дерева в кераміку на наш український ґрунт і ґрунтовно йому міняти місію...; чи доцільно копіювати ритуальну миску чи іншу посудину з інших культур, що призначені для поховальних церемоній праху з отвором усередині (виліт душі в Космос), упосліджуючи її роль, роблячи придатною для вареників, борщу тощо...; чи варто займатися бутяфорією в кераміці, копіювати за*

принципом соцреалізму всю «плодо-овочеву базу», починаючи з яблук, груш, слив, кавунів, динь...». По суті ж, звернено увагу на перспективи існування в майбутньому українського мистецтва й українського етносу загалом. **Набатованостереженням до співвітчизників сприймаються закличні слова Ганни-Оксани Липи: «Ніколи не забувай включити програму «SOS!».**

3.1.2. ОЛЕНА КЛИМЕНКО. Керамолог Олена Клименко – поодиноким з когорти сучасних мистецтвознавців, яка активно й послідовно відстоює традиції й канони народного мистецтва. Її стаття «**ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»: роздуми про розділ народної кераміки**» [23] перейнята боєм за зникаючі осередки народного гончарства. Дослідниця продовжує аналізувати процеси в галузі народного гончарства з позицій «базових положень теорії народного мистецтва», напрацьованої видатними вченими другої половини ХХ століття. Основними науковими бінарними дефініціями визначення родової сутності народного мистецтва й на початку ХХІ століття залишаються: «традиція/новація», «колективність/індивідуальність», «канонічність/варіативність». Саме вони постають своєрідним тестером для сучасних мистців, які претендують називатися «народними майстрами».

На думку науковця, «про те, що проблема традицій і новацій є актуальною й надзвичайно важливою для теорії й практики сучасного народного мистецтва взагалі й гончарства зокрема, свідчить переважна більшість експонованих на нинішній Виставці робіт». Вона також цілком справедливо акцентує увагу на тому, що окремі положення теорії народного мистецтва «потребують доповнення й переосмислення: адже сучасне народне мистецтво, порівняно з попередніми періодами, зазнало суттєвих змін у бік посилення новаторського підходу його творців до традиції й особистісного її розуміння, намагання збагатити й доповнити канони якомога більшою кількістю варіацій, майже повною втратою спадкоємності передачі майстерності... Нині, на відміну від минулих часів, взаємодія традицій та інновацій у гончарстві України активізується. Інноваційні моменти переважають. Зменшення кількості майстрів, припинення існування осередків призводять до послаблення зв'язків з минулим, з традиціями».

Аналізуючи твори народних майстрів, експоновані на Третій Виставці-Конкурсі, дослідниця виявила, що «творчість деяких з них упродовж останніх років зазнала позитивних змін». Тим часом «проблема впливу самодіяльної творчості (аматорства) на народне мистецтво продовжує залишатись актуальною... У наш час вона загрожує не менше, аніж зникнення самого народного мистецтва, зокрема гончарства». Тривогу викликають прагнення багатьох майстрів «утверджувати винятково свою індивідуальність», що нерідко перетворює їх на художників-аматорів, спричиняє до появи виробів «низького ґатунку, навіть антихудожніх, шкідливих для загалу промислу, особливо, якщо такі зразки починають копіювати менш обдаровані майстри. Відхід від традиції призводить до руйнування своєрідності місцевих шкіл, до нівелювання регіональних особливостей».

Слушною є порада Олени Клименко більш настійливо запрошувати до участі в конкурсній експозиції відомих опішнянських гончарів, майстрів глиняної іграшки. На жаль, окремі з них ворожо-забобонно відмовляються брати участь у «КерамПІКах», наприклад іграшкарка Ганна Діденко.

3.1.3. ТЕТЯНА ЗІНЕНКО. Як завжди, з емоційних вражень укладена стаття дослідниці сучасної художньої кераміки України, зокрема особливостей симпозіумного руху в середовищі художників-керамістів, Тетяни Зіненко. Стан естетичного збудження авторки від споглядання й аналізу творів Третього «КерамПІКа» відобразився й у назві її статті: «**Гламур тріумфу (роздуми навколо теми)**» [16]. Кажуть, немовби перші враження завжди

є більш правдивими, побаченими серцем і душею. Тим часом *пост-враження* – це до певної міри спроба ревізії чуттєво-душевних вражень за допомогою законів логіки й наукових методик. У мене склалося враження, що перша частина статті перейнята натхненням, радістю, що відображають вплив кераміки на авторку статті. Тут вона відкрита, безпосередня, відверта, бо щиро передає те, що відчувала в експозиції «КерамПІКа». Друга – прикметна вимушеністю, тезисним пошуком «КерамПІКових» недосконалостей, фрагментами – сумбурністю, бажанням справити враження на читачів.

З огляду на відзначені моменти, стаття більше нагадує попури емоційних естетичних суджень про роботи, які примусили авторку зупинитися поруч. Цей корпус оціночних реплік (за словами авторки – «вражень») нагадує розмову двох мистецтвознавців у експозиції Виставки. Тому він і складається з «*навіяних відчуттів*», з «*сили-силенної думок*» або з «*нічого нового*». У них йдеться про «*вгадану символіку*», «*загадки без відгадок*», бажання «*віднайти якісь відповіді*» й побажання «*навчитися керувати підсвідомістю*», про «*делікатно-поліхромне*», «*переобтяжену ідейність*» і про «*недосяжне пересічний більшості*». На перший погляд, немовби лаконічні емоційні репліки й не претендують на науковість, а проте з-поміж них проглядають **окремі нюанси розвитку сучасної кераміки:**

- «*Всезростаючі намагання наших художників творити, а наших музейників – показувати явища рафінованої декоративності*»;
- «*Проблематика «невченого» художника. Знову питання термінології. Так-так, проста людина, ніде не навчаючись, може зробити шедевральний твір*»;
- «*Чому ця традиційна косівська миска з традиційним косівським орнаментом у цій номінації («Академічна кераміка»)?*»;
- «*Впливи китайської керамічної школи проглядаються у творчості молодих львів'ян*»;
- «*Проглядається туга художника промислового виробництва за Виробництвом*»;
- «*Виставка Третього «КерамПІКа» наочно дозволяє відслідкувати не тільки тенденції розвитку сучасної художньої кераміки України, але й те, чому цей розвиток такий, як є, а не стрімкіший, не креативніший, не несподіваніший, словом, не інший*».

А ще авторка зробила **чіткий акцент на існуючих проблемах «КерамПІКів»:**

- «*концептуальна подібність до попереднього «КерамПІКа*»;
- «*автори не зовсім розуміють, що представлені на Національну Виставку твори отримують шанс бути збереженими й уславити художника, або автори концепції не досить аргументовано це пояснюють*»;
- «*текстовий «перебір» у інформаційних матеріалах відволікає увагу*»;
- «*автори подають на найвагоміший у країні фаховий конкурс далеко не найкращі свої роботи*»;
- «*обмеженість виставкової площі й розмежування (досить умовне, як зазначалося вище) на народне й академічне в залах*»;
- «*Керамічно-законодавча політика Національного Музею дозволяє Фундаторам «КерамПІКа» бути сміливішими у своїх судженнях і діях*».

Усе, ствержене вище Тетяною Зіненко, вкотре засвідчує її талант за «легкою» для сприйняття формою розмірковувати про серйозні художні явища, діагностувати їх теперішній стан і прогнозувати перспективи розвитку, усього лишень кількома, немовби мимохідь мовленими словами, підтримати й заохотити мистців чи примусити задуматися над вузловими аспектами власної творчості.

3.1.4. ЛАРИСА ГАВРИШ. Уперше в каталозі Третього «КерамПІКа» з'явилася розвідка, присвячена українській глиняній іграшці – «**Дитяча глиняна іграшка на Національних «КерамПІКах»: століття змінюються – проблеми залишаються**» [4]. Її авторка, дослідниця проблем збуту глиняних виробів в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ століття Лариса Гавриш, переконана, що «саме ці вироби гончарів, незважаючи на значний історичний період побутування, найменше зазнали впливів і трансформацій, упродовж багатьох століть успадковуючи й розвиваючи регіональні гончарні традиції». Вона проаналізувала глиняну іграшку, представлену в експозиціях Виставок-Конкурсів «з точки зору предметного зацікавлення як музеологів, так і керамологів». Насамперед, науковець відзначила позитивний фактор: до експозицій «потрапляють речі, які пройшли суворий доконкурсний перегляд. Необхідність такого відбору викликана сучасним станом українського гончарства, яке все більше набуває ознак китчево-любительської діяльності й усе більше втрачає виразно традиційні етнічні орієнтири». Авторка відзначила, що з 2010 року іграшка постійно експонується і в розділі «Академічна кераміка», а в розділі «Народна кераміка» 2011 року за неї навіть присуджено ГРАН-ПРІ. На думку Лариси Гавриш, «цей факт став не стільки визнанням майстерності спадкового гончаря, скільки промовистою вказівкою на те, що немовби «несерйозна» монетка насправді займає чільне місце в культурі традиційного гончарства й донині зберігає своє історичне значення етнічного маркера». Звідси, на думку дослідниці, впливає важливе завдання майбутніх «КерамПІКів» – залучення до участі у Виставках-Конкурсах народних майстрів із різних ще існуючих гончарних осередків країни.

Лариса Гавриш також побачила в «КерамПІКах» спорідненість із культурологічною діяльністю губернських земств на межі ХІХ–ХХ століть, які через влаштування виставок популяризували в середовищі гончарів-кустарів «передові техніку й технології, взірці для наслідування». Земства прагнули до осучаснення гончарних виробів. Відтоді актуальнішою стала проблема «традицій і новацій у народній іграшці... Упродовж багатьох століть вона відображала локальні традиції використання в побуті тих чи інших форм виробів («монетка»), навколишню людність («вершники», «барини») чи звичний тваринний світ (коники, баранці, пташки тощо). Нині іграшка, у більшості випадків, перебрала на себе функції сувенірної продукції, а ще – виробів-шаржів і предметів, у яких відображається актуальна суспільна проблематика. Так є не тільки зараз. Окремі кустарі вже в останній третині ХІХ століття намагалися реагувати на потреби ринку та значущі події».

Від понадстолітньої ретроспективи авторка перейшла до явищ нинішньої доби, коли «конкуренція також змушує майстрів створювати речі, які б відповідали естетичним вподобанням масового споживача. Оскільки вихованням цих смаків у широкого споживацького загалу наразі ніхто не займається (про вихованців мистецьких освітніх закладів мова не йде), цілком закономірним постає засилля китчевої продукції у псевдонаціональному стилі». У новітніх трансформаційних мутаціях глиняної іграшки дослідниця побачила серйозну суспільну небезпеку, що виявляється на рівні педагогічно-виховному і посутньо впливає на формування світогляду, життєвих настанов молодих поколінь українців. «Потрапляючи до рук дитини, така «цяцька», разом із багатьма іншими етніонівелюючими чинниками, витворюватиме в її свідомості спотворене уявлення про традиційне мистецтво й загалом культуру рідного народу. Вихована на таких псевдонародних зразках, уже в дорослому віці, вона відвертатиметься від рідної культури й навертатиметься до чужоземної, яка агресивно нав'язується українцям іззовні, як немовби краща, багатша, «цивілізаційніша». Подолати цю глобалізаційну антидуховну епідемію, на переконання Лариси Гавриш, можна «лише цілеспрямованим культивуванням національних духових цінностей, у тому числі й заохочуючи народних майстрів не до множення китчу, а творення сучасної естетично вишуканої

етнічної дитячої іграшки. Саме з цього має починатися формування новітньої національної еліти, яка твердо знатиме, «чийого роду й племені».

Дослідниця також нагадала про давню проблему української керамології й мистецтвознавства, пов'язану з нечітким визначенням, «які конкретно вироби можна вважати дитячою іграшкою» й де пролягла межа між іграшкою й дрібною пластикою чи декоративною скульптурою. Проте, на жаль, так і не запропонувала власного вирішення термінологічної головоломки.

3.1.5. ОКСАНА ЛИКОВА. Піонером дослідження керамологічних колекцій і музейних експозицій в Україні є керамолог Оксана Ликова. Об'єктом її прискіпливої уваги стали й «КерамПІКи в Опішному!». 2010 року вона опублікувала першу статтю з циклу, присвяченого Національним Виставкам-Конкурсам, – «Експозиція як етап сходження на «КерамПІК»» [25]. У ній акцентовано увагу на важливості організації різноманітних творів кераміки в одне концептуально цілісне явище культури. Також було проаналізовано архітектуру експозиції з точки зору ефектного представлення всіх робіт. Наступного року дослідниця зосередилася на проблематиці відвідуваності Виставки-Конкурсу, а також виявленні окремих недоліків побудови керамологічної експозиції. **У статті «КерамПІК у Опішному!»: прорахунки й досягнення»** [26] вона констатувала «певне збайдужіння місцевого населення до подібних заходів... Мешканці осередку майже не виявляють зацікавлення презентаціями сучасних досягнень українських художників-керамістів». Ця тенденція спостерігалася за умов зростання зацікавлення «КерамПІКами» з боку гостей гончарної столиці «передовсім за рахунок так званих «сімейних» екскурсій».

До експозиційних прорахунків Виставки-Конкурсу вчена віднесла:

- Завелику кількість експонатів, адже, «за дослідженнями сучасних музеологів, середньостатистичний відвідувач здатен сприймати нову інформацію від 45 до 90 хвилин... Далі рівень зосередженості відчутно знижується. Для огляду одного предмета потрібно близько хвилини, а тому кількість виставлених експонатів має бути в межах 45-90 предметів». З огляду на таку психологію «занурення» в експозицію, Оксана Ликова запропонувала Фондаторам у майбутньому «ще більш ретельно відбирати твори для підсумкової експозиції, щоб їх чисельність не перевищувала ста робіт».
- До консервативних принципів побудови Виставок віднесено мінімальну мінливість експозицій, яка «з року в рік простежується лише в плинності пропонованих глядачам творів».
- Чимало претензій і до технічного забезпечення експозиційного показу. «На фоні калейдоскопу кераміки, – стверджує науковець, – концепція, експозиційні підходи й обладнання залишаються незмінними. Щороку відвідувачі бачать ті ж самі аматорськи виготовлені події, загальне освітлення без будь-якого просторового зонування, уже не «першої свіжості» декорування вікон, одноманітний музичний супровід».
- Наголошується також, що «КерамПІКи» мають захоплювати глядачів не лише сукупністю першокласних мистецьких творів, але й концептуальним представленням їх, як значного явища національної художньої культури, створеного провідними мистцями кераміки в стислий хронологічний період (1-2 роки). З огляду на це, кожна експозиція теж мала б відображати тенденції розвитку сучасної кераміки в Україні на тлі культурологічного образу історичної доби й поставати своєрідною творчою знахідкою музейних керамологічних експозиціонерів».

- Авторка також висловила претензію, що *«від народних майстрів-гончарів і художників-керамістів Фундатори «КерамПІКів» щороку очікують нових, усе крацих і крацих творів, тим часом самі не є прикладом в аспекті створення новітніх оригінальних і концептуальних експозицій, які б самі поставали предметом вивчення, запозичення, а головне – захоплення з боку учасників і відвідувачів національних мистецьких імпрез».*
- Ефектно представити кожний твір у експозиції Національної Виставки кераміки надзвичайно складно. Тому й 2011 року, як і в попередні роки, керамолог виявила *«провали» в показові окремих творів, від чого вони стають інколи буквально «невидимими» в експозиції».*

Отож, про недостатність уваги до експозиційної «кухні» «КерамПІКів» вести мову не доводиться, а це означає, що в майбутньому Фундатори, Куратор, Учасники і Глядачі Виставки-Конкурсу докладуть максимум зусиль для того, щоб наймасштабніша керамологічна експозиція країни стала ще цікавішою, ще привабливішою. Нестримний рух у конструктивному напрямку тільки вкотре підтвердить прикінцевий висновок Оксани Ликової, що *«проведення Національних «КерамПІКів» позитивно впливає як на авторів творів, так і на експозиціонерів і глядачів. Перші, спілкуючись і набуваючи фахового досвіду, кожного наступного року прагнуть виготовити ще кращий твір, водночас зберігаючи власний стиль і манеру створення виробів. Другі, вибудовуючи «керампікові» експозиції, пізнають премудрості «подіумного життя» кераміки, набувають досвіду ефектного показу творів; треті, оглядаючи представлені роботи, з часом починають виокремлювати авторів, художні школи, розрізняючи їх за найменшими деталями, декоративними елементами чи використаними технічними прийомами, і в підсумку долучаються до пізнання національних традицій формотворення й декорування, стають шанувальниками й користувачами сучасної української кераміки».*

3.1.6. МИКОЛА ВАКУЛЕНКО. Статті, розміщені в Каталозі–2010 [11, с.9-84], не залишилися непоміченими. Такого ефекту й прагнув досягнути упорядник. У них порушувалися актуальні питання сучасного стану й перспектив розвитку художньої кераміки в Україні. Надійшло кілька резонансних відгуків. Один із них – **заслуженого майстра народної творчості України, кераміста з Ялти Миколи Вакуленка під назвою «Думки після відвідин Опішного в жовтні 2011 року»** [2]. Міркування відомого майстра глиняної скульптури стали своєрідним *«коктейлем Молотова»*, який розпалив жваві дискусії в середовищі музеологів, учених і, насамперед, художників-керамістів.

Польове дослідження на тему української художньої кераміки, її творців і функціонерів Миколи Вакуленка стало несподіваним одкровенням посеред утаємниченої кухні творення творів з вічного матеріалу. Досі керамологи й мистці багато що бачили, відчували, обговорювали в кулуарах, поза очі, але на публічне обговорення приватні розмови не виносили. Усі цнотливо мовчали, немовби нічого не відбувається. Щоб, бува, когось не образити, щоб видаватися *«європейцями»*. Так бо виховані: не винось сміття з хати. А тим часом того сміття інколи назбирається стільки, що вже не видно за ним дійових осіб *«КерамПІКового вертелу»*. Проте справжня причина *«повного рота води»*: збайдужіння, потьмарення, інерційність українського суспільства, пограбованого, згвалтованого, задурманеного політиками-демагогами й бездарними провідниками, яких вибирає така ж більшість населення. Усі, хто не захотів жити хоча й у рідній, але поглумленій країні, виїхали за її межі: хто назавжди (на «ПМЖ»), а більше – на життя по-людськи в заробітках.

Нарешті, й Микола Вакуленка сам собі сказав: *«Досить мовчати!»* й розповів про те, що багато наших співвітчизників мовчки носили при собі. До цього його спонукав передовсім **«КерамПІК», який постав вільною трибуною для висловлення власних поглядів на мистецтво, його творців і події, що відбуваються довкола**

них. І дуже добре, що Національні Виставки-Конкурси пробуджують мислення, вивільняють з полону буденності думки, нуртують емоціями, враженнями, оцінками! Адже «КерамПІК» – це не тільки спроба й шанс вивершення для мистців! Це водночас і можливість для країни, яка прагне йти шляхом суспільного прогресу, осмислити, усвідомити, куди вона прямує: доверху, вниз чи кругами, як супутник на орбіті.

Нині не лише мистці, але й керамологи стають більш відвертими й відповідальнішими, наполегливіше дошукуються правди. Переконаний, що надалі її буде все більше. Чесної, сповідальної й не завжди приємної, бо від правдивого слова не тільки політики, але й науковці впродовж останнього століття просто відвикли. Усі ділянки суспільного буття українців пронизала брехня, лицемірство, подвійні стандарти, корупція. Одним словом, відбувається «потьмарення» України – на рівні свідомості, моралі й правдолюбства насамперед.

За таких не вповні сприятливих для мистецтва й науки обставин з'являється інша небезпека – масоване поширення напівправди, яку її творці подають як «відновлену» правду, як новітнє першоджерело, як вияв розкутості думки, відмови від політичних догм, свідчення демократії і європейського вибору. При цьому вкрай суб'єктивну думку прагнуть виставити за 100% об'єктивність, яку інші мають сприймати на віру.

Я спробував засумніватися в окремих меседжах, фактах, зібраних у «Думках...» Миколи Вакуленка, а отже, й виставити власний відсоток їх правдивості.

1. **Майстер, як і багато інших мистців, вважає, немовби «розквіт виставкової діяльності» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному «дає фінансову самостійність Музею».** Це помилкова думка. Насправді, **ніяких фінансових преференцій, прибутку виставки самі по собі не дають.** Чому? Тому, що в країні, де культура й мистецтво не є суспільним пріоритетом, не є культивованою духовною потребою, виявляється дуже мало охочих відвідувати за свої кривні художні виставки. Унаслідок цього Музей-Заповідник на тимчасових виставках, передовсім на «КерамПІКах», заробляє мізерні кошти, які в десятки разів менші, порівняно з фінансовими ресурсами, які вкладає в їх організацію й проведення, нагородження мистців, придбання й каталогізацію творів. Більшість із них – зароблені закладом самостійно, але не виставками, а екскурсіями до Галереї монументальної керамічної скульптури, музеїв-садиб, проведенням гончарських майстер-класів і масових мистецьких заходів, продажем керамологічної літератури, кераміки, сувенірів. Тим часом інколи доводиться вислуховувати претензії мистців, немовби Музей-Заповідник «заробляє» на їхніх творах. Окремі з невдоволених, щоб унеможливити такий «заробіток», відмовляються давати свої твори на Виставки-Конкурси, таким чином вилучаючи себе з яскравих сторінок «керамічного» літопису України початку ХХІ століття.
2. Загальновідомо, що народне мистецтво – головним чином «селянське мистецтво». Це явище безпосередньо пов'язане з сільською культурою, з консервативними людськими взаєминами. Яке народне мистецтво може бути без його осередку, де воно твориться й довкола якого мешкають його споживачі? Нині ж маємо типову ситуацію, за якої один чи кілька мешканців великого міста, які ніколи не росли в середовищі традиційної культури, самотужки, через учнівство чи навчальний мистецький заклад, вчать гончарувати. При цьому ментальність у них залишається міського жителя. І як би новітній міський гончар не прагнув замаскуватися під «народного майстра», спосіб життя й особисті світоглядні уявлення виявляються в його творах, як правило, формалізованих, позбавлених душевних еманцій традиційної культури, колективних первісних вірувань і світоуявлень. Вони не переховують у собі творчі набутки попередніх поколінь майстрів. Міський митець не відповідальний за дотримання місцевих (локальних,

регіональних) традицій. З нього ніхто цього не питає й не дорікне їх відсутністю, бо їм усе можна, вони не обмежені традиціями, канонами у своїй суто індивідуальній творчості.

Отже, без осередку народного мистецтва немає й народних майстрів. Є лише поодинокі аматори, які живуть у містах. Народний майстер, мешканець традиційного осередку гончарства є продовжувачем гончарних традицій свого села, містечка. Аматор не має за собою певної, усталеної багатолітньої виробничої практикою попередників, традиції. Він вчиться не на традиції, а тому й не сповідує певної традиції. Він вільний від неї.

Микола Вакуленко слушно запитує сам себе й усіх, причетних до української кераміки: «А як розвиватися народній традиційній кераміці у своїх стислих рамках?». Відповім, можливо, дещо неочікувано: **без цільової державної підтримки в майбутньому народної кераміки, у сьогочасному розумінні цього словосполучення, практично не буде.** Як немає її вже у «цивілізованому» європейському світі. Натомість є творчість небагатьох академічних художників-керамистів, і творчість багатьох аматорів, у тому числі дітей, школярів, студентів, домогосподарок і чоловіків, для яких це є хобі: треба ж чимось зайнятися у вільний від роботи час. Це вже реалізована модель художньої творчості в західному світі. Україна нині стоїть на порозі до нього. Тому всі аматори-керамісти, апологетом яких постає Микола Вакуленко, у майбутньому майже цілком замінять собою народне гончарство. Власне, переконаний, у майбутньому саме аматорську творчість будуть називати народним гончарством, бо його творитиме «народ». Таким чином збудуться прогнози окремих мистецтвознавців ще 1970-х років! Класичне традиційне гончарство, залишиться лише в спогадах і в історії. Повсюдно домінуватиме «сучасний» фольклор, «міський» фольклор і т. п. Проте вони відобразатимуть головним чином смаки їх авторів, а не етнічні традиції регіону, країни. Це будуть естетичні вподобання однієї людини, основані на індивідуальному світовідчутті довкілля.

3. **Микола Вакуленко схильний до ознак народної кераміки відносити «традиційні для цього осередку матеріали, інструменти, способи випалювання».** Насправді ж, технічні аспекти гончарства мало впливають на творення етнічної специфіки речей, і зовсім не є етнічними прикметами гончарних виробів (місцевих ознак – так, етнічних – ні). Це технічні прикмети, які характеризують специфіку гончарства, є його ідентифікуючими, але не художніми етнічними ознаками. Ми ж ведемо мову про художню кераміку, а не технічну, зокрема й не про цеглярство. І не випалювання в газових чи електричних печах, не шамотна маса, «*глазурі та емалі навіть з-за кордону*» визначають художнє мислення гончаря. Самобутність етнічної гончарної культури визначають традиції й ментальність авторів.
4. **Микола Вакуленко стверджує, що «за якийсь десяток років це стане загальною практикою серед керамістів усіх рівнів».** Це дійсно так. Усі керамісти, гончарі в технічному плані будуть зрівняні. Чим же тоді різнитимуться їхні твори? Лише художніми й етнічними прикметами, традиціями. В академічній кераміці етнічні прикмети можуть бути, а можуть і не бути. У народній – вони обов'язковий компонент традиційної культури.

І от що дивно: за умов доступності газу й електроенергії («*вони економніші ніж дрова, а головне з ними легше дотримуватись потрібного режиму випалу*») багато відомих чужоземних мистців, маючи у своїх майстернях по кілька брендівих муфелів, будують печі для випалювання дровами. Наприклад, видатний норвезький художник-кераміст Свейн Нарум. Ба, навіть у Опішному, художники-керамісти, учасники ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки намагалися випалювати свої творчі роботи не в муфелі,

а в гончарній печі дровами! Бо вже набридла рівномірність, «правильність», «індиферентність» електровипалювання. **Мистці прикликають на допомогу собі живий вогонь – одну з найактивніших стихій, яка допомагає у творчості й дарує такі несподівані тони, запікання, затікання тощо, яких не може передбачити земний творець, і на що спроможний лише Всевишній.**

І навіть опішненському гончарю Олександр Шкурпелі перепалювати свинець вдома, якщо його можна купити вже перепаленим! В Європі мистці ним активно користуються, бо там ніколи не було тотальної директивної заборони використовувати свинцеву поливу, як це було за панування більшовиків в Україні!

Микола Вакуленко правильно зазначив, що у виробках народного гончарства *«залишається лише форма виробів та сюжет мальовки»*. Бо вони є **основними структуроутворюючими елементами неповторного художнього образу кераміки**. І кому при цьому цікаво, з якої глини її виготовлено, яку поливу, з Німеччини чи з Італії, застосовано?! Адаже не за колір глини й не за німецьку поливу купують кераміку – за душу, вкладену у виріб! За художній образ! За втілення й випромінення емоцій, енергії, думок і почуттів!

5. **Водночас Микола Вакуленко схильний драматизувати й уявляти жахи:** *«Спробуємо уявити собі, що якийсь опішнянський гончар використав би для виготовлення своїх виробів не жовтувату опішнянську глину, а чисто білу «дружківку» та ще й ангоби із закордонними барвниками. Думаю, що мистецтвознавці миттєво викреслили б його з гурту майстрів традиційної народної кераміки. А якби він ще й намалював квітку не характерну для Полтавщини, то й прокляли б на віки»*. Насправді, багато опішненських гончарів нині працюють із донецькими глинами й барвниками різного походження, але їх ніхто нізвідки не викреслює й не проклинає. Просто нікому цього робити: чиновники не розуміються, поодинокі вітчизняні мистецтвознавці зайняті іншим. Останніми десятиліттями їм здебільшого однаковісінько від того, що відбувається в народному мистецтві України. Бо власне, **й мистецтвознавства сучасності в галузі художньої кераміки в Україні не існує!** Мистецтвознавці не аналізують процесів, що відбуваються в країні, не прогнозують і не апелюють до чужоземного досвіду. Вони частіше постають статистами, або оспівують те, що бачать. Критикувати нині не заведено, бо об'єкт критики може образитися! За такої описовості втрачається сенс будь-яких писань.
6. **Микола Вакуленко заявив про несприйняття творів окремих художників-керамістів, які експонувалися на Третьюму «КерамПІКові», які видалися йому образливими.** *«...Чому я, – обурився він, – мушу терпіти відверту образу з боку новонародженого «академіста в законі», яку отримав на виставці творів II ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2011: 11x11» в музеї-заповіднику?!»* Цією «образою» стала робота художника-кераміста Юрія Мусатова *«Композиція з двох чайників»*. Причиною нанесеної «образи» було банальне нерозуміння твору (*«...Я дійсно не зрозумів, що воно таке й поцікавився думкою свого товариша-художника. Той зневажливо знизав плечима: «Не розумію»*). Від нерозуміння до зневажання й ненависті – відстань коротка. Микола Вакуленко її успішно подолав і, переповнений тріумфуючого сарказму, заявив: *«Молодий і... вельми талановитий кераміст від постійного визнання та граду відзнак, що просипалися на нього за останні роки, **знахабнів до того, що виставив отаке. Мовляв, побачимо, чи з'їдять? З'їли! Принаймні художня рада. З'їли й облизалися! Щоправда, відчували: кепкує з них хлопчисько!**»*. А далі пішло-поїхало: *«На подіумі стояли (або лежали) дві півметрові «ка-кашки» (нічим іншим це не могло бути в принципі!) чорного кольору й добряче поквацині віхтем.*

Істота, що їх вивергла, однозначно була великою й мала якусь серйозну внутрішню хворобу, бо чорний колір маси свідчить про наявність кровотечі в шлунку або кишечнику. **Більше нічого сказати про цей «витвір» неможливо!**».

Отже, усе по-більшовицьки просто: якщо ти чогось не розумієш, назви непізнаний об'єкт «ка-кашкою». У цій світоглядній настанові певною мірою втілено ставлення певної частини населення країни, яка генетично ненавидить інтелігенцію, науку, літературу й мистецтво, тобто всі ті сфери творчої діяльності, які були їм, за рівнем виховання й освіти, природним талантом, **недосяжними. Німецький філософ **Артур Шопенгауер** (1788–1860) звертав увагу на те, що «...в то время, как сословие и богатство всегда могут рассчитывать на уважение общества, – духовные достоинства не могут и надеяться на это; в лучшем случае их игнорируют, **иначе же на них смотрят как на своего рода нахальство** (SIC: точно, як у Миколи Вакуленка – «знахобнів до того, що виставив отаке») или как на нечто, приобретенное недозволенным путем, чем обладатель к тому же дерзает гордиться (SIC: знову, як у Миколи Вакуленка – «...від постійного визнання та граду відзнак, що проспалися на нього за останні роки...); **за это каждый желал бы как-нибудь его унижить и ждет только удобного случая.** Едва ли самым скромным, тихим поведением удастся вымолить прощение за свое духовное превосходство. Сади говорит, что в Гулистане...: **«Знайте, что неразумный питает в сто раз больше ненависти к разумному, чем этот – к нему»** [56, с.124-125].**

Подібне вороже ставлення до творчої особистості було в основі масових репресій 1930-х – першої половини 1950-х років, коли фактично було знищено інтелектуальний генофонд української нації. Воно було покладене в основу ідеологічного забезпечення існування тоталітарної імперії, вживлювалося в плоть і кров кожної «радянської людини».

Відомий український журналіст, письменник, головний редактор газети «Post-Поступ» (відновленої) **Юрій Винничук** назвав це потворне явище «ментальністю орди». «Ментальність орди не вродилася на голому місці. Корені її сягають глибше. Максим Горький описав, як 1918 року в Петербурзі відбувся з'їзд сільської бідноти. Кілька тисяч делегатів розмістили в Зимовому палаці. «Когда съезд кончился и эти люди уехали, то оказалось, что они не только все ванны дворца, но и **огромное количество ценнейших северских, саксонских и восточных ваз загадили, употребили их в качестве ночных горшков.** Это было сделано не по силе нужды, – уборные дворца оказались в порядке, водопровод действовал.

Нет, это хулиганство было выражением желания испортить, опорочить красивые вещи».

Таку саму картину застав російський живописець Юрій Анненков, повернувшись у свій будинок у Фінляндії: «Обледенные горы человеческих испражнений покрывали пол. По стенам почти до потолка замерзшими струями желтела моча... Посуда до верха заполнена испражнениями. Непостижимо обильно испражнялись повсюду: во всех этажах, на полу, на лестницах, на столах, в ящиках столов, на стульях, на матрасах, швыряли кусками испражнений в потолок. Вот еще записка: «Понюхай нашава гавна ладно ваняйт».

В третьем этаже – единственная уцелевшая комната. На двери записка: «Тов. Командир». На столе — ночной горшок с недоеденной гречневой кашей и воткнутой в нее ложкой»... **Бажання «іспражняється» в саксонську вазу чи в іншу «красиву вещь» нікуди не зникало, воно завжди жило в крові орди»** [3].

Це ж ставлення до культури знову відроджується в Україні початку ХХІ століття. **Висловлювання Миколи Вакуленка стали одним із прикладів живучості більшовицької ментальності в українському суспільстві, у тому числі й поміж художників-аматорів.** Ця ментальність «радянської» людини дає знати про себе й далеко за океаном, особливо ж у художній творчості. Художник **Антон Скорубський-Кандінський*** в есе «Грядущий хам (Записки об искусстве)» (2012) створив маніфест майбутнього хама, спроможного інтегруватися в західний «художній» світ. **«Если художник тупой, примитивный и наивный, то он на Западе становится успешным.** ...Если художник интеллеktуал, то он напоминает лектора общества «Знаний» эпохи советского застоя. Поэтому **мы, продукты тоталитарного режима, должны выдавливать из себя эту псевдо-интеллектуальность.** С ней из нас будет выходить «советскость». Совковость надо выдавливать из себя как прыщи.

В Музее Гуггенхайм в Нью-Йорке недавно прошла выставка Джона Чамберлейна. Какие изысканные формы, какие цвета, фактура. А на самом деле это запчасти автомобиля – бампера, крылья, двери. Разве все это не тупая идея? А кружки Дэмиена Херста – выставка, что прошла в начале этого года одновременно в 11 галереях Ларри Гагосяна. Это тоже упрощенно-примитивный подход, напоминающий тесты для умственно отсталых в психо-неврологических диспансерах. А мазня Ансельма Кифера? **Когда смотришь на эти картины понимаешь, что человеку в конце жизни нужны только кровать и горшок.**

Попадая на Запад, художник должен сбросить ненужный багаж пост-советских ценностей для того, чтобы **быть открытым для восприятия новой, тупой, примитивной и успешной в этом обществе эстетики.** Сделать это очень не просто. Если бы художники Крис Офили, Йинка Шонибаре или Кагинде Вилей находились у себя на родине в Африке, а не в Лондоне и Нью-Йорке, тогда **они бы никогда не смогли сбросить с себя тягость африканских племенных традиций.** Перефразируя цитату Дмитрия Мережковского из статьи «Грядущий хам» – «бойтесь рабства и худшего из всех рабств – мещанства и худшего из всех мещанств – хамства» нам на Западе надо сделать все с точностью наоборот. Не бойтесь рабства и худшего из всех рабств – мещанства и худшего из всех мещанств – хамства. **Художник должен быть тупой и хам!**

Разве не хамство выставлять порно-скульптуры Джефа Кунса и Такаши Мураками в Версале? Хамство на таком уровне и есть искусство на сегодняшний день! Надо перестать плестись в хвосте у западных художников. Надо обогнать их в хамстве! У нас же бродит кровь варваров и скифов! Зачем мы прикидываемся культурными и откидываем себя этим назад? Мало насрать на голову Толстому. Надо сжечь «Войну и Мир», уничтожить Достоевского и Чехова. Только тогда Запад сможет обратить на тебя внимание что ты истинный художественный хам, а не просто обплевавающий в угоду западу уже умерший Советский Союз.

.....
*Народився і вчився в Україні, з 1998 року живе й працює в Нью-Йорку. 2004 року заснував рух під назвою «Gemism»). Його особливність: застосування на живописних полотнах художника реалістичних зображень люмінесцентних дорогоцінних каменів, які доповнюють суміш прапорів, ідеограм, портретів політичних діячів та знаменитостей разом із «символізмом» Китаю, колишнього Радянського Союзу й американської поп-культури [див.: 59]

Современный коллекционер зарабатывает огромные деньги тупым способом. Соответственно, его привлекает тупое начало в искусстве. Он понимает только то, что соответствует его способу зарабатывания денег и жизни. **Художник должен отказаться от интеллектуализации и благородства в обмен на деньги»** [77].

Ось так живе Америка. Тим часом **в Україні можна віднайти безліч симптоматичних свідчень про зневажливе ставлення до народної культури.** Згадаю лише про два. 2005 року, у Міжнародний день музеїв, колектив Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному відвідав провідні музейні заклади української столиці, у тому числі й Музей народної архітектури та побуту України. Чималий інтерес, закономірно, викликали експозиції, пов'язані з гончарством. Проте розчарування від ущент знищеного працівниками закладу гончарного горна, збудованого 1983 року заслуженим майстром народної творчості України, опішненським гончарем Гаврилом Пошивайлом для Дитячої студії народного гончарства при скансені в експозиції «Архітектура сільського житла 60-х – 70-х років ХХ століття» (біля садиби із с.Кагамлик Полтавської області), від огляду вкрай занедбаного гончарного горна з Опішного на садибі із с.Велика Павлівка в експозиції «Полтавщина» було не найбільшою несподіванкою. Справжнім потрясінням виявилось споглядання стихійного туалету, влаштованого в пригребіщі того ж горна!!! Отже, **столиця подала чіткий поклик до безчещення українських ремісничих традицій!** Подібне явище (стихийний туалет зі сміттєзвалищем у горні в експозиції «Двір гончаря кінця ХІХ століття» вже наступного, 2006 року, довелося спостерігати і в Музеї народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини в Переяславі-Хмельницькому. Зрозуміло, що мотивація цих тотожних дій різна, але підґрунтя їх – культура особистості тих, хто вчинив наругу над пам'ятками народної культури, точніше – її відсутність, а також безвідповідальність музейних працівників, за байдужості й бездіяльності яких усе це стало можливим!

Як видно, **«фекалізація» – це вивільнення за межі цивілізованих норм моралі тваринних інстинктів, характерна ознака вчинків людей, інтелекту, культури, моралі й слів яких не вистачає для цивілізованого пізнання «інших», «неподібних»; для яких усе незрозуміле є нікчемним.** Це найпростіший, найпримітивніший спосіб виявлення ненависного ставлення певної частини населення до культури й мистецтва, ідентифікуюча дія, за якої певні особи мітять територію домінування власної ментальності, територію «антикультури». **«Фекальний» антикультурний спротив стає все більш актуальною проблемою не лише України, а й усього «демократичного» світу.** Масована, добре зорганізована й зрежисована **«фекалізація» національних культурних просторів усе відчутніше загрожує цивілізаційними потрясіннями.**

В авангарді сучасного радикального мистецтва України простують переважно аматори як у галузі образотворчого мистецтва, так і в галузі декоративно-ужиткового мистецтва. Шлях багатьох керамистів-аматорів у творість нерідко починався з вульгарного, з відтворення табуйованого, а інколи й узагалі з несприйняття гончарства. Так викладач скульптури і рисунку Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, академічний художник-кераміст аматорського рівня **Леонід Гринбокий** згадував, що його **першою творчою роботою була... дуля:** «Як і всі творчі діти, – оповідала Софія Касенюк, – після дощу він з великим захопленням виліплював з грязюки різні фігурки. «Першою роботою була дуля, – з посмішкою згадує скульптор. – Влітку, у бабусі в селі я пас корів і на

очі мені трапилася палиця, **от я і вирішив за допомогою ножичка і наочно дивлячись на свою руку, вирізати «дулю»** [78].

Ще один приклад становлення «академічного аматора». На запитання радіоведучої Галини Бабій: «Чому глина?» сучасний художник-кераміст **Іван Бобков** відверто зізнався, як він долучився до гончарства без будь-якого захоплення цим ремеслом: «Поламав ногу, попав у лікарню... 10-й клас школи... А наступний рік поступати треба. Я готувався по розпису... Я малював з дитинства, і розписував, і художню школу по розпису закінчив з відзнакою. Такий довольний, замечательний такий був... Поламав вообщє, ногу поламав. І пропустив все, що можна. Нога не загоювалась і виходило так, що мені нема вже можливості на розпис поступати, і мама моя..., що **є вакансія на глину**. І прибув я на факультет кераміки, декоративно-вжиткова кераміка. **Вона мені не сподобалася...** Цей сирий запах, багато пилу, бруду... **Не став я гончарем через три чи чотири роки праці**. У мене воно не виходило, бо **воно не моє**, а в інших виходило, бо вони йшли на факультет кераміки свідомо... Гончарі неефектно виглядають... Всі в глині, майстерня в глині заляпана... **Для мене було негативне враження...**» [70]. З такої відрази до гончарства через десятиліття постав гончар-аматор, який харизматично поширює еkleктику в сучасному гончарстві України, запозичаючи творчі ідеї головним чином із творів інших мистців*. Микола Вакуленко влучно назвав подібних академічних художників-керамістів «лишень чогось навченими аматорами».

Тим часом **Микола Вакуленко є класичним аматором в українському гончарстві**. Він вповні підпадає під визначення самодіяльного художника, сформульоване видатним мистецтвознавцем-теоретиком Марією Некрасовою. «**Что же, в конечном счете есть самодельный художник?** – запитувала дослідниця й запропонувала власне розуміння цього явища. – **Это прежде всего художник-самоучка. Он не столько выражает самого себя как индивидуально-оригинальную личность, сколько стремится овладеть не понимаемым им изнутри языком профессионально-художественного искусства. Отсюда творчество самодельного художника лишено признаков профессионализма как искусства народного, так и искусства академической школы. Самодельный художник чаще всего ориентируется на образцы профессионального, использует его навыки и известный опыт...**

*Ще 1919 року Федір Шміт (Федір Карл Ернест) (1877–1937) – візантолог, археолог, музеєзнавець, мистецтвознавець, професор, завідувач кафедри теорії й історії мистецтва історико-філологічного факультету Харківського університету (з 1921 – академік Всеукраїнської академії наук) у книзі «*Исторические, этнографические, художественные музеи. Очерк истории и теории музейного дела*» висловив міркування про одне з джерел проникнення еkleктики у твори майстрів декоративно-прикладного мистецтва. Він поклав вину за це... на музеї. На його думку, мистці запозичають ідеї з музейних експонатів, що призводить до падіння їх власної творчої потенції. Він писав: «*Нужны музеи, говорят, еще ремесленникам, всем тем, кто занимается так называемым «прикладным» искусством. Для этих ремесленников существуют кое-где даже особые музеи «декоративного творчества», где собраны образцы всевозможных стилей. В результате мы можем заказать образованному мебельщику кресло или шкаф в стиле любой эпохи, только не стиле... XX века! **Безконечное повторенье чужих образцов обезсилило творческое воображение наших мастеров, они слишком много знают и своего ничего не могут!** Глубоко правы итальянские футуристы, когда они утверждают, что только тогда европейское «большое» (т.е. изобразительное) и «прикладное» («декоративное», т.е. неизобразительное) искусство сможет возродиться и снова творить, если оно **освободится от тиранического гнета мертвецов, консервируемых в раззолоченных залах музеев. Живые художники только и могут требовать: «долой музеи!**» [39, с.36]*

Самодетельное... искусство всегда движимо подражанием или подобием чему-то, но вовсе не необходимостью в первую очередь художественного высказывания» [36, с.100-101].

У підсумку, Микола Вакуленко загалом **постав «батьком» кітчу в українському гончарстві останньої чверті ХХ століття**. Усі ті потворні образи, які деформують етнічний образ українця, й про що мені вже не раз доводилося писати [див.: 43, с.11-14; 44], беруть початок саме від першотворчості Миколи Вакуленка. Справа, започаткована ним у середині 1970-х років, нині процвітає на всіх українських ярмарках, святах народної творчості, днях міст і сувенірних торговищах. Як підсумувала кандидат філологічних наук Світлана Кочерга, *«Заслужений майстер народної творчості України Микола Вакуленко нині отримав визнання побратимів по ремеслу, а його роботи – всенародну любов... **Образи Вакуленківської фантазії підхопили майстри в усіх кінцях України, і вже тепер мистецтвознавці можуть говорити про школу Вакуленка**»* [24, с.6]. Щоправда, на відміну від інших аматорів, Микола Вакуленко постійно прогресував у своїй творчості. Якщо перші глиняні роботи нагадували різьблення з дерева, у чому відобразилося його попереднє захоплення, то згодом він позбувся відверто кітчевих і антихудожніх творів, і з часом досягнув високої скульптурної (пластичної) майстерності в зображенні різних психологічних типів людей, персоніфікованих міфологічних персонажів, їх настрою. Багатьом людям подобаються його сучасні твори, які стали самобутнім явищем української культури. Проте відносити їх до народного мистецтва немає жодних підстав, оскільки його гончарна спадщина не має основних ознак народного мистецтва (традиція, канони, локальні особливості, осередок, школа). Нерідко майстер скочується до натуралізму в зображенні антропоморфних і зооморфних постатей і навіть до ліплення, за його ж словами, *«непристойних зображень у кераміці»*. *«Мене іноді запитують, – зізнається Микола Вакуленко, – чи робив я таке? ...Зазвичай, я відповідаю: «Не маю відповідного замовлення. Але морально вже готовий. Платіть гроші»*. Отже, маємо ще один приклад того, що аматор може дозволити собі все, переступити моральні заборони, лиш би платили за те гроші. Народний майстер цього б ніколи не зробив. У цьому основна різниця між народним майстром і аматором. В основі рушійних чинників – мораль і світогляд. Тим часом Микола Вакуленко епатажно заявив: *«Ні, аматорам якраз нічого не можна. Навіть виставлятися»*. Але своєю ж активністю у виставкових залах, на ярмарках і торговищах цілком спростовує цю тезу.

І ще одне спостереження: Микола Вакуленко розповів, як у 1970-х роках йому *«з-за пазухи показали чудово ілюстровану статтю з якогось чехословацького журналу під назвою «Еротика у кераміці давніх американців»*. Характерно, що майстра в статті найбільше привабив не текст, а лише *«десяток відвертих зображень»*. Тобто, не художній рівень робіт, не оригінальне розкриття теми, не пластичні чи фактурні достоїнства, а саме голий натуралізм! Це саме те, чим твори Миколи Вакуленка відрізняються від творів того ж Юрія Мусатова й Тамари Берези, від творів народних майстрів...

У червні 2006 року, на етнографічному ярмарку в Музеї народної архітектури та побуту України в Пирогові, Микола Вакуленко продав антропоморфну фалічну скульптуру. Про ту зустріч майстер написав так: *«Не можу забути, як Олесь Пошивайло зрадів колись на ярмарку в Пирогові, помітивши на моєму столі «члена парламенту»*. Насправді ж, я не зрадів, а подивувався тому, як автор влучно обізвав своє створіння. Зрозуміле його відверте визнання про готовність штампувати *«членів парламенту»*, тільки б платили гроші. Справа ж бо нескладна, не потребує особливої фантазії, бо подібне можна бачити перед собою щодня! Але чи є це творчістю? Яка в тому *«творіві»* висока думка, і де українськість, якої Микола

Вакуленко не побачив у творі львівського художника-кераміста Тамари Берези? І чи не споріднений цей витвір з іншим органом, продукт якого він порівнює з твором Юрія Мусатова? Чим же Микола Вакуленко кращий за мистців, чия творчість він не розуміє? Тим, що вже готовий проповідувати несмак і опускати своїх покупців нижче пояса, до рівня інстинктів, лиш би платили? Доктор філософських наук, професор кафедри культурології Національного університету «Києво-Могилянська академія» Ольга Петрова назвала подібні дії «підміною мистецького, художнього фізіологічним», «безсоромною демонстрацією татуйованого», «примітивним вичавлюванням з себе комплексу заборон та меншовартості часів радянського ханжества» [28, с.85, 86].

7. **«Особисті дорікання» від Миколи Вакуленка дісталися й мені. На них зупинюся окремо.**

Одне з них про таке: «...Олесь Миколайович полюбляє отримувати відгуки на свої публікації – то ж, нехай потішиться! Також полюбляє він маніпулювати цитатами з цих відгуків. Крутить ними, як циган сонцем! Що ж, хай крутить, аби справі на користь! Довіряю. Прошу лише не додавати до них своїх слів і не вилучати моїх, якщо це змінює суть викладеної думки. Одного разу, завдяки такому додатку, ми ледь не розсварилися з пані Людмилою Настенко. Бідна жінка так переживала, що під час нашої особистої зустрічі в Опішному на Селюченківських наукових читаннях 2006 року, підійшла до мене й, вибачаючись, пояснила, що слова – «він гордовито кивав у бік Селюченко: мовляв, беріть там, де дешевше...»... – не її, а потрапили до тексту під час редагування. Запропонувала навіть підійти до Олесь Пошивайла, щоб він це підтвердив. Та її слів для мене було цілком достатньо й ми вирішили залишити у спокої нашого Керманіча».

У зв'язку з цим сюжетом, нагадаю події свята народної творчості в Тернополі влітку 1986 року: сам там був і чув, як до Миколи Вакуленка підходили покупці, запитували про ціну на вироби, а дізнавшись про неї, запитували: «Чому ж так дорого?». Він же не «гордовито», а зверхньо відправляв їх до столика неподалік з роботами Олександри Селюченко зі словами: «Он ідіть до заслуженого майстра: там дешевше!». Це також чули й можуть пригадати мій батько, гончар Микола Пошивайло, який сидів побіля

Заслужений майстер народної творчості України Микола Вакуленко під час етнографічного ярмарку в Музеї народної архітектури та побуту України та його глиняні вироби. Пирогів, Київ. 2006. Фото Олесь Пошивайла. Публікуються вперше

Миколи Вакуленка, і мистецтвознавець, різьбяр Віктор Фурман, який супроводжував на те свято мистців Полтавщини.

Усупереч правдивому перебігу подій, забувши, хто був їх свідком, через чверть століття відтоді з'явилася її ідеалізована інтерпретація. «А як могло бути *«гордовито»*, – стверджував Микола Вакуленко, – коли усе це Людмила Настенко записувала з моїх слів! Я з жалем розповідав, що працю видатної майстрині геть знецінено й радив усім купити в неї щось, мовляв, я й сам ось придбав. **Так перекрутити заради годиться!**». Зрозуміло, що нині вся правда про ту подію була б не дуже привабливою, тож треба було зробити з неї напівправду, яка б *«героїзувала»* й облагороджувала власний образ Миколи Вакуленка; правда, що особливо вразила й образила Олександрю Селюченко й виявила кепкування аматора над народною майстриною, заздрощі до її таланту й усвідомлення, що якби її не було на святі, в нього б був більший виторг (обмін на гроші *«наслідків своєї праці»*).

Через п'ять років після тієї пріснопам'ятної події, 1991 року, учений і письменник, доктор філологічних наук, професор Володимир Качкан у львівському часопису *«Дзвін»* опублікував роман-есе *«Опішня»* [21]. У третьому розділі *«Високий політ білих птиць»* були такі рядки про Олександрю Селюченко: *«А коли до неї підходили туристи, етнографи з Німеччини, Японії, Канади, США, з радістю купували її витвори, придивлялися до них тут же, ще купували і дивувалися, чому ж так дешево продає ця жінка, адже її опішнянські побратими беруть удвічі, а то й втричі дорожче. Хтось із мистецтвознавців відповів їм замість Селюченко, що так повинно бути, мовляв, вироби народного майстра мають бути доступні багатьом, а отже, мусять бути дешеві... Коли до одного родового гончаря з Опішні, що мав високі титули, звання, підходили люди й стискали плечима, чого ж так дорого, він гордовито кивав у бік Селюченко, мовляв, беріть там, де дешевше...»* [21, с.55]. Як видно, слово *«гордовито»* належить саме Володимирю Качкану, й записано ним зі слів Людмили Настенко, й це ніяк не мої редакторські уточнення. 1992 року Володимир Качкан опублікував збірку повістей під назвою *«Каштанове свічадо»* [20], куди вмістив і повість *«Високий політ білих птиць»*, присвячений опішнянській гончарці Олександрі Селюченко [20, с.35-80].

Той самий текст учений утретє подав у вигляді машинопису книги *«Жива глина»* для підготовки до друку у видавництві *«Українське Народознавство»* Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Будучи науковим редактором книги й свідком *«жарту»* Миколи Вакуленка, я уточнив у тексті, що гончар був із Ялти, а не з Опішного [58, арк.92; 59, арк.141]. Так уточнення з машинопису автора перейшло в книгу [див.: 19, с.118]. Отже, з мого боку це було відновлення правди події, на відміну від великого бажання Миколи Вакуленка дещо підкоригувати історичний плин подій і свої власні давноминулі судження. Критицизм – дуже добра річ, якщо ним користуватися для з'ясування правди й покращення стану справ, а не задля маніпулювання думками й приховування власного цинізму й певною мірою подолання комплексу меншовартості, внаслідок відсутності мистецької освіти, спадкоємності творчості й перебування в статусі народного майстра впродовж 30 років, хоча таким майстер ніколи не був.

Микола Вакуленко також висловив обурення тим, що «Музей гончарства України не подбав про те, щоб опішнянські гончарі-корифеї потрапили на сторінки альбому «Кераміка України» видавництва «Логос Україна» [див.: 22]. І пояснення Олесе Пошивайла його *«зовсім не задовольнили»*. Майстер переконаний, що видання *«багато втратило, вийшовши практично без*

розділу «Народна кераміка». Проте, на його думку, винні Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному та Національна спілка майстрів народного мистецтва України, «гонорові міжвідомчі непорозуміння» яких буцімто завдали «збитки для історії кераміки України». Насправді ж, Микола Вакуленко мовчить про те, що це був суто бізнесовий проект Видавничого центру «Логос Україна». Статті до збірника написано в більшості випадків самими художниками. Видання дуже слабе в науковому плані. Відсутнє належне наукове редагування, внаслідок чого до нього потрапило чимало спотворених відомостей. За кожну авторську сторінку необхідно було розраховуватися з видавцем творами або кількома сотнями або й тисячами гривень. З огляду на це незрозуміло, чому Національний Музей чи Національна Спілка (державний заклад і громадська організація) мали підтримувати своїми коштами бізнесовий проект людей, далеких від мистецтва й від кераміки, які прагнули лише заробити на майстрах і художниках-керамістах; проект, у якому кожний учасник писав сам про себе, залежно від фінансової спроможності. Чи, може, Микола Вакуленко, вважає, що Музей мав би заплатити за статті про опішнянських гончарів своїми експонатами? У чому б був виграш Музею від участі в аматорському проекті важко зрозуміти, а от виграш видавців був безперечний і цілком фінансово конкретний: вони добре заробили та ще й створили «Мистецьку галерею», яка «несе їм золоті яйця». Як повідомляють видавничі бізнесмени на своєму веб-сайті, робота над книгою «Кераміка України» дозволила їм сформувати «оригінальну колекцію робіт майстрів, що працюють у різних жанрах та стилях. У добірці... представлені в основному – розмаїття художніх керамічних та гончарних виробів... Роботу, яка припала Вам до душі, Ви можете придбати у Видавничому центрі «Логос Україна» для власної колекції чи в подарунок» [76; 80]. Тож за чиї інтереси так вболіває Микола Вакуленко?

Поза окресленими вище меседжами, Микола Вакуленко висловив багато конструктивних думок, виявив власне глибоке розуміння процесів, що відбуваються нині в художньому житті країни. Зокрема, звернув увагу на важливість видання «Українського керамологічного журналу», переймається занепадом народного мистецтва, втратою гончарними виробами ужиткової функції («гончарні вироби перестали (за рідкісним винятком) використовувати в господарстві, а стали сьогодні прикрасою жител, сувенірами, предметами колекціонування»). Слушним є й побажання Миколи Вакуленка організувати опитування глядачів. Фундатори

Деякі анкети
«Мистецького рейтингу
творів за оцінкою
відвідувачів виставки»
ТРЕТЬОЇ Національної
виставки-конкурсу
художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!».
Опішне. 2011.
Репринт.
Публікуються вперше [45]

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

«КерамПІКів» уже розпочали роботу в цьому напрямку: впродовж двох років відвідувачі Виставки-Конкурсу визначають «Мистецький рейтинг творів за оцінкою відвідувачів виставки». У кожній номінації глядачам пропонується обрати Першу, Другу й Третю Премії. До цього процесу згадана Миколою Вакуленком «художня рада» не має ніякого стосунку, тобто, усе відбувається так, як і наполягає майстер: «Приз «Глядацьких симпатій» повинен, я наголошую, саме повинен визначатися шляхом опитування глядачів. **Саме глядачі є та спільність людей, для яких створено весь цей музейний комплекс**». З останнім цитованим реченням неможливо не погодитися, оскільки його зміст відображає основоположний принцип світової музеології. Австрійський дослідник Фрідріх Вайдахер так сформулював це завдання: «*Те, як музей виконує суспільні обов'язки, залежить не від того, чим він володіє, а тільки від того, що він за допомогою цього робить для кожного свого реального та можливого відвідувача і користувача; причому не в якості псевдорозважального парку, псевдосвятого місця, псевдоуніверситету чи псевдошколи, а у своїй самотній та неповторній функції*» [1, с.19].

3.1.7. АННА ЛИСИК. Відверті міркування Миколи Вакуленка й висловлені ним оцінки окремих творів, за словами **видатного українського художника-кераміста Анни Лисик**, «*дістали певний розголос у середовищі львівських художників-керамістів*». Тому вона вирішила поділитися власними думками щодо окремих дискусійних питань у матеріалі «*Ніби дихнуло з недавньої епохи...*» [28]. Мисткиня насамперед торкнулася проблематики керамологічної термінології*. Щоправда, пояснила її на рівні побутових уявлень.

Насамперед, авторка вважає термін «*академічна кераміка*» «*не тільки невдалим, а й неправильно витлумаченим*». Цілоком слушно зазначила, що «*термін «академізм» означає наслідування певних канонів у мистецтві. В уяві одразу зринають севська порцеляна стилю «ампір» і її сестри сталінської доби – ювілейні ваз, що сумними рядами стояли в шафах усіх заводських музеїв*». Проте мисткиня подала **приклад наслідування не стільки художніх канонів, скільки художніх стилів**. Адже під дефініцією «*академічна кераміка*» мають на увазі певні образотворчі канони, закони, техніки й технології створення художніх творів, яким навчають у мистецьких навчальних закладах. В основі ж спорідненості севської порцеляни стилю «ампір» і ювілейних ваз сталінської доби лежить спільність ідеологічного наповнення, зокрема культивування традицій імператорського Риму, прагнення створити відчуття величі, помпезності, могутності. Погоджуюся також, що «*для означення творчого розмаїття авторської кераміки це слово зовсім непридатне*». Та його ніхто й ніколи не застосовував для означення всієї «*авторської кераміки*», до якої належать і академічна («*професійна*»), і народна, і аматорська кераміка, і вся вона є авторською, бо в кожного виробу є свій автор, її не виготовлено на заводському конвеєрному автоматі.

Анна Лисик запропонувала замість існуючих номінацій «КерамПІКів» («*Академічна кераміка*», «*Народна кераміка*»), запровадити дві інші групи – «*традиційна кераміка*», що фактично збігається з сучасною назвою «*народна кераміка*», й «*художня кераміка*», яку означено дуже загально як таку, що «*не тільки не обмежена рамками у використанні матеріалів, технологій, технік декорування, але й може різнитися своїм естетико-емоційним спрямуванням*». З контексту висловлювань Анни Лисик також випливає можливий поділ «*художньої кераміки*» «*на аматорську й професійну кераміку*», хоча вона й вважає «*критерії цього поділу вельми розмитими*».

*Тема чіткого визначення понять «*професійне мистецтво*», «*народне мистецтво*», «*самодіяльне мистецтво*» залишається актуальною й остаточно нез'ясованою вже майже півстоліття [див., напр.: 30]

З таким однозначним визначенням неможливо погодитися, оскільки воно передбачає визнання за аматорською керамікою права називатися «художньою», за одночасного невизнання цього за традиційною (народною) керамікою. Насправді ж, народна кераміка нерідко постає більш художньою, аніж «академічна», яка у творчості мистців нерідко опускається до рівня аматорського кітчу.

Натомість, цілком відповідними реаліям сучасності є визначення «професіоналізму» в художній кераміці. Анна Лисик має достатньо власного творчого досвіду, щоб стверджувати: «Зайнятість хоча б і на 100% у певній професії автоматично не означає обов'язкового досягнення професіоналізму, себто оволодіння високою майстерністю, тонкощами професії... І виявляється, що сучасним мірилом професіоналізму в кераміці є лише успішність продажів...». Тому вся країна уявляється автору «великим, незатишним базаром», який «активно приватизував уже й інтелектуальну сферу, а ставши замовником мистецьких уподобань, претендує на роль духовного наставника суспільства».

3.1.8. МИХАЙЛО СЕЛІВАЧОВ. Знаний український учений, доктор мистецтвознавства, професор Михайло Селівачов у статті «Якби ви вчилися так, як треба...» [49] звернувся до актуальної проблеми якості навчання молодих мистців, студентів вищих мистецьких навчальних закладів України. Саме тих молодих людей, яких нині, лише як виняток, можна бачити на Національних «КерамПІКах». До слова, ця ж «винятковість» уповні стосується і більшості їхніх викладачів з фаху «Художня кераміка».

Загалом роздуми вченого опосередковано виявляють **головну причину відсутності в студентській молоді й випускників кафедр кераміки художніх вишів мотивації до участі у Виставках-Конкурсах:** «...Рівень загальної культури й елементарної грамотності у більшості з них – на мінімальній позначці», – констатує Михайло Селівачов. Постає риторичне (бо зрозуміле всім!) запитання: від кого ж залежить, окрім власне самих студентів, загальний рівень їх культури, у тому числі в її мовному, художньому й практичному аспектах? Відповідь однозначна – від учителів! А учителями постають як саме життя, так і батьки, друзі, і, визначальною мірою, викладачі в школах усіх рівнів. Отже, якщо викладачі художніх вишів, художники-керамісти самі не беруть участі в «КерамПІКах», тобто ніскільки не зацікавлені в представленні на них своїх творів, то чи будуть вони заохочувати до цього своїх учнів-студентів? У більшості випадків, зрозуміло, що ні. Тим часом **у експозиціях «КерамПІКів» жодного разу не було творчих робіт багатьох художників-керамістів**, зокрема викладачів Кафедри художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв – приват-професора **Василя Гудака**, приват-доцента **Олександра Волошенка**, старшого викладача **Ігоря Ходи**; художників-керамістів Кафедри художніх виробів з кераміки і скульптури Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, зокрема завідувача кафедри **Петра Печорного**, викладача **Леоніда Нагірняка**; художників-керамістів Відділу художньої кераміки Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв – завідувача відділу **Анастасії Коб'юк**, викладача **Тараса Гапєєва**; художників-керамістів Відділу художньої кераміки Львівського державного коледжа декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша, у тому числі завідувача відділу **Тараса Левківа**; художників-керамістів Кафедри образотворчого мистецтва (напрямок підготовки «Декоративно-прикладне мистецтво») Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, у тому числі старших викладачів **Сергія Журавльова** та **Олега Перця**; художників-керамістів Кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (напрямок «Кераміка») Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету – викладача кераміки **Віри Чернієнко**, викладача скульптури і рисунку **Леоніда Гринбокого**...

Михайло Селівачов також звернув увагу на **недоліки навчально-виховного процесу, внаслідок чого студенти отримують низький рівень фахових знань**. Він зазначив, що *«тільки третина студентів уважно слухають професора (я викладаю здебільшого історію декоративного мистецтва) і розуміють, про що йдеться. Ще в третини періоди уважності та байдужості на лекціях поперемінно чергуються. Решта взагалі не виявляє бажання вчитися, а на відмінну оцінку заслуговують не більше 5%. Реферати в основному перетягують з інтернетівських ресурсів, контрольні тести переписують один у одного. На третьому курсі тільки двоє-троє зі студентів-киян у групі вже відвідали хоча б раз київські художні чи історичні музеї, а в іногородніх університетах інколи й аспіранти останнього року навчання ще жодного разу не бували в Софійському заповіднику»*. Звідси випливає та ситуація, за якої й **на «КерамПІКах» іноді буває негусто відвідувачів**. Причиною цього, на думку столичного професора, є те, що *«не тільки студентство, а й усе наше суспільство в своїй більшості не має потреби регулярно відвідувати музеї, тобто пізнавати культурну спадщину з першоджерела»*.

Ще один фактор («кнопкодавний») суттєво понижує загальний рівень культури українського студентства. Автор веде мову про *«повільн найрізноманітнішої (часто вторинної, неперевіреної) інформації з інтернету та засобів масової інформації, наявність сканерів, і принтерів»*, які сукупно зумовлюють *«перехід від серйозної книжкової освіти до легкої теле-радіо-газетно-журнальної, далі – до моментальної кнопкодавної. Користувачі комп'ютера часто не встоюють перед спокусою замість власних досліджень у бібліотеках, музеях, архівах – запозичувати готові фрагменти тексту, які лишається тільки скомбінувати у бажаний спосіб... Плагіат за допомогою новітньої техніки став повсюдним явищем, а не тільки юнацькою недугою»*.

Рівень освіти підростаючого покоління мистців у будь-якому суспільстві залежить від організації навчально-виховного процесу, фундаментальності успадкування мистецької спадщини, наявності мудрих, талановитих, художньо активних учителів і переконливих спонук з боку провідників держави. І Михайло Селівачов через конкретні приклади зі свого педагогічного досвіду в мистецьких вишах підводить читачів до висновку, з яким неможливо не погодитися: **«За будь-якої історичної доби у мистецтві, дизайні, науці замало просто навчитися робити щось професійно, важливо ще й стати непересічним майстром! І без освіти справді ґрунтовної, не імітаційної, тут не обійтись...»**

3.1.9. СЕРГІЙ РАДЬКО. *«На Виставці для мене було замало гончарства!»*, – проголосив **заслужений майстер народної творчості України, художник-монументаліст, кераміст і концептуаліст Сергій Радько**. – *...Я повторюся, мені було мало гончарства, особливо в академічній залі. Цей малий відсоток гончарства у загальному керампросторі України впливає на творчі роботи так, що вони виглядають, а по суті – так і звучать, як «умелиеручкі». Такі собі – «самоделкінські»... Тим часом у народній залі гончарство звучить підсобним технічним додатком. Так би мовити, проф-необхідність. Загалом же гончарство – це сила, це поезія, це філософія й мистецтво! Це цілий самодостатній космос! Тож мені цього не вистачало»*.

У своїй оригінальних міркуваннях **«Епіцентр української гончарської казки»** [48] він висловив бажання побачити **мистецтво «тоталітарного стилю»**, як я його уявляю. Мені було б цікаво, якби Виставка складалася з глечиків (з нюансом на виконавця), або з горщиків, або з великих макітер, або з глиняних (керамічних) погрудь Тараса Шевченка (як Будди). Знаний мистець підтримав минулорічну ідею *«розширення експозиції ще на одну номінацію»*, вважає таке рішення *«дуже правильним і мудрим (далекоглядним)»*. Ця номінація, – переконаний провідник III Національного стилю в Україні, – *«Любительство, найв»*. Вона стане джерелом яскравих, самобутніх, небувалих естетичних хвилювань, адже *«Академічна кераміка»* – *попахе тухлуватістю. Хочеться нового*

і яскравого, яке перемелеться, відшліфується й стане основою майбутнього, українського керамічного стилю!».

Цікаво було дізнатися «з перших вуст» про думку художника-кераміста, як йому почувалося **в статусі члена Журі «КерамПІКа»**. Виявилось, що насправді, це «не так цікаво, як очікувати вердикту цього Журі за межами Журі». Оскільки, згідно з п.2.4 «Положення...», члени Журі можуть брати участь у Виставці-Конкурсі лише поза конкурсом, мистці інколи неохоче погоджуються на таку роль, прагнучи, насамперед, заявити про себе власними творами, а не думками щодо творчості своїх колег.

Сергій Радько, який ще юнаком прийшов працювати в нещодавно заснований Музей гончарства в Опішному, й донині залишається **апологетом культуротворчої місії гончарної столиці країни**. «Я люблю Полтавщину, Опішне, гончарство, – зізнається митець, – й тому називаю «ЗДВИГ» чарівною казкою. Але творити її доводиться всім разом, підхоплюючи естафету від наших пращурів і попередників... Опішненська земля з правіку «гончарює» людей, фрукту і овоч, а люди, що жили на ній, досягали досконалості в мистецтві гончаротворення. Тут усе просякнuto гончарством, а руїни керамічних заводів, немовби колізій, запалени очницями вікон дивляться на сучасність з минулої епохи... Опішне було й лишається святинєю гончарства, де канони української естетики втілюються з неперевершеним хистом і майстерністю!».

3.1.10. ІГОР ПОШИВАЙЛО. З аналізу власне альбому-каталогу Другого «КерамПІКа» розпочав свою розвідку заступник з наукової роботи генерального директора Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України Ігор Пошивайло [41]. Він відзначив такі прикмети видання, як «концептуальна спрямованість», «структурна різножанровість», «емоційна барвистість», «креативна структурованість», «інформаційна насиченість», «тематична розгалуженість», «деталізована описовість», «академічна упорядкованість». А ще побачив його особливості в «строкатості кольорів, шаблонів, елементів графічного дизайну й конструкцій», «домінуванні «складнопідрядних» текстів». Проте редакційна й поліграфічна вправність ще не гарантує повноти висвітлення певної проблематики, а головне – однозначних відповідей на всі питання, які ставлять перед собою дослідники й суспільство загалом. Тому автор резюмував, що «годі шукати на сторінках видання готові відповіді й рецепти з відродження гончарства, кераміки, тим більше національної культури, попри афірмації та заклики його провідників». На його переконання, головне значення альбомів-каталогів у тому, що «КерамПІК» зацікавлює, інтригує, провокує, спонукає до мислі, – а значить спрямовує своїх симпатиків і опонентів на пошуки, експерименти, дії. До того ж, згуртовує мистецьку спільноту країни, мобілізує її на активний дайвінг у сфери загадкової керамології».

Учений звернув увагу на невідповідність «вимогам часу нинішньої пост-совкової моделі культури» в Україні. Пережитком тоталітарного режиму він вважає «нав'язану ідеологію поділу на «народне» й «академічне» в нашому закомплексованому розумінні». Але тут одразу ж постає запитання: ким було нав'язано цю ідеологію? державою? компартією? і в чому полягає наше «закомплексоване розуміння»? Адже, насправді, **концепцію розрізнення відмінної природи народного, академічного й самодіяльного мистецтва було напрацьовано й оприлюднено провідними мистецтвознавцями СРСР лише в умовах кризи державного соціалізму й авторитарної політичної системи в першій половині 1980-х років**. Маніфестом-обґрунтуванням цілісної концепції народного мистецтва постала монографія видатного вченого, академіка Російської академії мистецтв, доктора мистецтвознавства, професора **Марії Некрасової** «Народное искусство как часть культуры» [див.: 36]. Ця праця й донині не втратила свого значення для розуміння процесів, що відбуваються в галузі народного мистецтва.

Відколи ж суто наукові терміни «самодіяльний», «аматорський» стали «термінами-ярликами», «образливими для творців»? І «творців», власне, чоґо: кітч, еклектики? «Творців», які уявили себе винятковими презентантами народного мистецтва? Зрозуміло, що вони активно повстають проти чітких визначень характеру їхньої творчості, бо воліли б фігурувати лише в «народномистецькому» ореолі. **Розмивання межі між народним, академічним і самодіяльним, так само як і сучасне міксування стилів, культур, матиме в майбутньому ефект Вавилонського стовпотворіння**, що призведе до руйнівних наслідків, множитиме несмак, падіння моралі, занепад традиційних естетичних уявлень, одним словом, до «нацдебілізму» (за висловом Володимира Павліва) [див.: 85].

Поділ на «народне» й «академічне» – це не ознака закомплексованості, а ефективний запобіжник нівеляційним процесам в українській культурі, орієнтир для суспільства: де є цінності етнічні, націотворчі, а де – суто індивідуальні пошуки, нерідко, у сучасній інтерпретації – марення збоченців, які вони ж самі підносять до неоавангарду.

Відсутність чітких розрізень різнохарактерних явищ культури, призводить до того, що нині можна спостерігати в США й країнах Західної Європи: там кераміка все більше «опускається» до рівня аматорства. Ігор Пошивайло подав свідчення Джеймса Дойча, куратора Центру фольклору й культурної спадщини Смітсонівського Інституту, професора Університету Джорджа Вашингтона про існування «трьох основних культурних течій, що формують гуманітарну ауру американців» – академічну культуру, популярну культуру (поп-культура) й народну культуру (фольклор; folklife). Уявлення вчених США і України про академічну й популярну культуру практично збігаються. Натомість, уявлення про народну культуру двох країн є дещо відмінними. І причина цього лежить не в площині наукових теорій, а в реаліях повсякденного життя населення різних країн. У США вже давно немає художнього явища, тотожного тому, яке в Україні називають «народним мистецтвом». Немає осередків і шкіл такого мистецтва. Саме тому американський учений розуміє під фольклором народну культуру, що «складається з культурної поведінки, вірувань і знань, які передаються від людини до людини, або в межах групи без постійного коригувального посилання на сталє джерело» [10, с.250]. Американці не розрізняють «народного мистецтва» у нашому розумінні цього явища. Вони оперують поняттям «народна культура» або «фольклор», які включають в себе всі вияви повсякденного життя людини, у тому числі «гробокопачів», «свист», «телефонні відповіді» тощо. Наочним прикладом цього є й продукція лондонського салону-кооперативу «North Street Potters», представлена на одному з фото автора. Вироби аматорські, суто заробітчанські, з мінімальним декором, простими, уніфікованими формами, які нічого не мають спільного з традиційною англійською керамікою. Не дивно, що одна з майстринь «ледь не образилася», коли її роботи порівняли з традиційними виробами. Вони чимось нагадують вироби керамістів-аматорів українського Слов'янська, якими буквально «закидані» всі торговіща України й окремих областей Росії. Проте «гармонійного поєднання елементів народної традиції з авторською інновацією» в них, як стверджує дослідник, я особисто не побачив.

Не оминувши окремих висловлених дискусійних думок щодо оцінки процесів, які спостерігаються в художній кераміці України, водночас погоджуюся з висновком етнолога, що в силах науковців і мистців «зробити краці елементи культурного спадку життєважливою частиною сьогодення, активізувати новітні процеси художнього поступу».

* * *

Насамкінець підрозділу, присвяченого каталогу «КерамПІКа–2011» та меседжам керамологів і керамістів, ще раз наголошу, що **в Україні ще ніколи художні виставки кераміки не мали такого ґрунтового обговорення, яке б виходило за межі власне експонованих творів**. Експонати Виставки-Конкурсу стали своєрідними

маркерами існуючих досягнень і проблем у галузі художньої кераміки, а нерідко й загального духовного й культурного стану українського суспільства. Аналіз творів виводить дослідників на певні узагальнення, висновки, дозволяє виявляти приховані тенденції й ризики в розвитку національного керамотворчого потенціалу. Тим часом **каталоги «КерамПІКів» постають масштабною панорамою різних аспектів підготовки, проведення й наслідків Виставок-Конкурсів у житті українського суспільства.** Важливо, що читачам пропонується як погляд зсередини, тобто Учасників і Фундаторів Виставки-Конкурсу, так і ззовні – науковців, які займаються вивченням проблематики художньої кераміки. При цьому всі бажаючі мають унікальну нагоду «*вдивитися*» в репродуковані твори, осмислити їх образність, колористику, форми. Професор Федір Шміт описав власне спостереження щодо психології сприйняття експонатів під час відвідування музеїв: «*Мы совершенно равнодушно, и вовсе их не замечая, проходим в музеях мимо многих великолепных вещей, а дома у себя любимея вещами несравненно худшими. Всякий посетитель музеев подтвердит, что, просматривая на досуге иллюстрированный каталог музея, в котором бывал, он делал совершенно неожиданные открытия: плохая иной раз, фотографии, плохая, но рассмотренная со вниманием, давала больше, чем великолепный оригинал – великолепный, но потонувший в массе всего прочего и промелькнувший перед усталым и равнодушным взором*» (1919) [55, с.50-51].

4. ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА В АМАТОРСЬКЕ

У статтях, уміщених у цьому альбомі-каталозі, часто йдеться про різне розуміння й ставлення до означень «*академічна кераміка*», «*професійна кераміка*», «*народна кераміка*», «*аматорська кераміка*». Тому продовжу виклад своїх міркувань щодо них, започаткованих у каталозі Другого «КерамПІКа» [див.: 45, с.22-24].

Упродовж кінця 1960-х – 1980-х років в Україні втілювалася державна політика активного розвитку самодіяльного мистецтва, яке суттєво відрізнялося від народного мистецтва. До самодіяльної творчості влада почала заохочувати населення СРСР ще в другій половині 1930-х років. Тоді, за висновком доцента кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка, кандидата педагогічних наук, доцента **Любові Бичкової**, «*...існували потужні економічні чинники для розвитку самодіяльної творчості, оскільки промисловість збідненої держави не могла забезпечити населення навіть необхідними товарами щоденного попиту. Продукт цієї самодіяльної творчості був надзвичайно різномірним і сумнівним з художньої точки зору, але дуже актуальним. Для тодішньої державної політики вигідно було підтримувати активність мас саме там, де нівелювалися будь-які національні, сакральні та сутнісні якості й переважала поверховість та еkleктика. Тому суспільство на всіх рівнях заохочувало і сприяло розвитку компромісної самодіяльної творчості*» [74].

З наростанням процесів занепаду традиційних осередків народного мистецтва від кінця 1960-х років влада прагнула компенсувати ці втрати експонуванням на тогочасних художніх виставках творів мистців, які не були спадковими народними майстрами, не були пов'язані з канонами й традиціями конкретних осередків народного мистецтва. Усвідомлюючи сутнісну відмінність їхньої творчості від народного мистецтва, мистецтвознавці почали називати їх «*самодіяльними*» художниками. Тоді ж, в Україні, як і в СРСР загалом, почали проводити виставки й огляди «*самодіяльної художньої творчості*», «*самодіяльного мистецтва*», на яких експонували роботи одночасно народних і самодіяльних мистців. Раніше подібного не практикували. Таким

чином **комунисти намагалися приховати помітно наростаючу в СРСР тенденцію до занепаду осередків традиційного народного мистецтва, скорочення кількості народних майстрів**. Спільне експонування виробів також мало й інше завдання – якщо не нівелювати, то принаймні завуалювати сутнісну різницю між творами народних і самодіяльних авторів. Цьому сприяло й поступове поліпшення загального добробуту населення, яке мало все більше вільного часу для реалізації своїх творчих зацікавлень*.

В обласних центрах України щорічно відбувалося по кілька «**виставок творів самодіяльних художників та майстрів декоративно-прикладного мистецтва**». Під означенням «**майстри декоративно-прикладного мистецтва**» мали на увазі народних майстрів і академічних художників декоративно-ужиткового мистецтва. Згодом почали проводити помпезні Всесоюзні фестивалі самодіяльної художньої творчості трудящих, на яких виробили народних майстрів також експонували й нагороджували заодно з роботами аматорів, а все це підпадало під визначення самодіяльного мистецтва. Перший відбувся впродовж 1975–1977 років. Був також Всесоюзний огляд **самодіяльної художньої творчості**, присвячений 40-річчю перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні (1985), а невдовзі після нього – Всесоюзний фестиваль **народної творчості**, присвячений 70-річчю Великої жовтневої соціалістичної революції (1987).

На фоні державного патронування розвитку самодіяльного мистецтва, уже в першій половині 1970-х років з'явилися пропозиції окремих мистецтвознавців «**современным народным искусством... считать художественное творчество непрофессионалов самых различных культурных слоев: и рабочих, и колхозников, и служащих**»... Самодеятельное творчество объявляется народным искусством на современном этапе» [36, с.98; 17, с.27].

У листопаді 1988 року в Києві відбулася науково-практична конференція з питань збереження та розвитку народного мистецтва. У виступі на ній завідувач сектору Науково-дослідного інституту теорії й історії образотворчих мистецтв Академії мистецтв СРСР, доктор мистецтвознавства Марія Некрасова звернула увагу, що «**несвоечасна теоретична визначеність принципів положень у народному мистецтві привела до відчутних втрат... До 1970-х років народне мистецтво не мало наукового статусу. Після Великого Жовтня ототожнювалося «з проклятим минулим», в 30–40-і роки штучно підганялося під станкові форми, тоді ж народний майстер як «кустар-одиначка» зневажався, у 1960-і роки народне мистецтво сприймалося як анахронізм, перспектива якого вбачалася у злитті з промисловістю... Отже, **внаслідок відсутності чіткого****

---

*Проти руйнівної практики спільного експонування творів народних майстрів і самодіяльних художників уже 1972 року виступив відомий український дослідник гончарства, доктор мистецтвознавства **Юрій Лашук**. «...На виставках українського народного искусства, – констатував учений, – произошло некоторое смещение понятий: большую часть экспозиции начали занимать работы художников-профессионалов, промышленные изделия, искусство досуга (самодельность). Доброжелательная критика постоянно обращала внимание на неверность такого смешения разных видов художественного творчества, которое не содействует раскрытию в полной мере каждого из них и не позволяет четко разобратсья в целях и задачах, стоящих перед ними» [29]. Проте активні виступи вчених ніскільки не вплинули на практику виставкової діяльності в Україні, й СРСР загалом. І через десять років відтоді, на початку 1980-х років, мистецтвознавець Марія Некрасова вела мову про те ж саме. «Когда идет речь о выставочной практике, – писала вона, – и тем более в критических статьях, **важно, наконец, четко размежевать народное искусство и самодельное**. С произведениями народного искусства может быть выставлен только народный примитив, созданный народным мастером, но не кремлевская башня, сооруженная инженером в свой досуг, или скульптурный портрет любителя, вырезанный из коряги» [36, с.101]

дотримання теоретично-наукової концепції щодо народного та самодіяльного мистецтва, з'явилася плутанина в цих поняттях, що завдала шкоди обом видам творчості народу» [7, с.62].

Тільки впродовж 1970-х – 1980-х років у радянському мистецтвознавстві утвердилася наукова теорія, згідно з якою всі створювані художні твори поділяли на 3 основні сутнісно відмінні групи: 1) «професійне мистецтво», 2) «народне мистецтво», 3) «самодіяльне мистецтво». До першої групи відносили твори мистців, які мали спеціальну художню освіту, чия творчість мала суто індивідуальний характер, а твори не були втіленням колективної творчості того чи іншого художнього центру. До другої групи – твори народних майстрів, які не мали спеціальної освіти й опанували художні навички через самоосвіту чи через учнівство, або ж мали початкову художню освіту, здобуту в земських навчальних майстернях, школах (остання чверть ХІХ – початок ХХ століття), кустарно-промислових школах (друга половина 1920-х – 1930-ті роки), художніх училищах, технікумах (кінець 1940-х – 1980-ті роки). Вони були безпосередньо пов'язані з усадкуванням і творчим розвитком художніх традицій певних осередків народного мистецтва. Усі вони мешкали головним чином у давніх осередках народного мистецтва, працювали вдома або на підприємствах народних художніх промислів. До групи «самодіяльних художників» належали мистці, для яких творча діяльність була хобі, тобто улюбленим заняттям на дозвіллі. Вони творили, де хотіли й що хотіли; не були залежні від тієї чи іншої художньої традиції; не мали достатніх фахових художніх знань і вмінь; частіше всього наслідували творчість представників двох інших груп – «професійних» чи «народних» мистців.

Незважаючи на достатньо вагомі теоретичні мистецтвознавчі напрацювання, **комуністична влада продовжувала ігнорувати наукову думку.** Скажімо, 1981 року, в Указі Президії Верховної Ради Української РСР «Про затвердження Положення про державні нагороди Української РСР» йшлося не про народне мистецтво і народних майстрів, а лише про «майстрів прикладного, декоративного мистецтва та інших видів народної творчості» [132].

В Україні основним організатором виставок самодіяльних мистців став Республіканський науково-методичний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи. У середині 1980-х років заклад активізував роботу з переведення самодіяльних художників у статус народних майстрів. Дуже красномовний факт: у листопаді 1987 року в Києві було проведено чергову атестацію претендентів на звання народного майстра. «З 88 виявився лише один народний майстер..., а решта – самодіяльні умільці» [5, с.61]. 1988 року художник-кераміст Петро Ганжа бив на сполох: «Пишуться ґрунтовні звіти, в яких допускається «незначна» неточність – народного майстра замінюють умільцем і таким чином будь-який виріб вважається витвором народного мистецтва... На жаль, майстри народного мистецтва самі до нас не йдуть, як численні самодіяльні умільці. Отже, добре було б, щоб Художній фонд УРСР змінив методику роботи з народними майстрами, бо існуюча самопливна система себе не виправдовує. Самодіяльні умільці – активні ділові люди, тому не дивно, що вони своєчасно приходять на атестацію, здають великими партіями свою продукцію в салони, здебільшого переслідуючи власні комерційні інтереси» [5, с.62].

Наприкінці 1980-х років Центр став об'єктом нищівної критики за лобювання інтересів передовсім самодіяльних мистців, а також за виставкові мікси з творів народного й самодіяльного мистецтва. 17-19 листопада 1988 року, в Києві, на базі Республіканської виставки «Народне мистецтво Української РСР» відбулася науково-практична конференція з проблем розвитку народного мистецтва. На ній виступив секретар Правління Спілки художників України Володимир Прядка. Він уже тоді констатував тенденцію підміни народного мистецтва самодіяльним: «Нині, – наголошував він, – не можемо налагодити збут творів у Художньому фонді, де на жаль, перевага віддається не народним майстрам, а міським умільцям, які ніяких традицій

не наслідують і не бажують їх вивчати. Чому? А тому, що з міськими умільцями працювати легше, вони самі пропонують свої роботи, а майстер часто не знає ціни своїм творам, і треба докласти зусиль, щоб його заохотити до продажу. **Самодіяльне мистецтво – це індивідуальна творчість дозвілля.** В народному ж мистецтві сконденсовано досвід цілих поколінь майстрів. Воно, як і пісня, шліфувалося віками, що надає право сприймати його, як творчість колективу. **Народне мистецтво виконує національно-охоронну функцію через механізм традицій, передаючи досвід сотень поколінь його спадкоємцям»**[46, с.58].

Наступного року голова Республіканської комісії з народного мистецтва Спілки художників України Петро Ганжа писав: «Прикладом некомпетентності у вирішенні питань художньо-методичного керівництва та організаційно-виставочної практики є діяльність Республіканського науково-методичного центру народної творчості та культосвітньої роботи. Влаштуваючи звітні виставки, ця установа не помічає, що включає до своїх експозицій, окрім творів самодіяльних митців, і роботи провідних майстрів традиційного народного мистецтва, в тому числі членів Спілки художників, представляючи їх службовцями. Так було в червні 1987 року у виставочних залах Спілки художників України на Республіканській виставці самодіяльного образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та робіт майстрів-умільців, де репрезентувалися твори заслужених майстрів народної творчості УРСР, членів Спілки з 1971 року Михайла Китриша та Анастасії Білик-Пошивайло. Складається враження, що РНМЦ бере «на прокат» твори визначних народних майстрів аби відзвітувати ними як своїм «досягненням». Із сказаного видно, що діяльність республіканського і обласного науково-методичних центрів народної творчості та культосвітньої роботи не завжди відповідає призначенню. В своєму чималому керівному арсеналі вони мають дуже мало кваліфікованих знавців народного мистецтва, надто – керівників-практиків. У більшості випадків посади методистів у республіці обіймають люди випадкові, без відповідної освіти й досвіду. Тому на звітних обласних та республіканських виставках бачимо в основному самодіяльні, а часто-густо еkleктичні роботи» [7, с.69]. Художник-кераміст активно виступав за створення Республіканського товариства майстрів народного мистецтва, «яке б стало носієм і охоронцем животворних традицій» (1989) [7, с.69]*. Проте, коли його почали створювати під назвою «Спілка майстрів народного мистецтва України», випереджаючи проведення установчого з'їзду, несподівано став одним із засновників і президентом **Української республіканської асоціації майстрів народної творчості та художніх ремесел** (1989). Її фундаторами стали Укрпрофрада й Міністерство культури України. Членами асоціації могли бути всі бажуючі, які займалися художньою творчістю [72]. Проте головна увага спрямовувалася на об'єднання в громадській організації передовсім самодіяльних художників. Асоціація мала охопити аматорів, які не могли стати членами Спілки художників України та Спілки майстрів народного мистецтва, створеної на початку 1990 року. Було висловлено багато ідей розвитку організації, її інтеграції в міжнародне творче життя (проведення виставки в Австралії, фестивалю українського мистецтва на Тайвані...).

Немовби забувши про своє недавнє вболівання за долю народних майстрів, Петро Ганжа невдовзі (1991) писав: «Одним з важливих засобів діяльності в цьому напрямку стала організація виставок мистецтва як окремих регіонів, так і **самодіяльних художників.** Уже перші експозиції дали можливість відкрити нові таланти, долучити їх до загальних надбань народу і це, мабуть, є **конкретною допомогою самодіяльному майстрові**» (!!!) [8, с.91]. А ще через рік художник-кераміст захоплено додавав: «Отож, як бачите, **Асоціація єднає всіх бажуючих – і професіоналів животворного українського малярства, і народних майстрів та самобутніх аматорів-примітивістів,** тоді як Спілка майстрів народного мистецтва та Спілка художників

України згідно своїх статутів приймають у свої ряди лише краєвих з краєвих майстрів традиційного народного мистецтва» [6, с.81]. Як видно, на початку 1990-х років, позбуваючись термінологічної спадщини тоталітарної доби, слова «самодіяльний художник», «самодіяльне мистецтво» все частіше замінювали на іноземні запозичення – «аматор», «аматорське мистецтво», які невдовзі стали домінуючими.

Майже нічого не реалізувавши із запланованого, Асоціація невдовзі припинила своє існування. Її функції неофіційно й позастатутно перебрала на себе Національна спілка майстрів народного мистецтва України, яка нині, за своєю суттю, фактично перетворилася в пріснопам'ятну Асоціацію майстрів народної творчості, що «єднає всіх бажаних»!

З огляду на відсутність належної уваги до осередків народного мистецтва й народних майстрів загалом і з боку Новітньої Української Держави, у тому числі й в особі фінансованих нею Міністерства культури України, Обласних будинків народної творчості, Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Національної спілки художників України, почався стрімкий занепад українського народного мистецтва. Від 1990-х років в Україні спостерігалася стрімко прогресуюча тенденція підміни самодіяльними мистцями народних майстрів. На небезпеку такої трансформації ще 1980 року звертала увагу Марія Некрасова, яка прийшла до висновку, що «...в творчествe самодетельном скрyты одновременно конец и начало, угасание и зарождение школы народного мастерства. Вот почему самодетельное творчество – это проблема, которая требует к себе пристального внимания. И большая ошибка, разрушительно отражающаяся на практике народного искусства, когда понимание его сводится к самодетельному искусству» [37, с.29]. На жаль, саме цей сценарій розвитку було реалізовано в Україні. Негативну роль у цьому процесі відіграли Обласні центри народної творчості, які з різних причин (економічні, кадрові тощо) фактично припинили роботу з народними майстрами. Значно комфортніше їм стало працювати з самодіяльними художниками, оскільки серйозних вимог до рівня їхньої творчості не було. Працівникам цих закладів не потрібно було особливо розумітися в специфіці того чи іншого виду мистецтва,

←.....

*Республіканський науково-методичний центр народної творчості та культурно-освітньої роботи 1994 року було реорганізовано в Український центр культурних досліджень Міністерства культури України. Про сучасну діяльність центру можна було б сказати словами Петра Ганжі майже двадцятирічної давнини. Про слабе розуміння його співробітниками суті народного мистецтва й процесів, що нині відбуваються в художньому житті країни, може свідчити хоча б аналітична записка наукового співробітника Центру Ірини Бариш-Тищенко «Основні тенденції сучасного традиційного народного і аматорського декоративно-ужиткового мистецтва», розміщена на сайті установи. Ось лише окремі «перли» науковця про «аматорське традиційне народно-ужиткове мистецтво» (у всіх цитатах збережено авторський правопис. – О.П.):

- «Аматорство – це унікальне художнє явище в загальній системі народного мистецтва»;
- «Декоративне ужиткове мистецтво є одним з найбільш поширених видів аматорського мистецтва»;
- «Частіше аматорські роботи можна бачити поруч з професійними творами народного декоративного мистецтва на багатьох ярмарках, виставках в торгівельній мережі, де вони гідно конкурують»;
- «...Не обмежений художньою школою аматор є творцем надзвичайно чесного і відкритого мистецтва... Відсутність професійної школи вони заміняють гострим відчуттям гармонії, щирістю і відвертістю своєї душі»;
- «Це мистецтво дає яскравий приклад того, що не можна визначати художню цінність твору у порівнянні з професійним мистецтвом» [72];
- «Розвиток декоративно-ужиткового і аматорського мистецтва України – процес складний і суперечливий, проте в його позитивних складових криється велика рушійна сила. Спрямована на утвердження української культури» [71]

надавати майстрам методичну й фінансову допомогу, вирішувати їхні творчі проблеми. Майже вся робота полягала в організації виставок самодіяльних художників. Цим Обласні будинки народної творчості продовжують займатися й до сьогоднішнього дня. Тим часом їх системна робота з народними майстрами стала надбанням історії.

Упродовж 1990-х років словосполучення «самодіяльне мистецтво» майже повністю вийшло з мистецтвознавчого вжитку. Це було пов'язано не лише з відходом у інші світи провідних українських мистецтвознавців старшого (радянського) покоління, але й з підприємницькою активністю на художньому ринку й у фестивалній маскультурі новітніх самодіяльних майстрів, які самі себе такими не вважали, а воліли всюди стверджувати, немовби вони є продовжувачами традицій українського народного мистецтва. З формального боку для них, і з їхньої подачі для інших, це виглядало дійсно немовби продовженням якихось загальноукраїнських народно-мистецьких традицій, хоча вже й без будь-якої прив'язки до конкретних традицій того чи іншого осередку, без ознак будь-якої конкретної школи народного мистецтва. Значна частина самодіяльних художників інтегрувалася (заховалася) в Національну спілку майстрів народного мистецтва України. Спільчанський статус дозволив їм уже називатися не «самодіяльними майстрами», а «народними майстрами».

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття тенденція переважаючого лобювання аматорського мистецтва, започаткована Республіканським науково-методичним центром народної творчості та культурно-освітньої роботи, стала домінуючою в художньому житті країни. У цьому процесі негативну роль відіграли провідники Національної спілки майстрів народного мистецтва України, які завжди прагнули на фоні прискороного зникнення осередків народного мистецтва в Україні й скорочення чисельності народних майстрів, залучити до сфери своїх спільчансько-корпоративних інтересів якомога більшу кількість членів (адже від чисельності значною мірою залежали й обсяги державного фінансування діяльності Спілки). У квітні 1992 року до Спілки було прийнято «*понад п'ять сотень народних майстрів*» [6, с.80]. Через 20 років відтоді, коли відійшли в інші світи частина членів Спілки – народних майстрів, коли в Україні залишилися лише поодинокі осередки народного мистецтва, а кількість народних майстрів різко скоротилася, чисельність творчої організації подвоїлася і вже налічує близько 1000 членів. Тобто, виходить так: чим менше народних майстрів – тим більше членів Спілки. За рахунок чого відбувається безперервне збільшення? Ні, не за рахунок відродження вмерлих центрів народної художньої культури, не за рахунок підготовки молоді в центрах народного мистецтва, а лише за рахунок аматорів, чисельність яких зростає, як у казці...

У зв'язку з цим, нагадаю, що «*Статут Спілки майстрів народного мистецтва України*», затверджений Установчим з'їздом від 27 січня 1990 року та зареєстрований Постановою Ради Міністрів Української РСР від 13 липня 1990 року №154 [86], передбачав об'єднання «*майстрів традиційного народного мистецтва, мистецтвознавців, дослідників у цій галузі та професійних художників, які своєю творчою діяльністю сприяють відродженню й розвитку мистецьких традицій народу*» [86, ст.1.1]. При цьому декларувалося, що «*Спілка майстрів народного мистецтва України – основний професійний координуючий орган з питань відродження, збереження і розвитку народного декоративного мистецтва та художніх промислів*» [86, ст.1.2]. Статут Спілки містить і **визначення майстра народного мистецтва**, який мав бути основою творчої організації: «*майстер народного мистецтва – носій художньої традиції народу, творчість якого спирається на колективно-історичний досвід, що зв'язаний з локальними особливостями національної культури*» [86, ст.3.1.1].

Керівники Спілки проігнорували цю статутну вимогу й закрили очі на те, що аматор не завжди є носієм художньої традиції народу, у своїй індивідуальній творчості не спирається на колективно-історичний досвід і не є носієм локальних особливостей національної культури. Таким чином вони **зробили погану послугу для**

народного мистецтва України. Фактично, усупереч Статуту творчої організації, було закладено міну сповільненої дії щодо народного мистецтва, у результаті чого, **своє основне завдання Спілка за два десятиліття свого існування успішно провалила. Натомість підняла до статусу народного майстра армію самодіяльних майстрів, аматорів, які все агресивніше підмінюють своєю еkleктичною творчістю класичне українське народне мистецтво.** На практиці це виявляється в тому, що аматори, завдячуючи своїй активності, більшій мобільності, проживанню здебільшого в містах, стали домінувати на художньому ринку народної творчості, хоча у більшості випадків пропонують не твори народного мистецтва, а його сурогат, який має тільки окремі, часто другорядні ознаки класичного народного мистецтва. Слушно підмітила Любов Бичкова, що, *«...втративши зв'язок із національними традиціями, вітчизняні самодіяльні митці у боротьбі за виживання намагаються наслідувати у власній творчості готові рішення, створюючи вторинні і третинні культурні сурогати без розуміння внутрішньої логіки їх художньої побудови. Економічні чинники у цій соціальній верстві надзвичайно звужують поле аргументації щодо переваг художньо довершених, але значно дорожчих артефактів культури, або перетворених у сувеніри творів народних митців»* [74].

Водночас нівеляційна для народного мистецтва нестатутна місія Національної спілки майстрів народного мистецтва України несподівано отримала високу оцінку наукового співробітника Українського центру культурних досліджень Міністерства культури України, мистецтвознавця Ірини Бариш-Тищенко, яка в аналітичній записці *«Основні тенденції сучасного традиційного народного і аматорського декоративно-ужиткового мистецтва»* відзначила: **«Значну роль в становленні та розвитку аматорського мистецтва відіграє Національна спілка народних майстрів України та її регіональні відділення, які існують в кожній області»** [72].

Відображенням реалій у народному мистецтві стало й сучасне українське законодавство, яке не лише вбирає в себе існуючі реалії, але й, значною мірою, моделює, формує ставлення суспільства до тих чи інших явищ у галузі художньої культури, визначає напрямки їх майбутнього розвитку. Утверджений діяльністю Національної спілки майстрів народного мистецтва України статус самодіяльних митців як народних було закріплено в дещо неоковирній формі Указом Президента України, погодженим на стадії підготовки зі Спілкою. Називався він *«Про Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва»* від 21 березня 2000 року N484/2000:

«Враховуючи вагомий внесок працівників культури та аматорів народного мистецтва у відродження української національної культури, розвиток народної творчості, активну культурно-просвітницьку діяльність та підтримуючи ініціативу громадськості,
п о с т а н о в л я ю:

1. Установити Всеукраїнський день працівників культури та **аматорів народного мистецтва**, який відзначати щорічно 23 березня.
2. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечувати проведення в рамках Всеукраїнського дня працівника культури заходів, спрямованих на підтримання галузі культури в Україні, вирішення проблем **розвитку аматорського мистецтва**, естетичного виховання підростаючого покоління та організацію дозвілля населення» [102].

Відтоді на державному рівні закріплювалося словосполучення «аматори народного мистецтва», що ніяк не вписувалося в мистецтвознавчу теорію народного мистецтва. Більше того, відтоді синонімом «народного мистецтва» стало словосполучення «аматорське мистецтво». Українські мистецтвознавці ніяк не відреагували на дрімуче невігластво щодо теорії народного мистецтва*.

Тим часом глава держави спрямовував органи виконавчої влади на вирішення «**проблем розвитку аматорського мистецтва**». Указ став певною провокацією, спрямованою на нівелювання народного мистецтва. Він офіційно «**відкрив двері**» в Національну спілку майстрів народного мистецтва України для аматорів, фактично через законодавчі механізми лобіював перетворення Спілки на організацію самодіяльних художників. Ця **подія стала своєрідною точкою відліку, відколи аматорське мистецтво на державному рівні фактично зрівнялося в правах з народним мистецтвом**. Упродовж наступного десятиліття воно майже витіснило на художньому ринку України твори класичного народного мистецтва. При цьому, як уже зазначалося, творці аматорського мистецтва аматорами себе ніколи не називали. В Україні відтоді не відбулося жодної національної, всеукраїнської чи регіональної виставки аматорського мистецтва. Усі аматори хотіли, щоб їх величали тільки «**народними майстрами**».

21 серпня 2009 року Президент України, незважаючи на те, що його попередником уже було встановлено «**Всеукраїнський день ...аматорів народного мистецтва**», підписав новий Указ «**Про День майстрів народного мистецтва**»:

«Ураховуючи вагомий внесок майстрів народного мистецтва у збереження, розвиток, відродження традицій народного мистецтва і художніх промислів в Україні як важливої складової духовної культури Українського народу, на підтримку ініціативи громадськості постановляю:

*Установити в Україні професійне свято – День **майстрів народного мистецтва**, яке відзначати щорічно у третю неділю травня»* [103; про історію його появи див.: 14].

Таким чином, в Україні з'явилися два професійні свята: одне для «**аматорів народного мистецтва**», а друге – для «**майстрів народного мистецтва**». За логікою творців українського законодавства, **в Україні було визнано існування в народному мистецтві і аматорів, і майстрів**. Проте дуалізм тривав недовго. 30 грудня 2011 року черговий Президент України своїм Указом №1209/2011 «**Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат та професійних свят**», «**з метою впорядкування відзначення в Україні деяких пам'ятних дат і професійних свят та на підтримку пропозицій громадян, громадських організацій**» постановив установити в Україні «**Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва**, який відзначати щорічно у третю неділю травня». Одночасно втратили чинність попередні Укази, зокрема від 21 березня 2000 року №484 «**Про Всеукраїнський день**

*На жаль, представники державних органів України, дослідницьких установ, центрів виявляють поверхові знання в галузі народної художньої культури, народного мистецтва, а тому у своїх публікаціях подано значною мірою ідеалізовану картину сучасних трансформаційних процесів в українській культурі, нерідко спотворюють (фальсифікують) реальні тенденції й прогнози розвитку культури в країні. Щоб пересвідчитися в цьому, достатньо ознайомитися хоча б з кількома «дослідженнями» наукового співробітника Українського центру культурних досліджень Міністерства культури України, мистецтвознавця Ірини Бариш-Тищенко під достатньо актуальними назвами: «**Основні тенденції сучасного традиційного народного і аматорського декоративно-ужиткового мистецтва**», «**Народне мистецтво як частина української національної культури**», «**Традиції і сучасність у контексті розвитку декоративно-ужиткового мистецтва в Україні**» [див.: 71; 72; 73]

працівників культури та аматорів народного мистецтва» та від 21 серпня 2009 року №663 «Про День майстрів народного мистецтва» [87]. Отже, **свята аматорів раптово не стало, бо вже всі аматори стали майстрами народного мистецтва. Перезавантаження народного мистецтва успішно завершилося.**

5. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ КАЛАМБУР ЯК МАШКАРА ВТРАТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Мистецтвознавці стверджують, що термінологічне словосполучення «народне мистецтво» вперше запровадила одна із засновниць стилю модерн у російському мистецтві, художник, кераміст **Олена Поленова** (1850–1898) [18, с.163]* У 1920-ті роки поширилися означення «селянське мистецтво», «народне селянське мистецтво». Проте вони не прижилися, з огляду на більшовицьку політику здійснення форсованої «соціалістичної індустріалізації», втілення курсу на «суцільну колективізацію», й породжені ними соціальні потрясіння на селі (продрозкладка, розкуркулювання, селянські повстання, голодомор, геноцид), наслідком яких стали близько 4-5 млн. померлих, запустіння численних сіл. За таких обставин будь-які згадки в літературі першої половини 1930-х років про «селянське мистецтво» сприймалися б як цинізм більшовицької влади або ж насміхання над нею. Окрім цього, за умов індустріалізації й політики «підтягування» села до міста, будь-які розмови про селянське мистецтво підводили до думки, що в містах народне мистецтво не розвивається, а отже, значна частина населення не долучена до «народної творчості». Тому терміни, які дуже влучно відображали суть мистецького явища, виявляли джерела його походження, зникли з наукового обігу. На початку 1930-х років термін «селянське мистецтво» поступово витіснив термін «народне мистецтво», який з другої половини цього десятиліття став домінуючим [17, с.27].

Опісля помпезних виставок українського народного мистецтва в Москві й Ленінграді 1936 року, «*правительство УССР удостоило... мастеров и инструкторов, отдающих свои силы украинскому народному искусству, звания заслуженного мастера народного искусства УССР*», – повідомлялося 1938 року в альбомі «Украинское народное искусство: ковроделие, ткачество, вышивка, роспись, гончарные изделия» [54, с.12-13]. Насправді ж, таким іудинським захопленням більшовики прагнули зовсім не розквіту народного мистецтва в Україні. Запроваджене звання було лицемірною пропагандою новітніх «соціалістичних цінностей», уявним виявом партійної турботи про національну культуру, за яким стояло практичне політичне завдання: виокремити з маси кустарів-одноосібників окремих майстрів-колгоспників, зробити їх зразком для наслідування й поводити для найшвидшого супроводу кустарів і селян до артелів і колгоспів.

*Мисткиня навчалася в акварельному й керамічному класах Санкт-Петербурзької Рисувальної школи Імператорського товариства заохочення мистецтв. Керамічний клас вона закінчила з великою срібною медаллю (1879). Її вперше в історії Рисувальної школи було направлено у відрядження до Франції для вдосконалення майстерності в художній кераміці. Згодом вона отримала місце викладача живопису по фарфору й фаянсу. За її ініціативою при Рисувальній школі було засновано клас майоліки; у московській квартирі її чоловіка – відомого живописця Василя Полєнова – регулярно відбувалися «керамічні четверги», коли відомі російські мистці захоплювали декорували фаянсові й фарфорові вироби; у підмосковному маєтку Сави Морозова (Абрамцево) було засновано невеликий гончарний завод, де також практикували з глиною ті ж самі мистці, виготовляли майоліку [82]

До тогочасних більшовицьких експериментів відноситься й упровадження терміна **«професійне мистецтво»**, яке, за уявленнями партійців, іноді лише умовно відрізняється від народного: *«Украинское профессиональное искусство, грани которого с народным порой только условны, черпает лучшие мотивы из тех же богатейших источников народного творчества»* [54, с.12-13]. Хто з мистецтвознавців за радянської доби міг дозволити собі засумніватися в правильності більшовицького визначення? Зрозуміло, що ніхто. Отож, учені покірливо погодилися з думкою, немовби є *«професійні художники»* й непрофесійні *«народні майстри»*. Відтоді **більшовицька термінологія увійшла в плоть і кров українського мистецтвознавства, яке не може позбутися її й до сьогоднішнього дня.**

На хвилі *«перебудови»* в СРСР у радянській мистецтвознавчій літературі середини 1980-х років *«професійних»* художників почали називати **«художниками академічної выучки»**, **«художниками профессиональной выучки»** [див., наприклад: 18, с.168, 167]. 1992 року, на Першому з'їзді художників (Київ, 7-8 квітня), Голова Республіканської комісії народного мистецтва Спілки художників України Петро Ганжа констатував: *«Ми, члени Спілки художників України, котрі в переважній більшості маємо ту чи іншу академічну школу, не повинні забувати про присутність у наших лавах більш як півтори сотні саме народних майстрів, які є художниками не від академічного диплома, а від бога»* [6, с.80].

Зверну також увагу, що в СРСР, починаючи з 1930-х років, мистецтвознавці оперували переважно тими термінологічними означеннями, які з'являлися в партійних документах. Останні мали директивний характер і ніхто в країні не смів заперечувати. Унаслідок цього теорія народного мистецтва розвивалася на базі партійних постулатів і рідко було навпаки, тобто, щоб партійні провідники у своїх концептуальних документах опиралися на висновки й термінологічний апарат наукових досліджень. Подібна практика тривала до розпаду СРСР.

1984 року побачило світ перше в СРСР дослідження радянського декоративного мистецтва. Над ним тривалий час працювали три (!!!) науково-дослідні інститути: Науково-дослідний інститут теорії й історії образотворчих мистецтв Академії мистецтв СРСР, Всесоюзний науково-дослідний інститут мистецтвознавства Міністерства культури СРСР та Науково-дослідний інститут художньої промисловості Міністерства місцевої промисловості РРФСР. Колектив авторів, який працював над розділом *«Художні промисли й ремесла»*, відверто зізнався, що **для аналізу явищ художньої культури послуговувався термінологією, запозиченою з... постанови ЦК КПРС: «В наших «Очерках» применяются как равноценные следующие наиболее общепринятые понятия: «народные художественные промыслы», «народное декоративно-прикладное искусство» и «традиционные художественные промыслы и ремесла». Все эти формулировки, определяющие данную область советской художественной культуры, содержатся в известном постановлении ЦК КПСС 1975 года «О народных художественных промыслах»** [18, с.163].

Подібне спостерігається і в Незалежній Україні, де більше двадцяти років не було помпезних партійних з'їздів (щоправда, ця практика одноосібного домінування в політичному житті України з помпезними партійними з'їздами відновлюється з 2012 року), проте й донині не лише чинні політики, владний управлінський апарат, але й мистецтвознавці звично користуються завченою термінологією з компартійних матеріалів.

Проілюструю цей висновок практикою присвоєння почесних звань *«Заслужений майстер народної творчості України»* впродовж кінця ХХ – початку ХХІ століття*. Уже згадувалося, що 1936 року Рада Народних Комісарів УРСР встановила почесне звання **«Заслужений майстер народного мистецтва УРСР»**. Ним було відзначено кількох народних майстрів, які навчалися в Школі майстрів народного мистецтва при Державному музеї

українського мистецтва в Києві, й чії роботи брали участь у виставках українського народного мистецтва в Москві й Ленінграді 1936 року. В числі обласканих більшовиками були й три гончарі: Іван Гончар (Крищинці, Вінниччина), Яким і Яків Герасименки (Бубнівка, Вінниччина). На жаль, не вдалося віднайти відомостей, чи відзначали таким званням народних майстрів у наступні роки. Можливо, його присудження було одноразовою кампанією українського більшовицького уряду. Проте, у даному випадку, важливіше інше: **акцент у більшовицьких нормативних актах робився на «народне мистецтво»**, що на той час цілком уписувалося в ідеологічні постулати розбудови «народної» держави. **1938 року в Києві було відкрито Центральний будинок народної творчості УРСР**, який мав стати республіканським методичним центром по роботі з народними майстрами.

3 грудня 1958 року в Українській РСР було засновано почесне звання «Заслужений майстер народної творчості Української РСР». Зазначу, що в жодній іншій республіці СРСР такого звання не існувало. Отже, це було актом відновлення історичної традиції, започаткованої 1936 року, а водночас і відображенням ролі народного мистецтва в житті українського суспільства. Проте акценти змінилися. **Відтоді вже мова йшла не лише про «народне мистецтво», а більш широко – про «народну творчість»**, яка включає в себе не лише народне мистецтво, а й усну народну творчість, народну музику, театр, танець. Запровадження почесного звання в галузі простуючої до інтернаціоналізації «народної творчості», а не прикметного етнічними, національними ознаками «народного мистецтва», цілком відповідало комуністичній політиці нівелювання виявів національного в культурі радянських республік, як і напрямкам діяльності створених в усіх обласних центрах Будинків народної творчості. Щоправда, **з огляду на досвід 1936 року, до останніх років існування СРСР цим званням влада відзначала головним чином провідних майстрів народного мистецтва**.

Пропоную прослідкувати часову трансформацію чиновницьких уявлень про народне мистецтво уже за роки Незалежності України за Указами Президентів України про присудження почесних звань «Заслужений майстер народної творчості України». Відповідно до «Положення про почесні звання України», затвердженого Указом Президента України від 29 червня 2001 року №476/2001 звання «Заслужений **майстер народної творчості України**» присвоюється «**майстрам, які створили видатні твори в галузі вишивки, килимарства, ткацтва, кераміки, скла, різьблення, моделювання, декоративного розпису, живопису та скульптури, ковальства, виготовлення унікальних музичних інструментів та інших видів декоративно-ужиткового мистецтва**» [122]. За сутнісним змістом Указ був алогічним, оскільки в назві почесного звання мовиться про «майстра народної творчості», а в тексті «Положення...» – про «майстра... декоративно-ужиткового мистецтва». Фактично відбулася підміна понять, або ж отождоження різнозначних понять. Адже дефініції «народне мистецтво» й «декоративно-прикладне мистецтво» не є повні тотожними. Таким чином коло нагороджуваних було значно розширено. Народні майстри поступово «губляться» серед аматорів і академічних художників.

Якщо впродовж 1993–1999 років в Указах Президента України про присвоєння почесного звання «Заслужений майстер народної творчості України» переважно фігурували словосполучення «майстер народного мистецтва», «майстер традиційного народного мистецтва», то **після затвердження 2001 року нового «Положення...» в Указах востаннє в лютому 2002 року було вжито словосполучення «майстер народного**

←.....
*Про термінологічну неадекватність, пов'язану з означенням явищ народного мистецтва, у законодавстві України, зокрема в нормативних актах, що приймаються вищими органами державної влади (Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України), більш детально дивіться: 42, с.125-128

мистецтва». Надалі його більше не використовували. 2003–2004 роки були прикметні Указами Президента України «Про нагородження працівників культури та **аматорів народного мистецтва**» [119; 120]. Зокрема до «аматорів» було віднесено «майстра гончарства», «майстра дерев'яної скульптури», «майстра декоративно-прикладного мистецтва», «майстра художнього різьблення по дереву» [119], «майстра килимарства», «майстриню плетіння» та «майстриню художньої вишивки» [120].

З 2003 року звичними стали формулювання: «майстрові декоративно-прикладного мистецтва», «майстрові народного декоративного мистецтва», «майстрові образотворчого мистецтва», «майстрові декоративно-ужиткового мистецтва». Отож, фактично було відроджено радянську традицію нагороджувати «**майстрів прикладного, декоративного мистецтва та інших видів народної творчості**» [132].

В Україні, як у радянській, так і в незалежній, уявлення про мистецькі явища чиновників не узгоджуються з науковими теоріями, концепціями вчених. Причина – канцеляристи не читають наукових праць з теорії народного мистецтва, а науковці відлучені від участі в підготовці президентських документів. Тому в Указах уявлення про галузь художньої творчості здебільшого не сягають вище побутового рівня знань. Проліструю це також конкретними прикладами.

За Указами Президентів України про присвоєння почесного звання «*Заслужений майстер народної творчості України*» **можна гадати про наявність принаймні 10-ти (!!!) різновидів «народної творчості», у яких працюють: 1) майстри, 2) художники, 3) художники й майстри в одній особі, 4) живописці:**

- «майстрині образотворчого мистецтва» [90];
- «майстрові народного образотворчого мистецтва» [117];
- «майстрині декоративно-ужиткового мистецтва» [114];
- «майстрові декоративно-прикладного мистецтва» [91];
- «майстрові народного декоративного мистецтва» [109];
- «майстрові народного мистецтва» [130];
- «майстрові традиційного народного мистецтва» [129];
- «художникові, майстру народного мистецтва» [97];
- «художникові декоративно-прикладного мистецтва» [91];
- «художникові декоративного мистецтва» [128];
- «художникові прикладного мистецтва» [101];
- «художникові народних художніх промислів» [95];
- «художникові килимарства» [121];
- «живописцю» [124].

Отже, в Україні, за уявленнями чиновників, розвиваються:

- «образотворче мистецтво», яким займаються майстри;
- «народне образотворче мистецтво», яким займаються майстри;
- «народне декоративне мистецтво», яким займаються майстри;
- «декоративне мистецтво», яким займаються художники;
- «декоративно-ужиткове мистецтво», яким займаються майстри;
- «декоративно-прикладне мистецтво», яким займаються майстри і художники;
- «прикладне мистецтво», яким займаються художники;
- «народні художні промисли», якими займаються художники;

- «народне мистецтво», яким займаються майстри і художники;
- «традиційне народне мистецтво», яким займаються майстри і художники.

Чинovníки вигадують різні варіанти означення й майстрів гончарства. За їхніми уявленнями, існують 6 різновидів «народної творчості» в галузі гончарства:

- «майстрині народного гончарства» [111];
- «майстри традиційного народного гончарства» [104];
- «майстри кераміки» [126];
- «майстри художньої кераміки» [92];
- «майстри керамічної іграшки» [93];
- «художники-керамісти» [123].

У одному Указі також можна поруч віднайти:

- «майстриню-вишивальницю»,
- і «майстриню народної художньої вишивки» [118].

У інших:

- «майстра народної вишивки» [118];
- «майстриню художньої вишивки» [115];
- «майстриню-вишивальницю українського рушника» [113];
- «майстра української народної вишивки» [117]
- «вишивальницю» [88].

У чому відмінність цих формулювань, напевно, не пояснить ніхто. Одне зрозуміло, що Україна прикметна надзвичайним розмаїттям, оскільки є «майстрині-вишивальниці» й просто «вишивальниці», «майстрині народної вишивки» й «майстрині народної художньої вишивки», ще окремо – «майстрині художньої вишивки», «майстрині української народної вишивки», «майстрині-вишивальниці українського рушника». Нарешті, є «художники традиційної художньої вишивки»!!!

А ще є «майстри обробки металів» [105] і «майстри художньої обробки металу» [100], «ковалі ручного кування» [105]. Також: «майстри-конструктори народних духових інструментів» [110], «скрипкові майстри» [91], «майстри музичних смичкових інструментів» [131]. Поза тим виривають почесні звання «самодіяльному скульпторові» [127], «художнику-реставратору» [96], «майстрові декоративно-графічних виробів на корі берези» (!!!) [107] і навіть лаконічно просто: «пенсіонерці» (саме з таким формулюванням!) [127]. Окрім власне «майстрів» і «художників», «заслужену» народну творчість України рясно представляють керівники гуртків, учителі загальноосвітніх шкіл, гімназій, викладачі вищих навчальних закладів (училищ, коледжів, технікумів, інститутів, університетів), завідувачі кафедр аграрного університету й педінституту і т.д.

За ширмою нечуваного каламбуру означень і термінів різновидом української народної творчості стала **флористика й лакова мініатюра**: про це можна гадати з Указів Президента України, якими звання «Заслужений майстер народної творчості України» присуджено «майстрині-флористу», випускниці Полтавського кооперативного інституту, «єдиній у світі майстрині флорамозаїки» **Ользі Літук** з Полтави [94; 81], та «майстрині лакової мініатюри», випускниці Мстерського художнього училища (Російська Федерація), засновниці школи лакової мініатюри в Луганську **Тетяні Кітаревій** (див.: 79; 98).

Переведенню аматорів у статус народних майстрів сприяла не тільки багаторічна нагородна політика держави, але й діяльність Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Якщо

багато інших важливих, визначальних статутних завдань спілки залишилися поза її інтересами, то «2.18. Подання пропозицій на здобуття премій, нагород, присвоєння почесних звань членам Спілки за значний внесок у розвиток національної культури» [86] став одним із головних напрямків її діяльності. Пропонуючи Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України відзначити почесними званнями «Заслужений майстер народної творчості України» не тільки народних майстрів, а й аматорів та академічних художників, які стали членами громадської організації, Спілка здійснює своєрідну інтронізацію аматорів, переводячи їх зі статусу народних майстрів у статус заслужених, а також академічних художників, які, усупереч реаліям, набувають статусу «майстра народної творчості».

У статуті Спілки проголошено, що вона об'єднує, окрім майстрів традиційного народного мистецтва й мистецтвознавців, ще й **«професійних художників, які своєю творчою діяльністю сприяють відродженню й розвитку мистецьких традицій народу»** [86, ст.1.1]. З огляду на це статутне положення, активних діячів Спілки, які не створюють творів народного мистецтва, а лише *«сприяють відродженню й розвитку мистецьких традицій народу»*, мали б нагороджувати почесним званням *«Заслужений діяч мистецтв України»**. **У такому випадку на них не переносилися б уявлення про творення ними народного мистецтва. До речі, до моменту заснування Спілки ніколи академічних художників не відзначали почесним званням «Заслужений майстер народної творчості УРСР».** Для них існувало й існує нині «своє» почесне звання – *«Заслужений художник України»*. Відповідно до *«Положення про почесні звання України»*, його надають *«діячам образотворчого і монументального мистецтва за створення видатних творів у галузі живопису, скульптури, графіки, декоративного і прикладного мистецтва, що дістали високу оцінку вітчизняної та міжнародної громадськості»* [122]. Підміна понять *«народне мистецтво»*, *«народна творчість»* словосполученням *«декоративно-ужиткове мистецтво»* у *«Положенні про почесні звання України»* (2001), внесла суттєві трансформаційні корективи в існуюче суспільне уявлення про сутність народного мистецтва та його творців. *«Професійні художники»*, викладачі навчальних закладів культури і мистецтв ще частіше почали ставати *«Заслуженими майстрами народної творчості України»*.

Термінологічна неструктурованість, а точніше – множинність означень призводить до хаосу, до розмивання чітких науково-обґрунтованих уявлень про те чи інше художнє явище, до невизначеності в оцінках художніх творів, ускладнює чітке формулювання оціночних суджень, сприяє підміні справжніх художніх цінностей міщанськими сурогатними роботами, сувенірщиною. Заслуженими майстрами стають аматори, чії твори не є видатними досягненнями, які не розвивають регіональних народномистецьких традицій, до того ж, їхніх творів майже ніхто не бачив на всеукраїнських виставках. Аматор сам себе називає народним майстром, і з ним усі погоджуються, не задумуючись над тим, а що ж таке, власне, *«народне мистецтво»*, які його основні родові ознаки, чим воно відрізняється від інших видів масової творчості. Українське суспільство й донині продовжує жити в полоні радянських культурологічних і політико-догматичних міфів. Одним із них, на побутовому

*Відповідно до *«Положення про почесні звання України»* (2001), звання *«Заслужений діяч мистецтв України»* присвоюється *«режисерам, хормейстерам, балетмейстерам, диригентам, художникам, художнім керівникам мистецьких колективів, композиторам, письменникам, драматургам, сценаристам, кінооператорам, мистецтвознавцям та літературознавцям, викладачам навчальних закладів культури і мистецтв за створення високохудожніх творів у галузі музики, літератури, драматургії, кінематографії, наукових праць з питань мистецтва та літератури, підготовку кадрів працівників культури і мистецтв, організацію діяльності культурної сфери»* [122, п.9]

рівні, є уявлення, що все, виготовлене людьми без спеціальної художньої освіти – це «народна творчість». Проте в гуманітарній науці під «народною творчістю» уявляються твори матеріальної й духовної культури, створені на основі народних традицій, на основі багатолітнього досвіду попередніх поколінь. Це, передовсім, народне мистецтво і фольклор, які є основними джерелами формування національних художніх традицій.

Унаслідок словесних маніпуляцій поступово переглядаються сформовані в українському суспільстві впродовж 1970-х – 1980-х років уявлення про родову сутність народного мистецтва, яке заступило аматорське мистецтво, що не є носієм регіональних і національних етнічних традицій. Побут інтернаціоналізується, вихолощуються етнічні побутові традиції. Зникає етнічна складова, яка впродовж тисячоліть була об'єднуючим фактором для всіх спільнот на землі. Натомість приходить культура позаетнічна, позакультурна, яка активізує процеси нівелювання національної ідентичності. (До речі, вилучення з паспортів граfi «національність» стало початковим кроком на шляху боротьби з національною ідентичністю населення уже в Незалежній Україні).

Прихована денационалізація культурного простору країни впроваджується не лише через окремі Укази Президентів України, але й за допомогою законів, які приймає Верховна Рада України. Наприклад, 1992 року Парламент прийняв Закон України «Основи законодавства України про культуру». У ньому проголошувалося, що «діяльність у сфері культури здійснюється на професійній чи аматорській основі» [84, ст.12]. Закон відображав передовсім тогочасні уявлення чиновників про «професійного творчого працівника». Стаття 19 цього закону визначала:

«Професійний творчий працівник

Професійним творчим працівником у сфері культури є особа, творча діяльність якої становить її основне заняття і є головним джерелом її доходів. Умовою визнання професійним творчим працівником є наявність однієї з таких ознак:

- публічне представлення власних творів на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле- або відеопоказу тощо;
- одержання винагороди за свою творчу працю та урахування її при оподаткуванні;
- одержання спеціальної освіти в навчальному закладі або у спеціаліста чи викладача, який має ліцензію на проведення педагогічної діяльності;
- членство у творчій спілці;
- наявність вченого ступеня, почесного або наукового звання, професійної відзнаки, нагороди чи премії» [84, ст.19].

Як видно з перелічених вище ознак, народний майстер цілком підпадав під визначення «професійного творчого працівника», так само, як і дипломовані художники. Тобто, згідно з новим українським законодавством, уже можна було вести мову і про «професійного художника», і про «професійного народного майстра». Проте кліше радянської доби виявилися настільки живучими, що й донині вітчизняні мистці й мистецтвознавці звично користуються ними, навіть не задумуючись над їхнім змістом.

Заодно з «професійною» діяльністю в галузі культури і мистецтва закон гарантував «задоволення потреб громадян у самодіяльній творчості», а також «здійснення професійної та аматорської діяльності на індивідуальній чи колективній основі, самостійно чи з допомогою будь-яких форм посередництва» [84, ст.5]. Органи державної влади й управління, заклади, підприємства та організації мали сприяти розвиткові аматорських колективів і об'єднань, дбати про їх матеріальне й фінансове забезпечення [84, ст.18].

2010 року цей закон народні депутати України **«перезавантажили»**. Він втратив чинність, а натомість було прийнято **новий варіант під назвою «Про культуру»** (набрав чинності 12.01.2011). Цей закон, як і попередній, стверджує, що *«право людини провадити творчу діяльність може реалізовуватися і на професійній, і на аматорській основі»* [75, ст.7]. У ньому було уточнено поняття *«професійного творчого працівника»*:

«професійний творчий працівник – особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури та мистецтва» [75, ст.1].

Як видно, згідно з новим тлумаченням, для визначення *«професійного творчого працівника»* вже не має значення його основне заняття й головне джерело доходів, не має значення, чи отримує він винагороди за свою творчу працю та чи вона оподатковується; не має значення одержання спеціальної освіти в навчальному закладі або у спеціаліста чи викладача, який має ліцензію на проведення педагогічної діяльності; не має значення наявність наукового ступеня, вченого звання й професійних відзнак. Звідси випливає, що під означення *«професійний творчий працівник»* потрапляють і академічні художники, і народні майстри, і... аматори. Отож, недовгий період законодавчого домінування професіоналів лише в особі академічних художників і народних майстрів завершився.

У новому законі основний акцент уже робиться на аматорську культуру як заміник народного мистецтва:

«Стаття 18. Сприяння мистецькому аматорству та організації дозвілля громадян

1. З метою задоволення потреби громадян у мистецькому аматорстві, створення умов для їх дозвілля органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування формують базову мережу закладів культури (клубних закладів, культурних центрів, парків культури та відпочинку, центрів народної творчості тощо), засоби масової інформації і надають їм фінансову підтримку, а також сприяють створенню недержавних закладів культури, клубів, мистецьких аматорських об'єднань, гуртків, студій за інтересами та провадженню ними діяльності» [75, ст.18].

«Основи законодавства України про культуру» ще декларували, що *«державна в особі її органів влади і управління створює умови для збереження і розвитку народної культури, сприяє відродженню осередків традиційної народної творчості, художніх промислів і ремесел, створенню музеїв народної творчості та побуту, шкіл народного мистецтва»* [75, ст.14]. Натомість **новітній «культурний» закон 2011 року позбувся поняття «народне мистецтво»** – його замінили *«декоративно-ужитковим мистецтвом»* та *«традиційною народною культурою»*. Поняття *«мистецтво»* в ньому тлумачиться як *«творча художня діяльність у сферах: літератури, архітектури, скульптури, живопису, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва, музики, танцю, театру, кіно та інші види діяльності людини, що відображають дійсність у художніх образах»*. Додатково з'явилося визначення *«мистецького аматорства»*, під яким законотворці вважають *«непрофесійну творчу діяльність окремих осіб або колективів, що не є для них основним заняттям і не має на меті отримання доходів»* [75, ст.1]. Тут, очевидно, вони не врахували реалій українського сьогодення, за яких аматори нині теж активно прагнуть заробити й продати свої твори, для багатьох із них творча діяльність стала основним заняттям і має на меті отримання доходів. Звідси випливає, що в одному й тому ж законі частина аматорів підпадає під визначення

«професійного творчого працівника», а частина – під означення «мистецького аматорства» як «непрофесійної творчої діяльності».

І ще одна несподівана новація Закону України «Про культуру»: **«народні художні промисли та ремесла» в ньому віднесено до нематеріальної культурної спадщини**, заодно з фольклором, діалектами й історичною топонімією [75, ст.2, 16]!!! Новація, так само, як і відсутність поняття «народне мистецтво», очевидно, є відображенням сучасних українських реалій, або ж є сучасною політичною настановою провідників держави на майбутнє, в якому вже немає місця цьому одному з найбільш значущих етнічних маркерів національної ідентичності. Отже, **на рівні діючого Закону України «Про культуру» народне мистецтво вже «зписано» з культурного простору країни!**

Підсумовуючи короткий огляд впливу законодавства на різні етноідентифікуючі явища в галузі культури, ще раз наголошу, що **в Україні наука і влада співіснують паралельно**. Загальновідомо, що наукові дослідження, напрацювання вчених мають передувати практичним крокам у різних галузях народного господарства, освіти, мистецтва і культури, у тому числі й у законодавчій діяльності. Насправді ж, це нерідко відбувається навпаки. Таким чином, ігноруючи національну наукову думку, влада своїми діями провокує спотворення наукових знань у різних галузях суспільного буття, вирішуючи суто політичні корпоративні завдання, розраховані на близьку й далеку перспективу, які не завжди збігаються з завданнями розвитку Держави, Нації, Культури. Виявляти націозначущі невідповідності й, можливо, впливати на їх усунення допомагають з-поміж іншого й такі масштабні мистецькі форуми, якими стали Національні виставки-конкурси художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!».

* * *

«КерамПІК»

**перетворився у своєрідний керамологічний майданчик,
на якому зацікавлені вчені й мистці обговорюють актуальні проблеми
сучасного гончарського буття України.**

«КерамПІК» –

це причинок для ґрунтовних студій гончарської сучасності країни.

«КерамПІК» –

це яскрава спонукка до роздумів і висловлювання власних думок!

«КерамПІК»

**постає вершиною відвертих розмов про наболіле
в галузі української художньої культури, як традиційної, так і модерної.**

«КерамПІК»

**як національний дискусійний клуб для обговорення актуальної проблематики
сучасної гончарної культури України, шляхів розвитку
аматорської, народної й академічної кераміки**

ЗАПРОШУЄ

ДО СЕБЕ НЕБАЙДУЖИХ!

ПРИЄДНУЙТЕСЯ ДО ОДНОДУМЦІВ!

6. ДЖЕРЕЛА

6.1. ЛІТЕРАТУРА

1. **Вайдакер Фрідріх. Загальна музеологія:** Посібник /Переклад з німецької Василя Лозинського, Ольги Лянг, Христини Назаркевич. – Львів: Літопис, 2005. – 630 с.
2. **Вакулєнко Микола. Думки після відвідин Опішного в жовтні 2011 року** // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2012. – С.124-133.
3. **Винничук Юрій. Гламурні свинопаси** // Український тиждень. – 2012. – №14. – 6-12 квітня. – С.69.
4. **Гавриш Лариса. Дитяча глиняна іграшка на національних «КерамПІКах»: століття змінюються – проблеми залишаються** // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2012. – С.107-117.
5. **Ганжа П.О. Активізувати роботу з народними майстрами** // Народна творчість та етнографія. – 1988. – №3. – С.61-64.
6. **Ганжа П.О. Бережимо народні таланти України** // Народна творчість та етнографія. – 1992. – №4. – С.80-82.
7. **Ганжа П.О. Відродження традиційних осередків народного мистецтва** // Народна творчість та етнографія. – 1989. – №4. – С.60-69.
8. **Ганжа П.О. Живопис Миколи Бегми** // Народна творчість та етнографія. – 1991. – №3. – С.91-94.
9. **Гончарське Передзвжжя в Опішному. III Тиждень Національного Гончарного Здвиження в Опішному «ЗДВИГ-2011»:** Програми. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 40 с.: іл.
10. **Дойч Джеймс. Фольклор і культурні студії** // Актуальне народне: інтерпретації традиційної культури: Матеріали VII Ювілейних Гончарівських читань /Упорядник Ігор Пошивайло. – К.: Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара», 2011. – С.249-252.
11. **ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010):** Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко.– Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 312 с.: іл. + DVD.
12. **II ІНТЕРСимпозіум кераміки в Опішному «2011: 11x11»:** Програма. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 40 с.: іл.
13. **II Національний фотоконкурс в Опішному «Гончарні Візії країни»** [Положення]. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 8 с. (буклет А-5)
14. **Думки членів Жюри: Василь Вовкун** // ПЕРША Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 30 жовтня 2009): Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2010. – С.58.
15. **Е-літня АКАДЕМІЯ ГОНЧАРСТВА для харизматиків, романтиків, диваків і діячів:** Програма. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 28 с.: іл.
16. **Зінєнко Тетяна. Гламур тріумфу (роздуми навколо теми)** // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2012. – С.100-106.
17. **Зубова Т. О границях поняття народного искусства** // Декоративное искусство СССР – 1973. – №8. – С.25-27.
18. **Каплан Н.И. Введение** // Советское декоративное искусство, 1917–1945: Очерки истории. – М.: Искусство, 1984. – С.163-172.
19. **Качкан Володимир. Жива глина: Мандрівка в минуле та сьогоднішнє Опішного.** – Опішне: Українське Народознавство, 1994. – 232 с.: іл.
20. **Качкан Володимир. Каштанове свічадо:** Повісті. – К.: Веселка, 1992. – 168 с.: іл.
21. **Качкан Володимир. Опішня: Роман-есе** // Дзвін. – 1991. – №10. – С.15-79.
22. **Кераміка України.** – К.: Логос Україна, 2009.– 175 с.: іл.

23. **Клименко Олена.** ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному»: роздуми про розділ народної кераміки // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.90-99.
24. **Кочерга Світлана.** Дивотворець // *Микола Вакуленко*: Альбом. – Опішніне: Українське Народознавство, 2002. – С.6-9.
25. **Ликова Оксана.** Експозиція як етап сходження на «КерамПІК» // ПЕРША Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 30 жовтня 2009): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2010. – С.75-80.
26. **Ликова Оксана.** «КерамПІК у Опішному!»: прорахунки й досягнення // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.118-123.
27. **Липа Ганна-Оксана.** ...«художнє ГМО»... У пошуках істини // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.82-89.
28. **Лисик Анна.** Ніби дихнуло з недавньої епохи... // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.134-136.
29. **Лашук Ю.** Традиции подлинные и мнимые // Декоративное искусство СССР. – 1972. – №9. – С.23-25.
30. **Макаров К.** Профессиональное, народное, самодельное // Декоративное искусство СССР – 1972. – №9. – С.14-20.
31. **Міжнародний керамологічний симпозиум «ФАРФОР-ФАЯНС у світовому й локальному вимірах (історія, мистецтво, побут, бізнес, ідеологія, політика)»:** Програма. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 40 с.: іл.
32. **Міжнародний науковий симпозиум «Реалії народного мистецтва: персональний і трансперсональний діалог»:** Програма. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 40 с.: іл.
33. **Національний ДЕНЬ ГОНЧАРЯ:** Положення. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 4 с. (буклет А-5).
34. **Національний ковальський фестиваль «ВакулаФЕСТ-XXI»:** Програма. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 36 с.: іл.
35. **Національний фотоконкурс у Опішному «Гончарні ВІЗІІ країни» (1 березня – 30 жовтня 2010):** Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор і пошукач інформаційних матеріалів *Наталія Стеблівська*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 116 с.: іл.
36. **Некрасова М.А.** Народное искусство как часть культуры. – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 344 с.
37. **Некрасова М.А.** Современное народное искусство. По материалам выставок 1977–1978 годов. – Ленинград: «Художник РСФСР», 1980. – 208 с.
38. **Онищенко Володимир.** «Вертикаль» *Юрія Мусатова* // Культура і життя. – 2011. – №30. – С.13.
39. **Перший Національний фестиваль-конкурс гончарського бодіпейнтіну «BodyCeramicFestUkraine» («BCFU-2011»)** [Положення]. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 8 с. (буклет А-5).
40. **Петрова О.М.** Шокує як мистецтво – від бунту до ринку // Наукові записки НаУКМА. – 2011. – Т.114: Теорія та історія культури. – С.83-87.
41. **Пошивайло Ігор.** «КерамПІКові» силування // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2010): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олесь Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.148-155.
42. **Пошивайло Олесь.** Гончарна велич і трагедія *Макарового Яру* доби *Розстріляного Відродження*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2008. – 240 с.: іл.
43. **Пошивайло Олесь.** Гончарство як індикатор етносуспільних пріоритетів // Український керамологічний журнал. – 2004. – №4. – С.7-14.
44. **Пошивайло Олесь.** Етноцид українського гончарства та його блискуче втілення в Незалежній Українській Державі (самоїдство як ефективний засіб самознищення національної ідентичності). – Опішніне: Українське Народознавство, 2007. – 52 с.: іл.

45. **Пошивайло Олександр.** *Керамологічна новелістика ДРУГОГО «КерамПІК в Опішному!»: віха в усталенні традиції* // ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олександр Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – С.9-57.
46. **Прядка В.М.** *Шляхи розвитку українського народного мистецтва* // Народна творчість та етнографія. – 1989. – №4. – С.56-59.
47. **V Національний конкурс публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні (за публікаціями 2008 року) «KeGoKe-2011».** – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 48 с.
48. **Радько Сергій.** *Епіцентр української гончарської казки* // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олександр Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.140-147.
49. **Селівачов Михайло.** *Якби ви вчилися так, як треба...* // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олександр Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – С.137-139.
50. **ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (1 липня – 30 жовтня 2011): Альбом-каталог / Автор-упорядник *Олександр Пошивайло*; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів *Світлана Конюшенко*. – Опішніне: Українське Народознавство, 2012. – 408 с.: іл. + DVD.
51. **III Міжнародний мистецький фестиваль-ярмарок «Гончарний Всесвіт в Україні-2011» («PotteryUniverseUkraine-2011»)** [Положення]. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 2 с. (буклет А-5).
52. **III Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»:** Положення. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 8 с. (буклет А-5).
53. **III Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** [Прес-реліз]. – Опішніне: Українське Народознавство, 2011. – 2 с. (буклет А-4).
54. **Украинское народное искусство: ковроделие, ткачество, вышивка, роспись, гончарные изделия.** – Москва–Ленинград: Государственное издательство «Искусство», 1938. – 96 с.
55. **Шмит Ф.И.** *Исторические, этнографические, художественные музеи. Очерк истории и теории музейного дела.* – Харьков: Издательство «Союз» Харьковского Кредитного Союза Кооперативов, 1919. – 104 с.
56. **Шопенгауэр Артур.** *Афоризмы житейской мудрости* / Предисловие П.С.Гуревича и В.И.Столярова. – М.: Интербук, 1990. – 152 с.

6.2. АРХІВИ

57. **Вхідна кореспонденція 2011 року. Вх. №228 від 21.07.2011** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
58. **Качкан Володимир.** *Жива глина: Мандрівка в минуле та сьогоднішнє Опішного* [Правки наукового редактора *Олеся Пошивайла*] // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.2. – Оп.2. – Од. зб.3. – 152 арк.
59. **Качкан Володимир.** *Жива глина: Мандрівка в минуле та сьогоднішнє Опішного* [Рукопис *Володимира Качкана*] // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.2. – Оп.1. – Од. зб.2. – 215 арк.
60. **Книга відгуків Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. 2010–2012** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
61. **ТРЕТІЙ Тиждень Національного Гончарного Здвиження в Опішному «ЗДВИГ-2011»** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.1. – Оп.4. – Од. зб.23.
62. **ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.1 – Оп.4. – Од. зб.23. – 367 арк.

6.3. ВІДЕОМАТЕРІАЛИ

63. **Відеофільм «II ІНТЕРСимпозіум кераміки в Опішному «2011: 11x11»: фотосесія»** / Автори: Тарас Пошивайло, Юрій Герасименко, Людмила Пошивайло. – Опішне: Студія «Відродження» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, 2011. – 00:23:39.
64. **DVD: ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** / Автори фільму: Людмила Пошивайло, Юрій Герасименко. – Опішне: Студія «Відродження» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, 2011.
65. **Документальний фільм «II ІНТЕРСимпозіум кераміки в Опішному «2011: 11x11»** / Автори фільму: Людмила Пошивайло, Юрій Герасименко. – Опішне: Студія «Відродження» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, 2011.
66. **Офіційна церемонія відкриття ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** // ЗДВИГ-2011. DVD-фонд. – Національний архів українського гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. – 2011. – 00:23:38.
67. **Робота Журі ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** // ЗДВИГ-2011. DVD-фонд. – Національний архів українського гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. – 2011. – 00:10:02.
68. **ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – DVD-фонд.
69. **Церемонія офіційного оголошення результатів і нагородження переможців ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** // ЗДВИГ-2011. DVD-фонд. – Національний архів українського гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. – 2011. – 02:16:02.

6.4. ВЕБ-САЙТИ

70. **Бабій Галина. Розмова з Іваном Бобковим на Українському радіо** // <http://rukotvory.com.ua/info/rozmova-z-ivanom-bobkovym-na-ukrajinskomu-radio/>
71. **Бариш-Тищенко І.А. Народне мистецтво як частина української національної культури** // http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_10_30.php
72. **Бариш-Тищенко І.А. Основні тенденції сучасного традиційного народного і аматорського декоративно-ужиткового мистецтва** // http://www.culturalstudies.in.ua/zv_2003_17.php
73. **Бариш-Тищенко І.А. Традиції і сучасність у контексті розвитку декоративно-ужиткового мистецтва в Україні** // <http://natioprior.cc.ua/np1/15-tradicii/35-irinabtischenko.html>
74. **Бичкова Л. Человек в мире духовной культуры** // <http://www.newacropolis.org.ua/ru/study/conference/?thesis=4233>
75. **Закон України «Про культуру»** // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
76. **Запрошуємо відвідати «Мистецьку галерею» на www.logos.biz.ua** // <http://logos.biz.ua/proj/keram/pdf/148.pdf>
77. **Кандинский Антон С. Грядущий хам (Записки об искусстве)** // http://www.antonkandinsky.com/literature/art_kham.htm
78. **Касенюк Софія. Скульптор Леонід Гринбокий: «Першою роботою була дуля»** // <http://www.ogo.ua/articles/view/2011-06-03/28726.html>
79. **Ктімарева Тетяна Іванівна** // <http://locnt.lg.ua/ktimareva-tetyana-ivanivna/>
80. **Мистецька галерея** // <http://logos.biz.ua/mystgal.php>
81. **Олександрик** // http://kozlov-oleksandr.ya.ru/replies.xml?item_no=967
82. **«Она жила в волшебном мире сказки». Е.Д.Поленова. К 160-летию со дня рождения** // <http://www.tretyakovgallery.ru/ru/calendar/exhibitions/exhibitions2621/>
83. **Осадча Інна. Сучасне українське мистецтво – постмодернізм чи нацдебілізм?** // <http://www.vspravda.info/blogs/item/268-сучасне-українське-мистецтво---постмодернізм-чи-нацдебілізм>
84. **Основи законодавства України про культуру** // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2117-12>
85. **Павлів Володимир. Нацдебілізм: шість років опісля** // <http://www.day.kiev.ua/122567>
86. **Про реєстрацію Статуту Спілки майстрів народного мистецтва України** // <http://uazakon.com/document/tpart17/ix17631.htm>

87. У к а з Президента України «Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат та професійних свят» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1209/2011>
88. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами з нагоди Міжнародного дня прав жінок і миру» від 5 березня 2003 року №196/2003 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/196/2003>
89. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 2 березня 2007 року №163/2007 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/163/2007>
90. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 4 березня 2010 року №291/2010 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/291/2010> У 4 березня 2010 року
91. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 17 березня 2009 року №164/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/164/2009>
92. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 20 березня 2007 року №226/2007 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/226/2007>
93. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 23 березня 2006 року №254/2006 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254/2006>
94. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 24 червня 2011 року №708/2011 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/708/2011>
95. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 11 липня 2007 року №626/2007 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/626/2007>
96. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 13 жовтня 2009 року №825/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/825/2009>
97. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України» від 9 грудня 2009 року №1021/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1021/2009>
98. Указ Президента України «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Міжнародного жіночого дня» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/180/2012>
99. У к а з Президента України «Про відзначення нагородами України працівників культури і мистецтва Харківської області» від 8 жовтня 1999 року №1304/99 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1304/99>
100. У к а з Президента України «Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій» від 22 серпня 2003 року №876/2003 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/876/2003>
101. У к а з Президента України «Про відзначення нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Чернівецької області» від 2 жовтня 1998 року №1096/98 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1096/98>
102. У к а з Президента України «Про Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/484/2000>
103. У к а з Президента України «Про День майстрів народного мистецтва» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/663/2009>
104. У к а з Президента України «Про нагородження майстрів народного мистецтва України» від 25 січня 2001 року №47/2001 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/47/2001>
105. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Автономної Республіки Крим» від 28 серпня 2009 року №688/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/688/2009>
106. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Вінницької області» від 30 вересня 2009 року №787/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787/2009>
107. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Житомирської області» від 14 жовтня 2009 року №830/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/830/2009>
108. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Закарпатської області» від 8 грудня 2009 року №1020/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1020/2009>
109. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Запорізької області» від 25 червня 2009 року №489/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/489/2009>
110. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Івано-Франківської області» від 26 травня 2009 року №351/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/351/2009>
111. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Київської області» від 30 квітня 2009 року №283/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/383/2009>

112. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Львівської області» від 27 жовтня 2009 року №866/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/866/2009>
113. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Сумської області» від 22 жовтня 2009 року №850/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/850/2009>
114. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Тернопільської області» від 11 грудня 2009 року №1032/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1032/2009>
115. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Харківської області» від 28 вересня 2009 року №774/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/774/2009>
116. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Черкаської області» від 25 грудня 2009 року №1105/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105/2009>
117. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Чернівецької області» від 3 червня 2009 року №390/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/390/2009>
118. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури і мистецтв Чернігівської області» від 24 листопада 2009 року №958/2009 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1020/2009>
119. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури та аматорів народного мистецтва» від 20 березня 2003 року №248/2003 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/248/2003>
120. У к а з Президента України «Про нагородження працівників культури та аматорів народного мистецтва» від 23 березня 2004 року №354/2004 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/354/2004>
121. У к а з Президента України «Про нагородження працівників підприємств, установ та організацій» від 21 серпня 2004 року №951/2004 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/951/2004>
122. У к а з Президента України «Про почесні звання України» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476/2001>
123. У к а з Президента України «Про нагородження працівників підприємств, організацій та установ Закарпатської області» від 15 березня 2002 року №254/2002 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254/2002>
124. У к а з Президента України «Про нагородження працівників підприємств, установ та організацій міста Хотина, Чернівецька область» від 19 вересня 2002 року №837/2002 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/837/2002>
125. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України» від 25 липня 1997 року №676/97 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/676/97>
126. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури і мистецтва» від 18 січня 1996 року №70/96 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/70/96>
127. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури і мистецтва» від 19 серпня 1993 року №338/93 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/338/93>
128. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури і мистецтва» від 22 серпня 1996 року №757/96 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/757/96>
129. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури і мистецтва» від 23 грудня 1997 року №1378/97 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378/97>
130. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури та мистецтва» від 22 березня 1994 року №105/94 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/105/94>
131. У к а з Президента України «Про присвоєння почесних звань України працівникам культури і мистецтва Львівської області» від 26 лютого 2002 року №192/2002 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192/2002>
132. У к а з Президії Верховної Ради Української РСР «Про затвердження Положення про державні нагороди Української РСР» // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1870-10>

© Олесь Пошивайло,

директор Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, заступник Голови Наглядової Ради Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, голова Правління Українського керамічного товариства, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (Опішне), 2012

...«художнє ГМО»... У ПОШУКАХ ІСТИНИ

*А світло у темряві світить,
І темрява не обгорнула його...*
[1, с.1308, Ів. 1. 5]

Ганна-Оксана Липа

© Тарас Пошивайло, 2012

Якось мені прийшлося бути свідком одної розмови. Зайшла московська група туристів в один з львівських художніх салонів і хтось вигукнув: «О, как здесь много красивых поделок!». На що наш продавець спантеличено відповів: «Це не «подделки», це авторські роботи художників». Наступила німа пауза. Парадоксально. Якщо розібратися, кожен був правий...

Російське «искусство» не має нічого спільного з «образотворчим мистецтвом». Це протилежно два різні ментальні світи, два різні підходи до творчого процесу; перетворення реальності у твір мистецтва. Якщо перше нагадує пряме калькування дійсності – «искусно» «поддельвать» – копіювати реальність (звідси випливає такий вид російського мистецтва, як *оманка*), то українське «образотворче мистецтво» є протилежно іншим актом – творення образу. Цей образ народжується через сугестію, співпереживання, що проектує-витворює певну семантичну фігуру-знак, означає реальність через «аналіз-синтез» і постає в довершеній лаконічній формі-образі (спресованому енергетично-чуттєвому, вібруючому згустку).

Недарма **досі слово «образ» на заході України сприймають як рівноцінне слову «ікона» – здатність твору концентрувати-випромінювати сакральне світло, нести те світло віками, просвітлювати, окультурювати.** Сам митець-деміург наділений божественною силою, і його місія – світло-творча, сакральна, здатна преображати, перетворювати; його творіння стає своєрідним живим організмом.

«Явище мистецтва в нашому мисленні завжди виявляє велику близькість до основного призначення життя, яке має структуру «органічної істоти». Так для кожного зрозуміло, коли кажуть: «Мистецький твір – це якась органічна єдність». Все в художньому творі підпорядковане певного роду центрові. І щодо живого організму можна вести мову про існування в ньому внутрішнього центру, якому підпорядковані всі його частини, які слугують власному самозбереженню і життєздатності.

...Мистецький твір справді схожий на живий організм: це структурована єдність. А отже, він також наділений своїм власним часом» [2, с.89].

Сама «оманка» була широко розповсюджена ще й тому, що виконувала роль «украшательства», своєрідної реклами, а поза тим була тою «приманкою» для виявлення осіб, «ласих до чужих речей», тобто крадіїв, тим «вічком» – «камерою спостереження» неконтрольованих дій у трактирах, кнайпах, дрібних крамничках, де побувало п'янство й злодійкуватість. Те саме наголошувалося в одній із російських телепередач «Школа злословия» – видно, на їхній манер критики, разом з Тетяною Толстою, та говорилося про ймовірні витoki соцреалізму – мистецтва, яке має бути доступне «масам», «совку», а також про обділеність цього виду чуттєвою природою речей, обділеність енергетичного наповнення – бути тільки копією, «мертвою натурою» – натюрмортом.

Якщо взяти подальше тотальне панування соцреалізму, привнесеного ззовні разом з атеїзмом (відсутність божественного й чуттєвого) на культурний простір України, як ідеологічної системи компартії, що виконував роль реклами з його відомими «рекламними роликami»: «доярка – пастух», «свинарка – пастух», де пастухові відводилася основна роль – це «стадо овець пасти», а доярці – «доїти» (так і проситься в аналозі біблійний сюжет праобразу «пасти душі», але з викрутом навиворіт, особливо в країні «оголтелого» атеїзму) – тільки «дійка» виявилася страшною. Бо «безголове», «безсловесне» стадо з вожаком, як у тому відомому грузинському фільмі, прямо апокаліптично попадає на бойню. Так і вся та духовна ментальна культура попадає на знищення (як не згадати триденне спалювання творів «бойчукістів» у музейних пічках у Львові з приходом «визволителів»). Скільки згоріло в полум'ї безцінних артефактів сакрального мистецтва, понівечено сакральних святинь – храмів – душ! Де здерте золото з ікон переплавляли на метал і продавали на позички, за кордон.

Суцільна пустака, де цю порожнечу було замінено облудою: бовванами-одороблами вождів, холуїв, прислуг. Якщо оглянути весь радянський простір, його панування, впадає в око його одноманітність, безликість та сірість.

Ця Sacrum terra – Священна земля – зазнала великого глуму, гвалту й приниження і, як її праобраз у фільмі «Земля» Олександра Довженка, вона мечеться із кута в кут оголеною жінкою (оголеним нервом), загнана в закритому просторі, не знаходячи собі місця.

Бо тіло людини, як і тіло землі, – сакральне творіння Бога, його вмістилище-храм, з власною міфологією, своїм світосприйняттям (ним повняться всі речі), священною історією, міфом. Через міф «це Шеллінг завважив, що саме з ним культура вступила у «світ індивідів», де «особливе являє собою відповідну точку і має перетворитися на всезагальність», – мікросвіт робиться моделлю макросвіту, особистість проектує себе назовні, так що через цілість її життєвого світу висвічується не лише цілість світу спільноти, з котрою вона себе утjосямлює, а й всесвіт, світ Божий» [3, с.22-23].

Ця система тоталітаризму–соцреалізму руйнувала вщент не тільки «цілість українського світу, перериваючи його горобіжний, до-Бога йдучий ріст, – роблячи його «безверхим», одтягивши од горішньої сфери...» [3, с.84], а й нівелювала особистість, стригла під один зразок, вбивала свободу думки, творення, вела війну з людиною, її душею, упосліджуючи її, нищила цілі культурні пласти, вибивала з-під ніг землю – вістря – світову вісь – праджерело витoku (згадаймо сковородинське осягнення власного Я і світу в собі як «єдиного цілого»), що стоїть, як стара міта в артефактах, у центрі й нав-круг; нав-коло нього світ «дзеркала відображень», і кожне проектує інший образ (пізнай себе – пізнаєш світ) у його розмаїтості й багатолікості, а твоє пізнання-досвід буде тими нарощеними кільцями, як на дереві, чи подібний горизонту: чим далі ти рухаєшся, тим більше він розширюється.

Сакральні знання, набуті віками, було замінено облудою, підміною цінностей, «перевернутим дном», вдовольняючи чужі матеріальні потреби – животи чужої культури.

Ота безперестанна звичка ремиґати, «перемелювати їжу», «народи» в депресованому суспільстві була замінена жуйкою, ГМО (коли мозок виключається, працює щелепа) – ота надмірна пожерливість «колорадських жуків» (біологічна зброя) ще з В'єтнаму, зі страшними генетичними наслідками: амнезією з випаданням у пустку, нездатністю плодоносити-оновлюватися.

Так само, як у цілому світі одне з одним взаємопов'язане-взаємопроникне-взаємодійне, а значить, взаємовідповідальне; світ – людина – його проекція – образ підпадають під ті «прелесті» оманки (мана – міраж), заворожуючої своєю яскравою обгорткою-підміною, ефектом мінного поля, що потім може вибухнути раптово; тим артистично хитроспрацьованим – лакомим художнім ГМО за-міною, аферою.

Світ полює на нас, і ми – не ми, а нова генерація-мутація, і єдиний спосіб уберегти себе, свій ідентифікаційний генетичний код – це вчасно включити сигнал «SOS» – «клетку в голові», щоб не бути розчавленим цим світом, пройти крізь його підступні лабіринти. От де починається справжня війна «Міно-тавро-махія» (тут як тут вигулькує з п'їтми дівчинка зі світлом у руці, як у графічних рисунках Пабло Пікассо). Цей геніальний майстер-міфтворець досконало володів мистецтвом як зброєю, досконало знав суть речей.

Бо твір мистецтва – продукт духовний – так само має бути спожитий, бо вселяє, живить силу духу, віру, животворить, наповнює життя, робить його цільним, опуклим духовно, а не пласким, де схрещуються вертикаль неба й горизонталь землі у своїй гармонійній точці – «вузлі-буття» (бути чи не бути) – **твір-продукт тієї землі, яка його породжує.** Кожен ґрунт-земля-основа потребує благодатних надійних рук та свого зерна-збіжжя для засівання (так і проситься наочна проекція-візія цього сакруму, вишита на Полі уяви – Яви, якою українці володіють досконало; орнаментальна структура полотен рукавів на жіночій сорочці (чорний колір ріллі-чорнозему у хвилеподібному меандрі-безкінечнику, ніби зораному плугом, і жовті цятки – сонячне зерно – зірочки, які мають щедро вродити на ниві Роду); чи вібруюча фляндрівкою миска-матриця з цяткою всередині, пуповинною точкою, – ніби вселенське лono, кодувала кожну хату на прибуток-достаток; миски, що виставлені в рядочок (як челядь за столом) у намисниках чи на стіні обабіч печі, хатнього жертвника – вогню – утроби, що пульсує життям, хлібом насущним, годує-захищає.

Що може вирости «с пєсенкой» на устах: «Мой адрес – не дом и не улица, мой адрес – Советский Союз...», коли людині без ґрунту-землі ґрунтовно не повезло, опинившись у замкнутому-зачарованому колі чужих думок-ілюзій «ніщо-та», і оте Павличкове прозірне про рушник: «Мене водило безвісти життя, та я нічого не везу додому, лиш згорточок старого полотна і вишите моє життя на ньому...», та його проекція життя була відібрана й залишилася інформаційним полем – програмою Роду в рушниках, у мисках, у всьому, що упорядковує, у-ладнює, стає програмою активного впливу й дії, матеріалізує думку, є її проекцією.

Як віднайти самого себе, очиститися від скверни, від по-не-вірянъ, повернутися в матричне лono простору, оновитися, пре-образитися (як і в самих процесах творчості), наповнитися божественною силою, о-дух-отворитися, знайти світло.

«Я є ти, а ти є я, і хоч би де ти була, і я там буду. У всіх я посіяний, і хоч коли ти забажаєш, ти осягнеш Мене, а осягаючи Мене, ти осягнеш і саму Себе» – навчає нас апокрифічне Євангеліє Єви [4, с.39].

От де прорив у вічність, проявлена таїна, от з чого випливає світло, пуповинна точка, суть усіх речей, еманация! Космічне Лono землі – Яйце-райце – архетипна проекція української хати з її тридільністю, з гармонією сакрального й практичного одночас, бо те, що без-цільне – недоцільне, просто відлущується, відмирає від оболонки;

хата, що дивиться своїми очима вікон на світ зі своїм властивим тільки їй світоглядом і чуттєвістю, дивиться на нього погідно, з любов'ю, яку, як пишну Ружу, проектує-вишиває коло серця на грудях сорочки чи рушниках, чи розмальовує нею піч – і та любов розростається квітками-дітками, заповнює собою весь простір, плодоносить, радіючи життю.

От що було вбито, вирвано з корінням, роздавлено – цю квітку радості Буття, квітку Любові, бо любов – це Бог! Велику програму активного впливу власної ідентичності несуть ці, ніби побутові речі, але їх первинний зміст-зміст був сакральний і також практичний – «*радувати око*», бути лад-ним, вершити лад-гармонію, окультурювати Простір, творячи власний – ментальний, семантичний. І якщо людина не живе, не знаходиться в ньому, вона позбавлена його вібруючої життєдайної енергії, випадає з його оболонки, з поля захисту, недотикається, від-лучається від тієї життєдайної сили (як немовля від материнського молока), і знов тут вистрибує телевізійно-рекламне ГМО, його заміна-підміна; як тільки ти випадаєш з цього сакрального кола матриці, тебе прагнуть швидко зловити, як здобич.

Усе те саме, за тим же сценарієм, відбувається і в мистецтві, в культурі. «*Отже, більшість із нас (і не лише етномаргіналів-хохлів, а й вельми часто – українських інтелектуалів-гуманітаріїв) стає бранцями чужих дискурсивних стратегій та мислительних схем. Чужих смислів та способів оцінювання та поцінювання. Бранцями неукраїнського світу... Бранцями того шляху, що може припровадити нас до остаточної самовтрати*» [5, с.243].

Світ заповнив непотріб, суцільне ГМО (харчове сміття) з рекламою звідусіль: «*Купи мене!*». Щось подібне почало коїтися в культурі з навалою глянцевої, гламурної попсовості, брендів, де зі всього пре одне бажання – дістати одне – матеріальний зиск. **Мистецтво стає беззмисловим, банальним, профанним, пустим викаблучуванням чи мімікрійним передражнюванням**, або ще цинічніше – тупим плагіатом, який нагло суне себе, не боячись відповідальності, коли відсутній належним чином захист інтелектуальної власності й авторських прав. Де ж їм було виробитися в злодійкуватому суспільстві, коли постійно точиться зуб один на одного, коли пуста безбожжя проковтнула всі моральні чесноти!

Давно, як слушно зазначив Роман Кісь, «*близькість з божественним була мірою його близькості до самої суті речей*», яку ми втратили, відвернувшись від Бога, духовно оглухли, змарнували вміння духовно вслухатися в речі, опинилися в стані «*цілковитої розірваності (відірваності) в наших дійсних стосунках та в нашому світообразі (нашій картині світу, що зіткана зі смислових ниток) усіх та всіляких зв'язків та сполучень. Це сталося, напевно, тому, що розпався щонайфундаментальніший зв'язок із Тим, хто може дати правдиву єдність, правдиву цілісність, правдиве поєднання*» [5, с.274].

Вторгнення профанного в культурний простір, «*вивітрювання*» дуже важливих духовно-смислових складових християнства, «*провали в самім почутті сакральності (вкупі з «випаровуванням» відповідних духовних смислів...)*. ...*Цебто всього того, що може порятувати людину (спільноту, націю) від випадання в провали та безодні внутрішньої хаотизації... Відвертаємося від поруйнованих храмів...*, що погойдуються це на поверхні сучасної каламуті, нагадують нам нашу внутрішню цілковиту поруйнованість... *Ми втратили близькість з Богом, близькість зі світом*» [5, с.273, 274]. Усе це призвело до того, що сам процес Образо-Творення, те, що мало наповнитися Образом-Ликом, променистим Світлом, стало личиною, яка притягує собі подібних личковану пусткою, пустою оболонкою, злом, пробитим енергетичним полем, де в кожную дірку суне нечисть.

Те саме, щось подібне відбувається з керамікою. Вона стає не керамічною за характером мислення й творення образу, що давно було підмічено членами журі на Слов'янському симпозиумі кераміки 2001 року.

Як спостеріг Олесь Пошивайло у своїй статті, присвяченій цьому дійству, «оглядаючи їх (роботи. – Г.-О.Л.), бачиш, насамперед, скульптури з дерева, металу, каменю і зовсім не відчуваєш теплоти, фактурності глини, пульсування думки майстра у момент ліплення, чи просто дотику людських рук» [8, с.74].

І знову підміна, підміна цінностей, яка відбулася. Це рівноцінно зраді. Цю землю зрадили і не раз! Вона пам'ятає і мстить, «не дається в руки просто так», без тієї любові, якої вона потребувала. Вона чекає відкупного, каюття, добрих вчинків за заподіяне їй зло!

Чи не заростають поля буйними бур'янами тепер, полишені людьми, які подалися за матеріальними статками, покинувши цю землю напризволяще, без любові, без ласки, без опіки? **Усе дичавіє без любові, вироджується таким собі перекотиполем.**

Десь на глибинному рівні зчитуються, дають про себе знати шрами-рани, що завдані Землі. Вона чинить опір, як живий організм; живе тіло, сплюндроване варваром, і та відчуженість обертається тим, чим ми страждаємо зараз – амнезією (втратою пам'яті), страхом, посяним у часи голодоморів-геноцидів.

«У світоглядній системі наших предків, – констатував Ігор Пошивайло, – глина займала чільне місце, була оточена ореолом святості і таємничості, ототожнювалася з живою істотою, одухотворювалася... Глина виступає одним із вирішальних факторів у процесах трансформації неживої природи в живу... Глина також виступає однією з міфопоетичних іпостасей землі, ...набувала антропоморфних ознак живої істоти, здебільшого – жінки, ...випромінює вітальну енергію. ...Глина виступала важливим чинником інформаційно-знакової системи...» [7, с.352].

Значить, **Земля з покоління в покоління, відколи вона дана нам у спадок від Бога, записує все у свою інформаційну генетичну матрицю, що й робить нас нацією – власницею цього сакрального знання, «бо з неї ми виходимо і входимо»** і є її сотворіннями, зліплені з неї на подобу Божу, «від крові і плоти». Вона є нашою хранителькою («Тримай, що ти маєш, щоб твого вінця ніхто не забрав», – каже Святе Письмо [1, с.1504, Об. 3. 11]).

А тепер про те, що зветься наругою над будь-чим, а особливо над процесами в кераміці, того, що стосується формо-творення. Простір–Форма–Знак–Трансформація; чи варто їх упакувати в чужі шаблони (пряме дублювання форми)?

Чи є доцільністю переносити в глину-кераміку відомі артефакти, характерні для іншого виду мистецтва, калькувати їх; копіювати ляльку-мотанку. Уже саме слово «мотанка» вказує на технічний прийом – «намотування», коли в будь-якому мистецтві, як у текстилі, так і в кераміці, грає велику роль (навіть магічно-сакральну!) мова жестів-рухів майстра, що творить витвір на гончарному крузі з грудки глини. Адже «річ, виготовлена з повним дотриманням цілого комплексу обрядових дій, спрямованих передусім на забезпечення ритуальної чистоти відповідно до встановлених канонів вибору матеріалу, місця, часу і технології виробництва, вважалася божественною, «чистою» [7, с.176]. **Тіло–Форма–Посудина твориться у вібраційному ритмі всесвіту.**

Бо кожен по-рух-жест-ритуальна дія, від зав'язування вузликів (на пам'ять) до перехрестя доріг – ниток вертикалі (неба), горизонталі (землі) у «вузол буття» (а значить, бути), водночас творять хрестоподібну фігуру-оберіг, проектуючи її на себе, стаючи таким чином берегинєю того спадку-віна, при-даного в скрині, як частки долі, успадкованого блага-спадку–Роду.

Саме в глині її дублювання і виключає з силового поля цю напругу мови жестів, по-рухів, їх енергетично-сакральну дію. Керамічна підміна – «розряджена батарейка», а тому й не здатна виконати властиво заданої їй функціонально-матричної програми.

- Чи потрібно дублювати до величезних розмірів дерев 'яну ляльку-«*матрьошку*» /три – ма: баба, мати, донька; звідси й слово одне в одній (ма-З-ц-Я), тобто рівноцінні за заданою формою З-Я/ – східну матрицю, завезену з японської війни, що прижилася на півночі (сам принцип мислення цілковито інший)? Чи потрібно «*перепакувувати*» її в монументальність, та ще й робити «*безплідною*», без того важливого, що є в неї всередині? Сама площина не витримує пустоти поля, яку не знати чим заповнити-засіяти, тріщить по швах, доведена до абсурду власної гігантоманії, яка переслідувала культуру й від якої страждало вчорашнє суспільство.
- Чи потрібно поводитися з глиною, як з бляхою, переносити на неї саму технологію металу, його різки, а потім спаювання, склеювання листів? Часто перша художня освіта чи фах тяжіють над другою й даються взнаки. Деколи з того виходить цікавий експеримент «*поєднати непоєднане*». І хвала тому митцеві, що шукає та відкриває... А далі ідуть за ним епігони й симулянти, безсовісно підхоплюють ідею, не мучаться навіть тією думкою, що крадуть. І вже потім надягають на себе, і з роками ніяк з цього не можуть вилізти, скинути, бо застрягають назавжди. **Часто в кераміці не бачиш твору, бо він – пуста, а тільки видно «технологічну, технічну гру», та й то вкрадену з чужого поля.**
- Чи доцільно копіювати кам'яні скульптури в кераміці і поводитися з нею, як із каменем, обтесуючи її, прошкрябуючи?
- Чи варто переносити африканського чи іншого божка (хранителя праху предка) з дерева в кераміку на наш український ґрунт і ґрунтовно йому міняти місію, позбавляючи його всередині себе порожнього лона – оселі – утробі – вмістилища праху, тобто всього того, для чого його було створено в ролі охоронця, розчакловувати, розмагнічувати його силу? Опинившись тут, він осиротіло глипає, споглядає наругу над ним.
- Чи доцільно копіювати ритуальну миску чи іншу посудину з інших культур, що призначені для поховальних церемоній праху з отвором усередині (виліт душі в Космос), упосліджуючи її роль, роблячи придатною для вареників, борщу тощо?
- Чи варто займатися бутафорією в кераміці, копіювати за принципом соцреалізму всю «*плодо-овочеву базу*», починаючи з яблук, груш, слив, кавунів, динь?

У чому ціль – сенс-суть – вартість? А далі будуть чоботи, подушки-черевики, мешти, сумки, інше побутове начиння, манекени, каміння, дрова... І зведеться все це до суцільного ГМО, як у супермаркеті з продуктами, де **основне – ніколи не забувай включити програму «SOS!».**

Якщо при радянських коритах-розподільниках у Спілках паслася «художня прислуга» і вправно відпрацьовувала «*з'їдений харч*», створювала подібних собі «*навликів морозових*», «*піонерів-комсомольців-вожатих*», мітила ними кожен парк «*на людське око*», вклинювала-вбивала їх у свідомість і простір таких собі будівників майбутнього, то з крахом тієї комуністичної системи, що розірвалася по швах, тріснула-лопнула, «*як нарив на тілі*», накривши все собою, після всього шумовиння появилися на світ божий, вилізли з власних нір такі собі мутанти-хамелеони («*і вашим, і нашим*») – ще цинічніші, ще страшніші-вправніші-зухваліші (**що сіяли, те й почали жати**). Ця система породила дволиків янусів за отим провісницьким-прозирливим Шевченковим праобразом, коли мати-Україна буде народжувати двійнят, двох Іванів (один буде будувати, другий руйнувати), коли ХХІ сторіччя видасть «*на-гора*», злучить їх до купи, «*два в одному*», де вже не розрізниш «*хто є хто*», отакого трансмутанта з роздвоєним язиком, подвійним дном, цинічного хама (Хам – біблійний персонаж, який насміхається, глузує, кпить з власного батька Ноя).

І тих хамів розвелосся, як «пацюків» у «авгієвих стайнях», і тепер, коли обміліли «культурні засіки», «усе вийли», – ота маса подалася шукати нових хазяїв і перетворилася на «грантоїдів» у пошуках, де на щось дають гроші, де можна поживитися (а їх просто так ніхто й ніколи не давав, тільки з власним зиском, особливо в матеріальному світі, де дуже довгий час була відсутність Бога, як у романі Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита», коли Мефісто прибуває в «совок» і каже: «Та мені тут нема, що робити. Усе вже зроблено за мене».

Якщо в СРСР мистецтво було своєрідною «партійною рекламою», після його падіння змінилося на «пустушку» (чим би дитя не бавилося, лиш би не плакало!), бо далі ця забавка трансформувалася й перетворилася на «красивую гламурную конфетку с приколом», чи з «допінгом-кайфом». Отут то понесло «Дерьмо...»: за тим самим принципом соцреалізму – «копіювання» (відомий проект відомого блазня-орангутанга) – і почали «бузить» по-новому, на повну катушку (на всі заказані гроші). Це не просто блюзнірство (внуків тих, хто підривав храми), виставляти на посміховище, на привселюдний глум сакральні речі, праобрази-символи національної гідності, це те саме осквернення їх (Бога ж нема, нема моральних цінностей!), за їхньою лєнінською теорією, з «напутствием» («все методы хороши»), як отримати кайф-адреналін, як не стрибком у безодню-вниз, «на дно», коли проломом вверх – усі двері щільно закриті «на пупці», на матеріальному; як же їм, «безнаказаним», «уседозволеним», отримати власну «значущість».

Мистецтво – потужна зброя! Тільки дурень-невіглас-сліпець думає навпаки («Слово моє, ти єдина зброе...», Леся Українка). Пригадаймо діалог Пабло Пікассо з окупантами під час оглядин його «Герніки», де цілість світу розкромсана, розпадається на кавалки-куски тіл у болісному крику-зоюку: «Що ви зробили?» – «Це ви зробили!».

Але повертаючись на «круги своя» з власними монстрами «квазі-мода-ми», модними зараз, і їхньою «артистической любовью» «садо-мазо» до прекрасного з епатажними картинами:

- «Хортиця»: оголена жіноча фігура з широко розведеними ногами, у позі акта в «фасс-взять».
- «Полтава»: пишнотілий, ренесансно-бароковий аналог (цей метр дуже любить завжди пастися в чужих городах, ще й «дерти лаха») – поза-задом, призивно, благально зазиває, як у бордельній вітрині, «по-иметь» (чи може, це военний синдром, брутално-цинічний натяк щодо полтавських битв?).
- «Дефлорація»: інсталяція західного віртуоза, «майстра мотлоху» з цинічною іронією-підтекстом, з ідеєю позбавлення невинності цього простору, його інфантильності, привести до чуття, перетворити на «публічну дівку – по-таскуху», розбестити на угоду іншим, щоб потім «пройтися ордою» (хто тільки не глумився, як часто буває на пограниччі) в історії часів воєн: територіальних, інформаційних, релігійних (територію поділено, час взятися за душу); а після того, як у прірву, на сміттєзвалище, скидати всякий непотріб, починаючи з «секонд-хенду», «харчового окультуреного ГМО» з гудронами в додачу. І боєм пронизує Маланюкове слово: «Лежиш, розпусто, на розпутті, Не знати – мертва чи жива...» [6, с.226]. **Де ж ділися наші лицарі Духу, власні оборонці Землі цієї, воїни Світла, щоб усякому «бидлу» показати «зась» та їх «кузькіну мать».**

* * *

Дуже давно, на початку свого творчого шляху, мені впала в око одна істина у вигляді запитання: «Чи Добро перемаєє Зло?». І далі слідувала відповідь: «Ні. Бо воно, Зло, само себе поїдає з часом, бо у своїй основі, самій суті воно мертво, а, значить, не животворче, не божественне».

1. **Біблія або книги Святого Письма Старого и Нового заповіту. Із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена.** – М.: Видання Московського патріархату, 1988. – 1528 с.
2. **Гадамер Ганс-Георг. Герменевтика і поетика: Вибрані твори** / Переклад з німецької. – К.: Юніверс, 2001. – 288 с.
3. **Забужко Оксана. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу.** – К.: Факт, 2001. – 160 с.
4. **Кемпбел Джозеф. Герой із тисячею облич.** – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 392 с.
5. **Кісь Роман. Глобальне – національне – локальне (соціальна антропологія культурного простору).** – Львів: Літопис, 2005. – 300 с.
6. **Маланюк Євген. Поезії** / Упорядкування, передмова Т.Салиги. – Львів: Фенікс Лтд, 1992. – 686 с.
7. **Пошивайло Ігор. Феноменологія гончарства: Семіотико-етнологічні аспекти.** – Опішне: Українське Народознавство, 2000. – 432 с.
8. **Пошивайло Олесь. Слов'янський симпозиум кераміки 2001: ще один центр творення гончарської культури України?** // Український керамологічний журнал. – 2001. – №2. – С.64-98.

© Ганна-Оксана ЛИПА,

художник-кераміст, член Національної спілки художників України,
лауретат Львівської обласної премії імені Зеновія Флінти,
заслужений художник України (Львів), 2012

ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ «КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!»:

РОЗДУМИ ПРО РОЗДІЛ НАРОДНОЇ КЕРАМІКИ

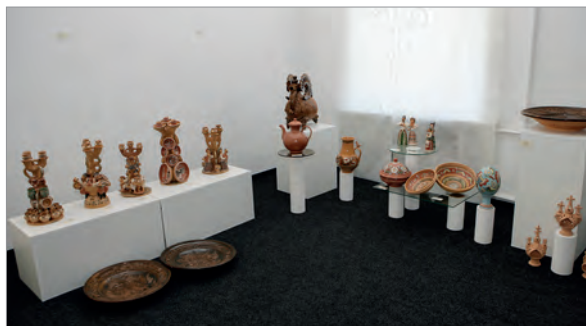

Олена Клименко

Розділ народної кераміки на ТРЕТІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «Керампік у Опішному!» (2011) продемонстрував основні тенденції розвитку сучасного народного мистецтва взагалі й гончарства зокрема. Експоновані твори ніби виступають ілюстрацією базових положень теорії народного мистецтва, розроблених вітчизняними й чужоземними мистецтвознавцями впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ століття (традиція – новація, колективність – індивідуальність, канонічність – варіативність, спадкоємність передачі майстерності тощо) [1; 2; 3; 6; 7; 11; 13; 14; 15]. Водночас деякі з цих положень потребують доповнення й переосмислення: адже сучасне народне мистецтво, порівняно з попередніми періодами, зазнало суттєвих змін у бік посилення новаторського підходу його творців до традиції й особистісного її розуміння, намагання збагатити й доповнити канони якомога більшою кількістю варіацій, майже повною втратою спадкоємності передачі майстерності тощо. Саме з цих позицій і варто проаналізувати експозицію ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керампік у Опішному!» й показати позитивні та негативні зміни, порівняно з попередніми роками.

Проте спочатку – кілька слів про експозицію й представлені на ній твори народних майстрів. Експозицію (автор – Куратор Виставки-Конкурсу **Світлана Конюшенко**) побудовано на належному фаховому рівні, що свідчить про художній смак її автора, вміння вдало зіставляти різноманітні об'ємні форми, компонувати окремі експозиційні елементи, об'єднуючи їх у єдине ціле. Майже всі роботи «вигідно» показано й доповнено грамотно укладеним етикетажем. Проте не можна погодитись із використанням терміна

© Автор усіх фото з цього розділу – Тарас Пошивайло, 2012

Фрагменти
експозиції розділу
«Народна кераміка»

«мальовка» щодо оздоблення виробів технікою фляндрування: адже в Опішному «мальовкою» називали техніку підполив'яного контурного малювання з використанням рослинних мотивів барокового характеру, а також посуд, оздоблений таким орнаментом (1979–2011). Вважаю доцільним застосування терміна «підполив'яне малювання» щодо технік контурного оздоблення, фляндрування, а також оздоблення з використанням ритованого контуру. Останнє стосується робіт майстрів Косова, який 2011 року (на відміну від 2010), на «КерамПІКові» репрезентувала лише одна робота подружжя керамістів **Віталія й Олександри Кушнірів** (номінація «Академічна кераміка»).

На виставці було експоновано близько 70 творів, автори яких – в основному народні майстри, що навчалися в батьків або односельців (**Валентина Живко, Іван Лобойченко, Микола Пошивайло, Юрко Пошивайло**), художників-керамістів із середньою спеціальною освітою – випускників Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (**Любов Громова, Дмитро Громовий, Вікторія Заліська, Оксана Кальна, Валентина Лобойченко, Світлана Мотрій, Оксана Северин, Олександр Шкурпела**) або Опішненської філії Решетилівського ХПТУ-28 (**Микола Варвинський, Валентина Гармаш, Любов Громова, Ніна Дубинка, Оксана Кальна, Олена Мороховець, Світлана Мотрій, Євгенія Панасюк, Світлана Шкурпела**). Як і в попередні роки, переважають роботи опішненських гончарів. З інших регіонів України у Виставці-Конкурсі взяли участь **Валентина Живко** з Бубнівки (Вінниччина) та **Микола Вакулєнко** з Ялти (АР Крим). На жаль, Опішне представляли не всі майстри, які нині працюють в осередку. На нашу думку, варто було б запросити до участі в конкурсній експозиції заслуженого майстра народної творчості України, лауреата Премії імені Данила Щербаківського, члена Національної

спілки майстрів народного мистецтва України **Ганну Діденко**, члена Національної спілки художників України **Володимира Нікітченка**, а також майстринь, які продовжують ліпити традиційну іграшку – **Віру Важничу**, **Анастасію Радченко** та інших. Шкода, що цього року в Конкурсі не брав участь заслужений майстер народної творчості України, член Національної спілки художників України, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка **Василь Омеляненко**. Таким чином, аналіз Виставки виявляє насамперед проблеми сучасної опішненської кераміки, яка нині, по суті, є «обличчям» усього українського гончарства: адже інші осередки припинили або майже припинили своє існування (за винятком Косова з подібними до Опішного проблемами, Олешні в Чернігівщині, Коболчина в Чернівецьчині та ще кількох центрів, де продовжують працювати поодинокі гончарі).

Найважливішою позитивною рисою експонованих нині творів, порівняно з попередніми роками, є насамперед те, що значна частина майстрів молодшого покоління намагається свідомо працювати в традиціях опішненської кераміки. Адже ставлення до традиції (так само, як і взаємовідносини із загалом промислом) визначає причетність майстра до певного осередку народного мистецтва. Творчість деяких з них упродовж останніх років зазнала позитивних змін. Зокрема, художник-кераміст **Валентина Лобойченко** (Друга Премія за композицію «Вершники» і Спеціальний Диплом «За кращу зооморфну й антропоморфну глиняну іграшку» за набір іграшки «Барви Опішного») після багаторічних пошуків власного оригінального стилю знайшла особистісний підхід до опішненської традиції, у межах якої вона нині працює, творчо осмислюючи й розвиваючи її. Це, у першу чергу, стосується іграшки й іграшкового посуду. Свистунці у вигляді коників, баранців стилістично близькі до давніх зразків опішненської пластики. Декор свистунців викликає асоціації з артільно-заводською іграшкою середини ХХ століття, на відміну від якої Валентина Лобойченко виготовляє теракотові вироби. Проте в кожній речі наявний індивідуальний підхід до трактування традиційних образів. Інноваційні моменти виявляються в намаганні подолати статичність давньої іграшки, доповнити зображення тварини своєрідним поворотом голови, розташуванням ніжок, вигином шиї тощо. Наскільки є перспективним такий підхід – покаже майбутнє. Набір монетки «Квітки» засвідчує віртуозне володіння Валентиною Лобойченко технікою фляндрування. Її вміння прикрашати мініатюрні

Валентина Лобойченко. Набір монетки «Квітки»

Валентина Лобойченко. Набір куришок «Святковий»

тарілочки витонченим малюванням по сирій обливці з наступним розтягуванням ключкою дозволяє стверджувати, що призабута в другій половині минулого століття техніка фляндрування не зникне в Опішному й здобутки таких відомих майстрів фляндрованого декорування, як **Семен Животовський** і **Тетяна Гриб**, у наш час отримали творчий розвиток. Валентина Лобойченко також здійснила вдалу спробу відродити виробництво традиційних опішненських куришок (набір куришок «Святковий»).

Творчість Валентини Лобойченко демонструє позитивний приклад роботи кераміста в осередку народного мистецтва. Адже перед художником зі спеціальною освітою, який працює в гончарному осередку, постає завдання «вжитися» в традицію місцевої школи (це завдання для пані Валентини не було складним: вона народилася й виросла в Опішному), засвоїти досвід колективу, що склався історично й має сформоване коло певних художньо-стильових настанов, і водночас, не втратити своє власне обличчя, не розчинитися в загалі промислу. І чим глибше засвоює художник місцеві традиції, тим яскравіше виявляється його творча особистість [12, с.20].

Це положення ілюструють також роботи співробітників навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «*Колегіум мистецтв у Опішному*», які створюють гончарний посуд, іграшку, скульптуру малих форм. Майже всі вони отримали середню спеціальну освіту і є випускниками Опішненської філії Решетилівського ХПТУ-28. Деякі приїхали до Опішного з інших регіонів України. Навчання в провідних опішненських гончарів і малювальниць сприяли засвоєнню ними традиційних прийомів формотворення й декорування. Представлений ними на Виставці-Конкурсі посуд має значну кількість варіантів у межах усталених нині формах і декорі. Тикви, тиквасті глечики, глечики, куманці, тарелі, миски, вази (гончар **Валентина Гармаш**) оздоблено рослинним орнаментом – данина традиції, сформованій у Опішному під впливом українського стилю впродовж першої третини ХХ століття [див. детальніше: 8, с.16-18]. Мальовку виконали **Наталка Гурин, Вікторія Заліська, Оксана Кальна, Світлана Мотрій, Оксана Северин**.

Традиційні для народного гончарства форми мають низку варіантів у розмірах, співвідношенні окремих конструктивних частин, особливостях силуетів, які нерідко ускладнені, порівняно з класичними. Декор частіше щільно вкриває поверхню посудин. Використано традиційні рослинні мотиви, більшість із яких стали канонічними

Вікторія Заліська.
«Козак і дівчина»

Валентина Гармаш,
Світлана Мотрій.
«Глечик»

для Опішного другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Варіювання здійснюється за рахунок збільшення або зменшення окремих елементів візерунка, характеру їх поєднання, манери трактування тощо. Спеціальний Диплом «За кращу гончарну мальовку» отримала малювальниця **Світлана Мотрій** за глечик, виточений на гончарному крузі **Валентиною Гармаш**. Цікаві зразки дрібної пластики представила **Вікторія Заліська**. Її композиція «Козак і дівчина» образно-стилістичним ладом пов'язана з поширеною від середини минулого століття і вже традиційною для Опішного так званою «настольною скульптурою», що виступає, по суті, переосмисленням традиційних баринь і давньої антропоморфної скульптури.

До 2003 року в майстерні при Колегіумі працювала здібний гончар, малювальниця і майстриня іграшки (також випускниця Опішненської філії Решетилівського ХПТУ-28) **Олена Мороховець**, яка зараз обіймає посаду художника в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. На Виставці-Конкурсі майстриня представила характерний для своєї творчої манери посуд із рослинним орнаментом, позначений власним розумінням опішненської традиції (миска «Світанок», тиква «Барви літа», набір для молока, «Глечик для варенухи», куманець).

Олена Мороховець. Миска «Світанок»

Олена Мороховець. Набір для молока

Олена Мороховець. Тиква «Барви літа»

Про прагнення працювати в межах місцевих традицій свідчать гончарні вироби й дрібна пластика подружжя **Дмитра й Любові Громових**, які отримали Третю Премію за набір монетки «Весняний». Нині майстри створюють традиційну монетку, посуд, іграшку тощо й намагаються подолати риси аматорства, притаманні значній частині їх робіт попередніх років.

Дмитро й Любов Громові.
Набір монетки «Весняний»

Взагалі проблема впливу самодіяльної творчості (аматорства) на народне мистецтва продовжує залишатись актуальною [4, с.46-55; 11, с.115-153]. У наш час вона загрожує не менше, аніж зникнення самого народного мистецтва, зокрема гончарства. Майже всі сучасні народні майстри намагаються працювати творчо, виконувати нові для власного осередку речі. Прагнення до нового було завжди притаманне народному мистецтву: без нього традиція розвиватися не може (це аксіома теорії народного мистецтва). Проте впродовж другої половини минулого й на початку нинішнього століття у зв'язку зі значними змінами в психології народних майстрів (зростання свідомості, менша захищеність від зовнішніх впливів [див.: 5, с.97]) вони все активніше намагаються працювати творчо, не бажаючи робити однакові речі. Прагнення майстра утверджувати винятково свою індивідуальність часто перетворює його на художника-аматора, особливо ж, якщо не вистачає здібностей, смаку, відчуття матеріалу тощо. Нерідко «оригінальність» постає наслідком потурання смакам замовників. Іноді у творчості одного майстра наявні елементи традиційного мистецтва (коли він дотримується традицій і новаторські пошуки не йдуть у розріз із художніми особливостями місцевої школи) й елементи аматорства (коли робить щось «своє», а здібностей і художнього смаку не вистачає) [12, с.16-19]. Однак частіше намагання майстра творити з власних позицій зумовлює появу речей низького ґатунку, навіть антихудожніх, шкідливих для загалу промислу, особливо, якщо такі зразки починають копіювати менш обдаровані майстри. Відхід від традиції призводить до руйнування своєрідності місцевих шкіл, до нівелювання регіональних особливостей.

Подібні риси притаманні творчості багатьох сучасних опішненських гончарів. Більшість майстрів намагається з власних позицій осмислити досвід своїх попередників, створити щось «своє», доповнити традицію, виконати якомога більше варіантів форм, декору, збагатити колорит тощо. Питання полягає в тому, як роботи співвідносяться із законами народного мистецтва й відповідають особливостям опішненської кераміки. Нагадаю: Опішне як осередок народної кераміки, починаючи від останніх десятиліть ХІХ століття, постійно зазнавало зовнішніх впливів, тож поповнення місцевої традиції інноваціями є показовою рисою стилістики місцевого гончарства [див. детальніше: 9; 10, с.152-164].

Творче начало переважає у творчості талановитого гончаря **Олександра Шкурпели**, який до останнього часу працював разом із дружиною **Світлавою Шкурпелою** (1971–2012). Представлені на виставці тарелі («*Два*

Олександр і Світлана Шкурпели.
Таріль «*Два півники*»

Олександр і Світлана Шкурпели.
Таріль «*Залицання*»

Олександр і Світлана Шкурпели.
Таріль «*Квітка*»

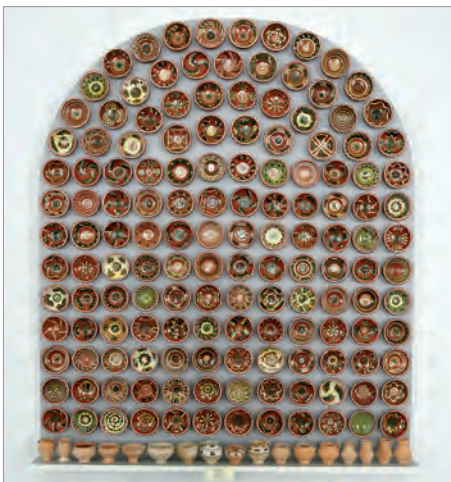

Олександр і Світлана Шкурпели.
Скульптура «Вівця»

Як і завжди, вишуканим смаком, технологічною досконалістю та якоюсь особливою пластичністю вирізняються теракотові мініатюрні скульптурки **Ніни Дубинки**, оздоблені делікатним декором. За композицію «Коники» пані Ніна отримала Спеціальний Диплом «За кращу зооморфну скульптуру».

Ніна Дубинка. Композиція «Коники»

Юрко Пошивайла. Композиція «ДНК мого роду»

півники», «Квітка», «Залицяння») демонструють розвиток доволі пізньої для Опішного традиції оздоблення виробів рельєфним орнаментом із наступним покриттям кольоровою поливою (у даному випадку брунатною). Подібні речі набули поширення в 1970-х – 1980-х роках і нині стали традиційними, хоча сприймаються критикою неоднозначно. Пластика Олександра Шкурпели свідчить про відчуття ним специфіки глини як матеріалу, вміння поєднувати різновеликі пластичні маси в єдине ціле, намагання розширити сюжетно-образний лад опішненської пластики, урізноманітнити декор. За скульптуру «Вівця», виконану в традиціях фігурного посуду й скульптури, творчо осмислених і доповнених власним розумінням, майстра нагороджено Першою Премією.

Справжнім відкриттям для автора цих рядків стали роботи **Юрка Пошивайла**. Кілька років тому він, історик за фахом, автор художнього оформлення книг видавництва «Українське Народознавство» і водночас представник відомої родини гончарів, звернувся до створення традиційної монетки, подібної до тієї, яку свого часу віртуозно виготовляв на крузі його дідусь **Гаврило Пошивайло**. Молодий гончар робить також невеликі за розміром мисочки з традиційним опішненським декором техніками фляндрування й ріжкування, розвиваючи творчі здобутки батька **Миколи Пошивайла**, який упродовж останніх десятиліть відроджує традиційне опішненське мискарство. Деякі мисочки роботи Юрка Пошивайло розмальовує дружина **Світлана Пошивайло**. Мініатюрні горщики, глечики, макітри, ринки, тикви, миски мають тонкий черепок, вдалі пропорції, чіткий силует і свідчать не лише про здібності автора, а й про цікавий сплеск генетичної пам'яті, адже

подібні речі представники родини Пошивайлів, разом з іншими опішненськими гончарями, робили 50, 100, а, можливо, й більше років тому. Недаремно композицію, в основу якої покладено традиційну опішненську мальовану миску, Юрко Пошивайло назвав «ДНК мого роду». За неї Журі Виставки-Конкурсу одноголосно присудило авторіві Гран-Прі.

Про те, що проблема традицій і новацій є актуальною й надзвичайно важливою для теорії й практики сучасного народного мистецтва взагалі й гончарства зокрема, свідчить переважна більшість експонованих на нинішній Виставці робіт.

Цікаву взаємодію традицій і новацій демонструють роботи талановитого гончаря **Миколи Варвинського**, який віртуозно виготовляє на гончарному крузі різноманітні за формами й розмірами посудини. 2011 року він показав миски, декоровані **Євгенією Панасюк**, одну з яких відзначено Спеціальним Дипломом «За відродження традицій».

Микола Варвинський, Євгенія Панасюк. Миска

Валентина Живко. Миска «Рибоньки»

Микола Вакуленко.
Скульптура «Козак Мамай»

Микола Вакуленко.
Скульптура «Козак Мамай – 2»

Спеціальний Диплом «За розвиток традицій» отримала подільська гончарка **Валентина Живко** за миску «Рибоньки», у декорі якої поєднано традиційні та інноваційні елементи. Характерне для Бубнівки зображення риби, яке в давнину зустрічалося на святково-обрядовому посуді, подано в доволі своєрідній композиції, що не суперечить місцевим традиціям і творчо їх розвиває. Валентина Живко – учениця відомої майстрині **Фросини Міщенко** – в оздобленні мальованих мисок продовжує використовувати традиційні бубнівські мотиви – «вилози», «косиці», «сосонки», «індичі хвости», квіти, виноград, а в іграшці – традиційні образи (зображення коня). На жаль, окремі її роботи позначені аматорським підходом. Особливо це стосується пластики й деяких форм посуду (композиція «Випроводжання», чайник «Будьмо!»).

Микола Вакуленко з Ялти в притаманній його творчості гротесковій манері представив на Виставку-Конкурс дві декоративні скульптури «Козак

Мамай», які демонструють розуміння автором пластичних можливостей глини. Він – один із небагатьох керамістів Півдня нашої держави незмінно розробляє українську тематику.

Таким чином, **ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2011) стала доволі важливою подією в мистецькому житті України.** Вона засвідчила, що гончарство як вид народного мистецтва ще не зникло остаточно, що є надія на його розвиток, проте розвиток цей відбувається на новій основі. Нині, на відміну від минулих часів, **взаємодія традицій та інновацій у гончарстві України активізується. Інноваційні моменти переважають. Зменшення кількості майстрів, припинення існування осередків призводять до послаблення зв'язків з минулим, з традиціями.**

Доволі складною в наш час залишається проблема аматорства в народному мистецтві, що тісно пов'язана з такими важливими його рисами, як роль особистості та її взаємовідносини із загалом (колективом) промислу. Одвічні ознаки народного мистецтва (традиційність, колективність мислення, канонічність) у наші дні неухильно «витісняються» такими їх протилежностями (без взаємодії з якими вони не можуть існувати), як інновація, індивідуальність, варіативність. Із кожним десятиліттям традиції все активніше доповнюються інноваційними елементами, колективність мислення майстра відходить на другий план: він усе більше прагне мислити індивідуально. Усе це призводить до ігнорування місцевих канонів, виникнення більшої, аніж у давнину, кількості варіацій.

І ще одна, доволі болюча проблема, яку виявила Виставка-Конкурс. Намагання деяких гончарів відтворити давні форми посуду, сюжети іграшки, орнаментику нерідко обмежується передачею зовнішніх ознак традиційних образів. При цьому внутрішня сутність традиції втрачається. На перший погляд, усе, як було наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ століття (і конструкція посудини, і мотиви декору, і манера ліплення іграшки, і колорит), проте відчувається, що наявне «щось не те». Коли розмірковуєш над цим «щось», починаєш розуміти: іноді майстри схоплюють зовнішні ознаки традиційних образів, а те глибинне, архаїчне, що зберіглося нашими предками, втрачене. Проте це стосується лише окремих робіт. Загальне ж враження від виставки позитивне. Є надія на те, що сучасним опішненським гончарям пощастить вирішити всі проблеми, і їх намагання зберегти опішненську традицію й органічно поєднати з нею пошуки нового призведуть до позитивних наслідків, що хоча б у Опішному, на відміну від інших осередків, традиційне гончарне мистецтво не зникне в недалекому майбутньому.

1. **Богуславская И.Я. Проблема традиций в искусстве народных художественных промыслов // Творческие проблемы народных художественных промыслов. – Ленинград: Художник РСФСР, 1981. – С.16-43.**
2. **Богуславская И.Я. Творческие проблемы современного народного искусства // Народное искусство и современная культура. Проблемы сохранения и развития традиций: Материалы Всесоюзной с международным участием научно-творческой конференции. – М.: Академия художеств СССР, Научно-исследовательский институт теории и истории изобразительных искусств, 1991. – С.20-31.**
3. **Вагнер Г.К. О природе народного искусства // Народное искусство и современная культура. Проблемы сохранения и развития традиций: Материалы Всесоюзной с международным участием научно-творческой конференции. – М.: Академия художеств СССР, Научно-исследовательский институт теории и истории изобразительных искусств, 1991. – С.32-38.**
4. **Вагнер Г.К. О соотношении народного и самодельного искусства // Проблемы народного искусства. – М.: Изобразительное искусство, 1982. – С.46-55.**
5. **Данченко А.С. Народный мастер и некоторые вопросы его творчества // Проблемы народного искусства. – М.: Изобразительное искусство, 1982. – С.94-100.**

6. **Кара-Васильєва Т. Єдність колективного й індивідуального у творчості народного майстра** // Традиційне й особистісне у мистецтві: Колективне дослідження за матеріалами Четвертих Гончарівських читань. – К.: Український центр народної культури «Музей Івана Гончара», 2002. – С.26-30.
7. **Кара-Васильєва Т. Традиції в народному мистецтві** // Образотворче мистецтво. – 1980. – №6. – С.9-11.
8. **Клименко О. До питання про виникнення і розвиток нової традиції в декорі опішнянської кераміки кінця ХІХ – другої половини ХХ ст.** // Народне мистецтво Полтавщини: Тези наукових доповідей і повідомлень науково-теоретичної конференції, присвяченої 70-річчю Полтавського художнього музею / 1-2 червня 1989 року. – Полтава: Полтавський художній музей, 1989. – С.16-18.
9. **Клименко О.О. Народна кераміка Опішні (до проблеми традицій та інновацій в народних художніх промислах):** Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства /17.00.06 – Декоративне і прикладне мистецтво. – Львів: Львівська академія мистецтв, 1995. – 26 с.
10. **Клименко О.О. Народна кераміка Опішні на зламі ХІХ-ХХ ст.** // Українське мистецтво і архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. – К.: Наукова думка, 2000. – С.152-164.
11. **Найден А.С. Художественные традиции и их функции в современном народном и самодеятельном искусстве** // Национальные традиции и процесс интернационализации в сфере художественной культуры. – К.: Наукова думка, 1987. – С.115-153.
12. **Некрасова М.А. К вопросу о понятии народный мастер. О природе его творчества** // Народные мастера. Традиции, школы. – М.: Изобразительное искусство, 1985. – Вып.1. – С.8-26.
13. **Некрасова М.А. Народное искусство как проблема коллективного и индивидуального, традиции и новизны** // Проблемы народного искусства. – М.: Изобразительное искусство. – С.17-33.
14. **Некрасова М.А. Народное искусство как часть культуры.** – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 343 с.
15. **Селівачов М.Р. Декоративно-прикладне мистецтво України в радянському мистецтвознавстві.** – К.: Наукова думка, 1981. – 139 с.

© Олена Клименко,
науковий співробітник Відділу декоративно-прикладного мистецтва
Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології
імені Максима Рильського НАН України,
член Національної спілки художників України,
кандидат мистецтвознавства (Київ), 2012

ГЛАМУР ТРІУМФУ

(роздуми навколо теми)

Тетяна Зіненко

Така несподівано абсурдна назва публікації має на меті оголосити всезростаючі намагання наших художників творити, а наших музейників – показувати явища рафінованої декоративності.

Чого бракує? Чого забагато?

Де та гармонія й досконала середина, яка дарує відчуття абсолютного щастя?

Чому один і той же автор, знаний і відомий, не полишає «дурити й блукати»,

але не зрікається своєї одвічної Дороги Пошуку, а інший, не менш відомий і знаменитий,

навіть не ступає на її край,

знайшовши свою нішу, множить і множить Свою Славу, Своє мистецтво, Свої твори?

Питання риторичні.

Єдиною відповіддю на них

може бути

ВИСТАВКА...

Такою Виставкою ось уже третій рік поспіль (2011) став «КерамПік». Було б неправдою мовити, що Опішне стало в уяві художників Меккою! Було б неправдою стверджувати й те, немовби свідомість киян чи львів'ян змінилася настільки, що вони стали вбачати в Опішному Столицю, хоча б і гончарну! Ні, Опішне залишається для більшості провінцією, де, за влучним висловом Людмили Кучми, «*что-то лепят из глины...*»; де також можна купити «сувеніри» і гарно «*потусить*». Не секрет, що більшість туристів прибувають до екзотичних

© Автор усіх фото з цього розділу – Тарас Пошивайло, 2012

місць за враженнями, а їх головне завдання – викарбувати у своїй пам'яті, що *«тут був Вася»*... В цьому немає нічого виняткового – це світовий процес шоузації культури, і його не спинити. Тим часом головним завданням мистецтва завжди було змушувати людей зупинитися, задуматися, вивищуватися, робити світ кращим. Рятувати його врешті-решт... Такі непрості завдання ставлять і вирішують Національні виставки-конкурси художньої кераміки *«КерамПІК у Опішному!»*.

ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ

► **Галина Ошуркевич.** Триптих-подорож осіннім містом: лаконічна форма, сюжет. Постаті людей і собачка на повідку, бордюрний орнамент з опалого листа й відображених у дзеркалі калюжі зірочок. Келих *«з собакою»* навіює відчуття морозного спокою й осінніх пошуків.

Галина Ошуркевич. Вазы *«Постаті осінню»*

► Триптих **Людмили Богуславської** із серії *«Знаки води»* – ілюстрація на морську тематику. (Напевно, львівські художники цього року на *«КерамПІКові»* занудьгували за морем: твори **Олександра Рося**, **Сергія Столярука** також близькі за тематикою). Загалом, гарний живопис, якому цілком відповідає форма.

Людмила Богуславська. Композиція *«Вода»* із серії *«Знаки води (Криниця, Краплина, Без назви)»*

► **Марко Галенко** – нічого нового.

► **Галина Яковенко.** Проблематика *«невченого»* художника. Знову питання термінології. Так-так, проста людина, ніде не навчавшись, може зробити шедевральний твір. Але може й не зробити. Ніхто не дасть гарантії напевне: вдасться чи не вдасться... Робота може бути, а може й не бути виконана. І ніхто за те не відповідає. Диплом формально є гарантом професійності, гарантує відповідальність, гарантує певні стандарти, певний рівень виконання тощо. Тому так важко не мати диплома будучи професіоналом, але ще важче навпаки... Галині Яковенко вдалося створити свій шедевр. Її посудина *«Весняний подих»* – це абсолютне поєднання кольору, форми, фактури, задуму. Досконала глибинна естетика, помножена на досконалість її передачі. Це твір гарного настрою, вдалого дня. Твір позитиву й оптимізму.

Марко Галенко.
Скульптура
«Ангел біля джерела»

Галина Яковенко.
Посудина
«Весняний подих»

► **Олександр Рось.** «Подорож на Канарські острови». Знову нічого нового. Вгадується символіка – правічні кистепері риби, корабельні каюти, штурвал, яхта, вітрила, щогла... Гарна забавка. Прекрасна декоративна річ. Питання–підказка–відповідь. Як на екзамені...

► **Ганна Семенко.** Її диптих – найкращий. Потужний символізм. Чисті кольори. Лаконізм. Виразність. Це той випадок, коли поліхромність не розфарбовує, а є невід'ємним елементом сутності: жінка – прообраз світового дерева, колесо, що відображається дзеркально в нижньому пласті, тоненька смужечка, як грань між двома світами, символічно зв'язана благеньким мотузочком, підкреслює хиткість і стійкість буття. «Та, що шукає». Тут загадка. Але немає відгадки. І не буде. Кожному – своя.

► **Ігор Береза.** Гран-Прі. Достойний, гарний твір. Лаконічний і делікатний. Особливої сили йому надають вертикальні рівновеликі світлі смужки, які виструнчують простий об'єм. Вони оживляють скульптуру. Я б тільки назвала її «Торс», а може, «Сукня». А краще «Без назви». Тут є загадка. І не одна.

► **Юля Козятник.** «Індірки та Льолик», створені в Опішному. Характерні антропоморфні постаті, що виростають з одного коріння. Робота вийшла цікавою, але немовби випадковою. Ніби авторка працювала в стилі авторського листа сюрреалістів – інтуїтивно зображаючи свою підсвідомість. Щиро бажаю мисткині навчитися нею керувати й створювати нові цікаві композиції.

► **Людмила Ковалевич.** Білі з коричневим каштани, ну, прямо, як з дерева!

Людмила Ковалевич.
Композиція «Каштани».
Фрагмент

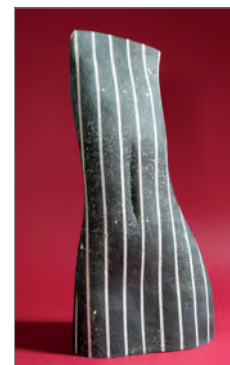
Олександр Рось.
Композиція «Подорож
на Канарські острови»

Ганна Семенко.
Панно «Та, що шукає»

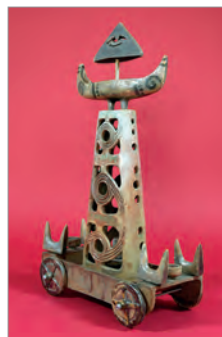
Ігор Береза.
Скульптура
«Білим по чорному»

Юлі Козятник.
Скульптура
«Індірки та Льолік»

► **В'ячеслав Вінковський.** «Свічник на колесах». Ну, перебір! Художник намагався показати в одній роботі так багато, що не помітив того, як твір в якийсь час перестав сприйматися як цілісний і почав нагадувати конструктор, з якого можна робити своє.

В'ячеслав Вінковський.
«Свічник на колесах»

► **Максим Васильєв.** Квіти – дуже скульптурно й керамічно водночас. Таке буває досить рідко. А тут вся сила глини, примножена почуттями – і автора, і моделі.

Максим Васильєв.
Скульптура «Квіти»

► **Віталій і Олександра Кушніри.** Миска «Птах». Зразу ж виникає питання: чому ця традиційна косівська миска з традиційним косівським орнаментом у цій номінації («Академічна кераміка»)?

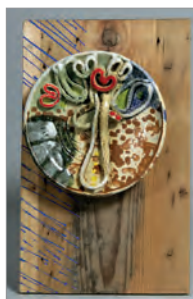
Віталій і Олександра
Кушніри.
Миска «Птах»

► **Андрій Собянін** представив триптих «Подорож часом». Три картини, як нині кажуть, 3-D формату. Це авторська новація художника – створювати об'ємні керамічні картини, де ажурований верхній шар створює відчуття павутини, а може, легкої повілоки, покривала, тендітного просвічування, втаємничення. Сміливість, новизна, експеримент, постійний пошук нових форм і вивчення нових технік. Щоденне невтомне вдосконалення творчості і, як результат, твори, справжня цінність і вартісність яких буде усвідомлена дещо пізніше. Враження, що Андрій вільно маневрує у своїй творчості часом і простором. Тому йому й відкривається недосяжне пересічній більшості.

Андрій Собянін.
Триптих «Подорож часом»

► **Сергій Столярук.** «Морський риф» – динамічна, світла композиція. Завершена інсталяція. Сила-силенна думок. Той випадок, коли назва органічно співзвучна твору.

Сергій Столярук.
Композиція «Морський риф»

► **О, Сергій Радько!!!** Нарешті! Нарешті! На цій виставці є Радько! «Постаті». Сміливий колір. Сміливі форми. Сміливі постаті. Слава Богу, Радько сміливий!

► **Володимир Хижинський.** Із серії «Скрині Пандори». Дуже декоративно. Дуже дорого. Дуже композиційно. Дуже лаконічно. Але художник вкладає щось надзвичайно більше у свої твори. Дуже вдала назва. Хотілося б оглянути всю серію, щоб спробувати віднайти якісь відповіді. Загалом, енергетика твору відлякує й притягує водночас, як усе цікаве й незбагненне.

► **Олександр Шолуха.** «Візничий». Твір переобтяжений ідейністю. Враження, що автор з математичною точністю розрахував стереотип ідеї й застосував її в матеріалі.

► **Тетяна Павлишин-Святун.** «Драбина до неба». Концептуально: два дзеркала й між ними, по вертикалі, розмістилася біла драбина.

► Чому **Ельдар Гусенов** у номінації «Академічна кераміка»? Чи досконалий народний набір посуду від кримськотатарського художника менш народний, ніж українського?

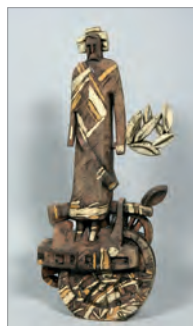
► **Рустем Скибін** подав авторські твори – національні татарські мотиви на півсферах, які художник назвав писанками.

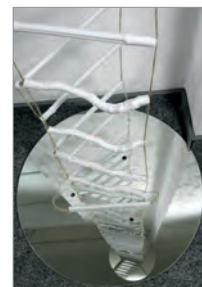
Сергій Радько.
Композиція «Постаті»

Володимир Хижинський.
Скульптура із серії
«Скрині Пандори»

Олександр Шолуха.
Скульптура «Візничий»

Тетяна Павлишин-Святун.
Композиція
«Дорога до неба»

Ельдар Гусенов.
Набір посуду

Рустем Скибін.
Композиція «Писанки»

► **Сергій Козак** продемонстрував свої інженерні здібності: як можна так закрутити «ВЕСЕВІТ», щоб той не падав?

Сергій Козак.
Скульптура
«Загадки Всесвіту»

► **Анна Лисик.** «Суха квітка й метелик» – довершеність старої львівської школи. Майстерне поєднання ідеї, форми, кольору, задуму. Демонстрація відмінного смаку. Впливи китайської керамічної школи проглядаються у творчості молодих львів'ян.

Анна Лисик.
Скульптура
«Суха квітка
і метелик»

► **Маріанна Вахняк** у своїх «Метаморфозах чайника» зобразила три різновеликі ажурні посудини («раку»), поставлені одна на одну таким чином, що їх загнуті носи нагадують пагоду.

Маріанна Вахняк.
Композиція
«Метаморфози чайника»

► **Ірина Марко** створила набір у «кавуновому» стилі. Дуже декоративний, форма скибки кавуна й елементи декору вражають тим, що, не зважаючи на подібність, не є натуралістичними. Проглядається туга художника промислового виробництва за Виробництвом. Такий набір прекрасно підійшов би для масового виробництва.

Ірина Марко.
Композиція «Серпень»

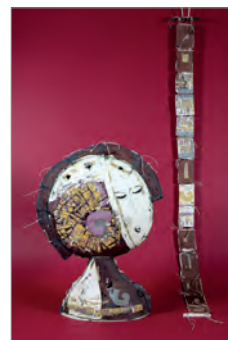
► Вразила **Слава Росул:** жінку з яблуком створено легко, неначе одним штрихом. Така смілива пластика! «Правічна Єва».

Мирослава Росул.
Скульптура
«Правічна Єва»

► **Леся Рось.** «Вечірня замріяність» – нове. Делікатно-поліхромне. Ореол гротеску. Багато паралельних асоціацій і зіставлень. Художниці вдалося вийти за обмежені рамки теми.

Леся Рось. Композиція
«Вечірня замріяність»

ПОСТ-ВРАЖЕННЯ (гламур тріумфу, або потенційний блиск виставки)

Донедавна трендовий термін «гламур», у сенсі напускного шику й блиску, знаходиться нині в стані втрати своїх позицій, але цей стан перманентний, оскільки бажання виглядати краще, аніж це є насправді, вічне, як світ.

Назва «Гламур тріумфу» в першому своєму прочитанні звучить як «блиск перемоги» – блиск досягнень. І це насправді так, бо представлена в залах Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному Виставка ТРЕТЬОГО «КерамПІКа» наочно дозволяє відслідкувати не тільки тенденції розвитку сучасної художньої кераміки України, але й те, чому цей розвиток такий, як є, а не стрімкіший, не креативніший, не несподіваніший, словом, не інший.

Перше, що кидається у вічі, – це концептуальна подібність до попереднього «КерамПІКа»: така ж велика кількість різнопланових робіт авторів з усієї України. Але, здається, або автори не зовсім розуміють, що представлені на Національну Виставку твори отримують шанс бути збереженими й уславити художника, або автори концепції не досить аргументовано це пояснюють. (Загалом, текстовий «перебір» у інформаційних матеріалах відволікає увагу: стільки написаного, як правило, ніхто не читає. Це чимось подібне до якоїсь банківської угоди, де головне чітко прописане дрібним шрифтом або за силою-силенню зірочок). Так чи інакше, але автори подають на найвагоміший у країні фаховий конкурс далеко не найкращі свої роботи.

По-друге, це обмеженість виставкової площі й розмежування (досить умовне, як зазначалося вище) на народне й академічне в залах. Керамічно-законодавча політика Національного Музею дозволяє Фондаторам «КерамПІКа» бути сміливішими у своїх судженнях і діях. Цікаво було б бути присутнім на якомусь Надзвичайному, Неординарному ДІЙСТВІ, базованому на Візуальності.

По-третє, руйнуючи канони й перебиваючи стереотипи, завжди є небезпека створити нові. Дуже вірю, що сила й мудрість Фондаторів і виконавців Національної Виставки відкриє нові імена, зуміє віднайти інакші форми співпраці з художниками, акумулює найкращі досягнення новітньої експозиційної діяльності й покаже Україні та світу справжній ТРІУМФ найвищої точки одвічної культуротворчості – ПІК КЕРАМІКИ!

©Тетяна ЗІНЕНКО,

старший викладач Кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка (Опішне), 2012

ДИТЯЧА ГЛИНЯНА ІГРАШКА НА НАЦІОНАЛЬНИХ «КерамПІКах»:

СТОЛІТТЯ ЗМІНЮЮТЬСЯ – ПРОБЛЕМИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ

Глиняна іграшка стала темою пропонованої розвідки не випадково, хоча шлях усвідомлення цієї «невипадковості» був довгим. Так сталося, що вперше з цим напрямком гончарської творчості я зіткнулася, коли допомагала незмінному Куратору Національних «КерамПІКів» Світлані Конюшенко монтувати експозицію Другої конкурсної виставки. Виявилось, що експонування глиняної іграшки вимагає певних умінь і знань, чого мені на той час бракувало. Певна доля самолюбства (я це повинна знати!) й елементарна цікавість спонукали мене до опрацювання різних джерел, які містять необхідну інформацію. Ці пошуки увінчалися написанням доповіді «Глиняна іграшка в музейних експозиціях та на тимчасових виставках: проблеми експонування» для виголошення на Першій науковій конференції «Музей в сучасному світі» (Жовква, 2011) [2]. Згодом, організовуючи екскурсії для відвідувачів Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, виявила, що стенд з дитячою іграшкою постійно викликає зацікавлення як з боку дітей (це й зрозуміло!), так і в дорослої аудиторії. Щоб таку цікавість підтримувати й мати можливість оперувати керамологічними фактами, довелося зайнятися пошуком цікавої й пізнавальної інформації про цей різновид мініатюрної глинотворчості. Деякі матеріали про глиняну іграшку, зокрема про її збут, потрапили в поле моїх інтересів і під час роботи над дисертаційним дослідженням. Отже, пропоновані нижче міркування стали результатом осмислення певного явища культури й мистецтва з точки зору предметного зацікавлення як музеологів, так і керамологів.

Лариса Гавриш

© Тарас Пошивайло, 2012

ПОГЛЯД ПЕРШИЙ: ВИСТАВКОВО-КОНКУРСНИЙ

2011 року відбулася вже ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!», ініційована Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному й Інститутом керамології – відділенням Інституту народознавства НАН України. Знаково, що за проведення такої важливої й відповідальної справи взялися інституції, чиїм прямим завданням саме і є вивчення та збереження минулого й сучасного української кераміки. **Справа є «вигідною» для всіх:**

- учасники (художники-керамісти й гончарі) можуть заявити про себе;
- науковці мають можливість наочно побачити реальний стан сучасного гончарного мистецтва, прослідкувати тенденції його розвитку й зробити прогнози на майбутнє;
- для музейників Виставка-Конкурс стала прекрасною нагодою поповнити фондові колекції новими експонатами (Музей-Заповідник таким чином сформував і продовжує поповнювати унікальну колекцію сучасної академічної й народної кераміки України, аналогів якій нині в країні немає).

Унікальність Виставки й у тому, що до неї потрапляють речі, які пройшли суворий доконкурсний перегляд. Необхідність такого відбору викликана сучасним станом українського гончарства, яке все більше набуває ознак кітчево-любительської діяльності й усе більше втрачає виразно традиційні етнічні орієнтири. Саме подібні конкурсні виставки є одним зі способів «творення етноозначеної кераміки» [9, с.14].

У Виставці-Конкурсі, залежно від стилевих ознак, роботи учасників представлено в двох номінаціях: «Академічна кераміка» й «Народна кераміка». Типологічне розмаїття також вражає: антропоморфна й зооморфна скульптура, панно, тарелі, вази, свічники, дитяча іграшка, у тому числі монетка.

Важливим об'єктом для дослідження є дитяча глиняна іграшка, представлена в номінації «Народна кераміка». Саме ці вироби гончарів, незважаючи на значний історичний період побутування, найменше зазнали впливів і трансформацій, упродовж багатьох століть успадковуючи й розвиваючи регіональні гончарні традиції.

У Першій Виставці-Конкурсі «КерамПІК у Опішному!», що відбулася 2009 року, в номінації «Народна кераміка» 14 авторів представили 37 творів [8, с.18]. З-поміж них лише Юрко Пошивайло й Ніна Дубинка з Опішного в типологічній групі дитячої іграшки експонували 9 композицій. Юрко Пошивайло, продовжуючи давні родинні традиції, представив теракотові й полив'яні мініатюрні копії класичних форм посуду – «монеток» (5 наборів, три з яких отримали Спеціальні Дипломи: «За канонічність», «За відродження традицій», «За кращу монетку»). Зменшені теракотові копії зооморфних посудин у вигляді баранчиків і бичків, дрібний побутовий посуд і ритуальні предмети виставила Ніна Дубинка (4 набори й композиції, один з яких отримав Спеціальний Диплом «За кращу зооморфну скульптуру»).

Юрко Пошивайло. Набір посуду «Метаморфози вогню» («монетка»). Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 7,5x6,1; 6,8x5,8 см. Опішне, Полтавщина. 2009. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, №КН-17603-17604/К-16012-16013. Фото Тараса Пошивайла

Юрко Пошивайло. Набір посуду «Писаний» («монетка»).
Глина, ангоби, гончарний круг, ліплення, мальовка,
7,7x5,4; 6,3x5; 5,4x6,5; 5,5x6,7; 5,2x5,8; 6,5x6,4; 4,9x6 см.
Опішне, Полтавщина. 2009. Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному, №КН-17621-176027/
К-16029-16035. Фото Тараса Пошивайла

Юрко Пошивайло. Набір посуду «Простий» («монетка»).
Глина, гончарний круг, ліплення, 4,5x5,9; 7,3x6,1; 6,6x5,1;
6,3x5; 2,2x6,6; 3,9x5,8; 3,8x5,4; 5,3x6,2; 4,4x5,8; 4,9x5,1 см.
Опішне, Полтавщина. 2009. Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному, №КН-17583-17592/
К-15987-15996. Фото Тараса Пошивайла

Ніна Дубинка. Композиція «Бички».
Глина, гончарний круг, ліплення, ритування,
вдавлювання, проколювання,
9,8x7,6x5,5; 8,9x7,7x5,1; 10x8,5x6,3 см.
Опішне, Полтавщина. 2009.
Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному,
№КН-17629-17631/К-16037-16039.
Фото Тараса Пошивайла

У Другій Виставці-Конкурсі 2010 року в номінації «Народна кераміка» взяли участь 32 майстри із 76 творами. Дитячу іграшку, окрім згаданих вище учасників Першого «Керампіка в Опішному!», представили їх земляки – Валентина Лобойченко й Любов Громова, а також Валентина Живко з Бубнівки (Вінниччина), Петро Зеленчук з Косова (Івано-Франківщина). Загалом іграшка склала 13% від загальної кількості експонованих творів у номінації (10 творів шести авторів). Того ж року було започатковано нагородження Спеціальним Дипломом «За кращу зооморфну й антропоморфну іграшку», яким було відзначено набір «Моя іграшка» Валентини Лобойченко.

Монетку на Виставці експонували Юрко Пошивайло, Любов Громова, Ніна Дубинка, Петро Зеленчук, дрібну зооморфну пластику – Ніна Дубинка, Валентина Лобойченко, Петро Зеленчук, Валентина Живко (авторка єдиного свистунця в номінації). Спеціальний Диплом «За розвиток традицій» отримала Ніна Дубинка за «Набір дитячої іграшки». Кращою монеткою було визнано набір посуду «Простий» Юрка Пошивайла.

Прикметно, що 2010 року іграшка з'явилася і в номінації «Академічна кераміка». Її авторами були художники-керамісти: львів'янка Тетяна Павлишин-Святун (набір свистунців «Троє») й Сергій Радько (Межиріч, Черкащина) (набори монетки «Монетка» й «Писаний»).

Валентина Лобойченко. Набір «Моя іграшка».
Глина, ангоби, ліплення, проколювання, мальовка,
12,7х9,4х9,4; 12х9,7х9; 11х11х5,2; 11,2х8,2х8,5;
10,6х9,2х5,7; 10х10х6,2 см. Опішне, Полтавщина.
2010. Національний музей-заповідник українського
гончарства в Опішному, №КН-18864/К-17293, 17294,
17295, 17296, 17297, 17298. Фото Тараса Пошивайла

Ніна Дубинка. Набір дитячої іграшки.
Глина, гончарний круг, ліплення, ритунання,
вдавлювання, проколювання, 9,8х9,8х5,4; 9х10,3х5,2;
10,6х8,3х4,4 см. Опішне, Полтавщина. 2010.
Національний музей-заповідник українського
гончарства в Опішному, №КН-18826/К-17220, 17221,
17222. Фото Тараса Пошивайла

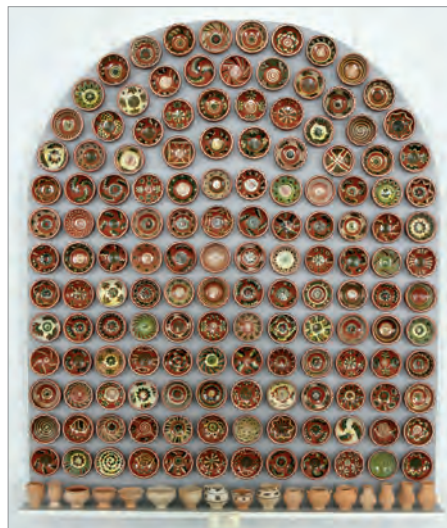
Юрко Пошивайло. Набір посуду «Простий»
(«монетка»). Глина, ангоби, гончарний круг,
ліплення, мальовка, 6,7х5,9; 6,4х6; 6х5,3; 5,1х5,7;
4х6; 4,2х6,4 см. Опішне, Полтавщина. 2010.
Національний музей-заповідник українського
гончарства в Опішному, №КН-18822/К-17189, 17190,
17191, 17192, 17193, 17194, 17195.
Фото Тараса Пошивайла

2011 року на Третій Виставці-Конкурсі дитячу іграшку в номінації «Народна кераміка» представили 9 майстрів із 13-ма роботами (із загальної чисельності в номінації – 21 учасник = 64 твори). До минулорічних авторів (Юрко Пошивайло, Ніна Дубинка, Любов Громова, Валентина Лобойченко, Валентина Живко) долучилися мистці Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату «Колегіум мистецтв у Опішному» (Валентина Гармаш, Вікторія Заліська, Оксана Северин) та опішненський гончар Дмитро Громовий. На жаль, майстри Косова дитячу іграшку вже не представили.

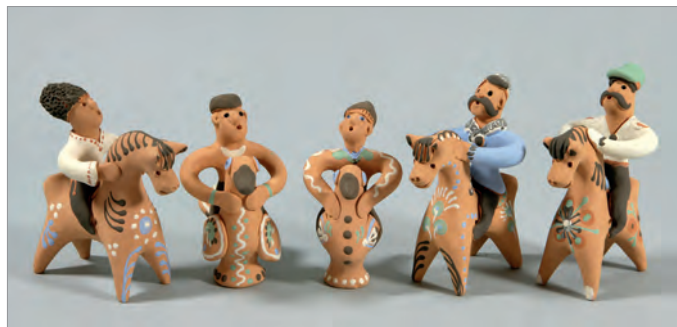
Якщо на перших двох «Керампіках» Гран-Прі Конкурсу Журі присуджувало лише творам у номінації «Академічна кераміка», то з 2011 року до Положення було внесено доповнення, згідно з яким Гран-Прі визначали окремо в кожній виставковій номінації. Зокрема, у «Народній кераміці» найвищу нагороду за композицію «ДНК мого роду» виборов Юрко Пошивайло, котрий створив художній образ генетичного коду свого древнього гончарського роду мовою традиційної опішненської «монетки». Цей факт став не стільки визнанням майстерності спадкового

гончаря, скільки промовистою вказівкою на те, що немовби «несерйозна» монетка насправді займає чільне місце в культурі традиційного гончарства й донині зберігає своє історичне значення етнічного маркера. Самого ж Юрка Пошивайла можна номінувати на кращого в Україні «монеткового» майстра, оскільки його «монетка» отримала нагороди на всіх досюгочасних «Керампіках» (2009, 2010, 2011, 2012).

Юрко Пошивайло. Композиція «ДНК мого РОДУ».
Глина, ангоби, полива, ДСП, гончарний круг, ліплення,
мальовка, 129х110,5 см. Опішне, Полтавщина. 2011.
Національний музей-заповідник українського
гончарства в Опішному. Фото Тараса Пошивайла

Того ж року дитяча іграшка виборола Другу Премію (набір іграшки «Вершники» Валентини Лобойченко) та Третю Премію (набір монетки «Весняний» Дмитра й Любові Громових). Спеціальним Дипломом «За кращу зооморфну скульптуру» теж відзначено дитячу іграшку – набір «Коники» Ніни Дубинки. Набір іграшки «Барви Опішного» Валентини Лобойченко отримав Спеціальний Диплом «За кращу зооморфну й антропоморфну глиняну іграшку», підсумувавши таким чином своєрідний бенефіс цього різновиду кераміки на Третій Виставці-Конкурсі.

Валентина Лобойченко. Набір іграшки «Вершники».
Глина, ангоби, ліплення, проколювання, вдавлювання, мальовка,
12х10,2х5,8; 12,5х10х7; 13х9,2х6,8; 10,7х7,4х6,2; 11,5х9,5х6,5 см.
Опішне, Полтавщина. 2011. Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному. Фото Тараса Пошивайла

Дмитро Громовий (форма), Любов Громова (мальовка).
Набір монетки «Весняний». Глина, ангоби, полива,
гончарний круг, ліплення, мальовка, 7,2х8; 7,8х7,5; 7,2х6,2;
7,2х7,4; 7х6,5; 6,8х7,3; 8х6,7; 7,8х10,5; 8,3х8,1; 10,6х6,9;
12,5х9 см. Опішне, Полтавщина. 2011. Національний
музей-заповідник українського гончарства в Опішному.
Фото Тараса Пошивайла

Ніна Дубинка. Набір «Коники».

Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 8х8,5х4; 10х10х6; 9,5х10х4,5 см.

Опішне, Полтавщина. 2011.

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Фото Тараса Пошивайла

Валентина Лобойченко.
Набір іграшки «Барви Опішного».

Глина, ангоби, ліплення, мальовка, 10,4х8,4х6,7; 10,9х8,4х7,2; 10,6х10,4х4; 10х10,8х402; 11х7х6,5; 10,8х7х7,6; 9,3х7,8х6,2 см.

Опішне, Полтавщина. 2011.

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Фото Тараса Пошивайла

Під час обговорення творчого доробку народних майстрів серед членів Журі виникла полеміка щодо того, які конкретно вироби можна вважати дитячою іграшкою. Ця проблема не є новою в українській керамології й мистецтвознавстві. Доктор мистецтвознавства Олександр Найдєн акцентував увагу, що глиняна іграшка «*щодо сюжетки та формообразних критеріїв перебуває посередині між фігурним посудом і створюваною гончарями декоративною або настільною скульптурою*» [7, с.184]. Ця проміжна позиція й створила проблему визначення дрібної пластики як іграшки або декоративної скульптури. Упродовж 1990-х років в Україні поширилася мода на сувенірну продукцію етнічного походження. Цю споживчу нішу заповнила передовсім дитяча іграшка, з огляду на її невеликі розміри й помірну ціну. Тим часом, для розмежування іграшки й декоративної скульптури невеликих розмірів, Фундатори Третього «Керампіка» започаткували присудження Спеціального Диплома «*За пластику малих форм*».

У номінації «Академічна кераміка» 2011 року дитячу іграшку було представлено лише окаріною «Пташка» Наталі Величенко з Ужгорода.

З кожним роком автори як дрібної пластики, так і глиняної іграшки все більше тяжіють до багатокомпонентності експонованих робіт. Професор Олесь Пошивайло пояснив це явище «*інтенсивними пошуками... способу привернення уваги до своїх творів, у тому числі й чисельністю складових частин*» [10, с.11].

Підсумовуючи, зазначу, що в конкурсній номінації «Народна кераміка» іграшка, від року до року домінує як за кількістю авторів, так і за чисельністю експонованих ними творів. На жаль, цього не скажеш про регіональне

розмаїття виробів, оскільки більшість із них виготовлені опішненськими майстрами. Актуальне завдання майбутніх «Керампіків» – залучення до участі у Виставках-Конкурсах народних майстрів із різних ще існуючих гончарних осередків країни. Водночас, в «Академічній кераміці» глиняна іграшка – нечастий і здебільшого випадковий гість, що пояснюється специфікою номінації й стильовими вподобаннями художників-керамістів. Для них дрібна пластика для дитячого вжитку в більшості випадків є побічним продуктом творчої діяльності.

ПОГЛЯД ДРУГИЙ: НАУКОВИЙ

Показ у рамках Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерампіК у Опішному!» тільки кращих робіт найталановитіших майстрів нагадує намагання земств наприкінці XIX – на початку XX століття серед заходів, спрямованих на підтримку кустарних промислів, пропагувати серед ремісників передові техніку й технології, взірці для наслідування. Для цього організовували виставки, де гончарі мали змогу не тільки представити свої роботи, а й ознайомитися з надбаннями інших. До речі, ідея проведення кустарних виставок-ярмарків була не новою. Ще 1842 року було висловлено ідею про проведення виставок із залученням «изделий сельских ремесел» [1, с.65].

Глиняну дитячу іграшку можна було побачити й придбати в земських кустарних складах, які були одним із засобів підтримки гончарства. Зокрема, відомо, що «игрушки, писанки, мелкая игрушечн. посуда» в кустарному складі Полтавського губернського земства коштували по 3 коп. [3, с.48]. На фото, що ілюструє початок розділу «Отдел гончарный» з «Каталога изделий, вырабатываемых кустарями Полтавской губернии и в земских учебных мастерских и продаваемых через земский склад», подано традиційну для Полтавщини глиняну зооморфну й антропоморфну дрібну пластику й «монетку», що свідчить про розуміння земцями її важливого значення в збереженні традиційності в кустарному промислі [3, с.38].

Питання традицій і новацій у народній іграшці досить давнє й проблемне. Упродовж багатьох століть вона відображала локальні традиції використання в побуті тих чи інших форм виробів («монетка»), навколишню людність («вершники», «барині») чи звичний тваринний світ (коники, баранці, пташки тощо). Нині

Сторінка з «Каталога изделий, вырабатываемых кустарями Полтавской губернии и в земских учебных мастерских и продаваемых через земский склад», на якій зображено традиційну глиняну іграшку початку XX століття. Санкт-Петербург. 1912. Репринт [3, с.38]

іграшка, у більшості випадків, перебрала на себе функції сувенірної продукції, а ще – виробів-шаржів і предметів, у яких відображається актуальна суспільна проблематика. Так є не тільки зараз. Окремі кустарі вже в останній третині XIX століття намагалися реагувати на потреби ринку та значущі події. Ще активніше інновації в народну іграшку проникали в буремні 1920-ті роки. Так, під час польових керамологічних експедицій гончарними осередками Чернігівщини в середині 1920-х років керамолог і етнограф Євгенія Спаська зафіксувала появу глиняних іграшок, що були *«інколи складні, на сучасні теми – «майстерня самогону», «бандитизм»* [13, с.365]. Згадала дослідниця й про потворного верблюда, якого зліпив хлопчик після того, як побачив екзотичну тварину на базарі [13, с.344].

Нині конкуренція також змушує майстрів створювати речі, які б відповідали естетичним вподобанням масового споживача. Оскільки вихованням цих смаків у широкого споживацького загалу наразі ніхто не займається (про вихованців мистецьких освітніх закладів мова не йде), цілком закономірним постає засилля кітчевої продукції у псевдонаціональному стилі. Найбільш небезпечним у цьому, на мою думку, є те, що, потрапляючи до рук дитини, така *«цяцька»*, разом із багатьма іншими етнонівелюючими чинниками, формуватиме в її свідомості спотворене уявлення про традиційне мистецтво й загалом культуру рідного народу. Вихована на таких псевдонародних зразках, уже в дорослому віці, вона відвертатиметься від рідної культури й горнутиметься до чужоземної, яка агресивно нав'язується українцям іззовні, як немовби краща, багатша, *«цивілізаційніша»*. Протидіяти подібним негативним процесам можна лише цілеспрямованим культивуванням національних духовних цінностей, у тому числі й заохочуючи народних майстрів не до множення кітчу, а до творення сучасної естетично вишуканої етнічної дитячої іграшки. Саме з цього має починатися формування новітньої національної еліти, яка твердо знатиме, *«чийого роду й племені»*. Розумію, що звучить це дещо патетично й утопічно, але, на мою думку, це один із цілком реальних шляхів вирішення багатьох проблем хиткої української державності.

Дитяча глиняна іграшка завжди була не тільки формою соціалізації дітей, успадкування ними етнічних традицій, підготовки до дорослого життя, але й розвагою та оберегом. З неї починалося знайомство з азами гончарного ремесла. Співробітник статистико-економічного відділу Полтавського губернського земства Сергій Лисенко під час обстеження гончарного промислу містечка Глинськ Роменського повіту Полтавської губернії зафіксував свідчення гончарів: *«як тільки хлопчику мине 10 літ, ми його пристосовуємо до ремесла: ... робити різний «дріб'язок», горщечки, коників і т.п.»* [5, с.352]. Такі свідчення зафіксував і керамолог Яків Риженко, який 1927 року зазначав: *«Досліджуючи гончарство, ми переконалися, що діти в зрості від 7 років уже беруть участь у виробництві, ...роблять дитячі цяцьки»* [11, с.263].

Передача професійної майстерності в родинях гончарів відбувалася переважно в межах одного роду, що зумовлювалося специфікою гончарської праці. Тому зі сторони учнів майже не залучали. Це іноді було причиною того, що талановиті діти гончарів ставали заручниками ремесла, їх не відпускали на навчання, не давали можливості розвивати свій талант далі. Така доля спіткала одинадцятирічного Гр. Денисенка із Олешні (Чернігівщина), якого вітчим-гончар не відпустив на навчання, оскільки здібний хлопчик майстерно виготовляв ще й глиняну іграшку, яка користувалася попитом у покупців [5, с.352].

Іграшкарство було першим етапом становлення майбутнього майстра. Саме тоді дитина під керівництвом досвідченого дорослого отримувала початкові навички, прийоми роботи, іншими словами, засвоювала усталені часом традиції, щоб потім на їх основі витворити власний стиль.

Глиняна іграшка була в асортименті гончарського краму на всіх ярмарках і торговищах. Там гончар *«цяцьки та усякі дрібні дитячі забавки, як свистульки, коники, гуски і т.п. – виставить перед усіма»*, – повідомляв відомий український етнограф Михайло Русов 1905 року на основі власних спостережень на ярмарках у Полтаві [12, с.54].

Це був тонкий психологічний хід, оскільки малеча, спокусившись на «дзвінко-голосні» принади, неодмінно намагалася підвести до продавця й дорослих, а ті щось та й купували. Глиняна іграшка була й найпоширенішим гостинцем, який батьки привозили дітям з торжищ: *«Ну, та карбованець, кажуть не гроші, аби чоловік був хороший: витягайте копійку та й несіть свистуна вашому хлопчикові, нехай же він добре свистить та згадує гончаря Окару»* [16, с.120].

Відомо, що під час продажу глиняних виробів вдавалися й до обміну їх на продукти харчування. Зафіксовано факт, що дитячу іграшку обмінювали на яйця: *«Гончар їде селом на базар, а діти біжать за ним і гукають: «Дай, дядьку, свистуна!».* А він каже: *«Біжить додому та несіть яйця, то буде вам свистунець».* То так і назбирається повний горщик яєць» [15, с.187].

Не можна не згадати й про те, що глиняна іграшка часто ставала єдиною надією на порятунок у голодні повоєнні 1940-ві роки. Жінки, щоб врятувати родину, робили найпростіше – свистуни, й міняли їх на харчі. Євдокія Варвинська (1939 р.н.) згадувала: *«Мама в 1947 році ще в Білорусію свистуни у клунках возила разом з Петром Омеляненком. А відтіля привозила зерно»* [14]. Такі свідчення непоодинокі. Жителька Опішного Любов Рева (1927 р.н.) згадувала, що *«у тяжкі 1940-ві роки глиняна пластика багато в чому сприяла виживанню сім'ї (Одарки Свищ, дружини малобудищанського гончаря Михайла Свища), яка після загибелі чоловіка на фронті залишилася без годувальника. Наробивши іграшок, випаливши їх в горнах інших малобудищанських гончарів, родина ходила міняти їх разом з посудом, взятим у гончарів-односельців»* [6, с.115].

Про свистуни, що врятували від голоду родину Феодосії Гриб, доньки відомого опішненського гончаря Гната Гладиревського, писала керамолог, кандидат мистецтвознавства Олена Клименко [4, с.45].

У другій половині ХХ століття розпочався процес поступової втрати глиняною іграшкою своїх функцій як власне іграшки. Її поступово витісняла з дитячого середовища промислова продукція так само, як на межі ХІХ–ХХ століть це сталося з глиняним посудом. Іграшка ж не зникла з асортименту продукції гончарів, поступово набуваючи функції сувеніру. Невеликі розміри й порівняно низька ціна, як уже мовилося, робили її привабливою для споживачів. Ці ж переваги були важливими й для виробників: менші розміри робили продукцію міцнішою, придатнішою для перевезення на далекі відстані; менша ціна сприяла швидшому продажу, відповідно, й збільшенню прибутків. Нині спостерігається така ж ситуація. На базарах, ярмарках, у крамницях як сувеніри продавці пропонують глиняні свистуни, *«монетку»*, дрібну пластику (навіть не називаючи ці вироби іграшкою). При цьому нерідко нівелюються регіональні традиції, втрачається відшліфована століттями естетика традиційної іграшки. Іноді торговці-скупники навіть не знають конкретного місця походження виробів.

Відрядно, що останнім часом, багато людей мандрують музеями. У Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному, за десятилітньою традицією, кожному відвідувачу на згадку дарують глиняного півника-свистунця. Сучасні діти, побут яких уже перенасичений різними сучасними промисловими розвагами, радісно відкривають для себе невідомий їм світ народної іграшки. Дорослі ж з трепетом беруть до рук посланця з їх далекого дитинства, й часто можна почути схвильоване: *«А мені такого колись покійний тато привезли з Сорочинського ярмарку».* І всіх їх об'єднує радісний блиск в очах і бажання швидше прикласти маленьке диво до губ, щоб розігнати голосним свистом усе лихе.

Ольсь Пошивайло.
«Видобування звуків».
Опішне. 16.08.2008

Юрко Пошивайло.
«Ку-ку-рі-ку!».
Опішне. 22.07.2008

Любов Пошивайло.
«Мій голосніший!».
Опішне. 10.07.2009

1. **Бутник-Сіверський Б.С. Українське народне мистецтво на виставках-ярмарках 1840–1850-их років** // Народна творчість та етнографія. – 1981. – №2. – С.64-68.
2. **Гаєриш Лариса Олексіївна. Глиняна іграшка в музейних експозиціях та на тимчасових виставках: проблеми експонування** // Жовківські читання 2011: Збірник статей першої наукової конференції «Музей в сучасному світі» / Львівська галерея мистецтв. Упорядник С.Каськун. – Львів: Видавництво «Растр-7», 2011. – С.101-104.
3. **Каталог изделий, вырабатываемых кустарями Полтавской губернии и в земских учебных мастерских и продаваемых через земский склад.** – СПб.: Типография А.С.Суворина, 1912. – 48 с.
4. **Клименко Олена. Гончарі кінця ХІХ – початку ХХ ст.** // Народне мистецтво. – 1999. – №3-4. – С.43-45.
5. **Лисенко С.И. Очерки домашних промыслов и ремесел Полтавской губернии: Роменский уезд.** – Одесса: Славянская типография Н.Хрисогелос, 1900. – Вып.2. – 540 с.
6. **Міщанин Віктор. Збут виробів гончарями малих осередків Опішненського гончарного регіону наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ століття** // Український керамологічний журнал. – 2004. – №1. – С.112-118.
7. **Найден О.С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості.** – К.: АртЕк, 1999. – 256 с.: іл.
8. **Пошивайло Ольсь. Vivat, crescat, floreat КерампІК у Опішному!** // ПЕРША Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерампІК у Опішному!» (2 липня – 30 жовтня 2009): Альбом-каталог / Автор-упорядник Ольсь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2010. – С.10-30.

9. **Пошивайло Олесь. Гончарство як індикатор етносуспільних пріоритетів** // Український керамологічний журнал. – 2004. – №4. – С.7-14.
10. **Пошивайло Олесь. Керамологічна новелістика Другого «КерамПІКа в Опішному!»: віха в усталенні традиції** // ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – С.9-57.
11. **Рижченко Я. Кустарно-ремісничя промисловість** // Полтавщина: Збірник. – Полтава: 1-ша друкарня Полтава-Поліграф, 1927. – Т.2. – С.257-306.
12. **Русов М. Гончарство у селі Опішні, у Полтавщині** // Матеріяли до українсько-руської етнології. – 1905. – Т.VI. – С. 41-59.
13. **Спаська Євгенія. Подорожі по Чернігівщині; уривки з щоденників, рр. 1921–1926, головним чином про ганчарство чернігівське** // Українське Гончарство: Національний культурологічний щорічник. За рік 1994. – Опішне: Українське Народознавство, 1995. – Кн.2. – С.337-373.
14. **Щербань Олена. Матеріали, зібрані в рамках проекту «Гончарство Опішного в іменах його майстрів». Спогади Євдокії Варвинської** // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.1. – Оп.2. – Од. зб.93. – Арк.152.
15. **Щербань Олена. Техніка виготовлення півників-свистунців у Опішному** // Український керамологічний журнал. – 2005. – №1-4. – С.183-187.
16. **Юрченко Віталіна Олександрівна. Ярмарок в системі традиційної культури українців (друга половина XIX – початок XX ст.): Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук.** – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. – 239 с. // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. – Ф.1. – Оп.2. – Од. зб.92.

© Лариса ГАВРИШ,
екскурсовод Національного музею-заповідника українського
гончарства в Опішному, здобувач Інституту керамології –
відділення Інституту народознавства НАН України (Опішне), 2012

«КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!»

ПРОРАХУНКИ Й ДОСЯГНЕННЯ

Оксана Ликова

© Тарас Пошивайло, 2012

У рамках ТРЕТЬОГО Тижня Національного Гончарного Здвиження в Опішному «ЗДВИГ-2011», ініційованого Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному та Інститутом керамології – відділенням Інституту народознавства НАН України, 1 липня 2011 року відбулася церемонія офіційного відкриття ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керампік у Опішному!» – мистецької акції національного масштабу в галузі української художньої кераміки [1, с.2]. Серед її учасників – переважно видатні керамісти, переможці національних і міжнародних конкурсів кераміки. Водночас усе активніше заявляють про себе молоді мистці, які впевнено демонструють свій високий фаховий вишкіл і амбітно прагнуть до вершин гончарської майстерності.

Більшість експонованих на Виставці-Конкурсі творів є унікальними.

Кожний автор уже напрацював власну, безпомилково упізнану стилістику. У роботах простежуються напружені художні й технологічні пошуки. Їх тематичне спрямування настільки широке, що його аналіз потребує окремого ґрунтового дослідження.

Традиційно Національні виставки-конкурси художньої кераміки «Керампік у Опішному!» супроводжуються виданням каталогів [3; 5].

Це надзвичайно важливо, адже, як зазначала куратор і критик сучасного мистецтва, колишній головний редактор часопису «Українська культура» Марія Хрущак, нині «показник успіху у творчості – ціни на аукціонах та участь у бієнале» [6, с.11]. Тому каталог, який видається після проведення конкурсу чи виставки, є наочним підтвердженням участі в заході й потужним провенансом художніх творів [4, с.81], що значно підвищує їх ринкову вартість.

На відміну від багатьох інших каталогів виставок, що видаються в Україні, каталоги «Керампіків» – не лише набір ілюстрацій експонованих робіт, але й ґрунтовне наукове видання, що містить вичерпну атрибуційну інформацію про конкурсні твори, відомості про їх авторів, наукові студії з аналізом актуальних аспектів і проблем, пов'язаних з підготовкою й проведенням Виставки-Конкурсу. Участь у подібних акціях є престижною не лише з точки зору їх масштабності, а й з огляду на унікальну можливість для мистців ефективно популяризувати свою творчість, досягнення, шукати потенційних покупців робіт та підвищувати їх вартість.

2011 року дещо змінилася географія учасників Виставки-Конкурсу. Вперше свої твори представили мистці з Малютянки та Броварів Київської області. Тим часом від сходження на «КерамПІК» відмовилися майстри-гончарі й художники-керамісти з шести населених пунктів, представлених 2010 року (Валки, Васильків, Донецьк, Коломия, Слов'янськ, Суми). Виявлена тенденція свідчить про падіння зацікавлення Виставкою-Конкурсом в окремих містах країни.

Усього ж були представлені твори 72 майстрів. Чисельно домінуючими в експозиції–2011, як і минулого року, були роботи мистців зі Львова (27,8% авторів) та Опішного (26,5% авторів). Київ був представлений 11% авторів, Одеса – 8%, Ужгород – 5,5%, деякі інші осередки творення сучасної художньої кераміки в Україні – 0,75–1,5%.

Одночасно **спостерігається й певне збайдужіння місцевого населення до подібних заходів**. Навіть зважаючи на те, що Опішне здавна відоме як столиця українського гончарства, потужний осередок продукування побутового глиняного посуду й високохудожніх декоративних виробів, які неодноразово відзначалися на різноманітних престижних виставках і конкурсах, мешканці осередку майже не виявляють зацікавлення презентаціями сучасних досягнень українських художників-керамістів.

Найбільше відвідувачів припадає на Національний День Гончаря, що постає завершальним дійством серед акцій Тижня Національного Гончарного Здвиження в Опішному «ЗДВИГ». Коли експонувалися перші дві Виставки-Конкурси (2009, 2010), вхід до виставкових залів під час Дня Гончаря був безкоштовний. Вони були переповнені відвідувачами, які мали можливість заходити по кілька разів. Але вже 2011 року вхід до експозиції став платним. Одразу ж кількість відвідувачів під час Національного Дня Гончаря зменшилася, головним чином за рахунок місцевих мешканців, для яких гончарні вироби стали звичним елементом повсякденного побуту і втратили ореол екзотики. Очевидно, значну кількість відвідувачів на перших Виставках-Конкурсах можна пояснити звичайним прагненням людей побувати всюди, де тільки можна, незалежно від особистого зацікавлення власне сучасною художньою керамікою. Також слід зважити на те, що в програмі Дня Гончаря, одночасно з «КерамПІКом», відбуваються численні виставки-продажі кераміки, гончарські майстер-класи, конкурси гончарів. Отож, дивитися є на що, а тому мотивація йти до платної експозиції значною мірою втрачається. Тим часом відвідуваність Виставки-Конкурсу гостями Опішного з різних областей України та зарубіжжя щороку зростає, передовсім за рахунок так званих «сімейних» екскурсій. Багато мешканців українських міст і сіл нині позбавлені можливості бачити унікальні роботи сучасних вітчизняних керамістів. Для них перебування в Опішному – чи не єдина нагода в одному місці ознайомитися з різними стильовими пошуками сучасних мистців і, за потреби, придбати чи замовити вподобані твори.

Зверну увагу також на побудову експозиції Виставки-Конкурсу. За дослідженнями сучасних музеологів, середньостатистичний відвідувач здатен сприймати нову інформацію від 45 до 90 хвилин [2, с.355]. Далі рівень зосередженості відчутно знижується. Для огляду одного предмета потрібно близько хвилини, а тому кількість виставлених експонатів має бути в межах 45-90 предметів. На Виставці-Конкурсі 2011 року було представлено 144 твори, розміщені у двох залах, залежно від номінації: «Академічна кераміка» – 80 творів, «Народна кераміка» – 64. Звідси випливає, що тільки певну кількість експонованих творів у кожному залі глядачі ретельно оглядали, ще менше – позитивно сприймали. Якщо ж зважити на авторитетну думку Марії Хрущак, що «вплив сучасного мистецтва вимірюється виключно силою пробуджених у нас емоцій, і неважливо, відторгнення це і агресія – чи захоплення» [6, с.11], то в майбутньому Фундаторам «КерамПІКів», напевно, варто ще більш ретельно відбирати твори для підсумкової експозиції, щоб їх чисельність не перевищувала ста робіт. Тоді майже всі вони будуть «у полі зору» глядачів, їх естетично-емоційний вплив на глядачів буде результативнішим.

Фрагмент експозиції ПЕРШОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керампік у Опішному!»; номінація «Академічна кераміка». Опішне. 2009. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

Фрагмент експозиції ДРУГОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керампік у Опішному!»; номінація «Академічна кераміка». Опішне. 2010. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

Фрагмент експозиції ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «Керампік у Опішному!»; номінація «Академічна кераміка». Опішне. 2011. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

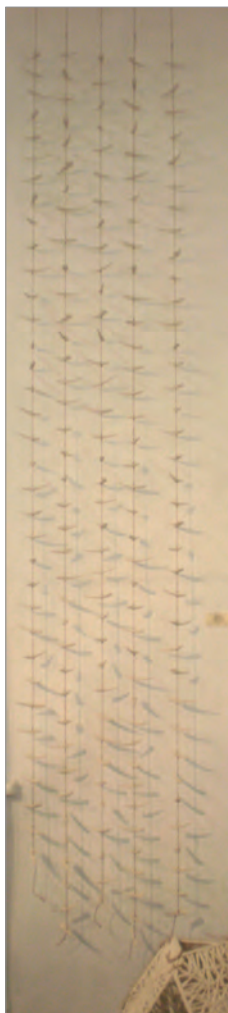
Фрагмент експозиції ПЕРШОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»; номінація «Народна кераміка». Опішне. 2009. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

Фрагмент експозиції ДРУГОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»; номінація «Народна кераміка». Опішне. 2010. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

Фрагмент експозиції ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»; номінація «Народна кераміка». Опішне. 2011. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла

Тетяна Павлишин-Святун. Композиція «Білий простір». Львів. 2011.
Глина, шамот, мотузка, ліплення, проколювання, 168x63 см.
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному,
№КН-19914/К-18161/1-5. Фото Оксани Ликової

Мінливість експозицій Виставок-Конкурсів з року в рік простежується лише в плинності пропонованих глядачам творів. На фоні калейдоскопу кераміки концепція, експозиційні підходи й обладнання залишаються незмінними. Щороку відвідувачі бачать ті ж самі аматорськи виготовлені подіуми, загальне освітлення без будь-якого просторового зонування, уже не «першої свіжості» декорування вікон, одноманітний музичний супровід. Вочевидь, така стабільність має й певні позитивні сторони, оскільки постійні відвідувачі не відволікаються на антураж оформлення, а сконцентровують увагу на мистецьких творах, заради чого, власне, Виставка-Конкурс і проводиться. Проте, з іншого боку, «КерамПіКи» мають захоплювати глядачів не лише сукупністю першокласних мистецьких творів, але й концептуальним представленням їх, як значного явища національної художньої культури, створеного провідними мистцями кераміки в стислий хронологічний період (1-2 роки). З огляду на це, кожна експозиція теж мала б відображати тенденції розвитку сучасної кераміки в Україні на тлі культурологічного образу історичної доби й поставати своєрідною творчою знахідкою музейних керамологічних експозиціонерів. Від народних майстрів-гончарів і художників-керамістів Фундатори «КерамПіКів» щороку очікують нових, усе кращих і кращих творів, тим часом самі не є прикладом у аспекті створення новітніх оригінальних і концептуальних експозицій, які б самі поставали предметом вивчення, запозичення, а головне – захоплення з боку учасників і відвідувачів націозначущих мистецьких імпрез. Трапляються й «провали» в показові окремих творів, від чого вони стають інколи буквально «невидимими» в експозиції. Наприклад, роботи львівського художника-кераміста Тетяни Павлишин-Святун, які мають білий колір поверхні, 2011 року було виставлено на фоні шпалерного покриття стін теж білого кольору, від чого стали майже непомітними. Цілком зрозуміло, що в даному випадку необхідно було або шукати інше місце для експонування, або ж затемнити стіну тканиною, папером чи іншими фоноутворюючими матеріалами.

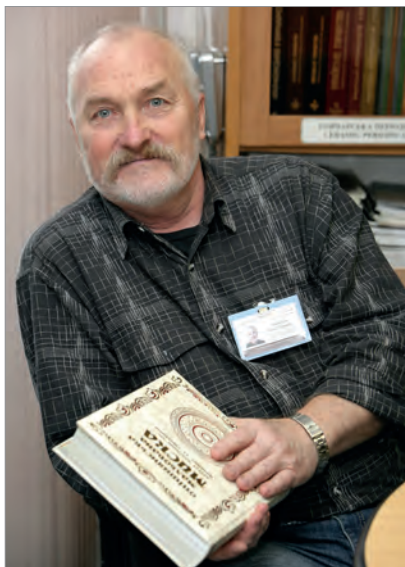
Загалом же, проведення Національних «КерамПіКів» позитивно впливає як на авторів творів, так і на експозиціонерів і глядачів. Перші, спілкуючись і набуваючи фахового досвіду, кожного наступного року прагнуть виготовити ще кращий твір, водночас зберігаючи власний стиль і манеру створення виробів. Другі, вибудовуючи «керампікові» експозиції, пізнають премудрості «подіумного життя» кераміки, набувають досвіду ефектного показу творів; треті, оглядаючи представлені роботи, з часом починають виокремлювати авторів, художні школи, розрізняючи їх за найменшими деталями,

декоративними елементами чи використаними технічними прийомами, і в підсумку долучаються до пізнання національних традицій формотворення й декорування, стають шанувальниками й користувачами сучасної української кераміки. Усі разом вони постають творцями наймасштабнішого мистецького явища в галузі художньої кераміки рідної Держави.

1. **III Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»:** Положення. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 8 с.
2. **Вайдакер Фрідріх. Загальна музеологія.** – Львів: Літопис, 2005. – 630 с.
3. **ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 312 с.: іл. + DVD (Академічна керамологічна серія «Україна Гончарна», випуск 3).
4. **Коваленко Оксана. Виставки й конкурси сучасної кераміки в Україні: втрачений сенс чи зміна вектора позиціонування?** // ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – С.81-84.
5. **ПЕРША Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (2 липня – 30 жовтня 2009): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2010. – 208 с.: іл. + DVD (Академічна керамологічна серія «Україна Гончарна», випуск 1).
6. **Хрущак Марія. З нами він звір** // Українська культура. – 2012. – №1. – С.11.

© **Оксана ЛИКОВА,**
науковий співробітник Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному,
молодший науковий співробітник Інституту керамології –
відділення Інституту народознавства НАН України
(Опішне), 2012

ДУМКИ ПІСЛЯ ВІДВІДИН ОПІШНОГО В ЖОВТНІ 2011 РОКУ

Микола Вакуленко

© Олесь Пошивайло, 2012

- вступ •
- роздуми про народну й академічну кераміку •
- думки про каталог «КерамПІК-2010» •
- особисті дорікання Олесю Пошивайлу •
- кілька слів про кітч •
- про поняття «професійна кераміка» •

ВСТУП

Іхав до Опішного зі складними почуттями цікавості та тривоги. Бо науково-музейний комплекс, присвячений гончарству, – це таки явище в Україні! Його неможливо переоцінити. Як він там? І хоча маю в Опішному десятки друзів, за п'ять років моєї неприсутності накопичився величезний брак інформації про Музей. Порадів надбанням Музею за ці роки: нові території, відремонтований виставковий комплекс, новий музей гончарства у Колегіумі, а головне – розквіт виставкової діяльності, яка дає фінансову самостійність Музею. Порадів за гончарний базар біля автостанції, де присутня кераміка з усієї України, як це й личить Столиці Гончарства. Приголомшили урочистості закриття річних культурно-мистецьких заходів «ЗДВИГ-2011». Водоспад дипломів, нагород, подяк і дарунків. Заключний фуршет, на якому так і не було все випито й з'їдено.

Усе це так подіяло, що зовсім розслабився й подарував свої роботи Музею, хоча мав твердий намір отримати за них гроші або забрати додому.

Звичайно, що не фуршет став вирішальним у моєму рішенні, і не подяка за добродійність. Згадалося, хто, як і чому створив музей. Чого це йому коштувало. Згадав спогади Івана Шаповала про Дмитра Яворницького («В пошуках скарбів»), де той, під час гостювання, вкрав золотий таріль у священника Івана Скиби, який не хотів добродійно подарувати предмет музею [6, с.166-170]. Згадав, що цей рік був у мене досить вдалим фінансово. А наша донька Галинка вже стала таки на ноги і вже більше року працює лікарем-нейрохірургом міської лікарні. Подарував і не жалкую.

Були й негативні враження, про які збирався написати, та більшість із них отримали своє пояснення у вступних статтях каталогу «КерамГПІК–2010» [1] і відпали самі собою. А тих негативів, що залишилися, торкнувся далі. Дуже жалкую за «Українським керамологічним журналом». Упевнений, що на припинення його видання були причини. Але він ніс дуже цінну інформацію про життя Гончарської Столиці. Нехай із запізненням, але можна було взнати новини – як опішненські, так і гончарного життя всієї України. Навіть такий підвальний щур, як я, був у курсі подій.

РОЗДУМИ ПРО НАРОДНУ Й АКАДЕМІЧНУ КЕРАМІКУ

Уперше зустрічаю такий аргументований розподіл гончарних виробів на групи: «народна кераміка», «академічна (професійна) кераміка», «аматорська (самодіяльна) кераміка». От тепер мені все стало зрозуміло! Знав би це раніше, то ніколи й не помислив би, що належу до представників народного мистецтва! Аматор та й годі! Що ж, згоден.

Микола Вакуленко.
Скульптура «Гончар». Ялта, АР Крим, 2010.
Глина, пігмент, гончарний круг, ліплення,
ритування, вдавлювання, 22x19,2x15,4 см.
Національний музей-заповідник українського
гончарства в Опішному, №КН-18831/К-17243.
Фото Тараса Пошивайла

Дійсно, у каталозі «КерамГПІК–2010» мій твір «Гончар» [1, с.242] випадає з гурту всіх інших робіт у розділі «Народна кераміка». Не місце йому серед них – це безперечно! Якщо перемістити його до «академічної» кераміки, теж виглядатиме недоречним. Отже, треба домовитися й заснувати третю групу – «аматорське (самодіяльне) мистецтво». Тоді цілий прошарок керамістів отримає законне право на виставки, на визнання й узагалі на існування в художньому просторі України. І, на перший погляд, їм буде найкомфортніше в цьому просторі. Їм усе можна – вони аматори! Що з них узяти – вони не обмежені ні традиціями, ні матеріалами, ні художньою освітою. Та це лишень на перший погляд...

А як розвиватися народній традиційній кераміці у своїх стислих рамках? Раніше вживали термін «ужиткове мистецтво». Тепер він майже вийшов зі словообігу, бо гончарні вироби перестали (за рідкісним винятком) використовувати в господарстві, а стали сьогодні прикрасою жител, сувенірами, предметами колекціонування.

Тепер ми обмежуємося словами «народна кераміка», і ознакою її, за Олесем Пошивайлом, є відповідна «освіта // стилістика художніх творів // спадкоємність творчості // місце проживання (гончарний осередок чи ні) тощо» [5, с.23]. «Тощо» – це, мабуть, «техніки декорування, форми тощо» (там же, п'ятьма рядками вище) [5, с.23]. Друге «тощо», гадаю, означає традиційні для цього осередку матеріали, інструменти, способи випалювання.

Але електроенергія та газ вже давно – не екзотика, і часто вони економніші, ніж дрова, а головне – з ними легше дотримуватися потрібного режиму випалювання. Сьогодні вже можна замовити й отримати глину, шамотну масу, глазурі й емалі навіть з-за кордону. За якийсь десяток років це стане загальною практикою серед керамістів усіх рівнів.

Зараз опішнєнський гончар Олександр Шкурпєла не може досягти красивих чистих кольорів у поливі, але перепалювати свинець (традиційна сировина) відмовляється. Цікаво: скільки часу йому знадобиться, щоб відшукати джерела постачання потрібних полив поза межами Опішного?

За якими ж ознаками вже в недалекому майбутньому можна буде впізнати традиційного народного майстра? Бо, змінивши місце проживання, гончар втрачає одну ознаку, змінивши глину – другу, використовуючи заводські емалі, глазурі – третю, енергію випалювання – четверту. Залишається лише форма виробів і сюжет мальовки. А ще – спадковість... Обмеження, обмеження. Проте варто лишень пробитися у вищий навчальний заклад і отримати художню освіту з кераміки, як автоматично потрапляєш у групу «академічної» кераміки.

Слід уточнити, що «професійними» керамістами стають лише академісти, які знаходять собі місце викладача мистецтва кераміки бодай навіть у звичайній школі. Бо ми знаємо, що чисте **мистецтво кераміки не може забезпечити навіть мінімального прожиткового рівня, а це означає, що не може бути професією**. Отже, треба вчити! Звичайно, є винятки, переважно пов'язані зі спонсоруванням родичами, фондами, меценатами. Декому з академістів навіть щастить знайти собі місце в керамічному виробництві.

Отже, шлях до нині існуючого «КерамПІКового Олімпу» мені бачиться таким: вища керамічна освіта // знайдення **місця при кераміці** // кілька років участі у відповідних виставках і вступ до Національної спілки художників України. Усе! Ти тепер **«академіст-професіонал у законі»!** Ти тепер можеш керувати, вчити, вирішувати долі усяких там аматорів та й народних майстрів також! А які в тебе обмеження? Та ніяких! Хіба що думка твого колеги, та й то, якщо він за статусом вищий за тебе.

Гадаєте, таке угруповання, як Національна спілка художників України підтримає полеміку про художників-аматорів? Достатньо того, що вони не змогли протистояти створенню Національної спілки майстрів народного мистецтва України, яка за 20 років існування й сама перетворилася на структуру для задоволення своїх внутрішніх інтересів. Та обидві Спілки об'єднуються разом у боротьбі проти створення ще однієї художньої спільноти, забувши про всі свої протиріччя! Бо, у такому випадку, вони втрачають вплив на тисячі й тисячі самодіяльних художників!

А тепер я спробую довести, що «академістам-професіоналам» дозволено все. Що вони не обмежені ніякими рамками. Навіть етичними. Ризикую нажити собі кривих ворогів на решту свого життя. Але скільки там його залишилось, того життя? Якось вже домучусь у ворожому оточенні! Он Олесь Пошивайло нічого не боїться! То чому я мушу терпіти відверту образу з боку новонародженого «академіста в законі», яку отримав на виставці творів ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2011: 11x11» в музеї-заповіднику?!

Мова йде про «роботу» Юрія Мусатова «Чайники». Я був у захопленні від його «Ранкового експресу», але тут зовсім інше. Спочатку я дійсно не зрозумів, що воно таке й поцікавився думкою свого товариша-художника. Той зневажливо знизав плечима: «Не розумію».

Юрій Мусатов. Набір «Ранковий експрес». Львів, 2011.
Фаянсова маса, емаль, формування, 32x28x15 см.
Власність автора. Фото Тараса Пошивайла

Юрій Мусатов.
Композиція з двох чайників. Опішне. 2011.
Глина, шамот, пігменти, полива, ліплення,
проколювання, тиснення, 37,2x55,3x17,8;
34,6x49,8x16,5 см. Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному,
№КН-19476/К-17773/1-2; КН-19477/К-17774/1-2.
Фото Тараса Пошивайла

На подіумі стояли (або лежали) дві півметрові «ка-кашки» (нічим іншим це не могло бути в принципі!) чорного кольору й добряче поквациані віхтем. Істота, що їх вивергла, однозначно була великою й мала якусь серйозну внутрішню хворобу, бо чорний колір маси свідчить про наявність кровотечі в шлунку або кишечнику. Більше нічого сказати про цей «витвір» неможливо!

Повертаючись уже додому, у вагоні швидкого потягу, я, так би мовити, «вїхав у тему». Молодий і, гадаючи з високої нагороди на ДРУГОМУ ІНТЕРСимпозіумі кераміки в Опішному й статті Володимира Онищенка «Вертикаль» Юрія Мусатова» [4], вельми талановитий кераміст від постійного визнання та граду відзнак, що просипалися на нього за останні роки, знахабнів до того, що виставив отаке. Мовляв, побачимо, чи з'їдять?

Стаття «Вертикаль» художника-кераміста Володимира Онищенка про мистецькі здобутки Юрія Мусатова. Київ. 2011. Репринт [4]

Юрій Мусатов. Скульптура «У полоні часу» (ГРАН-ПРІ ДРУГОГО ІНТЕРСИМПОЗИУМУ КЕРАМІКИ в Опішному «2011: 11x11»). Опішне. 2011. Глина, шамот, пігменти, полива, ліплення, проколювання, вирізування, 58,2x110,2x48,5 см. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, КН-19478/К-17775/1-2. Фото Тараса Пошивайла

Тамара Береза. Композиція «Туман» (ГРАН-ПРІ ДРУГОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»). Львів. 2010. Фаянсова маса, пігменти, емалі, формування, ліплення, вдавлювання, 91,5x24 см. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, №КН-18761/К-17088/1-2. Фото Тараса Пошивайла

Помітила пані Ольга Школьна схожість двох «булавоподібних» творів [8, с.70], а от подібності до доколумбової кераміки зовсім не помітила. А варто лишень узяти в Гончарській книгозбірні України альбом «Доколумбові орнаменти з Панами» [9] й погортати його сторінки. Одразу ж стає зрозумілим, звідки в ГРАН-ПРІ ноги ростуть! І хоча форма твору «Туман» відрізняється від поданих у альбомі (хоча, дуже нагадує ті буздугани, якими полюбляли ципити своїх ворогів давні інки й ацтеки), сюжет, розташування малюнків і кольорова гама, навіть прикрита

З'їли! Принаймні художня рада. З'їли й облизалися! Щоправда, відчували: кепкує з них хлопчисько! Не дурні ж, бо! Тому посварили маленькому пальчиком. Мовляв: «Ай-я-яй!» і... нагородили призом «За зухвальство».

А глядачі? А що глядачі? «Як ягнята. «Нехай, – каже, – Може, так і треба» [7, с.192]. Хіба може хтось заперечити високоповажній художній раді?! Вони ж академісти! Схотіли – й надали тому ж Юрію Мусатову ГРАН-ПРІ за гнуту й іржаву залізничну рейку з білим волоссячком угорі! Тут хоч усе зрозуміло: стагнація старого комуністичного мислення й могутні паростки нового національно-свідомого. А от, за що ГРАН-ПРІ–2010 пані Тамарі Березі? [1, с.166–167]. Тут національної свідомості я зовсім не бачаю! А в «Загальних положеннях» Національної виставки-конкурсу вказано: «...в галузі української художньої кераміки» (п.1.1) [1, с.85].

«туманом», одразу впізнаються. Навіть підставка під «булавою» є в тому альбомі.

Сам твір «Туман» мені подобається. От, тільки не український він! Спробуймо уявити собі, що якийсь опішнянський гончар використав би для виготовлення своїх виробів не жовтувату опішнянську глину, а чисто білу «дружківку», та ще й ангоби із чужоземними барвниками. Думаю, що мистецтвознавці миттєво викреслили б його з гурту майстрів традиційної народної кераміки. А якби він ще й намалював квітку, нехарактерну для Полтавщини, то й прокляли б на віки! **А тут ГРАН-ПРІ за розвиток традицій доколумбової кераміки з Панами!**

От вам і відмінності народної кераміки від академічної! А ми кажемо, що це керамістам-аматорам усе можна! Ні, аматорам саме нічого не можна! Навіть виставлятися. А от академістам можна. Бо не писані для них закони! Тому я вище й назвав їх «академістами в законі». Тобто самі вони і є законом.

Хочу ще повернутися до роботи Юрія Мусатова «Чайники», яку назвав «Ка-кашкою». Якщо подумати, то цій роботі підійде **будь-яка назва**. Розповім, як до цього додумався. За мого буття студентом, у нашому гуртожитку був один великий туалет на весь поверх. У кабінках не писали на стінах непристойності, як у міських туалетах того часу. Але майже цілий рік трималася мода наклеювати заголовки з газет. Наприклад: «Засідання кабінету міністрів», «Увага, гриби!» або «2:0 на користь «Динамо». Як тепер кажуть: «Прикольно!» Наклеювали слиною. Наклейки легко знімалися, тож великих хвилювань у студентської ради гуртожитку це не викликало. За рік ця «народна творчість» сама по собі згасла. Але я помітив дивну річ – будь-який заголовок з газети, будь-яке гасло на стіні туалету викликає посмішку й здається доречним. Можете перевірити, взявши випадкову газету й примірявши **усі** її заголовки до стіни свого ватерклозета.

Це ж стосується й вищезгаданих чорних чайників. Щоб довести це, пропоную здійснити тестування роботи Юрія Мусатова за допомогою випадкового засобу масової інформації. Можна, навіть, не шукати газету, а скористатися каталогом «КерамПІК–2010», який завжди під рукою. Візьмімо «Зміст» і назву кожного розділу уявімо назвою нашої «ка-кашки». Відповідність – стовідсоткова! Перевірив тричі. **Кожен** заголовок може бути назвою цього **шедевру** пана Юрія. Та, на мій смак, найкраще пасує назва «Роздуми про твори академічної кераміки в експозиції «КерамПІК–2010». А наприкінці змісту каталогу, як затверджуюча печатка, стоїть «Сонце» Неллі Ісупової – роботи такої «академічної», що аж плакати хочеться! Діти на уроках малювання полюбляють такі сонечка малювати [1, с.8, 192].

Таке просте тестування творів навіть за допомогою випадкової газети одразу ж виявляє, що вони не мають у собі ані змістового, ані естетичного навантаження. Олесь Пошивайло, як голова Журі, міг би використовувати таку методику в складних випадках.

Неллі Ісупова.
Панно «Сонце». Київ. 2009.
Глина, шамот, емалі, ліплення, 37,5х37х3 см.
Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному,
№КН-18757/К-17084.
Фото Тараса Пошивайла

ДУМКИ ПРО КАТАЛОГ «КерамПІК-2010»

Звичайно ж, він вражає! Вражає розмірами, об'ємом інформації, якістю паперу [див.: 1]. Вражає й ціною. Усе це автоматично переводить його до елітарного видання й відрізає від пересічного глядача-екскурсанта.

У мене склалося враження, що видання цього каталогу значно підірвало фінансові можливості Музею і вже тепер існують сумніви в подальшому виданні навіть каталогу 2011 року. Якщо це так, то постає питання доцільності цієї розкоші. Мені здається, що краще ритмічно щороку видавати скромніший каталог. Звичайно, у цьому є сенс, якщо керівництво Музею ставить за мету й надалі систематично проводити всеукраїнські виставки. Якщо ж політикою є вибухнути потужним протуберанцем і на певний час перетворитися на чорну діру, набираючи енергію для майбутнього спалаху, – тоді інша справа. Як би там не було, дозволю собі кілька критичних зауважень до цього останнього каталогу «КерамПІК-2010» [див.: 1].

1. Вважаю розділ «Анотації» недоцільним. Саме розглядаючи твори, мені (як глядачу) одночасно хочеться отримати додаткову інформацію про них: розміри, матеріали тощо. Бажано б одразу ознайомитися і з концепцією, а також побачити обличчя автора, не гортаючи кожного разу купу сторінок. Зрозуміло, що великий об'єм інформації може зашкодити естетичному вигляду сторінки каталогу. Тому погоджуюся, що розділи «Концепції окремих творів» й «Учасники» мають право на окреме існування, хоча про це ще слід поміркувати. Проте повна анотація мусить бути на сторінці твору.
2. На мій погляд, варто скоротити розділ «Думки». Він несе дуже мало інформації, порівняно з об'ємом, що займає. Його дуже нудно читати, хоча фото самого «думаючого» й спонукає до прочитання тексту. Пропоную цитувати тільки найбільш цікаві фрагменти висловлювань, або хоча б виділяти їх у тексті курсивом.
3. Зовсім не має сенсу підрозділ із думками глядачів, який займає чотири сторінки. Щоб мати цікаві відгуки, їх треба організувати. Слід поставити перед глядачем три-п'ять (не більше) певних запитань. Наприклад: який твір найбільше сподобався, чим? Який твір не сподобався? Який хотіли б мати у себе вдома або на подвір'ї? Кого чи що нагадав певний твір? У підписові прохання зазначити свій вік, рід занять. Ім'я й адресу – за бажанням. Ці питання розташовуються перед книгою відгуків, а ще краще роздаються на аркушах екскурсоводами всім бажаним. Це спрямує думку розгубленого глядача у потрібне русло і значно підвищить у його очах значущість його думки для Музею.

1984 року саме в такий спосіб, поставивши перед глядачами п'ять конкретних запитань, я на персональній виставці в Музеї чортів (м.Каунас, Литва) отримав цілий альбом відгуків, кожен другий з яких варто цитувати. Та за такими матеріалами за кілька років можна буде дисертації писати!

Так само варто проводити опитування для визначення «Призів глядацьких симпатій». Узагалі «Приз глядацьких симпатій» є одним із найголовніших. Вище за нього я ставлю лише ГРАН-ПРІ та Першу Премію. Звичайно, якщо він визначається шляхом опитування, а не, знов таки, Журі, яке вже пороздавало всі нагороди, а ще треба «дати відчипного» кільком залишенцям.

«Приз глядацьких симпатій» повинен, я наголошую, саме повинен визначитися шляхом опитування глядачів! **Саме глядачі є тією спільнотою людей, для яких створено весь цей музейний комплекс!** Саме глядачі є неупередженими й не заангажованими суддями, а не Журі, геть пов'язане по руках і ногах своїми корпоративними інтересами настільки, що не соромиться пропонувати глядачам «Чайники» Юрія Мусатова. Знову я на чайники збився! От дістали!

ОСОБИСТІ ДОРІКАННЯ ОЛЕСЮ ПОШИВАЙЛУ

Написав я оце, виправив, скільки міг, помилки й подумав: усе це банальності. Я лише повторив думки Олесь Пошивайла, викладені у вступних розділах каталогу «КерамГІК–2010», додавши зайвих емоцій і подробиць. Чи варто було це надсилати тому ж таки пану Пошивайлу? Та Олесь Миколайович полюбляє отримувати відгуки на свої публікації – то ж, нехай потішиться! Також полюбляє він маніпулювати цитатами з цих відгуків. Крутить ними, як циган сонцем! Що ж, хай крутить, аби справі на користь! Довіряю. Прошу лише не додавати до них своїх слів і не вилучати моїх, якщо це змінює суть викладеної думки. Одного разу, завдяки такому додатку, ми ледь не розсварилися з пані Людмилою Настенко. Бідна жінка так переживала, що під час нашої особистої зустрічі в Опішному на Селюченківських наукових читаннях 2006 року, підійшла до мене й, вибачаючись, пояснила, що слова – «**він гордовито кивав у бік Селюченко: мовляв, беріть там, де дешевше...**» [2, с.118] – не її, а потрапили до тексту під час редагування. Запропонувала навіть підійти до Олесь Пошивайла, щоб він це підтвердив. Та її слів для мене було цілком достатньо, й ми вирішили залишити у спокої нашого Керманіча.

А як могло бути «гордовито», коли все це Людмила Настенко записувала з моїх слів! Я з жалем розповідав, що працю видатної майстрині геть знецінено й радив усім купити в неї щось, мовляв, я й сам ось придбав. Так перекрутити заради годиться!

Мушу дорікнути особисто Олесь Пошивайлу й за те, що він настільки загрався з художниками-професіоналами, що почав і себе відчувати «академістом у законі», зневажаючи майстрів. Не кажу про перекупників. Йдеться про майстрів, які намагаються своєю працею, талантом прогнати сім'ю. Про це свідчить його зневажливе: «*аніж базарна сувенірищина*» [5, с.14] під час порівняння кераміки на базарі з «творами» «художників-керамістів». Упевнений, що саме ці слова неодноразово доводилося чути Олександрі Селюченко й іншим майстрам, які робили не ужитковий посуд, а щось «непотрібне в побуті». Уже в 60-х роках ХХ століття дитяча глиняна іграшка втратила своє первісне призначення й перетворилася на сувенір. Та й хіба так погано привезти сувенір з опішненського гончарного базару?

А ще Олесь Пошивайло, хоча й з гончарського роду, зовсім забув, що на ярмарку гроші **не заробляють**, а лише обмінюють на них наслідки своєї праці. Він стверджує: «*На публічних торгах майстри можуть за кілька днів заробити на прожиття впродовж кількох наступних місяців*» [5, с.13]. Спробую перекласти це на «мову академістів»: «*Після отримання ГРАН-ПРІ або іншої високої нагороди, художник-кераміст може спокійно жити до наступної виставки*». Нонсенс? Однозначно! Але щодо майстрів-керамістів він собі таке дозволяє.

Я був обурений, що Музей гончарства України не подбав про те, щоб опішненські гончарі-корифеї потрапили на сторінки альбому «Кераміка України» видавництва «Логос Україна» [див.: 3]. І пояснення Олесь Пошивайла мене зовсім не задовольнили.

Національна спілка майстрів народного мистецтва України теж проігнорувала цей захід. Але видання все одно відбулося! Солідне, представницьке видання. Так, воно багато втратило, вийшовши практично без розділу «Народна кераміка». То, може, від цього виграв Музей гончарства? Може виграла Національна спілка майстрів народного мистецтва України? Ні, вони теж програли. Програла всі! А найбільше програла історія кераміки України. Тепер, навіть, якщо видавництво «Українське Народознавство» видасть подібну книгу своїм коштом, більш повну, більш наукову, більш ілюстровану, вона не надолужить збитки для історії кераміки України, які їй спричинили гонорові міжвідомчі непорозуміння.

Обкладинка презентаційного альбому
«Кераміка України». Київ. 2009. Репринт [3]

Може, Музею варто трохи попустити роль законодавця моди на кераміку, а більше уваги звернути на вивчення й аналіз процесів у гончарному просторі України? Звичайно, це не просто. Життя іде й ситуація швидко змінюється. Дуже легко помилитися в прогнозах – не ХІХ сторіччя! Та лікарі кажуть, що з діагнозами хвороби не помиляються лише патологоанатоми. То чи варто чекати, коли Слов'янськ, як керамічний осередок, занепаде? Вивчати його треба саме зараз!

КІЛЬКА СЛІВ ПРО КІТЧ

Отже, тепер кілька слів про кітч, а конкретніше – про «непристойні зображення у кераміці». Мене іноді запитують, чи робив я таке? (Не можу забути, як Олесь Пошивайло зрадів колись на ярмарку в Пирогові, помітивши на моєму столі «члена парламенту»). Зазвичай, я відповідаю: «Не маю відповідного замовлення. Але морально вже готовий. Платіть гроші».

У сімдесяті роки минулого століття мені з-за пазухи показали чудово ілюстровану статтю з якогось чехословацького журналу під назвою «Еротика у кераміці давніх американців». Це було дещо! Десяток відвертих зображень! А в нас у Союзі тоді ще не було ані сексу, ані порнографії! А мені на той час ще не виповнилося 30 років! Тож запам'яталося. «Плейбой», який потрапив мені на очі десь за десять років потому, відпочивав. Вам би в бібліотеку той журнал!

І хто тепер наважиться прилюдно сказати, що то було не народне мистецтво праамериканців, а такий собі антихудожній КІТЧ або «базарна сувенірищина»? Ні, **це була давньоамериканська глиняна скульптура на еротичні теми**. Не зарікайтеся того, що ми маємо в кераміці! Від цього воно не зникне. Бо на нього є попит, є соціальне замовлення суспільства. Й жодне Журі не заборонить будь-якої потреби цього суспільства!

ПРО ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КЕРАМІКА»

Майстер-кераміст робить за життя сотні, тисячі, десятки тисяч глиняних виробів, які існуватимуть й після його смерті. «Усе минає, лише кераміка майже вічна!». Це моє кредо, проголошене на симпозиумі 2001 року. І які вони, ці майстри – народні, ненародні, професійні чи традиційні, – не так уже й важливо. Вони не створюють і не спотворюють етнокультуру, а лише фіксують її (вже існуючу!) у вічному матеріалі. І якщо Ігор Ковалевич роками ліпить свої «шкаралупки з паличками», за словами пані Ольги Школьної [8, с.72], значить це комусь потрібно! Навіть, якщо йому одному! Усе одно вони мають право на існування! Мають право на представництво нашого часу перед майбутніми поколіннями!

Оце скільки я написав! Скільки впродовж писання думок сплигло в голову! На жаль, гроші мені за писання не платять. Гроші мені вже 32-й рік платять за гончарні вироби. Платять не фонди чи меценати, а пересічні громадяни зі своїх кишень. Тож я вважаю себе керамістом-професіоналом.

Пропоную ввести в словообіг ще одну групу керамічних виробів – **професійну кераміку**. Її ознаками є будь-яка освіта майстра, **окрім вищої керамічної**, й такий сталий попит на неї в суспільстві, що **забезпечує**

основний заробіток майстра. А ім'я йому буде – кераміст-професіонал. Щоправда, ця група цілком поглине всю, таку омріяну й оспівану народну кераміку разом з усіма осередками, гончарями-одинаками, приватними й державними керамічними виробництвами. Але це зовсім не буде заважати й надалі оспівувати й підносити одних над іншими!

От і повернулися до того, з чого починали: академісти, аматори та професіонали. А далі знову теревені: народне, ненародне, антинародне... Цікаво: виробництво цегли – це народне чи ненародне мистецтво? Може, це залежить від ступеня механізації процесу? А де ж тоді межа?

Як би там не було, але академічна кераміка **не має права називатися професійною**, якщо вона не годує автора. Не навчання мистецтву кераміки, а сама кераміка. Розрізняють же поняття художник-академіст і художник-професіонал. То чому ж у кераміці не так? Може, тому, що не існує чіткого розуміння, що то є кераміка академічна? А може, її – академічної кераміки – узагалі не існує? А може, є лишень **чогось навчені аматори**, які розчепірили пальці віялом і воляють: «*Ми – академісти-професіонали! Ми академісти...!*»?

1. **ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог** /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішине: Українське Народознавство, 2011. – 312 с.: іл. + DVD.
2. **Качкан Володимир. Жива глина: Мандрівка в минуле та сьогоднішнє Опішного.** – Опішине: Українське Народознавство, 1994. – 232 с.: іл.
3. **Кераміка України.** – К.: Логос Україна, 2009. – 175 с.: іл.
4. **Онищенко Володимир. «Вертикаль» Юрія Мусатова** // *Культура і життя.* – 2011. – №30. – С.13.
5. **Пошивайло Олесь. Керамологічна новелістика Другого «КерамПІКа в Опішному!»: віха в усталенні традиції** // *ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог* /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішине: Українське Народознавство, 2011. – С.9-57.
6. **Шаповал Іван. В пошуках скарбів: Оповідання про Д.І.Яворницького.** – Дніпропетровськ: Промінь, 1990. – 352 с.
7. **Шевченко Тарас. Кобзар.** – К.: Дніпро, 1977. – 600 с.
8. **Школьна Ольга. Роздуми про твори академічної кераміки в експозиції «КерамПІК-2010»** // *ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог* /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішине: Українське Народознавство, 2011. – С.70-74.
9. **Lothrop, Samuel Kirkland. Pre-Columbian Designs from Panama.** – New York: Dover Publications, Inc., 1976. – 108 P.

© **Микола ВАКУЛЕНКО**,
кераміст, заслужений майстер народної творчості України
(Ялта, АР Крим), 2012

НІБИ ДИХНУЛО З НЕДАВНЬОЇ ЕПОХИ...

Анна Лисик

© Тарас Пошивайло, 2012

«Думки...» пана Миколи Вакуленка [див.: 1] дістали певний розголос у середовищі львівських художників-керамістів. З огляду на намір Фундаторів Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» оприлюднити їх, видалося недоцільним обійти мовчанням цей текст. Для зручності поділю свої міркування на три розділи:

1) Про термін «академічна кераміка».

Мені це словосполучення здається не тільки невдалим, а й неправильно витлумаченим. Сам термін «академізм» означає наслідування певних канонів у мистецтві. В уяві одразу зринають севрська порцеляна стилю «ампір» і її сестри сталінської доби – ювілейні вази, що сумними рядами стояли в шафах усіх заводських музеїв. Для означення творчого розмаїття авторської кераміки це слово зовсім непридатне.

Водночас, щоб полегшити справу конкурсної оцінки, твори мистців на «КерамПІКах» поділено на дві групи, і, здається, немає нічого поганого в старих термінах, якими могли б ті групи означуватися:

- **I група** – традиційна кераміка, яка використовує традиційні для певного осередку чи регіону техніки, матеріали, способи декорування й базується на здобутках цілих поколінь попередників. Безумовно, кожен майстер привносить у працю свою індивідуальність, але не змінює кардинально першоджерело;
- **II група** – художня кераміка, яка не тільки не обмежена рамками у використанні матеріалів, технологій, технік декорування, але й може різнитися своїм естетико-емоційним спрямуванням.

Слова «традиційна» та «художня» ні в якому разі не принижують учасників жодної групи, а тільки відображають методи творчого підходу, оскільки майстри своєї справи, як і «капарники»*, можуть бути в будь-якій номінації.

*Капарник – халтурник, партач, поганий робітник; капарство – погана робота (примітка упорядника)

Чи доцільний поділ II групи на аматорську й професійну кераміку? Мені видаються критерії цього поділу вельми розмитими. Головним чинником у відборі творів на Виставку-Конкурс мають бути все-таки їх естетичні й технологічні якості, а не освіта майстра.

2) **Професія і професіоналізм.**

Зайнятість хоча б і на 100% у певній професії автоматично не означає обов'язкового досягнення професіоналізму, себто оволодіння високою майстерністю, тонкощами професії.

У реаліях нашої країни обидва терміни набули вже гротесково-трагічного забарвлення. Бо коли фізик-теоретик вправним рухом кладе плитку у ванні, інженери та вчителі доглядають паралітиків по закордонах, бандит працює в міліції, а слуга непідкупної Феміди є *«професійним»* хабарником, куди ж причалити бідному керамісту в цьому морі безладу?

І виявляється, що сучасним мірилом професіоналізму в кераміці є лише успішність продажів...

Відчуття, що живемо у великому, незатишному базарі, який дивним чином має вивіску *«Україна»*. Бо всі громадяни чимось торгують, і лєвова частка цього краму є мотлохом – тією чи іншою формою обдурення співвітчизників. Базар активно приватизував уже й інтелектуальну сферу, а ставши замовником мистецьких уподобань, претендує на роль духовного наставника суспільства.

Та духовність не росте, як бур'ян, під ногами! Її треба плекати, бо можна затовкти на жорнищі без остатку. І тоді вже ніхто не помітить ні краси народних глеків, ні *«якогось там» «Туману»*.

3) **Дещо про етику й естетику.**

Так, кожен має право на власну думку! Та оприлюднення думки вимагає певних етичних критеріїв.

Манеру *«Думок...»* пана Миколи Вакуленка [1], як і статті пані Ольги Школьної, поданої в каталозі *«ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»* [2], хочеться назвати вульгарною критикою, бо дилетантизм художнього аналізу там поєднується з неетичністю, а часом і з шокуючою брутальністю.

Ніби дихнуло з недавньої епохи, коли носії бадьорої й *«правильної»* пролетарської культури не гребували розправою над інакомислячими. Що ж, мистецькі вподобання доби *«дикого капіталізму»* теж не вельми тішать! Естетичне виховання себе й оточуючих – щоденна праця, яка потребує немалих зусиль і часу, – стає, здається, нерентабельною.

Щодо дебатів про першоавторство та взаємовпливи різних культур і критерії, за якими мистецьку річ можна характеризувати як близьку чи далеку до національної культури, то полеміка на цю тему може зайняти не один десяток сторінок – залишимо цей хліб мистецтвознавцям. Хочу лише сказати, що естетична насолода від роботи *«Туман»* Тамари Берези робить усі ті дебати вторинними. А відголос, хоча й негативний, який дістали роботи Юрія Мусатова, усе ж досягає мети мистецтва – хвилювати глядача.

І наостанок: здається, картаючи колег за чужоземні першоджерела, пан Микола Вакуленко й не здогадується, що естетика його власних творів з натуралістичною деталізацією й рафінованою текстурою поверхонь значно ближча до виробів німецьких ремісників, аніж до живих, пластично розкутих і узагальнених творів українського народного мистецтва.

1. **Вакуленко Микола. Думки після відвідин Опішного в жовтні 2011 року** // ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2010): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2012. – С.124-133.
2. **Школьна Ольга. Роздуми про твори академічної кераміки в експозиції «КерамПІК-2010»** // ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2011. – С.70-74.

© **Анна ЛИСИК**,
художник-кераміст, володар Гран-Прі ПЕРШОЇ Національної
виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»
(Львів), 2012

ЯКБИ ВИ ВЧИЛИСЬ

ТАК, ЯК ТРЕБА...

© Богдан Пошивайло, 2012

Михайло Селівачов

Одна зі студенток, які доповідали нещодавно на моєму семінарі, виявилася родом зі Сквири. Запитав у неї, чи бувала у Верхівні, в сусідньому Ружинському районі.

- А що це?
- То маєток графині Евеліни Ганської, котра листувалася з Бальзаком. Він у неї гостював, а потім вони повінчалися в Бердичеві.
- А хто це?

Правда, інші присутні студенти-третьокурсники, майбутні дизайнери, знали, хто такий Оноре Бальзак. Але все одно **рівень загальної культури й елементарної грамотності в більшості з них – на мінімальній позначці**. За півтора десятка літ викладання на факультетах – графічному, декоративного мистецтва, дизайну, реклами, я вже звик у письмових роботах до «алібастра», «барильєфів», «декоративної кіраміки», «інкаустики» й «онкаустики», «поліоліта», «Парфінона», «підньої античності» й тому подібного. Коптські тканини під пером багатьох моїх підопічних стануть «конськими», «копськими», «котськими» «коптинськими», і навіть «конотопськими». Інколи вже сам сумніваюся біля своїх милих і розкутих вихованців, як правильно писати те чи те слово. А які вони видають перли українізації! Не всякий здогадається, що значать оті неологізми, наприклад, «ізрасьцьовий пояс»...

Тільки третина студентів уважно слухають професора (я викладаю здебільшого історію декоративного мистецтва) і **розуміють, про що йдеться**. Ще в третини періоди уважності та байдужості на лекціях поперемінно чергуються. Решта взагалі не виявляє бажання вчитися, а на відмінну оцінку заслуговують не більше 5%. Реферати в основному перетягують з інтернетівських ресурсів, контрольні тести переписують один у одного. На третьому курсі тільки двоє-троє зі студентів-киян у групі вже відвідали хоча б раз київські художні чи історичні музеї, а в іногородніх університетах інколи й аспіранти останнього року навчання ще жодного разу не були в Софійському заповіднику.

Мої спостереження підтверджує статистика: в Україні відвідуваність музеїв на порядок менша, ніж на Заході. Там, у Парижі чи Мілані, навіть узимку треба вистояти півгодинну чергу, щоби потрапити до Лувру чи музею

імені Леонардо-да-Вінчі. У київських музеях порожні зали й у розпал туристичного сезону. Втім, у прекрасно обладнаних провінційних західних музеях ми також можемо насолоджуватися самотністю за будь-якої пори роки, хоча це не змінює загальну статистичну картину.

Іншими словами, **не тільки студентство, а й усе наше суспільство у своїй більшості не має потреби регулярно відвідувати музеї, тобто пізнавати культурну спадщину з першоджерела.** Ніякий ерзац у вигляді навіть найкращої за якістю двовимірної картинки не може замінити спілкування з оригіналами мистецьких творів, які ми сприймаємо всіма органами відчуттів. Символічно, що музи, підвішені на фасаді столичного Будинку художника, у буквальному смислі виставлені на вулицю. Бо в наших музеях (а слово це означає «житло муз») їм уже давно затісно. Достатньо нагадати, що протягом усього ХХ і початку ХХІ століття в українській столиці побудовано тільки два спеціальні приміщення для музеїв – Леніна і Великої Вітчизняної війни. Натомість уже в останні роки ліквідовано прекрасні експозиції Музею історії Києва (приміщення Кловського палацу передали Верховному Суду) й історії Подолу (будинок на Покровській облюбував для своєї резиденції посол США).

Правда, є протилежний приклад, але теж негативний: переобладнання під Історичний музей Республіканської середньої дитячої художньої школи, спорудженої на Володимирській, 2, напередодні Великої Вітчизняної війни. Сьогодні ця кузня юних митців тулиться на Сирці в непристосованому для того жалюгідному приміщенні. В ідеалі годилося б відновити історичну справедливість і реститувати (даруйте за неблагозвучне слово) законному господарю цю величну споруду. Тим більше, її просторове вирішення з ізольованими одна від одної майстернями та великими вікнами розраховане саме на художню школу, там немає анфілад, зручних для розгортання великих експозицій.

А найкраще місце для великого Національного музею, гідного європейської столиці, – це, звичайно ж, Арсенал – архітектурна пам'ятка раннього київського класицизму кінця ХVІІІ – початку ХІХ століття. Надто велика розкіш тримати тут іще один фестивально-виставковий центр, у якому попутно з художніми експозиціями продаються автомобілі. Чи можливий був би в Парижі Центр сучасного мистецтва Помпіду за відсутності поруч Лувра?

Та повернімося до наших юних сотворінь, які не полюбують українських музеїв, хоч останніх на світі лишилося дуже мало. Чи не забагато хочуть од юні жовчні підстаркувати професори, котрі вже забули свою молодість? Пригадую, піввіку тому викладач давньоруського мистецтва в Ленінградській Академії мистецтв Кіра Вікторівна Корнилович, утомлена студентською недолугістю в опануванні свого складного предмета, просто махнула на нас рукою і популярно пояснювала на лекціях зміст євангельських сюжетів. А у 1970-ті роки мені самому довелося вислуховувати немало докорів із уст старшого приятеля, професора Московського університету Віктора Михайловича Василенка за необізнаність із тим або тим автором, незнайомство з тією чи тією книгою.

Напевно, кожен професор може сказати своїм студентам: я вже встиг забути чимало з того, про що ви ще не встигли дізнатися. Мабуть, матиме рацію і студент, який заперечить наставнику: ми теж знаємо дещо таке, чого ви не могли знати. Проте нині повинь найрізноманітнішої (часто вторинної, неперевіреної) інформації з Інтернету та засобів масової інформації, наявність сканерів і принтерів зумовлює перехід від серйозної книжкової освіти до легкої теле-радіо-газетно-журнальної, далі – до моментальної кнопкодавності. Користувачі комп'ютера часто не встоюють перед спокусою замість власних досліджень у бібліотеках, музеях, архівах запозичувати готові фрагменти тексту, які лишається тільки скомбінувати в бажаний спосіб.

І поки викладачі розтовкмачували своїм дипломникам, чому не можна переписувати шматки чужих праць без посилань на їхніх авторів (якби ж то це робили тільки студенти!), плагіат за допомогою новітньої техніки

став повсюдним явищем, а не тільки юнацькою недугою. Крім того, які перли породжує машинний переклад! Тут є все, від «*епітафій арабським листом*» (йдеться про письмо) до «*святих потужностей*» (насправді – мощей) у монастирях і самого «*Бога-Батька*».

Та що там переклади! Ось переді мною оригінальний навчальний посібник «*Українське мистецтво*», том 1, Львів, видавництво «Світ», 2003, 256 сторінок із гарними кольоровими ілюстраціями, рекомендований Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів. У ньому чорним по білому неодноразово йдеться про «*палеолітичну трипільську культуру*», Херсонес як опору християнства в VI ст. до н.е. (sic!), готів, гунів і русів за кілька століть до Різдва Христового й подібні нісенітниці! Скільки двійок я вже поставив читачам і одночасно жертвам отого зовні цілком пристойного посібника! Підозрюю, ставитиму ще й ще, бо набагато ширшу слухачську аудиторію має сучасна вранішня передача українського радіо, в якій аналогічні фантастичні бздури окультного забарвлення щонеділі транслює молодий чоловік із упевненим голосом приємного тембру.

Що ж робити? Колись я мав на свій предмет 4 семестри (два роки), перше півріччя йшло на пропедевтику курсу, бо студенти здебільшого не мали й зеленого попереднього поняття про мистецтва. Часом доводилось, як у анекдоті про нувориша, пояснювати різницю між оперою і балетом. Групи були 15-20 осіб, ми ходили по музеях, і під кінець навчання вже можна було розмовляти з вихованцями на доволі складні фахові теми.

Проте з кожним роком годин на вивчення історії мистецтв виділяють усе менше, натомість кількість студентів у групах збільшується. Тепер у мене тільки два семестри (та й ті постійно пробують ущільнити), на двох потоках понад 100 слухачів, не рахуючи заочників! Про які вимоги Болонської системи може йти мова! Це ж вам не Захід, де мої колеги в аналогічних навчальних закладах часто мають 10-15 слухачів і зайняті викладанням тільки протягом семестру на рік, решту часу віддають дослідженням, подорожам на конференції тощо. Не згадуватиму вже їхню на порядок вищу зарплатню. Тому вони можуть спокійно бавитися виставлянням оцінок за 100-бальною системою, враховувати при цьому відвідування студентами лекцій, їх навчальну, творчу, громадську активність, поточні відповіді тощо.

Швидше за все, мої здібні жваві студенти таки стануть успішними проєктантами поліграфічної продукції, середовища, моди. Проте не ручуся, що більшість із них зможуть зрозуміло сформулювати художню концепцію, не плутати Мане і Моне, Коро і Кореджо, відрізнити Івана III від Івана IV та писати не тільки пензлем, а й пером так, як Ілля Юхимович Рєпін. І не кажіть: «*Ще чого захотів!*». Сто років тому мій дід у Першій віленській гімназії викладав словесність Михайлові Бахтіну та його брату Миколі. Хіба не можливе подібне нині? **За будь-якої історичної доби у мистецтві, дизайні, науці замало просто навчитися робити щось професійно, важливо ще й стати непересічним майстром! І без освіти справді ґрунтовної, не імітаційної, тут не обійтисся...**

© Михайло СЕЛІВАЧОВ,

мистецтвознавець, професор Кафедри графічного дизайну і реклами Київського національного університету культури і мистецтв, завідувач Кафедри фундаментальної підготовки Мистецького коледжу імені Сальвадора Далі, головний редактор часопису «АНТ», доктор мистецтвознавства, професор (Київ), 2012

ЕПІЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ ГОНЧАРСЬКОЇ КАЗКИ

Сергій Радько

© Тарас Пошивайло, 2012

СПОГАД ПРО ВИСТАВКУ

ТРЕТЮ Національну виставку-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (2011) пам'ятаю як цілком респектабельно зроблену. Це свідчить про її неухильно зростаючий рівень (маю на увазі концепцію побудови експозиції). Щодо, власне, самих робіт, то **найбільше контрастувала до оточуючих творів, на мою думку, кераміка Юрія Мусатова**. Можливо тому, що раніше я її не бачив.

На Виставці для Мене було замало гончарства! Зізнаюся відверто: усіляке «творчествування» мені малоцікаве. **Я реаую на екзотику** або жорсткий консерватизм з епітетом «*тоталітарний*». **Хочеться «тоталітарного**

стилю», як я його уявляю. Мені було б цікаво, якби Виставка складалася з глечиків (з нюансом на виконавця) або з горщиків, або з великих макітер, або з глиняних (керамічних) погрудь Тараса Шевченка (як Будди).

Загалом **захоплює стабільність всеукраїнських гончарських заходів у Опішному**, велика відданість організаторів справі гончарства, кераміки. Гадаю, що розширення експозиції ще на одну номінацію буде дуже правильним і мудрим (далекоглядним). Ця **номінація** –

Юрій Мусатов.
У полоні часу

«**Любительство, наїв**». Вона стане джерелом яскравих, самотутніх, небувалих естетичних хвилювань, адже «**Академічна кераміка**» – **попахе тухлуватістю**. Хочеться нового і яскравого, яке перемелеться, відшліфується й **стане основою майбутнього, українського керамічного стилю!**

ТРИ СПРОБИ НАПИСАННЯ СТАТТІ

1. Перша частина – це та, що я її вислав.
2. Друга – там, де листки № 2, 3.
3. Третя – усе останнє (№ 4, 5, 6).

Те, що в частинах дещо дублюється, є художнім ходом. Те, що я не дотягну до завершення, є естетичною стратегією. Тож нехай буде, як є: якщо цікаво – добре, якщо ні – у кошик.

Від себе скажу, що бути в Журі «*КерамПІКа*» – не так цікаво, як очікувати вердикту цього Журі за межами Журі. Також думаю, що **все, що робиться Музеєм-Заповідником, – безпрецедентно, потужно й дуже важливо!** По Україні стоять сторожові вежі, з яких куриться дим – пересторога, а довкола йде боротьба – захист своєї висоти. Так було і так є! Таке незатишне життя на межі. Але воно наше, і тому єдино можливе. Тому наше життя й наша смерть – найкращі. Вимога «*Будь собою*» – значить «*Пізнай себе*!» Це найтяжче! Як важко нам бути самими собою! Але ми приречені ними бути! Тож **сприймаймо життя в категоріях свята – гучного банкету, чи якогось іншого підходящого епітета.**

Сподіваюся 2012 року також бути присутнім на «*ЗДВИГові*». Нехай живе Опішне!

КАЛЕЙДОСКОП «ЗДВИГУ-2011»

I.

Згадуючи літні події 2011-го («*ЗДВИГ*», «*КерамПІК*») і весь феєрверк емоцій і настроїв, пов'язаних із цим), розумієш **масштабність цих заходів і їх незабутній святковий колорит**. Опішне, літо, гончарство, кераміка, нові й знайомі обличчя, думаю, кожному дарували натхнення творчості. Зустрічі й знайомства, чарівні ранки, години творчої праці, вечори в колі друзів збагачували, відкривали нове, і, що дуже важливо, переконували в потребності нашої керамічної справи. Увесь музейний комплекс перетворювався на гончарний «*профілакторій*», де злагоджено й збалансовано працювала кожна ланка.

Але життя вносить корективи в усі плани й сподівання: чого варта лишень несподівана гроза зі штормовим вітром, адже запрошені мистці працювали надворі, у відкритих наметах! А зустрічі різних характерів і темпераментів: південної вибуховості і стриманості північної вдачі! Учасники ДРУГОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «*2011: 11x11*» прибули з Литви, Росії, Болгарії, Грузії й Азербайджану, ну, звичайно ж, і наші – неперевершені львів'янки і ще двоє киян.

Симпозіум – це завжди екстрим! Тим він і цікавий. Відсоток непередбачуваності наповнює драйвом і змушує оновлюватися! Комфорт звичного лишається в домашніх розкладах: затишна майстерня, перевірені маршрути, випробувані матеріали й обладнання. Тут усе нове: глини, умови праці. Прямо під розлогими горіхами, з вечірньою комариною симфонією й ранковим щебетанням усього полтавського птаства, у шатрах, що стали

Нічний табір ІНТЕРСимпозіуму кераміки. Опішне. 2011.
Національний музей-заповідник українського гончарства
в Опішному, Національний архів українського гончарства.
Фото Олеся Пошивайла. Публікується вперше

Сергій Радько під час роботи
над монументальним
мистецьким проектом.
Опішне. 2011.
Національний музей-заповідник
українського гончарства
в Опішному,
Національний архів
українського гончарства.
Фото Тараса Пошивайла.
Публікуються вперше

облогою музейної території, з вогнем і димом від дров'яного горна, якому кожен мусив довірити свій доробок. Так виникали складнощі, так вони й вирішувалися. Але, як мовиться, скільки не кажи «солодко», у роті від цього не посолодшає. Потрібно приїжджати й бачити, а ще краще (кому пощастить!), самому пережити ці миттєвості.

Я люблю Полтавщину, Опішне, гончарство й тому **називаю «ЗДВИГ» чарівною казкою. Але творити її доводиться всім разом, підхоплюючи естафету від наших пращурів і попередників.**

2011 року мені довелося бути «сусідом» симпозиуму; я працював над монументальною скульптурою для музею, випалював разом із учасниками й був майже на всіх заходах, а потім – ще й членом Журі. На мою думку, було цікаво, неординарно, смачно (саме в цей час можна насолодитися плодами шовковиці!). До того ж, природа дарувала всю палітру своїх щедрот.

За 10 днів учасники створили цілу колекцію творів у різних номінаціях: «МАНДРИ у ПРОСТОРИ й ЧАСІ», «Арт-ЧАЙник» та «Іменне ПАННО». Але не тільки твори й не стільки твори: головне бути в цьому середовищі, разом творити його й надихатися ним! Опішненська земля з правіку «гончарює» людей, фрукту й овоч, а люди, що жили на ній, досягали досконалості в мистецтві гончаротворення. **Тут усе просякнуто гончарством, а руйні керамічних заводів, немовби колізей, запалими очницями вікон дивляться на сучасність з минулої епохи.**

Усі безкінечні віки й тисячоліття люди-гончарі творили, переживаючи різні епохи – сприятливі й не дуже, часи гонінь і розквіту. **Опішне було й лишається святинею гончарства, де канони української естетики втілюються з неперевершеним хистом і майстерністю!** Тому, розуміючи велич традиції, яка зараз, як ніколи, потребує простягнутої руки, аби передати естафету й досвід, на деякі побутові незручності дивився, як на екзотику й малозначущі дрібниці.

II.

На ІНТЕРСимпозиум–2011 в Опішному підібрався цікавий творчий колектив керамістів з різних країн: з контрастними амплуа, з різними поглядами й підходами. І це не дивно, адже кожен представляв свою країну й був частиною того середовища, де навчався й формувався, де живе й працює. Кавказці, росіяни, прибалтієць, болгарка – усі різні, самобутні. Також велика група українців зі Львова й Києва. Симпозиум об'єднав усіх в одну творчу групу, у новому середовищі й обставинах. Для когось було більше стимулюючих моментів, а комусь труднощі нового побуту давалися важче. До того ж, природа імпровізувала з погодою, а стислі терміни не дозволяли розслабитися. Зате кількість і якість виконаних робіт вразила всіх! Кожен із учасників, за умовами симпозиуму, мав виконати твори у номінаціях: чайник, панно та основна праця, що й було виконано.

Особисто мене, і це традиційно, особливо захопили твори львів'ян, їх професійність, висока художня якість, досконала технологія (Тамара Береза, Ганна Друль, Анна Лисик, Ірина Марко). Неперевершений Андрій Ільїнський з Києва «захлинявся» у творчому шаленстві. Грузин Гігіша Пачкорія з німецькою педантичністю «виносив» із своїх творчих складів черговий 900-якийсь чайник. Азербайджанець Мір-Теймур Мамедов творив східну казку: бакинські вежі, арабські письмена заплелися у якийсь нескінченно-вічний караван історії. Напевне, саме вони, кавказці, були найбільш «гострі» й по-східному незбагненні. Вустами Томаса Даунора-Гобіса з Литви промовляли європейські цінності, прихильності-переконання, а руки творили традиційно прибалтійську естетику. Болгарка Маргарита Іванова, заодно з киянкою Іриною Норець, була найбільшою «реалісткою» й не зраджувала урокам школи болгарського соцреалізму. Троє жінок з Російської Федерації (Наталья Бодрікова, Наталья Кострова,

Учасники II ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2011: 11x11»: (зліва направо) Ірина Білоус (перекладач), Томас Даунора-Гобіс (куратор), Тетяна Литвиненко (куратор), Ніна Чопенко (куратор), Маргарита Іванова, Георгі Пачкорія, Олександра Створа, Юрій Мусатов, Анна Лисик, Тамара Береза, Ганна Друль, Андрій Ільїнський, Наталя Кострова, Ірина Марко, Ірина Норець, Наталя Бодрікова. Опішне. 2011. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла. Публікується вперше

Олександра Створа) представляли російську палітру керамічного світогляду. Що скажеш: Росія – є Росія. Та все ж я оцінюю кераміку за ступенем наближення до Середземномор'я. Присутність на симпозіумі «класиків» надавала заходу відчуття причетності до вічного. Адже Лисик є Лисик, а Ільїнський – є Ільїнський.

Вправний про-західний Юрій Мусатов безпомилково натискав на «потрібні клавіші» керам-естетики. Але ж молодим і вітер допомагає! Тож цього разу вітер був західний.

Здається, нікого не забув.

.III.

Тепер – про моє розуміння перебування на симпозіумі, на який зголосився. Зголосився – значить. привабливо, цікаво. У цьому наближенні, усе, що цікаво, цим і освячується. Буває, принцеса закохується у свинопаса; буває, просте дівчишко закохується в принца. **Потрібно цінувати свій вибір і ту дозу драйву, екстриму від нового!** Адже ті, що пливуть на човнику на побачення з айсбергами, женуться не за комфортом. У той же час, їздити на симпозіумі – це ще й подвизництво, а не тільки художній туризм.

Це моє розуміння – спогад – емоція.

Твір Юрія Мусатова, по праву, було визнано кращим – це без сумніву талановито й енергійно. Були пошановані й наші керам-титани: Андрій Ільїнський і Аня Лисик. Вони працюють стабільно на «височайшому» рівні. Я дуже пишаюся, що Україна гідно була представлена в даному розкладі, й, певно, зайняла 1 командне місце.

Про кавказців Георгі Пачкорія та Мір-Теймура Мамедова я вже згадував: це справді особистості, справді керамісти високого гатунку, справді культурологи й шамани творчості. Томас Даунора-Гобіс з Литви мене вражає благородством і безстрашністю: він приїхав до Опішного вдруге, хоча його експеримент з коксового випалювання кераміки відбувся під печаттю боротьби зі «стихією». Він, сподіваюся, приїде до нас і втретє – згодом.

Згадаю про виставки під час «ЗДВИГУ» – як завжди, їх було багато. **Найбільше вражали зали Земського будинку. Там не тільки дивишся на експонати, але й тебе просвічує якийсь історичний рентген. У старому Земському будинку існує особлива аура – «середньовічного замку».** Дуже приємна й доречна виставка фотографій про гончарство – експозиція ДРУГОГО Національного фотоконкурсу «Гончарні Візії країни». Та й усі інші керамологічні виставки надзвичайно цікаві. Відкриття шести бронзових меморіальних дощок на «СТІНІ ГОНЧАРНОЇ СЛАВИ УКРАЇНИ» стало ще одним підтвердженням уважного ставлення до нашої культури, до її світочів.

Фрагменти експозиції виставки творів учасників II ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2011: 11x11». Опішне. 2011. Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла. Публікуються вперше

Фрагменти церемоній відкриття «СТІНИ ГОНЧАРНОЇ СЛАВИ УКРАЇНИ» та виставки «Гончарні Візії країни». Опішне. 2011.
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства.
Фото Тараса Пошивайла.
Публікуються вперше

Загальна панорама експозиції «КерамПіКа» в номінації «Академічна кераміка». Опішне. 2011.
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний архів українського гончарства. Фото Тараса Пошивайла.
Публікуються вперше

Важливо, що мистецьке життя відбувається не тільки в містах-центрах. А щодо кераміки, то Опішне, напевно, у літні місяці постає епіцентром української гончарської казки.

Всеукраїнська керамічна виставка «КерамПІК» – добре сформована й експонована. Вона демонструє високий загальний рівень робіт. Але, я повторюся, мені було мало гончарства, особливо в академічній залі. Цей малий відсоток гончарства в загальному керампросторі України впливає на творчі роботи так, що вони виглядають, а по суті – так і звучать, як *«умєлиє ручки»*. Такі собі – *«самоделкінські»*.

Тим часом у народній залі гончарство звучить підсобним технічним додатком. Так би мовити, проф-необхідність. Загалом же **гончарство – це сила, це поезія, це філософія й мистецтво! Це цілий самодостатній космос!** Тож мені цього не вистачало. А так усе було дуже добре.

© **Сергій РАДЬКО**,
художник-кераміст, живописець,
заслужений майстер народної творчості України
(Межиріч, Черкащина), 2012

«КерамПІКові» СИЛУВАННЯ

© Богдан Пошивайло, 2012

Ігор Пошивайло

Тримаю в руках «це тепле», щойно з поліграфічного горна, чергове керамологічне видання з Опішного – альбом-каталог «ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» [3]: вдалого випалювання! Приємного формату, квадратної форми, книга «КерамПІК у Опішному», попри химерну назву, миттєво переконує долоні у своїй «фундаментальності» вагою понад три сотні сторінок. Гортаючи літопис «наймасштабнішої мистецької події в галузі української художньої кераміки 2010 року», дух захоплює від мозаїчності кольорів, світлин, текстів! Уже візуально це видання передає форму й зміст виставки-конкурсу – та ж концептуальна спрямованість, структурна різножанровість, емоційна барвистість. І одразу ж віритися – **непередбачувану мистецьку стихію приборкано** (бодай на короткочасся): дух академічної кераміки увійшов у традиційний гончарний глек, набув форми, аби його утаємничені аспекти могли пізнати крізь пильні скельця наукового аналізу невтомні культурні герої галузі – керамологи!

«КерамПІК у Опішному»-2 (перший каталог побачив світ 2009 року) [5] стилістично близький до Виставки-Конкурсу – у ньому таке ж поєднання, здавалося б непоєднуваного – академічного і народного, мистецького і наукового, традиційного й сучасного. Утім, саме через ці бінарні опозиції, крізь призму обраного формату заходу й видання, попри термінологічну невизначеність й плутанину, **уможливорюється пізнання сучасного плину творчих процесів в Україні.**

За всієї строкатості кольорів, шаблонів, елементів графічного дизайну й конструкцій, домінування «складнопідрядних» текстів у більшості розділів альбому-каталогу очевидним постає тип цього видання – наукове. Відчувається **непохитність бренду опішненської школи керамології** – креативна структурованість, інформаційна насиченість, тематична розгалуженість, деталізована описовість, академічна упорядкованість. В альбомі вибагливий читач віднайде, окрім ретельно задокументованих подій, якісних фоторепродукцій конкурсних творів, мистецьких портретів учасників та фотохроніки, ще й широкий асортимент здебільшого якісного текстового наративу – від «академічно-керамологічної новелістики й компаративістики» Олеся Пошивайла, мистецтвознавчого огляду художніх процесів Ореста Голубця, роздумів про конкурсні твори Ольги Школьної – до різножанрових рефлексій на «керамікові» теми членів журі, куратора, учасників і глядачів Виставки-Конкурсу.

Інноваційні (тематично) елементи змістової частини – порівняння деяких творів, представлених на конкурс, з подібними витворами закордонних мистців, опублікування концепцій глиняних виробів та унаочнення

відмінностей між авторським задумом й інтерпретаціями глядачів і навіть досвідчених керамологів, – гармонійно розширюють «класичну» структуру видання з анотаціями, додатками, прес-бібліографією, покажчиками. Альбомом в альбомі виглядає каталожна частина з вишукано стриманим (як на опішненські вподобання) дизайном Юрка Пошивайла, високої художньої й технічної якості світлинами Тараса Пошивайла. Приємно також відзначити, що вже традиційною ознакою опішненських книг постають англомовні анотації та зміст, що вводить «КерамПІК» у міжнародний керамологічний і культурологічний обіг, збільшує коло потенційних читачів.

Тішить, що такий фундаментальний раритет, як альбом-каталог «КерамПІКа», створено соборними зусиллями команди музейників і керамологів столиці українського гончарства – зонайменше 14-ма штатними співробітниками Музею та Інституту. Успішній появі на світ цього видання посприяли й деякі новаторські елементи в організації роботи над ним – альбом має, окрім автора-упорядника (Олесь Пошивайло), ще й пошукача інформаційних матеріалів (Світлана Конюшенко) та шістьох укладачів трьох розділів (Світлана Конюшенко, Валентина Кульбака, Оксана Андрушенко, Ольга Карунна, Галина Панасюк, Тетяна Хрипун).

Зазвичай, найбільш цінною частиною публікацій подібного жанру є каталожна частина – фоторепродукції творів та їх анотації. «КерамПІКовий» альбом значно розширює свою «інвестиційну привабливість», адже не просто відображає, фіксує «вузькопрофільну» плинну дійсність предмета свого вивчення, а й заглиблюється в царини керамологічного, мистецтвознавчого, культурологічного, філософського, а подекуди – й соціо-політичного аналізу реалій минувшини й сьогодення, сягаючи футуристичними проєкціями наступних десятиліть, формуючи орієнтири поступу всієї галузі.

Звісно ж, **годі шукати на сторінках видання готові відповіді й рецепти з відродження гончарства, кераміки, тим більше національної культури, попри афірмації та заклики його провідників.** Утім, «КерамПІК» зацікавлює, інтригує, провокує, спонукає до мислі, – а значить, спрямовує своїх симпатиків і опонентів на пошуки, експерименти, дії. До того ж, **згуртовує мистецьку спільноту країни, мобілізує її на активний дайвінг у сфері загадкової керамології.** Саме це й відрізняє живий і творчий поступ від летаргічного кочування від заходу до заходу, від імітації діяльності й розвитку.

Спрямованість на динамічність, концентрація на ідеї, увага до мистця-майстра та відвідувача, масштабність акції, велика кількість відвідувачів, забезпечить організаторів цієї справді унікальної й потрібної події від образ і непорозумінь, від марних спроб «притягнення за вуха», і від не менш марних пошуків «козлів відпущення».

Цілком зрозуміло, що **нинішня пост-совкова модель культури не відповідає вимогам часу**, що повна залежність від державного фінансування й «командне» управління згори лише відтягує «кінець» неспроможного та й неактуального для суспільства культурно-мистецького «вантаж», що жодна організаційна структура – галерея, музей, науковий інститут, творча спілка не спроможна самотужки вирішити застарілі проблеми в масштабах держави. **Відсутність конкуренції й партнерства між різними секторами культури України ще більше ослаблює позиції галузі, що стоїть на колінах перед збайдужіло-німичним чиновництвом.** На часі перед культурно-мистецькими закладами України – потреба глибокого внутрішнього й зовнішнього аналізів свого призначення й потенціалу, перспектив і виправданості існування, вибудова нового концептуального бачення й стратегічного плану розвитку, створення самодостатньої дієвої моделі функціонування.

Можливо, тільки тоді **відійдемо від нав'язаної ідеології поділу на «народне» й «академічне» в нашому закомплексованому розумінні, не ділитимемо креативну спільноту на мистців з дипломами й без них, обережніше вживатимемо оперативні для мистецтвознавців, але образливі для творців такі терміни-ярлики, як «наївний», «примітивний», «самодіяльний», «аматорський».** Адже час вносить свої корективи,

форми й зміст змінюються, як і їх розуміння. Нині стрімко виникають нові види й жанри, які потребують нашого усвідомлення, аналізу й пояснення, а не лише остракізму. **Пора позбутися й легалізованих міфів минулого...**

Чи змінювалися суть і розуміння «народного мистецтва» в різні епохи? І чи, скажімо, опішнiani XIX століття сприйняли б за свої гончарні вироби земляків XX століття? Вочевидь, що ні, бо ж класична для наших сучасників «народна опішненська кераміка» з рослинним декором, скульптурними композиціями, декоративними тарелями й вазами, із широким асортиментом «красивих», але не придатних до практичного вжитку речами, на відміну від традиційних, здебільшого вишукано-простих і ужиткових виробів з законічним геометричним орнаментуванням ритуального походження, була започаткована, якщо й не прямо, то опосередковано, художниками-академістами й активістами земств, набула свого видозміненого розквіту в радянську добу. Подібних трансформацій – раніше чи пізніше – зазнала народна кераміка чи не всіх традиційних осередків гончарства! Тож **священний «джихад» із кітчем, еkleктикою, аматорством і ширвжитком потребує комплексного аналізу й усвідомлення процесів розвитку, аби ретельно, по-хазяйськи, а не хвацько по-комсомольськи, «відділити зерно від полову»...**

Згадуються нещодавні спілкування на культурологічні теми із моїм вашингтонським колегою Джеймсом Дойчем, куратором Центру фольклору й культурної спадщини Смітсонівського Інституту, професором Університету Джорджа Вашингтона. Виявляється, **наприкінці 1960-х у США розрізняли дві основні категорії культури – академічну й народну.** «Академічна», або ж «висока» чи «елітна» культура дістала цю назву, бо була включена в навчальні програми вишів. Вона охоплювала, зазвичай, інноваційні, прогресивні й ідіосинкретичні твори, що часто сприймаються як енциклопедичні, класичні, випробувані часом. У 70-х роках XX століття там про себе потужно заявила ще одна категорія культури – популярна, масова. Джеймс Дойч досить детально описав своє розуміння ознак і критеріїв цих трьох основних культурних течій, що формують гуманітарну ауру американців, на сторінках збірника Ювілейних Гончарівських читань «Актуальне народне: інтерпретації традиційної культури» (2011) [1]. Погляд цього експерта звертає на себе увагу, оскільки він є провідним фахівцем в організації щорічного Смітсонівського фольклорного фестивалю, який розуміє під фольклором народну культуру, що «складається з культурної поведінки, вірувань і знань, які передаються від людини до людини, або в межах групи без постійного коригувального посилання на стале джерело» [2, с.250]. Важливо, що на фестиваль відбираються традиції різних народів не з музейних вітрин, архівів чи запасників, а з реального життя, тобто фестиваль зображує не рафіновані чи реанімовані самотні форми народного життя, а збережені й побутуючі складові культури щодення...

Повертаючись до наших реалій і викликів доби, зауважу, що в Опішному подвижницькими зусиллями й довгорічною працею створено дієву модель – унікальне поєднання освітніх (Колегіум мистецтв), наукових (Інститут керамології) та музейних (Національний музей гончарства) ресурсів. Розкішна Гончарська книгозбірня, Центр духовного розвитку та Керамологічне товариство доповнюють потужну керамологічну інфраструктуру країни. Здавалося б, ось оживе столиця українського гончарства, надійно перехоплять древко хоругв гончарського цеху молоді руки, передадуть натхненним спадкоємцям прабатьківські таємниці ще живі гончарі-легенди, наповнять ярмарки й крамниці вишукані гончарні вироби... Утім, так само рясніють місцевим керамширвжитком тамтешні крамнички й узбіччя траси, усе більше молодих гончарів містечка захоплює лише «бізнес», усе глибшає прірва між творами старих майстрів і випускників Колегіуму. **Музейний комплекс, працюючи на всі сто, видається, цілковито байдужий місцевій громаді (яка живе своїм далеким від місцевих культурних традицій буденням).** Чи впливає він радикально на навколишнє середовище, на актуалізацію збережених скарбів та згенерованих знань, на активне творення майбутнього? І така ситуація, на жаль, повсюди...

У цьому контексті згадуються різні країни, де давні традиції, зокрема мистецтва кераміки, без зайвого пафосу й надуманості насправді є частиною сучасного життя окремих громадян і великих спільнот. На екзотичному японському острові Окінава мені зустрілася родина банківського службовця, яка не мала вдома телевізора, натомість глава сімейства із захопленням займався гончарюванням. У Південній Кореї вразила не лише кераміка на кожному кроці – в архітектурі та побуті, – а й селище гончарного мистецтва Ічеон, де проводяться світові бієнале, де безліч майстерень і крамниць, майстрів та відвідувачів, і де чітко проглядається гончарне майбуття держави. Те ж саме відчувається в Угорщині й Румунії, Нідерландах й Італії. У США гончарні майстерні

1. Дорожній вказівник на селище Ічеон («Icheon Ceramic Art Village»).
  2. Вулиця селища гончарного мистецтва.
  3. Гончарна майстерня (фрагмент).
- Ічеон, Південна Корея. 2007.
 Фото Ігоря Пошивайла.
 Публікуються вперше

1 2

1. Глиняна ритуальна скульптура вершника, занесена до переліку національної спадщини. Корея. VI століття. Національний музей історії. Фото Ігоря Пошивайла
2. Керамолог Ігор Пошивайло біля кам'яної копії цієї скульптури на одній зі станцій метро. Сеул, Південна Корея. Автор фото невідомий. Публікуються вперше

Крамниця кераміки «North Street Potters». Лондон, 2011. Фото Ігоря Пошивайла. Публікуються вперше

Інтерактивна керамологічна модель (1) та пізнавальна вітрина на тему гончарства «Велика стіна порцеляни» (виготовлення, декорування, використання посуду) (2) в Бристольському музеї й картинній галереї («Bristol Museum and Art Gallery»). Бристоль, Велика Британія. 2011. Фото Ігоря Пошивайла. Публікуються вперше

1 2

– чи не в кожному містечку, і чи не в кожному коледжі. В давньому містечку Александрія, поблизу Вашингтона, гончарі й художники-керамісти разом з іншими мистцями (понад 80 майстерень) працюють у відкритому для відвідувачів колишньому торпедному заводі, а нині всесвітньо відомому культурному центрі The Torpedo Factory Art Center з галереями, музеями, постійно діючими майстер-класами й студіями – повний симбіоз сучасності й минулого. У не менш славнозвісному містечку Санта Фе штату Нью-Мексико у фешенебельних галереях можна віднайти автентичні індіанські вироби й кераміку сучасних майстрів пубблo, що абсолютно не конфліктують між собою, а сприймаються як одне ціле. А в індіанській резервації Сан-Ільдефонсо, де ще й досі гончарюють родичі славнозвісної керамістки Марії Мартінес, корінні американці тримають простенькі крамнички, які навпаки, як на мене, навіюють настрої депресії й занепаду...

Мить минулого й сучасності в Британському музеї.
Лондон, Велика Британія. 2011.
Фото Ігоря Пошивайла. Публікується вперше

1 2

1. Відомий художник-кераміст Ярослава Геруляк зі своїми творами.
2. Ярослава Геруляк. Скульптурна композиція «Вертеп». Початок 1970-х. Праворуч – фото твору на обкладинці часопису Союзу українок Америки «Наше життя» (2009) [4]. Нью-Йорк, США. Фото Ігоря Пошивайла 2010 року

Нещодавно у Лондоні відвідав успішний салон-кооператив «North Street Potters», який тримають вісім жінок-керамісток різного етнічного походження. Найбільше сподобався посуд, що нагадував стилем народну кераміку, керівниці підприємства Наїни. Коли ж намагався зробити комплімент майстрині, вона ледь не образилася: мовляв, це авторська робота, а не традиційна. Отакі колізії з термінами й уподобаннями!

Подібні вироби, що гармонійно поєднували елементи народної традиції з авторською інновацією бачив і у відомих керамісток із США Наталки Кормелюк і Ярослави Геруляк, і в багатьох сучасних гончарів-керамістів з різних країн, включно України. Згадаймо, скажімо, посуд Сергія Радька чи монетку Юрка Пошивайла!

Повертаючись до Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!», аналізуючи її роль у відродженні гончарної величі України, цілком очевидно, що **за всіх потуг жоден музей, культурний чи науковий центр, жодний пасіонарний гурт подвижників-одномудців неспроможний повернути славне минуле, але в їхніх силах актуалізувати його, зробити кращі елементи культурного спадку життєважливою частиною сьогодення, активізувати новітні процеси художнього поступу.** Шлях «КерамПІКа» до цього, бачиться, лежить через копітку працю в нових царинах культурного менеджменту, набутті популярності й створенні яскравого бренду, мотиваційному розширенні кола учасників, гуртуванні активної спільноти своїх симпатиків, набутті фінансової підтримки з боку держави, корпорацій і приватних осіб. Така сучасна модель культурно-мистецької організації під назвою «ЦИКЛ», де «Велике Мистецтво» за умов належного «Управління» допомагає створити «Сім'ю», яка забезпечує поміж іншого «Фінансами» творення і розвиток того ж «Великого Мистецтва», активно діє у США й успішно впроваджується в багатьох країнах світу.

Віриться, що і нам в Україні таки вдасться віднайти власне повноводе русло, яке виведе нас через пороги сучасності на широкі простори історії, допоможе впевнено творити своє майбуття великою громадою, якщо воно їй, звісно ж, потрібне...

1. **Актуальне народне: інтерпретації традиційної культури:** Матеріали VII Ювілейних Гончарівських читань /Упорядник Ігор Пошивайло. – К.: Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара», 2011. – 464 с.: іл.
2. **Дойч Джеймс. Фольклор і культурні студії // Актуальне народне: інтерпретації традиційної культури:** Матеріали VII Ювілейних Гончарівських читань /Упорядник Ігор Пошивайло. – К.: Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара», 2011. – С.249-252.
3. **ДРУГА Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (2 липня – 31 жовтня 2010): Альбом-каталог / Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко.– Опішне: Українське Народознавство, 2011. – 312 с.: іл. + DVD (Академічна керамологічна серія «Україна Гончарна», випуск 2).
4. **Наша обкладинка // Наше життя.** – 2009. – №12. – Грудень. – С.3, обкладинка.
5. **ПЕРША Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (2 липня – 30 жовтня 2009): Альбом-каталог /Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2010. – 208 с.: іл. + DVD (Академічна керамологічна серія «Україна Гончарна», випуск 1).

© Ігор ПОШИВАЙЛО,

етнолог, музеолог, заступник з наукової роботи генерального директора Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України (Київ), 2012

ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КЕРАМПІК у ОПІШНОМУ!»

• Положення •

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. **ТРЕТЯ Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»** (далі в тексті – Виставка-Конкурс) – мистецька акція національного масштабу в галузі української художньої кераміки.
- 1.2. Виставка-Конкурс проводиться в рамках ТРЕТЬОГО Тижня Національного Гончарного Здвиження в Опішному – «ЗДВИГ-2011».
- 1.3. **Організатори** Виставки-Конкурсу: Міністерство культури України, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Державна спеціалізована художня школа-інтернат I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівська національна академія мистецтв, Національна академія наук України, Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, Українське керамічне товариство, Полтавська обласна рада, Полтавська обласна державна адміністрація.
- 1.4. **Метою** Виставки-Конкурсу є виявлення й показ досягнень сучасних українських народних майстрів-гончарів і художників-керамістів, визначення кращих творів у галузі художньої кераміки 2010–2011 років, популяризація творчості мистців та їх творів.
- 1.5. **Основними завданнями** Виставки-Конкурсу є:
  - творче змагання між мистцями в галузі художньої кераміки;
  - розвиток традицій українського гончарства;
  - виявлення сучасного стану й тенденцій розвитку художньої кераміки в Україні;
  - творче зростання мистців;
  - підвищення професійної майстерності молодих художників;
  - творче спілкування, обмін досвідом роботи мистців різних художніх напрямків, шкіл;
  - активізація наукових досліджень з історії, теорії й практики гончарства;
  - популяризація мистецтва кераміки, формування естетичних смаків населення, сприяння різноманітному використанню вітчизняної кераміки в побуті сучасників;
  - формування керамологічних колекцій Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному та інших музеїв України.
- 1.6. Мета й основні завдання Виставки-Конкурсу реалізуються через підготовку й проведення мистецької виставки.
- 1.7. **Місце проведення** Виставки-Конкурсу:
Мистецька галерея Центру розвитку духовної культури Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (вул.Заливчого, 3, Опішне, Полтавщина, 38164, Україна; тел. +38 (05353) 42415, 42416, 42417; факс +38 (05353) 42416; e-mail: opishne_museum@poltava.ukrtel.net.

1.8. Час проведення Виставки-Конкурсу: 1 липня – 30 жовтня 2011 року.

Відкриття Виставки-Конкурсу: 1 липня 2010 року, о 14⁰⁰ год.

1.9. **Номінації** Виставки-Конкурсу:

«Народна кераміка»;

«Академічна кераміка».

1.10. Твори Виставки-Конкурсу будуть опубліковані в ілюстрованому каталозі.

II. УМОВИ УЧАСТІ

2.1. До участі у Виставці-Конкурсі запрошуються народні майстри-гончарі, художники-керамісти, скульптори, учні та студенти художніх навчальних закладів України (колегіуми, училища, коледжі, технікуми, інститути, університети, академії).

2.2. Виставка-Конкурс є відкритою для всіх мистців, незалежно від віку, статі, національності, фахової освіти тощо. У ній можуть брати участь громадяни українського походження інших держав.

2.3. Мистці можуть брати участь у Виставці-Конкурсі індивідуально або через організації, асоціації, спілки, товариства, галереї.

2.4. Члени Жюрі можуть брати участь у Виставці-Конкурсі лише поза конкурсом.

2.5. Мистці можуть подати на Виставку-Конкурс не більше 5 творів у кожній номінації.

2.6. Конкурс проводиться в три етапи:

1-й етап – попередній відбір творів (01.04 – 15.06.2011);

2-й етап – підготовка творів до експонування й побудова експозиції (16–28.06.2011);

3-й етап – експонування Виставки-Конкурсу (01.07 – 30.10.2011).

2.7. Мистці, які бажають узяти участь у Виставці-Конкурсі, подають Дирекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (далі в тексті – Дирекція) заявку за поданою в додатку схемою до 15.05.2011 року. Заявку можна подати в електронному вигляді. Одночасно слід надіслати по 2 кольорові фотографії (10x15 см) або фото в електронному вигляді кожного твору, які мистець має намір подати на Виставку-Конкурс. Спершу надсилаються лише фотографії, а не безпосередньо твори.

Як виняток, за неможливості з якихось причин надіслати фотографії, мистець може подати для попереднього відбору до 15.05.2011 року самі твори.

2.8. До заявки необхідно додати більш детальну характеристику своєї творчості (оригінали або копії публікацій у пресі, відеофільми, інформацію про участь у виставках, симпозиумах, отриманих нагородах тощо).

Усі надіслані матеріали, у тому числі фото, не повертаються, а передаються на постійне зберігання в Національний архів українського гончарства. При цьому мистцям слід окремо зазначити, яка інформація з надісланих ними на адресу Дирекції матеріалів не підлягає публічному розголошенню й опублікуванню в пресі, каталозі тощо.

Факт подання матеріалів без окремого застереження щодо можливості їх публічного поширення розцінюється як згода автора на публічне розголошення відомостей персонального характеру.

2.9. Студенти художніх вузів та мистці-початківці мають подати одну рекомендацію навчального закладу чи відомих художників-керамістів, народних майстрів-гончарів.

Заявки та інші матеріали, надіслані після 15.05.2011 року, не розглядаються і не повертаються.

Подані на участь у Виставці-Конкурсі матеріали розглядаються Радою експертів, яка формується й затверджується Дирекцією. Персональний склад її не розголошується. Рада експертів до 20.05.2011 року вибирає твори, які допускаються до участі в 2-му і 3-му етапах Виставки-Конкурсу. Рішення Ради експертів є остаточним і перегляду не підлягає.

- 2.12. На основі рішення Ради експертів Дирекція до 25 травня 2011 року розсилає офіційне запрошення мистцям до участі в ТРЕТІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!». Володарі «Гран-прі», 1, 2 і 3 премій Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» беруть участь у ТРЕТІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» без попереднього відбору творів.
- 2.13. Твори, відібрані до участі в 2-му і 3-му етапах Виставки-Конкурсу, мають бути привезені особисто чи надіслані поштою на адресу Дирекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному: вул.Партизанська, 102, Опішне, Полтавщина, 38164, Україна; тел. +3 (05353) 42415, 42417; факс +3 (05353) 42416. Твори приймаються Дирекцією щодня, окрім суботи та неділі, з 9⁰⁰ до 16⁰⁰ год., у суботу й неділю – за домовленістю. На твори, відправлені поштою й пошкоджені під час транспортування, складається відповідний дефектний акт, один примірник якого передається автору. Пошкоджені твори можуть бути допущені до експонування на виставці як виняток і лише поза Конкурсом. Мистцям слід звернути особливу увагу на значний ризик поштових відправлень і необхідність дуже ретельного пакування творів із зазначенням на пакунках «Обережно!», «Скло» тощо. Твори рекомендується надсилати кур'єрською поштою або привозити особисто. Оплата транспортних, відрядних і поштових витрат – за кошти авторів. Твори на Конкурс приймаються до 15.06.2011 року.

ІІІ. ВИМОГИ ДО КОНКУРСНИХ ТВОРІВ

- 3.1. Твір має бути виготовленим винятково з глини (глиняної, шамотної, фаянсової чи фарфорової формувальних мас); як додаткові матеріали для створення художніх образів можуть бути застосовані дерево, метал тощо.
- 3.2. Дозволяються будь-які техніки формування (гончарний круг, гіпсова форма, ручне ліплення тощо).
- 3.3. Орнаментування може здійснюватися будь-якими технічними прийомами (техніками) із застосуванням ангобів, підполив'яних і надполив'яних фарб, полив, емалей тощо.
- 3.4. Твір має бути виготовленим упродовж 2010 – першої половини 2011 року. Дата виготовлення, ім'я та прізвище автора (авторів) мають бути зазначені на творах ритуванням, ангобами, емаллю ще до випалювання.
- 3.5. До участі у Виставці-Конкурсі допускаються:
твори, виконані групою авторів, за умови обов'язкового зазначення ролі кожного зі співавторів;
набори монеток, за умови, що види (типи) предметів у них не повторюються;
композиції, за умови, що художній твір має цілісність, тобто він не може існувати без будь-якої складової частини, як і кожна окрема частина – без решти предметів композиції.

- 3.6. До Виставки-Конкурсу не допускаються твори:
виготовлені не з глини (гіпсу, пластиліну, пластичної маси тощо);
невипалені;
пошкоджені (надщерблені, тріснуті, склеєні, відреставровані тощо);
виготовлені до 2010 року;
інші твори, аніж ті, що подавалися на фотографіях разом із заявкою.
- Увага! Без паспортів творів та анкети автора (авторів) твори до участі у Виставці-Конкурсі не приймаються!**
- 3.7. До кожного твору автор повинен подати Дирекції паспорт, у якому необхідно зазначити: прізвище, ім'я автора, назву твору, техніку виготовлення, розміри, час виготовлення (зразок паспорта на конкурсний твір подано в зразку заявки).
- 3.8. Мистці можуть застрахувати свої твори на випадок пошкодження їх під час транспортування (пересилання поштою), експонування в Опішному чи від будь-яких інших ризиків, включаючи втрату інформації, запозичення авторських художніх чи технологічних прийомів, або збитків від третіх сторін. Страховий поліс повинен мати окреме застереження про відмову від права претендувати на компенсацію від Дирекції.
- 3.9. Дирекція відповідає за збереження поданих на Виставку-Конкурс творів.
Дирекція ні за яких обставин не несе відповідальності за збитки, завдані мистцям не з її вини.
Дирекція також не несе відповідальності перед мистцями за обставини, що можуть виникнути внаслідок дій третіх сторін, за недотримання мистцями кодексу професійної відповідальності й порушення авторського права. Власники надісланих на Виставку-Конкурс творів несуть повну відповідальність за їхню автентичність і відсутність будь-яких фальсифікацій.

ІV. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ ВИСТАВКИ-КОНКУРСУ. НАГОРОДИ

- 4.1. Усі конкурсні твори оцінює Журі ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!». До його складу входять провідні українські мистці-керамісти, керамологи, мистецькі критики, мистецтвознавці.
Персональний склад Журі формується, затверджується Дирекцією й оголошується на церемонії офіційного відкриття Виставки-Конкурсу.
День роботи Журі – 3 липня 2011 року. Засідання Журі є закритим, рішення приймається відкритим голосуванням. Рішення є остаточним і не підлягає перегляду.
Підсумки Виставки-Конкурсу оголошуються на церемонії офіційного оголошення й нагородження переможців 20 жовтня 2011 року в Опішному.
- 4.5. Журі присуджує такі нагороди:

Номінація «Народна кераміка»

ГРАН-ПРІ

- Перша Премія
- Друга Премія
- Третя Премія

Спеціальні Дипломи:

- за канонічність;
- за відродження традицій;
- за розвиток традицій;
- за кращу гончарну мальовку;
- за кращу сюжетну композицію;
- за кращу зооморфну скульптуру;
- за кращу зооморфну й антропоморфну глиняну іграшку;
- за кращий таріль;
- за кращий свічник;
- за кращу монетку;
- за кращий кухоль;
- за кращий квітник;
- за краще панно.

Номінація «Академічна кераміка»

ГРАН-ПРІ

Перша Премія
Друга Премія
Третя Премія

Спеціальні Дипломи:

- за романтизм;
- за довершеність форми;
- за оригінальну технологію;
- за декоративність;
- за авангардизм;
- за краще настінне панно.

УВАГА:

Грошова частина нагороди вручається мистцям особисто на церемонії офіційного оголошення й нагородження переможців! Виплата її після завершення церемонії неможлива, що пов'язано з окремою умовою партнерів Виставки-Конкурсу!

V. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 5.1. Дирекція Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному зобов'язується: надати Учаснику Виставки-Конкурсу на період роботи виставки (01.07–30.10.2011) можливість безкоштовно користуватися послугами Гончарської Книгозбірні України, Національного архіву українського гончарства; організувати безкоштовний перегляд фондів колекцій Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному; популяризувати творчість Учасника в пресі, на радіо та телебаченні.
- 5.2. Твори, відзначені на Виставці-Конкурсі Гран-прі, Першими, Другими і Третіми преміями, передаються авторами безкоштовно на постійне зберігання в Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. Отримання авторами грошової винагороди за конкурсний твір розглядається як згода з умовами п.5.2.
- 5.3. Твори, відзначені на Виставці-Конкурсі спеціальними дипломами, за згодою авторів приймаються для продажу в Мистецьку крамницю Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Після їх продажу кошти повертаються авторам. Продаж здійснюється за взаємно погодженими умовами.
- 5.4. Твори, які брали участь у Конкурсі, за винятком робіт, зазначених у п.5.2, можуть бути повернені авторам після 01.11.2011 року винятково за їхні кошти. За згодою авторів, конкурсні твори можуть бути залишені для постійного зберігання в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. Усі інші твори мають бути забрані авторами до 31.12.2011 року.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Фрашка, 19
тел.: (044) 235 2378, факс: (044) 235 3257
E-mail: info@mincult.gov.ua

19.10.2011 № 204/1-6/17-11

На № _____

*Учасникам, організаторам
та гостям з нагоди підведення
підсумків III Тижня Національного
Гончарного Здвиження в
Опішному «Здит-2011»*

Шановне товариство!

Широ вітаю із важливою для культурного поступу України подією – завершальними заходами III Тижня Національного Гончарного Здвиження в Опішному «Здит-2011», у тому числі, V Національного конкурсу публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «КеГоКе-2011», II Національного фотоконкурсу «Гончарні ВЕЗП країни», III Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!», I Національного мистецького конкурсу «Національний музей гончарства – перлина України XXI сторіччя!», I Національного конкурсу керамологічних музейних експонатів «КераМузЕк-2011» та учасників і гостей Міжнародного керамологічного симпозиуму «Фарфор-фаянс у світовому й локальному вимірах (історія, мистецтво, побут, бізнес, ідеологія, політика)».

Присмію відзначити, що Опішне, як керамологічна столиця України, вивчає не тільки гончарне минуле України та інших країн, а й порушує питання сучасних проблем світового й вітчизняного фарфоро-фаянсу. Гордістю нашої держави завжди був висококласний художній фарфор.

Тематика Міжнародного керамологічного симпозиуму «Фарфор-фаянс у світовому й локальному вимірах (історія, мистецтво, побут, бізнес, ідеологія, політика)» свідчить про глибоку зацікавленість учених проблемами історії, регіональних, етнічних, художніх і технологічних особливостей фарфору й фаянсу, персоналій їх творців і дослідників, музейних колекцій, популяризації фахової освіти, а також більш широких питань функціонування фарфоро-фаянсових підприємств, державної політики, експертизи, експорту-імпорту, сучасного ринку фарфору-фаянсу.

Міністерство культури України завжди підтримувало і нададі всіляко сприятиме розвитку таких могутніх осередків, як Опішне.

Бажаю всім учасникам, організаторам і гостям творчого зростання, невичерпного натхнення та нових мистецьких звершень.

Міністр культури України

Михайло Кулик

Вітання

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Журі

◆ **ГЕРУС Людмила**

мистецтвознавець, завідувач Відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України, кандидат мистецтвознавства (*Львів, Україна*)

◆ **ДАУНОРА-ГОБІС Томас**

художник-кераміст, голова Керамічного творчого об'єднання Вільнюської академії мистецтв, член Національної спілки художників Литви (*Вільнюс, Литва*)

◆ **ДЯЧЕНКО Людмила**

музеолог, генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (*Опішне, Україна*)

◆ **КЛИМЕНКО Олена**

керамолог, мистецтвознавець, науковий співробітник Відділу декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України, член Національної спілки художників України, член Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeGoKe», кандидат мистецтвознавства (*Київ, Україна*)

♦ **ЛІНДЕ-КРИЧЕВСЬКИЙ Василь**

художник-кераміст, скульптор, онук видатного українського архітектора й маляра, академіка Василя Григоровича Кричевського (*Бунвіль, США*)

♦ **МЕТКА Людмила**

керамолог, етнолог, завідувач Відділу керамології новітнього часу Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, завідувач Відділу етнографії гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, член Українського керамічного товариства, член Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeToKe» й куратор цих конкурсів, кандидат історичних наук (*Опішне, Україна*)

♦ **НАРУМ Свейн**

художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві (*Лунде, Норвегія*)

♦ **ПОШИВАЙЛО Олесь**

керамолог, етнолог, музеолог, директор Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, заступник голови Наглядової Ради Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, голова Правління Українського керамічного товариства, лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Івана Нечуя-Левицького, співголова Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeToKe», заслужений діяч науки і техніки України, доктор історичних наук, професор (*Опішне, Україна*)

◆ **РАДЬКО Сергій**

художник-кераміст, художник-монументаліст, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслужений майстер народної творчості України
(Межиріч, Україна)

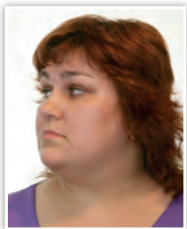
◆ **ЦАЙТ Фридеріке**

художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві, засновник і куратор Міжнародних симпозиумів кераміки «Intonation» (Дайдесхайм, Німеччина)

◆ **ХИЖИНСЬКИЙ Володимир**

художник-кераміст, член Національної спілки художників України
(Луцьк, Україна)

◆ **ШКОЛЬНА Ольга**

керамолог, мистецтвознавець, докторант Львівської національної академії мистецтв, член Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeFoKe», кандидат мистецтвознавства (Київ, Україна)

УЧАСНИКИ

НОМІНАЦІЯ «АКАДЕМІЧНА КЕРАМІКА»

АНТОНОВА Лариса (02.02.1960)

Закінчила Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (1981); вищі курси при Ленінградському вищому художньо-професійному училищі імені Віри Мухіної (1987). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1993).

✉ *Вул.Дружби народів, 253, кв.115, Харків, 61183*

☎ *050-9275275*

📧 *antonova-lara-art@rambler.ru*

БЕЗПАЛКІВ Ольга (10.04.1946)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1965); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1971). Працює старшим викладачем Кафедри ландшафтної архітектури Львівського національного лісотехнічного університету. Член Національної спілки художників України (1980).

✉ *Вул.Дорошенка, 68, кв.2, Львів, 79000*

☎ *097-2426520*

📧 *obezpalkiv@ukr.net*

БЕРЕЗА Ігор (04.08.1959)

Закінчив Відділ декоративної скульптури Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1978); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1983). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1992).

✉ *Просп.Чорновола, 47, кв.34, Львів, 79058*

☎ *098-5758246*

📧 *ihorbereza@gmail.com*

БЕРО Валентина (09.10.1987)

Магістр Відділу художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв.

✉ *Вул.Дніпродзержинська, 14, Донецьк, 83000*

☎ *063-8015573*

📧 *valentinabero@gmail.com*

БОГУСЛАВСЬКА Людмила (16.05.1955)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1978). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1992).

✉ *Вул.К.Левицького, 11, кв.5-а, Львів, 79005*

☎ *095-1096985*

✉ *ludbogusl@ukr.net*

БОРЕЦЬКА-ГРАБАР Наталя (16.05.1964)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1990). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (2004).

✉ *Вул.Попова, 9, Ужгород, 88000*

☎ *093-4227203*

ВАСИЛЬЄВ Максим (15.12.1979)

Закінчив Відділ декоративно-ужиткового мистецтва Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (2005). Працює у власній майстерні.

✉ *Вул.Успенська, 56, кв.14, Одеса, 65045*

☎ *097-9756721*

✉ *max-art@i.ua; max_vasiliev@list.ru*

БАХНЯК Маріанна (21.05.1987)

Магістр Відділу художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв.

✉ *Вул.Липова алея, 1/85, Львів, 79000*

☎ *093-6467824*

✉ *mariann@i.ua*

ВЕЛИЧЕНКО Наталя (17.09.1967)

Закінчила Відділ художньої обробки металу Ужгородського училища прикладного мистецтва (1987).

✉ *Вул.8 Березня, 20/74, Ужгород, 88000*

☎ *093-1255708*

ВІНЬКОВСЬКИЙ В'ячеслав (26.05.1950)

Закінчив Відділ кераміки Ужгородського училища прикладного мистецтва (1976); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1981). Викладач Відділу образотворчого мистецтва Ужгородської дитячої школи мистецтв; майстер виробничого виховання Ужгородського коледжу мистецтв імені Адальберта Ерделі Закарпатського художнього інституту. Член Національної спілки художників України (1993). Заслужений художник України (2009).

✉ Вул.Конопляна, 16, Ужгород, 88000

☎ 095-5496531

✉ slavki5058@gmail.com

ГАЛЕНКО Марко (27.07.1957)

Закінчив художньо-графічний факультет Одеського державного педагогічного інституту імені Костянтина Ушинського (1990). Керівник гуртка «Художня кераміка» Гімназії імені Тараса Шевченка. Член Національної спілки художників України (2000).

✉ Вул.Лайоша Гавро, 17-а, кв.37, Київ, 04211

☎ 050-3832718, 044-4645906

✉ troll8@voliacable.com

ГЕРЛЯК Галина (06.12.1986)

Магістр Відділу художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв.

✉ Вул.Лесі Українки, 268, Сторона, Дрогобицький район, Львівщина, 82182

☎ 096-9890153

ГУСЕНОВ Ельдар (21.01.1985)

Закінчив Відділ дизайну та промислової графіки Таврійського гуманітарно-екологічного інституту (2008). Працює в майстерні «Чольмекчилер» Бахчисарайського центру відродження кримськотатарських народних ремесел «УСТА». Член Асоціації кримськотатарських художників.

✉ Вул.Дагджі, 33, Теплівка, Сімферопольський район, 97548, АР Крим

☎ 095-1345227

✉ gonzayner@mail.ru

ДРУЛЬ Ганна (22.09.1960)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1979); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1984). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1993).

✉ Вул.Вітовського, 33, кв.4, Львів, 79000

☎ 050-5133133

✉ hanna_drul@yahoo.com

ЖЕРНОВА Олена (27.07.1962)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1989). Викладач спецдисциплін Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова.

✉ *Вул.Архітекторська, 14, кв.103, Одеса, 65000*

☎ *095-7460247*

✉ *olena_zhernova@ukr.net*

ЗАБУДСЬКА Дарина (10.07.1991)

Закінчила Відділення художньої кераміки Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (2011). Студент другого курсу Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського (образотворче мистецтво).

✉ *Вул.Сегедська, 15-б, кв.23, Одеса, 65009*

☎ *063-8455367*

✉ *darya.odessa@mail.ru*

ЗАЙЦЕВА Тетяна (23.01.1961)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1992). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1994).

✉ *Вул.Механізаторів, 7, кв.26, Київ, 03110*

☎ *050-6563468, 044-2488452*

✉ *tanzayc@mail.ru*

КОВАЛЕВИЧ Ігор (24.01.1953)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1975). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1987). Член Міжнародної академії кераміки (Женева, Швейцарія)

✉ *Вул.Кошиця, 7, кв.49, Львів, 79000*

☎ *093-6746841, 0322-521216*

✉ *ki24@rambler.ru*

КОВАЛЕВИЧ Людмила (03.07.1953)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1975). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1986).

✉ *Вул.Кошиця, 7, кв.49, Львів, 79000*

☎ *0322-521216*

✉ *ki24@rambler.ru*

КОЗАК Сергій (24.01.1958)

Закінчив факультет художнього оформлення Київського художньо-промислового технікуму (1978). Навчався художній кераміці у творчій майстерні кераміста Андрія Льїнського (1987). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (2002).

✉ Вул.Данькевича, 1/79, кв.189, Київ, 01000

☎ 097-8990430, 044-5320559

✉ kozakart@ukr.net

КОЗЯТНИК Юлія (14.03.1983)

Закінчила Київський художньо-промисловий технікум (2003); Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (кафедра художніх виробів з кераміки та скульптури) (2009).

✉ Вул.Ботанічна, 40, Малютянка, Києво-Святошинський район, Київщина, 08158

☎ 097-4564905

КУШНІР Віталій (08.06.1978)

Закінчив Відділ художньої кераміки Косівського коледжу прикладного та декоративного мистецтва імені Василя Касіяна (1997); студент Відділу художньої кераміки Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Завідувач лабораторії Відділу художньої кераміки Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв.

✉ Вул.Івана Франка, 6, Вербовець, Івано-Франківщина, 78605

☎ 067-1489449, 0347-852201

КУШНІР Олександра (05.12.1979)

Закінчила Відділ художньої кераміки Косівського коледжу прикладного та декоративного мистецтва імені Василя Касіяна (2000); Відділ художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв (2002). Старший викладач Відділу художньої кераміки, виконуюча обов'язки доцента кафедри декоративно-прикладного мистецтва Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Кандидат мистецтвознавства (2011)

✉ Вул.Івана Франка, 6, Вербовець, Івано-Франківщина, 78605

☎ 067-1489449, 0347-852201

ЛЕБЕДКІНА Олександра (09.03.1986)

Навчалася на Відділі художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв (2006–2008). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Довженка, 10, кв.44, Київ, 01000

☎ 066-6511444

✉ a_lebedkina@ukr.net

ЛЕЙФЕР Яна (28.05.1989)

Закінчила Відділення художньої кераміки Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (2011).

✉ Вул.Базарна, 23, кв.19, Одеса, 65100

☎ 063-4293534

✉ yana.chernikova.1989@mail.ru

ЛИПА Ганна-Оксана (18.07.1958)

Закінчила Відділ кераміки Ужгородського училища прикладного мистецтва (1977), Відділ художньої кераміки Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва (1982). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1990).

✉ Вул.Бой-Желенського, 18, кв.6, Львів, 79012

☎ 067-1267659

ЛИСИК Анна (08.05.1964)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1987). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1995).

✉ Вул.Кривоноса, 31, кв.3, Львів, 79000

☎ 095-6192053

МАЛИШКО Олег (21.03.1962)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1992). Працює майстром виробничого навчання Львівської національної академії мистецтв.

✉ Вул.Лермонтова, 15, Винники, Львівщина, 79495

☎ 032-2960336

МАРКО Ірина (28.02.1967)

Закінчила Відділ художнього оформлення Донецького державного художнього училища (1986), Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1993). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Лисеницька, 4, кв.88, Львів, 79000

☎ 050-2234421, 097-7600971

✉ irynamarko9@gmail.com

МІМІНОВЛІ Гія (13.05.1958)

Закінчив Відділ монументальної кераміки Тбіліської державної академії мистецтв (1983). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників Грузії (1987). Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України (1994).

✉ Вул.Якіра, 17-а, кв.24, Київ, 01000

☎ 067-4055879

✉ giamimino@yandex.ua

МІРОШНИЧЕНКО Олександр (28.05.1983)

Закінчив факультет дизайну Харківської державної академії дизайну та мистецтв (2009). Член Молодіжної спілки художників України (2009). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Тімірязєва, 26-а, кв.53, Харків, 61000

☎ 097-7325548

✉ shumot@mail.ru

МУСАТОВ Юрій (19.10.1981)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв (2008). Практикує у творчих майстернях України та інших країн.

✉ Вул.Стрийська, 71-б, кв.70, Львів, 79000

☎ 098-5897859

✉ musatov.yuriy@gmail.com

ОНИЩЕНКО Володимир Миколайович (04.11.1958)

Закінчив Республіканську художню середню школу імені Тараса Шевченка (1976). Навчався художній кераміці у творчій майстерні кераміста Андрія Ільїнського (1985–1989). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Черняхівського, 12, кв.38, Київ, 01000

☎ 063-7025853, 044-4003686

✉ vovarima@ukr.net

ОШУРКЕВИЧ Галина (28.08.1941)

Закінчила Відділ художнього скла Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1967). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1986).

✉ Вул.Наукова, 34, кв.137, Львів, 79000

☎ 097-3401644; 032-2645645

ПАВЛИШИН-СВЯТУН Тетяна (13.09.1960)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1981), Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1990). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (2010).

✉ Вул.Чукаріна, 26, кв.36, Львів, 79000

☎ 063-6880555

✉ tetyana.pavlyshyn@gmail.com

ПОЗДИРЕВА Катерина (20.01.1991)

Закінчила Відділення художньої кераміки Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (2011).

✉ Просп.Маршала Жукова, 85, кв.75, Одеса, 65100

☎ 093-9734729

✉ cattt.ca@mail.ru

РЕЗНІКОВА Тетяна (23.07.1991)

Закінчила Відділення художньої кераміки Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (2011).

✉ Вул.Левітана, 103, к.705, Одеса, 65100

☎ 063-0200116

✉ tianruo@gmail.com

РОСУЛ Мирослава (22.10.1958)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1983). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1993).

✉ Вул.Конопляна, 16, Ужгород, 88000

☎ 095-1811865

✉ slavki5058@ukr.net

РОСЬ Леся (11.03.1965)

Закінчила Відділ скульптури Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1985); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1990). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1997).

✉ Вул.Калнишевського, 14, кв.28, Львів, 79000

☎ 093-6774141, 032-2673008

✉ ros.lesya@meta.ua

РОСЬ Олександр (20.09.1963)

Закінчив Республіканську художню школу імені Тараса Шевченка (1982); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1990). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1997).

✉ Вул.Калнишевського, 14, кв.28, Львів, 79000

☎ 093-6774144, 032-2673008

✉ ros.lesya@meta.ua

СЕМЕНКО Ганна (02.10.1957)

Закінчила Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1981). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1989).

✉ Вул.Якуба Коласа, 23-а, кв.54, Київ, 01000

☎ 067-3910902, 099-2401622

СКИБІН Рустем (06.04.1976)

Закінчив Самаркандське училище мистецтв (1996). Працює в Бахчисарайському центрі відродження кримськотатарських ремесел «УСТА» та творчій майстерні «Ель-Чебер» міста Сімферополь.

✉ Вул.Ахтар, 4, Акрополіс, Сімферополь, 95049, АР Крим

☎ 050-6306994, 0652-607908

✉ rskibin@mail.ru

СОБОЛЬ Сергій (23.12.1964)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1991). Працює майстром виробничого навчання Львівської національної академії мистецтв. Член Національної спілки художників України (2008).

✉ Вул.Білогорця, 32, Львів, 79052

☎ 093-6774142

✉ sobolser@meta.ua

СОБЯНІН Андрій (09.12.1977)

Закінчив Відділ образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (2004). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Героїв Сталінграда, 14, корп.3, кв.70, Полтава, 36040

☎ 093-4668072

✉ soba21@rambler.ru

СТОЛЯРУК Сергій (21.09.1984)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв (2010). Працює старшим лаборантом Кафедри художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв.

✉ Вул.Драгоманова, 228, Львів, 79018

☎ 097-9453845

✉ sergi927@gmail.com

ТАРАСЕНКО Андрій (15.02.1985)

Закінчив архітектурний факультет Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (2008). Працює в Полтавській дитячій художній школі.

✉ Вул.Комарницького, 14, кв.5, Полтава, 36000

☎ 066-9052646, 0532-542557

✉ tarasenko198515@mail.ru

ШОЛУХА Олександр (03.11.1979)

Закінчив Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (2000); архітектурний факультет Полтавського державного технічного університету імені Юрія Кондратюка (2006). Працює в Миргородському державному керамічному технікумі імені Миколи Гоголя.

✉ Вул.Панаса Мирного, 22, кв.45, Миргород, Полтавщина, 37600

☎ 097-3103820; 05355-52158

✉ seyruk@rambler.ru

ЯКОВЕНКО Галина (17.08.1952)

Ліплення опанувувала самотужки. Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Малиновського, 32, кв.60, Київ, 01000

☎ 067-9624858

ЯРОВИЙ Олександр (27.11.1985)

Закінчив Державну художню середню школу імені Тараса Шевченка (2004); Відділ художньої кераміки та скульптури Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (2010). Працює гончарем в етнографічному комплексі «Українське село».

✉ Вул.Біла діброва, 4, кв.25, Бровари, Київщина, 07400

☎ 097-6404445

✉ yarovuy_sashko@i.ua

ЯЦИКОВСЬКИЙ Богдан (19.07.1936)

Закінчив Відділ художньої кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1963); Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1972). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки художників України (1988).

✉ Вул.Пулюя, 13, кв.60, Львів, 79060

☎ 0322-2645669

НОМІНАЦІЯ «НАРОДНА КЕРАМІКА»

ВАКУЛЕНКО Микола (14.12.1948)

Закінчив електроенергетичний факультет Київського державного політехнічного інституту (1972). Керівник підліткового клубу «Кераміст» Управління у справах сім'ї та молоді міста Ялта. Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Заслужений майстер народної творчості України (1988).

✉ Вул.Сєченова, 16, кв.57, Ялта, 98607, АР Крим

☎ 095-8965062, 0654-312314

ВАРВИНСЬКИЙ Микола (04.06.1973)

Закінчив Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1991). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Агропунктівська, 20, Опішне, Полтавщина, 38164

☎ 050-7739882

ГАРМАШ Валентина (01.04.1968)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1988). Працює майстром-гончарем навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ Вул.Дінця, 27, Опішне, Полтавщина, 38164

☎ 050-5643952

ГРОМОВИЙ Дмитро (05.12.1963)

Закінчив Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (1990). Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2002). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Партизанська, 50-в, Опішне, Полтавщина, 38164

☎ 050-2210808

ГРОМОВА Любов (31.05.1972)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1990); Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (1994). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Партизанська, 50-в, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 066-3474534

ГУРИН Наталя (23.03.1983)

Закінчила факультет технологій і дизайну Полтавського державного педагогічного університету імені Володимира Короленка (2007). Працює майстром навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ Вул.Гоголя, 28, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 099-0659329

ДУБИНКА НІНА (21.11.1967)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1988). Працює у власній майстерні.

✉ Вул.Радянська, 14, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 066-9932912

ЖИВКО Валентина (09.04.1950)

Мистецтву гончарства навчалася в бубнівській гончарки Фросини Міщенко. Працює у власній майстерні. Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України (1990).

✉ Бубнівка, Гайсинський район, Вінниччина, 23744
☎ 098-3452761, 097-8133102

ЗАЛІСЬКА Вікторія (27.08.1976)

Закінчила Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (2010). Працює майстром навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ Вул.Кругла, 10, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 099-0737841

КАЛЬНА Оксана (17.06.1974)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1992); Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (2010). Працює майстром навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ *Вул.Партизанська, 104-а, Опішне, Полтавщина, 38164*
 ☎ 066-8041188

ЛОБОЙЧЕНКО Валентина (13.06.1970)

Закінчила Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (1999). Художник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному.

✉ *Вул.Партизанська, 11-а, Опішне, Полтавщина, 38164*
 ☎ 095-8077293, 05353-42733
 ✉ *nik41v@yandex.ua*

ЛОБОЙЧЕНКО Іван (02.06.1957)

Гончарству вчився в опішненських гончарів Трохима Демченка й Івана Білика. Працює у власній майстерні.

✉ *Вул.Партизанська, 11-а, Опішне, Полтавщина, 38164*
 ☎ 05353-42733
 ✉ *nik41v@yandex.ua*

МОРОХОВЕЦЬ Олена (01.01.1971)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1990). Художник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному.

✉ *Вул.Панченка, 6, Опішне, Полтавщина, 38164*
 ☎ 095-1557627, 05353-43222

МОТРИЙ Світлана (24.04.1974)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1992); Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (2010). Працює майстром навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ *Вул.Панченка, 16, Опішне, Полтавщина, 38164*
 ☎ 066-9197142

ПАНАСЮК ЄВГЕНІЯ (20.08.1970)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1990).
Працює в приватній майстерні.

✉ Вул.Богдана Хмельницького, 26-а, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 099-0576764

ПОШИВАЙЛО Микола (27.05.1930)

Гончарству вчився у батьків. Художник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Член Національної спілки художників України (1971) та Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2002). Заслужений майстер народної творчості України (1988), лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Івана Нечуя-Левицького (1995).

✉ Вул.Заливчого, 33, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 095-9109772, 05353-42562

ПОШИВАЙЛО Юрко (14.03.1968)

Закінчив історичний факультет Київського державного педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова (1992); гончарству вчився в батька, відомого опішненського гончаря Миколи Пошивайла. Головний художник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Заслужений працівник культури України (2008).

✉ Вул.Заливчого, 47-а, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 066-7320261
✉ po-ra@ukr.net

СЕВЕРИН Оксана (05.02.1975)

Закінчила Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (2010). Працює майстром навчально-виробничої гончарної майстерні Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному».

✉ Вул.Леніна, 5-г, кв.30, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 066-9936839

ШКУРПЕЛА Анатолій (23.02.1992)

Студент факультету економіка підприємств Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. Гончарству вчився в батька, відомого опішненського гончаря Олександра Шкурпели.

✉ Пров.Тупий, 2, Опішне, Полтавщина, 38164
☎ 099-2890897
✉ anatoliy.shkurpela@mail.ru

ШКУРПЕЛА Олександр (27.07.1966)

Закінчив Відділ художньої кераміки Миргородського державного керамічного технікуму імені Миколи Гоголя (1990). Працює у власній майстерні.

✉ Пров.Тупий, 2, Опішне, Полтавщина, 38164

☎ 096-8892813

✉ oleksandr.shkorpela@mail.ru

ШКУРПЕЛА СВІТЛАНА (13.08.1971)

Закінчила Відділ гончарства Опішненської філії Решетилівського СПТУ №28 (1990). Працює у власній майстерні.

✉ Пров.Тупий, 2, Опішне, Полтавщина, 38164

☎ 098-6140288

ПОЗА КОНКУРСОМ

РАДЬКО Сергій (11.04.1963)

Закінчив Республіканську художню школу імені Тараса Шевченка (1981); Відділ монументального живопису Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (1993). Працює у власній майстерні. Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2005). Заслужений майстер народної творчості України (2010).

✉ Вул.Слобода, 114, Межиріч, Черкащина, 19035

☎ 050-3840592

ХИЖИНСЬКИЙ Володимир (28.07.1971)

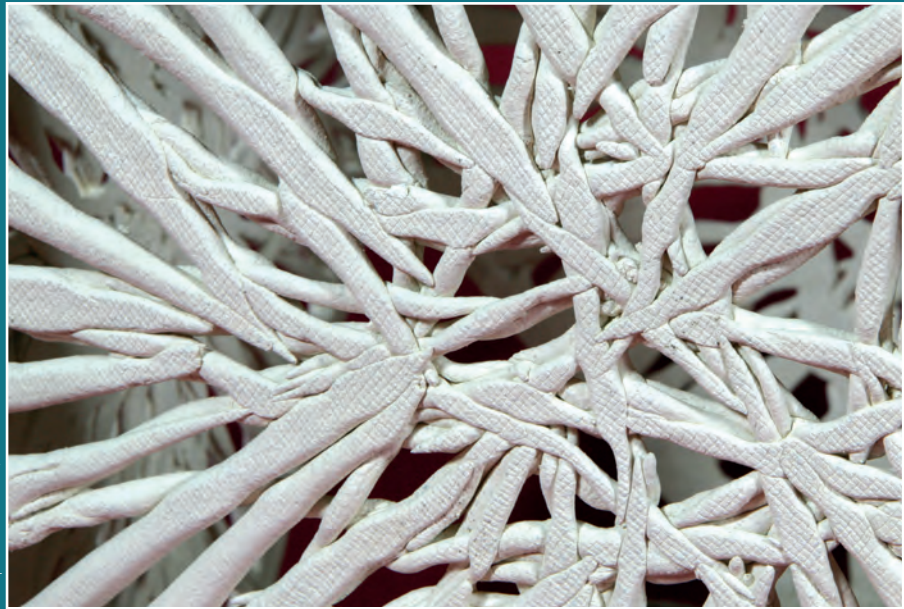
Закінчив Відділ художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв (1997). Викладач кафедри дизайну Луцького національного технічного університету.

✉ а/с 69, Луцьк, 43020, Україна

☎ 0332-789770, 099-0250399

✉ vladluck@meta.ua

ДУМКИ

© Тарас Пошивайло, 2012

Членів Журі

ЛЮДМИЛА ДЯЧЕНКО, музеолог, генеральний директор Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (Опішне, Україна)

«У мене завжди найпочесніша місія – запрошувати гостей на перегляд Виставки. Дякую всім учасникам Виставки-Конкурсу, усім гончарям і художникам-керамістам, які приїжджають до нас, підтримують ініціативи, беруть участь у наших заходах, не ігноруючи запрошення!

Споглядання на церемонії відкриття Третього «КерамПІКа» цілого ряду переможців Конкурсів художньої кераміки надихає, заохочує й надалі влаштовувати подібні грандіозні мистецькі заходи. Приємно усвідомлювати, що багатьом мистцям і просто громадянам країни це необхідно, що кераміка викликає зацікавлення серед різних верств населення. На «КерамПІКах» мистці мають можливість експонувати свої роботи, популяризувати свої досягнення не лише в тих регіонах, де проживають, але й у Гончарській Столиці України. Дякую вам за участь і сподіваюся, що ви й надалі своєю творчістю підтримуватимете нестримний поступ української кераміки!»

ЛЮДМИЛА ГЕРУС, мистецтвознавець, завідувач Відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України, кандидат мистецтвознавства (Львів, Україна)

«Серед низки заходів, ініційованих Інститутом керамології – відділенням Інституту народознавства НАН України та Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, Національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК» є одним із найяскравіших і найпоказовіших мистецьких явищ сучасності. Відзначу її регулярність, порівняно з іншими, які розпочинаються й невдовзі завершуються. Нині маємо вже Третю Виставку, що певною мірою стимулює художників, народних майстрів до творчості, заохочує їх до праці, до того, щоб якнайяскравіше серед своїх колег виявити себе в такому прекрасному матеріалі, яким є глина, і, до певної міри, творити історію художньої кераміки в Україні, а також у Європі і, напевно, у цілому світі.

Бажаю всім художникам, які беруть участь у таких виставках, збільшувати свої ряди, множити кількість творів, працювати над їх якістю і, безперечно, творчого натхнення!

А мистецтвознавці мають чудову можливість, коли значну кількість творів згруповано

в одному місці, сформувати для себе певне уявлення про рівень, стан розвитку кераміки, зробити певні висновки, куди ми рухаємося.

© Автор усіх фото з цього розділу – Тарас Пошивайло, 2012

«КерамПІК» з кожним роком стає все змістовнішим, цікавішим, яскравішим. Трохи прикро, що розділ народної кераміки представлено переважно майстрами з Опішного, хоча їх чисельність зростає, а якість творів щораз покращується»

ОЛЕНА КЛИМЕНКО, керамолог, мистецтвознавець, науковий співробітник Відділу декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України, член Національної спілки художників України, член Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «КЕГОКЕ», кандидат мистецтвознавства (Київ, Україна)

«Одна з головних тем під час обговорення членами Журі виставкових творів – розділ народної кераміки. При цьому був один найважливіший для оцінювання робіт критерій – дотримання народних традицій, тобто, щоб роботи відповідали одній із найголовніших ознак народного мистецтва. Також урахувалися канонічність народної творчості (наскільки твір відповідає канонам того чи іншого осередку), органічне поєднання особистості народного майстра з колективом промислу, або загалом промислу. Всі присуджені нагороди були достатньо об'єктивними... Роботи мистців, які отримали нагороди, відповідають саме цим важливим критеріям.

Дуже добре, що 2011 року вирішили присуджувати Гран-Прі не тільки художникам-керамістам, а й народним майстрам-гончарям, фахова якість робіт яких ніколи не є нижчою, не є гіршою, аніж у мистців із академічною освітою. Моя сестра, кераміст Ганна Семенко, говорить: «Якщо я свою роботу поставлю поряд із горщиком чи глечиком, і вона при цьому не програє, то, значить, я чогось досягнула!». Це не означає, що кераміст має імітувати гончаря. Такий процес був у нашому мистецтві радянського періоду. Нині це вже забуто, тобто художник з академічною освітою не повинен підлаштовуватися під народне мистецтво. Слава, Богу, ми дожили до нинішнього важливого періоду, коли кожен кераміст відповідає саме за свою роботу і є творчою індивідуальністю. Водночас народний майстер теж є особистістю, у межах свого промислу і в межах свого колективу промислу створює нове, цікаве. І саме ті майстри, які були представлені на «КерамПІКові», і яких було нагороджено, відповідають цій важливій ролі – усі вони є особистостями, представниками народного мистецтва, справжніми народними майстрами. Вітаю всіх!

Скажу кілька слів про володаря Гран-Прі Юрка Пошивайла. Його прекрасна робота «ДНК мого роду» є продовженням давньої гончарської традиції: від прапрадіда Тараса Пошивайла – до прадіда Никифора Пошивайла, до діда Гаврила Пошивайла, до батька Миколи Пошивайла. Слава Богу, зараз Юрко Пошивайло працює в руслі місцевої традиції. Він мені нагадає дідуся Пошивайла, Гаврила Ничипоровича: і характером, і головне – стилістикою його творів, які дійсно відповідають глибинним традиціям Опішного»

ВАСИЛЬ ЛІНДЕ-КРИЧЕВСЬКИЙ, скульптор, художник-кераміст, онук видатного українського архітектора й маляра, академіка Василя Григоровича Кричевського (Бунвіль, США)

«Вітаю всіх! Спасибі за те, що ви знаходитеся сьогодні тут, у Столиці Українського Гончарства. Минулого року, коли я приїздив сюди, то, звісно, очікував, що побачу щось нове, відкрию для себе досі небачене. Сподіваюся, що й ви прийшли сюди з цією ж метою! Перекоаний, що вам сподобаються гончарські події в Опішному й експоновані твори кераміки!

Кожного разу, коли я перебуваю у цьому святому гончарському місці, мене переповнюють почуття гордості за досягнення українських мистців світового рівня. Ніскільки не сумніваюся, що всім відвідувачам сподобаються результати Третього «КерамПІКа». Бажаю вам добре провести час!»

СВЕЙН НАРУМ, художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві (Лунде, Норвегія)

«Мені надзвичайно приємно знову бути в Опішному! Восстання я був тут двадцять років тому. Як добре знову повернутися в Україну й пересвідчитися в тому, що українці всі живі й підтримують традиції, уміють святкувати й відпочивати! Радий повернутися й побачити, що корифеї українського гончарного мистецтва – пан Михайло Китриш та пан Василь Омеляненко – при гарному здоров'ї й продовжують працювати. Панові Олеся Пошивайлу велика вдячність за те, що запросив мене сюди! Бачу, що під його керівництвом проводиться значна робота. Бачу скільки зусиль він докладає для того, щоб зберігати українські традиції. Фантастично перебувати сьогодні в цьому гарному місці! Перші враження просто неймовірні! Дійсно фантастично все те, що Олесь Миколайович зробив за ці роки!

Гончарний ЗДВИГ у Опішному є дійсно фантастичним! Люди приїздять сюди побачитися й поділитися досвідом. Я вважаю, що одним із основних рушійних каменів цих подій є те, що наше майбутнє залежить від того, наскільки ми будемо відкриті один для одного. Скажімо, китайці діляться з нами своєю керамікою, італійці спагеті... Таким чином наше життя продовжується.

На жаль, у Норвегії небагато молодих художників-керамістів. Приблизно вже 15 років я не маю послідовників, учнів. Щоправда, є один майстер у Стокгольмі. Недавно він підійшов і попросив допомоги. Цей факт не може не радувати мене, бо я провів усе своє життя акумулюючи, збираючи досвід, знання, навички. В інших містах Норвегії є декілька керамістів, які виготовляють посуд, здебільшого для домашнього вжитку, але як такої конкуренції я не відчуваю. Немає серйозного ринку, а тому, по суті, й конкуренція відсутня. Чи є це ознакою занепаду художньої кераміки в Норвегії? Я не аналітик, але моє враження є таким, що люди не хочуть бруднити руки, тому й вдаються більше до науки, до академічної освіти. В Осло відкрили великий відділ кераміки, збудували приміщення й витратили надзвичайно великі

кошти на те, щоб придбати обладнання. 8 осіб подали заяви для того, щоб поступити на 8 навчальних місць. У той час, коли я починав навчатися (це був, приблизно, 1978 рік), вступити до вищого навчального закладу було досить складно, конкуренція була надзвичайно великою, а кількість вільних місць обмеженою... Але я залишаюся при цьому всьому оптимістом і не думаю, що через 5 чи 10 років кераміка повністю занепаде, не буде популярною.

Побувавши близько двадцяти років тому в Опішному, я вивчав досвід роботи опішнянських гончарів. Найбільш цікавими для мене були способи випалювання й застосування полив. Я завжди спирався на свою уяву й гадаю, що найбільше для розвитку уяви допомагає саме спілкування з колегами, друзями, а також подорожі. Я теж вважаю себе частково концептуальним художником. Здебільшого працюю з посудом, але основне, на що звертаю увагу – це збереження й розвиток своїх традицій і застосування всього цього на простих речах.

Нині Корея найбільше грошей вкладає в розвиток художньої кераміки. Художники активно запозичають творчі ідеї. І це є цілком нормальним процесом розвитку кераміки: запозичення чи обмін ідеями. Усі це роблять весь час. Для наочності нагадаю таку бувальщину: колись один американець розповів історію про індіанця, який розмальовував своє каное. Хтось цього індіанця запитав: «Яким чином у тебе з'являються ідеї щодо оздоблення каное?». Той відповів: «Мабуть, вони з'являються десь у голові, вірніше проходять через очі, прокручуються в шлунку й потім виходять через руку».

Бажаю всім опішнянам добре провести ГОНЧАРСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ! Усім відвідувачам Національної Виставки-Конкурсу – нових захоплюючих вражень! Усього Вам найкращого!»

ОЛЕСЬ ПОШИВАЙЛО, керамолог, етнолог, музеолог, директор Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України, заступник голови Наглядової ради Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, голова Правління Українського керамічного товариства, співголова Національної експертної керамологічної ради щорічних Національних конкурсів публікацій на теми керамології, гончарства, кераміки в Україні «KeGoKe», лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Івана Нечуя-Левицького, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (Опішне, Україна)

«На церемонії нагородження учасників Третього «КерамПІКа» відзначено кількох молодих людей «За внесок у розвиток єврейського мистецтва». Це непогана тенденція: заохочувати до творчості не тільки тих мистців, які намагаються розвивати українську культуру, українську кераміку, а й представників інших національностей, які живуть нині в Україні. 2010 року Фундатори Виставки-Конкурсу відзначили представників кримськотатарського мистецтва, які дуже активно працюють, мандрують Україною, жваво виставляються на виставках і веб-сайтах. То був гарний приклад того, як кримськотатарський народ відроджує сьогодні в Україні свою національну культуру. Нині відзначили представників іншого народу – єврейського, які живуть, у тому числі, в Одесі, де є досить потужна єврейська громада. Приємно, що вони повертаються до витоків своєї національної культури.

Зацікавлення культурою інших народів є позитивним моментом сучасності, щоби тільки українці не забували й своєї рідної. Це свідчить, що Україна не зосереджується винятково на українських інтересах. Ми хочемо, щоби представники всіх народів, які живуть у сучасній Україні, знаходили можливості для втілення своїх талантів,

незалежно від того, якою мовою вони говорять, якого вони походження, які політичні погляди сповідають. Художня мова кераміки об'єднує всіх людей, представників усіх етносів. Розмовляючи різними мовами, але виготовляючи твори художньої кераміки, можна думати й промовляти про одне й те ж! Кераміка – унікальне явище світової культури, яке об'єднує нації, об'єднує народи, які живуть у поліетнічних країнах, і ніколи не роз'єднує їх. Водночас, кераміка дозволяє кожному етносу промовляти про своє сокровенне, говорити зі світом мовою своїх предків. Я хотів би, щоб представники різних народів в Україні, як і представники титульного етносу, говорили мовою предків, не відмовлялися від своїх національних традицій, а навпаки, – акцентували на них увагу. Тоді уявімо якою буде красивою й барвистою наша Україна! Саме такою вона й цікава всьому світові! І залишалось б тільки порадити, якби саме до нас їхали з усього світу пізнавати не лише українську культуру, а й культуру кримськотатарського народу, культуру гагаузів, євреїв, представників багатьох інших етносів, для яких Україна стала другою Батьківщиною. Отже, маємо ще одну позитивну новелу наших «КерамПІКів». Як і в проминулі роки, радію з того, що хоча б кілька разів на рік художники-керамісти мають можливість збиратися в Опішному, аби говорити (частіше, як я спостерігаю, – тільки думати!) про свої турботи, мрії й сподівання. Фундатори Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» намагаються «розворушити» мистців кераміки, заохочують їх більше говорити про свої успіхи й проблеми. Проте, традиційно, на багатолюдних зустрічах мистці воліють вголос не висловлюватися про наболіле. Очевидно, роки творчої праці привчають їх до думки, що художника-кераміста чи народного майстра-гончаря оцінюють усе ж таки не за красномовністю й наявністю численних проблем, а за конкретними результатами їхньої творчості. Тобто за них промовляють їхні твори! Й ніхто більше нічого не скаже! Ось вони можливість перед нами й говорять більше за авторів! Ці твори розповідають про сьогоднішня й уподобання мистців, про їх поступ чи тупцювання на місці. Роботи засвідчують, що їхні «батьки» безмежно залюблені в свою гончарну справу, що вони вже остаточно перетворилися в гончарних магів, чарівників і не уявляють свого життя без глини, шмоту, полив і ангобів. Не лише я, а, переконаний, уся країна гордиться тим, що в нас є такі першокласні, світового рівня художники-керамісти й народні майстри-гончарі, які можуть дивувати своїми творами не лише своїх співгромадян, а й мешканців інших країн, інших континентів. Мрію про той час, коли твори вітчизняних мистців-керамістів почнуть активно мандрувати країною й чужоземством. Мрію також про той час, коли Фундатори «КерамПІКів» після п'ятої Виставки-Конкурсу організують грандіозну виставку-«п'ятирічку» в Києві. Сподіваюся, що в цьому нам допоможуть і Національна спілка художників України, і Міністерство культури України. Виставковий фонд для цього сформовано дуже ґрунтовний: щорічно приблизно половина експонатів «КерамПІКів» залишається у фондах Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному! Можна тільки уявити, яку колосальну колекцію сучасної української кераміки буде сформовано за п'ять років! Саме ці роботи плануємо експонувати в столиці України. Це буде грандіозна виставка, з показом не лише преміальних, ексклюзивних творів, але й з презентацією каталогів п'яти «КерамПІКів», із захоплюючим медіапростором з відеофільмами про основні події щорічних форумів українських мистців кераміки! Це буде епохальна подія в художньому житті України! Поза Національними конкурсами художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» сформувати нині таку колекцію неможливо. Опісля столичного вернісажу, можливо, Фундатори припинять практику щорічного проведення Національних виставок-конкурсів кераміки. Це вже теж наша музейна традиція: вчасно зупинитися, осмислити звершене, зібратися силами, переформатуватися, посилити можливості, й знову простувати шляхами національних і міжнародних «КерамПІКів».

Гарного багато не буває. Будь-що колись закінчується. Тому, гадаю, хтось із художників-керамістів чи народних майстрів, хто з незрозумілих причин досі ігнорував «КерамПІКи», можливо, й пошкодує, що його творчість не буде представлено в колі найвидатніших мистців кераміки початку ХХІ століття, зокрема у найфундаментальніших альбомах-каталогах Виставок-Конкурсів кераміки, які коли-небудь видавалися у світі.

А це означатиме ще й те, що мистець «просто випав» з писаної історії українського мистецтва кераміки цих пропам'ятних, незабутніх п'яти років. Щоправда, у них ще є два роки, які можна надолужити, беручи участь у наступних двох Національних виставках-конкурсах художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» – 2012 і 2013. Що буде далі, з 2014 року, як уже мовилося, важко прогнозувати, точно так, як і художники не беруться прогнозувати, хто виграє в черговому «КерамПІКові». Однозначно, як колись висловився художник-кераміст Ігор Береза, ВИГРАЄ ВИСТАВКА, ВИГРАЄ УКРАЇНА. Якщо надалі не буде «КерамПІКів», через два роки з'явиться щось інше, і, переконаний, що ініціатором того «іншого», як і впродовж останніх 15 років, буде Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному та Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України.

Творче життя несумісне з монотонним повторенням одного й того ж. Одноманітність швидко набридає. Художники стомлюються щороку бачити однотипні експозиції, вислуховувати наші прохання подати роботи, привезти їх кудись, потім забрати – це клопітно, відволікає від творчої праці. Щоб не було оцієї рутинності, необхідно вишукувати новітні форми гончарського життя, які заохочуватимуть художників до творчості, закликатимуть їх до Опішного на містерійні форуми української художньої кераміки.

Скільки різних думок прозвучало за ці роки в Столиці Гончарства! Ми раділи керамотворчим досягненням і бідкалися в тій ситуації, за якої в Україні творча людина полишена напризволяще. Ми також промовляли один одному щирі слова, які заохочували всіх до творчого розкриття. Думаю, це сьогодні найважливіше – мовлене слово доброзичливої підтримки. Тому вже не один раз наголошував: ми представники одного братства, яке сповідує своєрідну культуротворчу релігію. Ми всі – жерці гончарної культури України, як її безпосередній творці, так і вчені-керамологи. Фактично, ті мистці, чії роботи експонуються на «КерамПІКах», є законодавцями гончарної (керамічної) моди в Україні. Якщо керамісти, гончарі там представлені (а Виставка-Конкурс проходить досить жорсткий відбір), це означає, що саме на них мають рівнятися інші, передовсім молоді, мистці, які беруть до рук гончарну глину, фарфорову чи фаянсову масу й прагнуть творити. Учасники «КерамПІКів» є взірцем для опанування професійними таємницями й для наслідування! Але значення Виставок-Конкурсів для кожного учасника полягає не тільки в цьому. Мистці щорічно «входять» у «КерамПІК», а виходять з нього уже в історії української кераміки.

Так-так! Саме через «КерамПІК» сучасні українські мистці кераміки входять в аннали вітчизняної й світової сторії кераміки, а отже, забезпечують собі **БЕЗСМЕРТЯ**. Їхні твори в колекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, в опублікованих альбомах-каталогах, у відзнятих фотосесіях та відеофільмах музейної студії «Відродження» переживуть будь-які суспільні й природні катаклізми. Кераміка виживе завжди! Я вже не один раз акцентував увагу на тій обставині, що за творами художників-керамістів, гончарів ми можемо прогнозувати наше майбутнє, а прийдешні покоління українців вивчатимуть історію минувшини значною мірою за творами кераміки. Тому хочу, щоб вони були досконаліми за формою, красивими за декором, щоб вони заохочували до життя й подвижництва і людей, не причетних до безпосередньої МАГІЇ ГЛИНИ.

Для мене найважливіше, наприклад, що я можу мовчки сидіти в експозиції «КерамПІКа» серед одухотворених робіт і залишатися так серед них дуже довго. Я отримую від того велике емоційне задоволення, заряджаюся благословенною енергією, яку випромінює кераміка, значно більше, аніж тоді, коли доводиться багато говорити. Взагалі ж, я не один раз закликав мистців не лише більше працювати, але й більше говорити. Щоправда, тільки стоячи перед керамістами на церемонії нагородження 2011 року, як на сповіді, зрозумів, чому художники-керамісти частіше мовчать: вони бережуть свою творчу потенцію, акумулюють життєтворящу енергію для своїх творів! Бо якби вони говорили стільки, як мені інколи доводиться це робити, вони б нічого не встигли зробити! Отож, мовчіть, ПАНОВЕ МИСТЦІ, на здоров'я й на рясну гончаротворчість! Щоб ваші твори здобували нові перемоги, які славитимуть вас і нашу славу Україну!»

СЕРГІЙ РАДЬКО, художник-кераміст, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслужений майстер народної творчості України, учасник I, II та III Всеукраїнських симпозиумів монументальної кераміки в Опішному (Україна, 1997, 1998, 1999), I та II Національних симпозиумів гончарства в Опішному (Україна, 2000, 2001), ПЕРШОГО ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2010: 10x10» (Межиріч, Черкащина, Україна)

«Сказати хочеться багато, а слова в таких випадках десь завжди тікають. Я хотів би сказати, що всі, хто брав участь у цій виставці, – переможці. Ми, члени Журі, намагалися об'єктивно оцінити ваші твори. Проте, зрозумійте, об'єктивність – це така недосяжність у художній творчості! Тому й хочу, щоб насправді ви всі були переможцями!»

ФРИДЕРІКЕ ЦАЙТ, художник-кераміст, член Міжнародної академії кераміки в Женеві, засновник і куратор Міжнародних симпозиумів кераміки «Intonation – Deidesheimer Kunsttage» (Дайдесхайм, Німеччина)

«Одна з найбільших проблем, яка, на мою думку, об'єднує всіх керамістів світу, це те, що досить часто кераміка не приносить доходів. Але, повертаючись до питання про німецьку кераміку, я хочу зазначити, що вже сім років організовую інтернаціональні симпозиуми. Я думаю, що робота ув майстерні не повинна обмежуватися лише перебуванням там, без обміну досвідом, тому що тільки шляхом зустрічі з новими людьми, тобто з людьми, які працюють у тій самій сфері, переймаються тими самими проблемами, тільки таке живе й невимушене спілкування може принести натхнення, заохотити на якісь нові творіння. І тому я подорожую, зустрічаюся з новими людьми, обмінююся досвідом.

Якось одного вечора, за пляшкою гарного вина в компанії хороших друзів, у нас виникла ідея організувати міжнародний симпозиум, який триватиме 10 днів. На перший погляд, це могло здатися божевільям, тому що виготовити щось дійсно серйозне і якісне за 10 днів досить складно. Проте головна ідея полягала в тому, щоб поділитися досвідом і його ж отримати. Складність полягала в тому, що я була сама, тобто на самоті, без підтримки з боку уряду. Тому мені доводилося самотужки спілкуватися з власниками сусідніх ресторанів, готелів, з людьми, які виготовляють вино й просити їх про підтримку. І що було дійсно дивовижно, так це те, що всі зголосилися допомогти й ніхто не відмовив. Це було просто шокуюче! Атмосфера, яка виникла згодом, уже під час симпозиуму, була надзвичайно дружньою, невимушеною, приємною. Щороку я запрошую від 6 до 8 художників-керамістів. Я відбираю учасників сама. Переважно

зустрічаюся з ними на конференціях, на виставках; не останнє значення мають поради моїх друзів. Серед учасників симпозиуму є не тільки відомі люди, але й молоді керамісти, початківці. Я намагаюся поєднувати образне мислення й абстрактне. Для творення історії необхідно залучати до роботи молодих людей. До нас приїздять гості зі Сполучених Штатів Америки, Японії, Чехії, Угорщини, Литви, Австрії, Норвегії. Наш симпозиум проводиться у різних місцях, тобто не на одному місці. Однією з ідей було запросити найбільш відомих художників-керамістів. Це своєрідна візитівка, адже якщо приїдять відомі люди, то за ними потягнуться й інші. Ми працюємо від ранку до вечора, при цьому три години у цей період – це час для спілкування, обговорення певних питань, обміну досвідом тощо. Ми разом обідаємо, спілкуємося. Два роки тому збудували горно. Його спорудив Свейн Нарум. Наприкінці симпозиуму у нас організовується виставка в саду і всі мають нагоду прийти, подивитися й щось придбати.

Перші три роки було дуже скрутно. Я повинна була розраховувати лише на власні сили. Було дуже важко, але згодом представники мерії приїхали подивитися на роботу, за ними – представники телерадіокомпаній. І лише після того, коли вони побачили мою роботу, творчість учасників симпозиуму, почали серйозно сприймати те, що я роблю, й уже 5 років я маю матеріальну підтримку.

Якщо вести мову про популярність кераміки в Німеччині, то мушу сказати, що нині з керамікою досить сутужно, особливо з посудом. Щодо скульптури, то достатньо складно потрапити на виставки в музеї, тобто домовитися, оскільки це не сприймається серйозно. Багато моїх колег, які починали з виготовлення посуду, займалися керамікою, облишили цю справу й почали займатися комерцією. Німецькі керамісти відчують жорстку конкуренцію з боку китайської масової продукції. Впродовж останніх десяти років зачинаються не лише заводи, а й вищі навчальні заклади в Німеччині й Західній Європі, які готують художників-керамістів. Лише один залишився. Я думаю, це здебільшого пов'язано з модою і з тим, що люди досить часто подорожують, особливо молоді люди, які здебільшого й задають моду. І якщо раніше люди були обмежені у виїзді за кордон, то тепер вони достатньо багато подорожують і потім, коли повертаються, це суттєво впливає. Вони купують в основному дешевий посуд. Це моя власна думка. Багато галерей у Німеччині нині, на жаль, зачинилися. Тому часто приїздять до нас і купують твори для власних колекцій.

Хочу подякувати за гостинність у Опішному, зокрема пану Олесю Пошивайлу – за сердечний прийом. Я мала можливість відвідати гончарів – пана Китриша та пана Омеляненка. Ця зустріч надзвичайно зворушила мене, оскільки, незважаючи на такий поважний вік, ці майстри продовжують працювати й передавати з покоління в покоління народні традиції, чим українці мають пишатися!»

Куратора

СВІТЛАНА КОНЮШЕНКО, Куратор ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!», науковий співробітник Відділу виставок Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (Опішне)

«Національна виставка в Національному музеї-заповіднику українського гончарства – це завжди визначна подія, унікальна нагода звернути увагу українського суспільства на мистецькі досягнення Держави. ТРЕТІЙ «КерамПІК в Опішному!» також став промовистим свідченням сучасного стану вітчизняного мистецтва кераміки, яскравим відображенням творчих пошуків художників-керамістів і народних майстрів-гончарів.

Участь у Виставці-Конкурсі взяли 72 художники, що на 8,3 відсотка менше, порівняно з 2010 роком. Так сталося тому, що гончарі Косова (Івано-Франківщина) залишилися байдужими до чергового «КерамПІКа». У номінації «Академічна кераміка» з'явилося 18 нових, проте вже добре відомих імен, і 6 – у номінації «Народна кераміка».

Для мене знаковим стало зацікавлення мистецькими подіями в Опішному студентів Відділу художньої кераміки Львівської національної академії мистецтв та Одеського художнього училища імені Митрофана Грекова (відповідно 3 та 4 учасники). Їхні роботи вже активно змагаються з творами знаних художників-керамістів.

Традиційно постала проблема поділу кераміки на академічну й народну. Інколи складно однозначно визначити, до якої номінації необхідно віднести ту чи іншу роботу, які критерії мають бути покладені в основу такого класифікаційного поділу (освіта? рівень фахової майстерності? отримані автором раніше нагороди? стилістика творів? відповідність форм і декору канонам традиційних осередків гончарства? належність до тієї чи іншої творчої спільки? попит на авторські твори? і т.д.). У результаті відсутності чітких означень, миска художників-керамістів Віталія й Олександри Кушнірів з Косова, виконана під стилістику косівського гончарства, посуд дизайнера й графіка Ельдара Гусенова, представлений як відродження кримськотатарських гончарних традицій, теракотові глечики художника-монументаліста й гончаря Сергія Радька, не пов'язані з традиціями жодного конкретного осередку традиційного гончарства України, експонувалися в розділі «Академічна кераміка». Проте серед розмаїття скульптур і композицій інших художників-керамістів вони просто загубилися. З іншого боку, у розділі «Народна кераміка» вони б різко виділялися з-поміж традиційних для гончарних осередків творів своєю інноваційністю або й повною відсутністю закорінення в традиції того чи іншого гончарного осередку. З огляду на те, що Журі передовсім звертає увагу на дотримання й творчий розвиток регіональних традицій, їм і тут було б мало шансів претендувати на відзнаки. Гадаю, що це проблема не тільки куратора, не лише членів Журі й фундаторів Виставки-Конкурсу, але й мистців-учасників, чії твори постають межовими, тобто є перехідними від традиційного

Світлана Конюшенко

(колективного) світогляду до суто індивідуального. Напевно, автори таких творів мали б теж задуматися: з ким вони? до чого прагнуть? як ефектніше утверджувати власну самобутність за існуючих виставкових реалій? Ще одна подібна «експозиційна» проблема: до якої номінації віднести твори, які не є традиційними, а автор взагалі не має художньої освіти? Можливо, дійсно, варто вести мову про впровадження на «КерамПІКах» третьої номінації саме для таких «межових», «перехідних», «інноваційних», «експериментальних», амбівалентних творів.

Щодо цього «КерамПІК» прагне враховувати побажання мистців, членів Жюри і навіть відвідувачів Виставки-Конкурсу. Зокрема, на двох попередніх «КерамПІКах» (2009, 2010) Гран-Прі присуджували винятково авторам творів у номінації «Академічна кераміка», що викликало нарікання народних майстрів і членів Жюри. 2011 року до «Положення» було внесено відповідні зміни й найвищу нагороду вже присуджували в кожній номінації окремо. Так само провідними українськими керамологами на сторінках щорічних альбомів-каталогів було започатковано дискусію щодо розширення кола учасників Національних виставок кераміки за рахунок уведення ще однієї номінації «Аматорська кераміка». Сподіваюся, що П'ЯТИЙ «КерамПІК» 2013 року її матиме.

Зазначу також, що з року в рік номінація «Народна кераміка» збагачується новими роботами, а виставкові експозиції теж певною мірою впливають на поліпшення якості творів народних майстрів, передовсім Опішного.

Дякую всім мистцям – учасникам ТРЕТЬОГО «КерамПІКа» за радісну співпрацю, розуміння й прекрасні роботи! Запрошую до участі в наступних Виставках-Конкурсах! Натхнення Вам, втілення найфантастичніших задумів, несподіваних творчих знахідок, нових захоплюючих перемог і, безперечно, упевненого просування до вершин національного «КерамПІКа»!»

Учасників Виставки-Конкурсу

ІГОР БЕРЕЗА, володар Гран-Прі ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Львів)

«Насправді, я дуже зворушений цією високою оцінкою моєї скромної праці. Якщо чесно, тут дуже багато робіт могли отримати Гран-Прі. Просто зорі склалися в такий візерунок, що цього року був я...

Якщо спрогнозувати, хто буде наступним, скажу одне: він буде достойний! Дай, Боже, щоб був наступний конкурс, а переможець знайдеться! Основним переможцем буде проведення Виставки-Конкурсу – ЄДИНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ, як не парадоксально й сумно, в Україні!

Альбом-каталог Другого «КерамПІКа» мені ближчий за дизайном, ніж перший. Він більше наближений до європейської практики. Перший був більше оформлений у «опішнянському» стилі: він цікавий, але занадто декоративний. Стилістика сучасних каталогів трошки інша. Тут забагато кольору. Загалом каталог дуже вдалий. Він переходить у жанр аналітичного альбому. Якщо є аналітичні статті-дослідження про Виставку-Конкурс, то це тільки на користь, бо буде більше конкретики й пізнавального значення.

...А взагалі хочу приєднатися до всіх подяк, які були сказані на адресу організаторів. Це цілком справедливо. Якщо вдуматися, то в наш час організатори цієї Виставки-Конкурсу взяли на себе державну функцію, тому що займатися й опікувати мистецтвом в державі повинна сама держава через свої інстанції. Але оскільки це місце пусте, то, видно, Опішне, Музей-Заповідник, і всі організатори вирішили перебрати на себе цю функцію. І це дуже важливо, тому що мистецтво – це той фактор, який відрізняє людину від тварини. Так що – будьмо людьми!»

ТАМАРА БЕРЕЗА, володарка Гран-Прі ДРУГОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Львів)

«Третій Конкурс уже сприймається значно серйозніше за Перший і Другий. Після Другого Конкурсу всі керамісти зрозуміли, що все в їхніх силах. Хоча художник має робити, передовсім, для себе, а не для Конкурсу. Конкурс – це лише привід займатися творчістю взагалі. Так виглядало в недавно минулі роки, коли, здавалося, кераміка стала нікому непотрібною. І це згіршувало художника.

Дуже рада, що Національні «КерамПІКи» в Опішному утверджують думку, що художня кераміка в Україні таки потрібна! І необхідна, у першу чергу, для нас самих, а це – для організаторів, глядачів, які сюди приходять. Бажаю яскравих перемог і гарних творів!»

МИКОЛА ВАКУЛЕНКО (Ялта, АР Крим)

«Мене завжди найбільше підтримували глядачі. Тому цьогорічною нагородою в Опішному я завдячую саме їм. Я давно співпрацюю з Національним музеєм гончарства, був на Першому

симпозіумі гончарства 1997 року. Мені розповідають, що відтоді до моїх глиняних фігур на території музею доріжки не заростають – люди фотографуються з ними... Художник завжди – чи він народний майстер, чи професіонал з академією за плечима – повинен творити! Хтось сказав, немовби вже набридли боротися. Та без боротьби – поезія, мистецтво – якісь інші. Без боротьби вони не можуть бути... Простіше – художник повинен бути голодним!»

ЛЮБОВ ГРОМОВА (Опішне, Полтавщина)

«Дуже приємно за те, що ви нас нагородили, адже кераміка – це наше життя і нашої родини. Будемо далі творити! Вдячні!»

ОЛЕНА ЖЕРНОВА (Одеса)

«Хочу подякувати всім за можливість взяти участь у такому почесному мистецькому заході, у такому форумі. Я пригадую, як мистецтвознавець Григорій Островський якось задав, що Іван Сколоздра, потрапивши на виставку Марії Приймаченко, довго вдивлявся, а потім запитав: «Чи я справді гарно малюю?». У мене таке враження, що треба ще багато працювати, щоб наздогнати той рівень, який бачу на «КерамПІКах». Тому запевняю вас, що не всі приїжджають за нагородами – деякі це й за знаннями, за враженнями, які, мабуть, іноді значно суттєвіше збагачують тебе. Хоча нагороди завжди піднімають настрій! Тому дуже хочу подякувати за прекрасну експозицію, де кожна робота знаходить, власне, таке місце, яке свідчить, що організатори дуже добре розуміються у своїй справі і дуже поважають чужу працю, бо самі багато працюють.

Ще дуже хочу подякувати за виставку творів Івана Білика, тому що це такий орієнтир, на який завжди, навіть найбільші зірки, мусять трошки оглядатися й порівнювати себе: чи я зміг би зробити такого баранчика? І ще хочу подякувати особисто пану Юрію Пошивайлу за всі буклети, програмки, каталоги... Це великий філософ, який малює серцем! Я хочу вам низько поклонитися...

У Одесі ще є прекрасні художники-керамісти, зокрема Ніна Федорова, Людмила Фурдигайло. Є молоді мистці. Але всі вони дійсно борці. Підтримки немає. На мою думку, відсутність підтримки – це не найгірше, бо таким чином відбувається природний відбір. Так і має бути. Підтримка держави недовготривала: вона спершу допомагає людині піднятися, а згодом кидає напризволяще, як хто виживе...

Дуже всім дякую й бажаю успіхів!»

ВАЛЕНТИНА ЖИВКО (Бубнівка, Вінниччина)

«Всім вітаю! Сьогодні ми всі в зборі, і всі такі радісні, гарні! Ви знаєте, я приїжджаю в Опішне не перший раз, і так знаю всіх майстрів, усіх люблю. Хочу сказати, що я дуже-дуже щаслива на цьому світі за Опішне, тому що я з Бубнівки, з Вінницької області. У нас людьми організовували заходи, і казали: Бубнівка – пуп землі. Знаєте, коли тут спілкуєшся, сюди приїжджаєш, бачиш, де справжній пуп землі. Це – Опішне. Я схиляюся перед богом Опішного – перед Олесем Миколайовичем! Скільки його труда, скільки його роботи, що просто душа в мене рветься за таку людину! Скільки це треба енергії, скільки треба здоров'я вкласти, наскільки це треба бути мудрою

людиною, щоб це все організувати, зробити і з'єднати цих народних майстрів! Усім народним майстрам хочу заспівати пісню, бо я всіх дуже люблю, дуже поважаю й хочу, щоб усі були щасливі й трудилися за нашу Україну»

АННА ЛИСИК, володарка Гран-Прі ПЕРШОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Львів)

«Опішне – це чудове місце, чудові люди! Тут гарна кераміка, гарна природа – усе гарне. Стараннями людей, які працюють у музеї і які дуже докладаються до кераміки, Виставка «КерамПІК» набуває все більшого розголосу й значення. Спершу художники з обережністю брали участь у Першій Виставці. Тепер уже з радістю до них приєднуються все більше творчих людей. Приємно, що молоді люди, які недавно закінчили Львівську академію, інші мистецькі заклади, хочуть бути учасника «КерамПІКа». Бажаю, щоб усі перемагали, й не тільки боролися за нагороди, але й просто любили кераміку. Останнє, напевно, найосновніше! Адже не в перемозі справа – просто треба любити кераміку, шукати в ній нове, звертатися до першоджерел. Це всеохоплююча галузь мистецтва й надзвичайно цікава. Думаю, що в Опішному виставковий рух буде розвиватися все потужніше, стане більше учасників. Можливо, і з-за кордону хтось захоче прийти. Все це має велику перспективу. Бажаю всім учасникам усього найкращого!»

ВАЛЕНТИНА ЛОБОЙЧЕНКО (Опішне, Полтавщина)

«Хочу згадати сьогодні людей, завдяки яким я тут сьогодні є переможцем. Це – Редчук Галина Василівна, яка відкрила для мене взагалі двері в мистецтво. Можливо, багато хто з вас її знає. Тоді трапилася мені така людина, як Микола Гаврилович Пошивайло. Він привозив глину нам на уроки, розкладав її, розказував, що це – водичка, це – мочалочка – так дуже делікатно підказував наші помилки, щоб не образити нас. Потім мені зустрілася така людина, як Розалія Трохимівна Чабаненко. Вона мене ввела у світ кераміки – такої вже серйозної. Потім підходила на заводі до мене Олена Клименко й говорила: «Треба вчитися працювати в традиціях, треба багато працювати, чогось досягати!». Зараз я працюю в такому колективі, де мене підтримують, допомагають усіляко. Я всім дуже вдячна!»

ІРИНА МАРКО (Львів)

«Мені пощастило бути на відкритті цієї виставки. Нас усіх вразило, з якою любов'ю все було виставлено, як шукалися місця для кожної роботи, ці витинаночки на вікнах... Приємно сюди давати роботи, приємно, що нас тут чекають, люблять наші роботи, що вони дійсно комусь потрібні. І ми з радістю ідемо в Опішне. Молодь! Хочу вам сказати – приїжджайте на симпозиуми! Ви знайдете багато нових друзів, творчих ідей і натхнення для себе. Всього найкращого!»

ЮРІЙ МУСАТОВ, володар Гран-Прі ДРУГОГО ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2011: 11x11» (Львів)

«Нещодавно у Львові відкрилася виставка «Львівська кераміка». Я побачив там Володимира Хижинського, дізнався, що він став переможцем ПЕРШОГО

ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2010: 10x10», отримав Гран-Прі. Я знав, що теж запрошений на ІНТЕРСимпозіум 2011 року. Підходжу до нього й кажу: «Володя! Я їду на симпозіум. Чув, що переможець минулого року буде вручати диплом переможцю цього річного симпозіуму». Кажу, що буду від тебе отримувати цей диплом. Він відповів: «Домовилися!». Насправді так і вийшло! Хоча наперед ніхто не домовлявся. Це просто випадковість.

Радий вітати вас усіх! Я перший раз у Опішному. Мені дуже приємно, що сюди потрапив. Я два роки виставляв свої роботи на «КерамПІКах», але в мене не було можливості приїхати. Нинішнього року моя мрія збулася. Дякую за можливість бути на вернісажі вже Третього «КерамПІКа»! Хай молоді люди займаються керамікою, бо кераміка, принаймні для мене, – це просто життя! Без неї я себе не уявляю. Слава кераміці!»

МИКОЛА ПОШИВАЙЛО (Опішне, Полтавщина)

«Я горджуся своїми синами, за їх успіхи! Всім бажаю щастя, здоров'я і творчих успіхів наступного року! Дякую!»

ЮРКО ПОШИВАЙЛО, володар Гран-Прі ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Опішне, Полтавщина)

«Нагорода – не самоціль. Самоціль – зробити краще за себе попереднього. Минулі два роки я отримував дипломи «За кращу монетку». Цього року хотілося зробити щось незвичне й несподіване, але використовуючи ті ж самі малі форми. Так виникла композиція «ДНК мого роду». Дякую моїм учителям... Слава гончарству!»

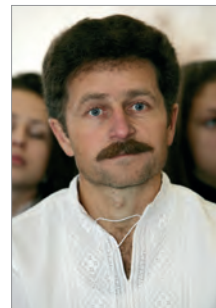
ТЕТЯНА РЕЗНІКОВА (Одеса)

«Это большой вклад лично в мою творческую жизнь. Мне была предложена такая тема, и я решила воплотить ее в жизнь, чтобы тоже внести вклад в развитие этой культуры, в ее возрождение, можно сказать – культуры в фарфоре. Мы были на заводе, видели частично жизнь, которая была, и то, что осталось на сегодняшний день. Это все впечатлило очень! Есть надежда работать дальше в этой сфере. Спасибо вам за такую выставку, в которой мы можем принять участие, встретиться с такими людьми, которые живут все-таки яркой жизнью! Спасибо большое!»

ЛЕСЯ РОСЬ (Львів)

«Хочу просто подякувати всім людям, які люблять і цінують кераміку і не тільки люблять та цінують, але й підтримують. Це вам усім – опішнянським нашим друзям! А також дуже хочу подякувати тим, хто любить і займається, власне, творить кераміку. Таким чином створюється певне коло взаємопідтримки, без якого було б нелегко. Усім людям, які люблять кераміку, дякую!»

Хочу ще побажати, щоб чимбільше людей розуміли кераміку й отримували насолоду від неї! Вона того варта! Так що всім друзям передавайте і всім знайомим у цьому житті допомагайте розуміти кераміку. Вони отримають від цього велике задоволення»

ВОЛОДИМИР ХИЖИНСЬКИЙ, володар Гран-Прі ПЕРШОГО ІНТЕРСимпозіуму кераміки в Опішному «2010: 10x10» (Луцьк)

«Дуже приємно, що існує Опішине, є Музей кераміки в Опішному, що тут зібрався дуже приємний колектив фанатів своєї справи, фанатів кераміки. Бажаю процвітання музею, здоров'я всім працівникам! Вони роблять насправді дуже велику роботу, присвячують себе цій справі. І видно, що це – щиро! Від імені всіх українських керамістів дякую вам за цю важливу роботу!».

АНАТОЛІЙ ШКУРПЕЛА (Опішине, Полтавщина)

«У першу чергу, хотів би подякувати своєму батькові-вчителю за те, що він дав мені можливість творити. Я розумію, що таку можливість має далеко не кожен. Уже є готова технічна база, на якій уже потрібно мати натхнення й бажання, щоб робити. Дякую організаторам за те, що ми маємо можливість представляти свої роботи! Їх побачила вся Україна!»

ОЛЕКСАНДР ШКУРПЕЛА (Опішине, Полтавщина)

«Спасибі за нагороду й що побачили мою роботу! Цей вид мистецтва, можна сказати, вже повністю завер. Робити такі роботи вважається, як марна трата часу. Але я давненько вже займаюся цією справою. Просто хочеться зробити щось хоча б для себе, для душі. А коли ще хтось щось побачить – це буде вже приємно»

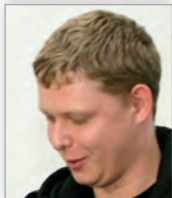
ОЛЕКСАНДР ШОЛУХА (Миргород, Полтавщина)

«Спасибі організаторам – безумовно чудовий захід! Приємно дуже бачити знайомих людей, яким кераміка небайдужа. На таких ось заходах ми маємо можливість спілкуватися, якимось зігріватися в цьому світі. Крім того, щоб було все дуже приємно, не нудно, треба дивитися на молодь і сприймати світ, як сприймає його молодь, – позитивно. Працюючи в технікумі, я якраз цим займаюся, надихаюся. Насправді, все в нас виїде! Я вірю!»

ГАЛИНА ЯКОВЕНКО (Київ)

«Дякую організаторам, що допомогли мені, дали можливість виставити свої роботи, щоб усі побачили, чим я займаюсь. Спасибі!»

ОЛЕКСАНДР ЯРОВИЙ (Бровари, Київщина)

«Слава Україні! Слава гончарству!»

Учасників церемонії нагородження

© Єлизавета Сафетова, 2012

АБДУЛГАНІЄВА МАЙЄ, науковий співробітник Кримськотатарського музею мистецтв (Сімферополь, АР Крим)

■ «Благодаря энтузиазму творческого коллектива Национального музея-заповедника украинского гончарства в Опoшине, ученые, мастера-керамисты, художники уже который год подряд имеют возможность продемонстрировать свои творческие достижения, поделиться опытом, а также ознакомиться с современным состоянием этого древнейшего вида искусства.

Наделенный большим талантом, тонким вкусом и осмысленным выбором направления развития своего творчества, молодой крымскотатарский художник-керамист Эльдар Гусенов представил вниманию зрителей серию работ – копий форм аутентичной крымскотатарской керамики, среди которых – предметы столовой и ритуальной посуды: сосуд для омовений – «къуман», кувшины для молочных продуктов – «сют бардагъы», «къатыкъ бардагъы», для хранения топленого масла – «къошкъулакъ», сосуды для воды – «гугюм» и «сураиль», а также для консервации продуктов – «куза». Современный подход мастера к созданию и обработке глиняных изделий позволяет не только применять их в быту или же использовать как элементы украшения интерьера, но и принимать участие в выставках декоративно-прикладного искусства в различных музеях мира.

Сегодня можно отметить стремление к воссозданию прежней картины традиционной крымскотатарской культуры, познать все грани её самобытности.

Национальное Гончарное Сдвигение в Опoшине «СДВИГ» являет собой не только собрание достойных исследователей, художников и талантливых мастеров, но и превращается в яркий праздник, насыщенный фольклорным колоритом.

Хотелось бы выразить благодарность за приглашение и возможность участия в вашем замечательном и полезном деле наших крымских гончаров. Это стимулирует рост профессионального мастерства и популяризирует современное искусство крымских татар, расширяет границы для ознакомления с крымскотатарской культурой в мире»

ТЕТЯНА ЗІНЕНКО, старший викладач Кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка (Опішне)

■ «Сьогодні насправді свято для всієї керамічної спільноти України. Я дуже щаслива, що мала можливість викласти свої думки щодо тих подій, які відбувалися минулого року й висвітлені на сторінках чергового альбому-каталогу «КерамПІКа».

Хочу висловити кілька концептуальних моментів. Я хочу, щоб вони були почуті тут і зараз. Перше: у нас є мистецтвознавство і це мистецтвознавство нормальне, таке як треба. Презентація в Опішному монографій Ольги Школьної («Фарфор-фаянс України ХХ століття»; «Київський художній фарфор ХХ століття») є тому підтвердженням. Проте ми ніколи не зрушимо з мертвої точки нерозберихи, незрозуміння того, що відбувається на «КерамПІКах» – чого так катастрофічно зменшується кількість учасників у номінації «Народна кераміка» й збільшується в номінації «Академічна кераміка» – послуговуючись старими концептуальними уявленнями. Прогрес не спинити. Якщо на початку ХХ століття для того, щоб здобути мистецьку освіту, достатньо було прийти до свого сусіда, до свого батька, діда й цю освіту здобувати, то на початку ХХІ століття

це можна робити так само. Але за будь-яких обставин, на певному етапі, людина, яка вчилася в свого сусіда, батька, діда, якщо хоче займатися серйозніше, вона йде в мистецький заклад, тобто набуває ознак академічного митця.

Нам же головне аналізувати не людину, а твір, поданий на Виставку-Конкурс. Спочатку хай твір кинеться нам в очі, сподобається, заслужить увагу, а потім прочитаємо, чи зробив його випускник академії, чи випускник коледжу, чи випускник школи. Необхідно концептуально змінити позицію оцінювання: на першому місці має бути те, що зроблено, а на другому – ким зроблено. Чому необхідно обмежувати випускників художніх навчальних закладів у їхньому бажанні виготовляти народну кераміку? Коли народний твір здобуває свого відомого автора, він стає авторським. Проте ми рідко ведемо мову про авторську кераміку. Мене багато хто в цьому не підтримає, багато кому це здається занадто передчасним, але я вдячна за можливість це сказати.

Кілька слів про проблему подібності творів українських і чужоземних авторів. Мені пригадується випадок, коли 1999 року на симпозиумі в Опішному був художник-кераміст Василь Огородник зі Львова. Він зробив скульптурний твір «Дорога додому». Інтернет на той час ще не набув такого поширення, як зараз. Через півроку до Гончарської книгозбірні України надходить керамічний журнал з Австралії. Відкриваю його і бачу там роботу, майже тотожну з роботою Василя Огородника. Той художник за океаном і наш Василь не могли бачити, що робить той і інший, бо творили в приблизно в один і той же час. Це настільки тонкі речі, до яких треба ставитися дуже делікатно.

Мені дуже хочеться, щоб кожний із нас, хто причетний до аналізу мистецьких творів, творчості художників, бути подібними до лікарів з їхнім принципом: «Не нашкодь!». Головне робити це так, щоб у художника було бажання продовжувати творити і після перемог, яких сьогодні достатньо, і після майбутніх перемог, які будуть колись.

Велике спасибі Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному за проведені досліді над усіма нами й художнім процесом країни, які дають нам можливість жити повноцінним життям. Я щаслива, що живу тим життям, у якому є симпозиуми й виставки!»

ІВАН ІЩЕНКО, голова Наглядової Ради Всеукраїнського благодійного фонду «Україна – свята родина» (Полтава)

■ *«Интригующую силу опошнянского гончарства я ощутил в три-четыре года, когда мать выменяла у заезжего тряпичника, который привез свистки с глины из Опошни. Вот впервые я соприкоснулся с опошнянским гончарством. Прошло много лет, но я на своем веку успел увидеть в Миських Млинах как заскорузлые руки в любую погоду размешивают глину, как у них горят дрова в печке, где у них обжигаются эти гончарные изделия... И сегодня мы можем видеть в этом прекрасном музее многие изделия, которые пережили своих создателей, которые изваяли их такими, которые сейчас тревожат нашу душу, наше сердце... Глина, наверно, магическая, потому что, если мы говорим, что «не святые горшки лепят», то, если посмотришь на то, что вы обсуждали здесь, к чему приложили руки те мастера, которых мы сегодня наградили, – это дает нам подтверждение, что нет – все-таки люди, которые вкладывают душу, сердце, творческую мысль и какое-то божественное начало в свои творения – святые, и все-таки, они горшки эти лепят. Желаем, чтобы все творческие начинания, которые у вас еще имеются, были подкреплены премиями, чтобы могли реализовать все свои творческие замыслы!»*

МИКОЛА КИЩУК, заступник з питань декоративно-ужиткового мистецтва голови Правління Національної спілки художників України, заслужений діяч мистецтв України (Київ)

■ *«Вітаю всіх мистців з прекрасною Виставкою-Конкурсом. Я зі своїм колегою нещодавно повернувся з Хорватії, де презентували виставку українського мистецтва. Там розуміють, що наше мистецтво 1960-х – 1990-х років, як і їхнє тогочасне мистецтво, є справжнім художнім явищем. Тим часом їхня академія, як і наші академії у Києві, Львові і Харкові, підштовхують, свідомо чи несвідомо, наше сучасне мистецтво в зовсім іншому напрямку розвитку. Нині молоді люди часто йдуть у мистецькі школи з вулиці. Вони не малюють натуру – голову, руку, а роблять інсталяції, й самі кажуть, що це геніально. Від Секретаріату Національної спілки художників України вітаю всіх мистців з видатною подією в художньому житті країни – черговою Національною виставкою-конкурсом художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!»». В експонованих творах – ваша, наша душа. Присутнє молоде покоління. Ці справжні мистецькі твори переживуть епоху. На жаль, художники в Україні ще не стали об'єктом державної турботи. Мені щойно зателефонував голова Спілки Володимир Чепелик і повідомив, що ціни за тепло в майстерні членів Спілки підвищили в десять разів. І тут уже не дуже до мистецтва: як мистці будуть виживати нікого не хвилює. Нагадаю слова видатної української поетеси Ліни Костенко: «Що доля нелегка, – в цім користь і своя є. Блаженний сон душі мистецтву не сприяє». Ми весь час промовляємо слово «боремся». Ми все життя боремся. Мистець мав би постійно творити, а йому доводиться весь час боротися»*

ЛЮБОВ КОВАЛЕНКО, член Правління Спільки православних жінок і домогосподарок, учасниця Е-літньої академії гончарства для харизматиків, романтиків, диваків і діячів 2011 року (Дніпропетровськ)

■ «Мне очень приятно снова вернуться в Опoшню с моими подругами. Это место стало для нас незабываемым. У нас были очень яркие моменты в жизни, когда мы впервые взяли глину в руки, почувствовали, как крутится круг. И жизнь закрутилась для нас по-новому. Это место стало родным и близким. Опoшня умеет не только одаривать талантами, давать толчек в жизни. Она умеет сплачивать людей. Здесь необыкновенная энергетика, очень сильная. Место очень светлое. В память о нашем пребывании в Опoшне мы хотим подарить самому прекрасному, самому любимому нашему Музею старинный самовар. Вы умеете встречать гостей, вы очень гостеприимны. Думаю, что с этим самоваром у вас будет еще больше желающих посетить Музей»

ВАСИЛЬ НЕЇЖМАК, власний кореспондент газети «Україна молода» в Полтавській області, заслужений журналіст України (Полтава)

■ «Україна молода» нагородила відомого українського мистця, художника-кераміста Сергія Радька річною передплатою на видання. Бажаємо, щоб на наступних Виставках-Конкурсах знаходилося більше меценатів, які б підтримували видатних мистців. Для нас Сергій Радько, його особистість і творчість, є уособленням абсолютної непровінційності. Він живе в селі й працює на такому високому рівні, бо усвідомлює значущість того, що робить, значущість своєї творчості, значущість заглиблення в Україну духовну, незалежно від місця проживання.

Для нас таким же символом і уособленням є власне, й Опішине, музей, колегіум. Справді, саме тут твориться та справжня Україна, яка є серцевиною, вона є столицею.

У нас у Полтавщині існує чимало столиць. Наприклад, «духовна столиця» – така претензійна Полтава, «індустріальна столиця» – Кременчук, «курортна столиця» – Миргород і таке інше. На жаль, у багатьох випадках це лише слова. Нині доводиться писати про такі прикрі речі, як святкування в Миргороді фестивалю «Миргородська свиня», у Полтаві – «Свята галушки», «Свята сала», тобто свят шлунку й того, що нижче нього. Дуже прикро, бо, мабуть, не за свинею, не за салом, яке не тільки у Полтаві, мають їхати гості. У Миргороді, скажімо, це подавалося так, немовби треба віднайти туристично привабливий бренд Миргорода, хоча все відбувалося на стадіоні, навпроти Керамічного технікуму. Миргород – це теж одна із регіональних гончарних столиць, адже саме цей технікум призначений для тих людей, які прагнуть стати керамістами.

Дуже радісно, що саме в Опішному є люди, які саме тут зберігають наші традиції, є оберегами нашої кераміки, гончарства. Одним із них саме і є Сергій Радько»

Глядачів

- 30.06.2010. **«Мы вельмі ўраджаны выставай керамікай вашай краіны! Выраджаем падзяку вашому музею за запрашэнне на выставу! Спадзяемся зноў сустрэцца!»**
Белоруская Дзяржаўная Акадэмія Мастацтваў, студэнты ФД і ДПМ (керамісты) (Мінск, Рэспубліка Білорусь)
- 01.07.2011. **«Большое спасибо вам за эту Выставку! Посетив ее, я в который раз расширил свой кругозор фантазий и мысли»**
(Дніпропетровськ)
- 01.07.2011. **«Це дійсно дуже цікаво, дуже приємно і особливо чуттєво! Дякую вам за такі враження, за таке приємне, тепле відчуття, яке ще довго буде в серці!»**
Яна і Аня (Дніпропетровськ)
- 01.07.2011. **«Дуже красива виставка! Не часто можна побувати на виставці таких скульптур, картин та інших речей. Буду чекати, чим нас здивують наступного року»**
Надя (Полтава)
- 01.07.2011. **«Мені дуже сподобалося побувати на цій чудовій виставці. Мене захопили скульптури. Ця виставка принесла нам велике задоволення»**
Саша (Опішне)
- 01.07.2011. **«Чудова виставка! Прекрасно оформлена експозиція кожного разу свідчить, що Опішне не тільки уміє плекати традицію, а живе з вірою в майбутнє! Слава Україні!»**
Філолог, поетеса, лялькарка Оксана Смерека-Малик (Львів)
- 01.07.2011. **«Гарний музей, чудові співробітники! Бажаємо успіхів та щастя! Такі заходи, які у вас, – дуже потрібні та дуже цікаві. Дякуємо за позитивні емоції, настрої!»**
Науковці Дніпропетровського художнього музею Т.Хупава, Н.Рекуненко, В.В.Таразевич
- 02.07.2011. **«Очень красивые работы. Большое впечатление»**
(Полтава)
- 02.07.2011. **«Група друзів з м.Бровари-Київ, Добромилю-Львів та м.Гадяч Полтавської області отримали велике естетичне та духовне задоволення від побачених робіт майстрів гончарства, де панує енергетика добра, тепла та любові. Дуже вдячні організаторам фестивалю!»**
- 02.07.2011. **«Талантливо! Необыкновенно! Оригинально! Душевно! Волнующе! По-украински!!!»**
(Харків)

- 02.07.2011. **«Низький уклін опішнянам за збереження і пропаганду українського мистецтва. Дякую! Чудово! Вдячна організаторам цього фестивалю!»**
(Рим, Італія)
- 02.07.2011. **«Слава Опішнянським майстрам! Слава Полтавщині! Слава Україні!»**
Соколовські (Яготин)
- 02.07.2011. **«Гості з Києва дуже вражені цими безмежно дуже талановитими роботами. Велика вдячність організаторам цього фестивалю! Душа радіє, що у нас в Україні є такі талановиті люди!»**
Родина Антонюків Анатолій, Андрій, Тамара, Аня
- 03.07.2011. **«Большое спасибо мастерам, работникам музея, что в наше время суеты-сует мы могли получить массу удовольствия от увиденного! Низкий вам поклон!»**
(Полтава)
- 03.07.2011. **«Дякуємо за дуже цікаву експозицію! Тричі дякуємо організаторам за любов до своєї справи та відвідувачів! Бажаємо вчитися, вчитися та вчитися...»**
(Гості з Полтави та Карабазівки, Києва, із Сирії)
- 07.07.2011. **«Надзвичайно гарно!!!»**
- 07.07.2011. **«Дуже гарно, дуже сподобалося! Все підібрано зі смаком»**
- 14.07.2011. **«Дуже сподобалось! Молодці! Побачили все, що хотіли побачити. Дякуємо!»**
- 14.08.2011. **«Дуже приємно побачити це!»**
- 15.08.2011. **«Все очень интересно»**
- 17.08.2011. **«У захваті»**
(Харків)
- 21.08.2011. **«Дуже сподобалось. Дякуємо, що підтримуєте народні традиції»**
(Харків)
- 22.08.2011. **«Все дуже сподобалось! Все просто чудово і прекрасно! Приїду ще і привезу друзів. Хай побачать, які чудові майстри є на Україні. Слава Україні!»**
- 27.08.2011. **«Коллектив МУП «Теплоэнерго» г.Старый Оскол благодарит сотрудников музея за столь увлекательную экскурсию. Дальнейшего Вам процветания!»**
Суханов
- 28.08.2011. **«Экспозиция во всех залах очень понравилась. Замечательно, неординарно, производит большое впечатление!»**
- 28.08.2011. **«Дуже вдячні! Успіху та творчого надбання в збереженні перлин народного мистецтва!»**
- 09.09.2011. **«Все дуже сподобалось!!!»**
(Харків – Польща)
- 09.09.2011. **«Робота «Сім гріхів» має суть та милує око»**
- 10.09.2011. **«Все красиво и помогает оторваться от бытовой серости. Удачи всем авторам!»**
(Макіївка)

- 13.09.2011. **«Чудово! Вражені! Хочемо бачити виставку в м.Охтирка. Успіхів! Злетів!»**
Катерина Макаренко, Наталя Скляр (Охтирка)
- 19.09.2011. **«Дякуємо за подарований позитив!»**
Колектив ДІКЗ «Поле Полтавської битви» (Полтава)
- 20.09.2011. **«Дякуємо за збереження культурної спадщини! Низький уклін майстрам! Все дуже сподобалось. Приїдемо з дітьми»**
(Люботин)
- 25.09.2011. **«Дякуємо за незабутні враження!»**
(Харків)
- 25.09.2011. **«Спасибо за теплое ощущение, доброту, счастье!!!»**
Заблоцкая (Запоріжжя)
- 03.10.2011. **«Низький уклін Полтавчанам за збереження та висвітлення рідної мені культури!»**
Тетяна (Київ – Полтава)
- 05.10.2011. **«Дякуємо за неповторні враження! Творіть! Це потрібно людям!»**
- 05.10.2011. **«Дякуємо за цікаву виставку таких оригінальних робіт! Отримали велике задоволення від виставки»**
Учні 4 класу «Колегіуму мистецтв у Опішному» (Опішне)
- 09.10.2011. **«Я дуже вдячний людям, які вміють ще зберігати українську культуру і мистецтво!»**
- 09.10.2011. **«Я дуже рада, що живу в Опішному!!! Я щаслива людина!!!»**
(Опішне)
- 20.10.2011. **«Приємно, що маю змогу брати участь у такій виставці. Дуже сподобалось. Ви несете людям РАДІСТЬ. Дякую!»**
Художник-кераміст Таня Резнікова (Одеса)
- 20.10.2011. **«Бажаю процвітання цьому краю й надалі берегти свої традиції, традиції нашого народу! Дуже сподобалась виставка, приємно брати участь у такому заході»**
Художник-кераміст Дарина Забудська (Одеса)
- 20.10.2011. **«Дякую за чудову організацію заходу! Успіхів!!!»**
(Одеса)
- 23.10.2011. **«Дякую за чудовий просмотр! Дуже сподобалось. Удачи вам в дальнейшем!»**
Регіна Тютікова (Алушта)
- 23.10.2011. **«Мне очень понравилась эта выставка! Благодарим за прекрасную выставку! Мы обязательно приедем к вам еще!»**
Настя Маркова (Алушта)
- 23.10.2011. **«Мне очень понравилась эта выставка! Спасибо вам большое! Я обязательно приеду к вам еще! До свидания и удачи вам, чтоб у вас появились новые выставки!!! До свидания!»**
Кайдаш Марк Юрьевич

- 04.11.2011. **«Дякую Опішному й майстрам!»**
Єфросинія (Київ)
- 04.11.2011. **«Дуже дякую Вашому музею за прекрасні враження! У вас дуже гарна збірка авторської кераміки України, причому такої, якої ніде нема, що ліпилась під враженнями від Опішного. В Києві такого ніде не побачиш! Продовжуйте, будь ласка, цю прекрасну традицію керамічних симпозиумів»**
Марія (Київ)
- 13.11.2011. **«Все супер!»**
- 19.11.2011. **«Хай вчиться в Нас Європа!»**
- 17.11.2011. **«Процвітання і добробуту Вам і Опішному!»**
Орест (Львів)

ФОТОЛІТОПИС

© Тарас Пошивайло, 2012

ВІДКРИТТЯ ТРЕТЬОГО «КерамПІКа в Опішному!»

01.07.2011

Тамара Береза

Фольклорний гурт «Рожаниця»

Володимир Хижинський

Юрій Мусатов

Василь Лінде-Дункан

Лариса Антонова

© Автор фото розділу «Фотолітопис» – Тарас Пошивайло, 2012

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

ФОТОЛІТОПИС

Олександр Мірошніченко,
В'ячеслав Вінковський, Андрій Собянін,
Анна Лисик, Тамара Береза

Людмила Метка, Ірина Марко

Ганна Друль, Людмила Герус

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Володимир Онищенко

ТРЕТІЙ КЕРАМЛІК У ОЛШНОМУ!

ЕКСПОЗИЦІЯ ТРЕТЬОГО «КерамПІКа в Опішному!»

РОБОТА ЖУРІ ТРЕТЬОГО «КерамПІКа в Опішному!»

01.07.2011

Олесь Пошивайло, Володимир Хижинський,
Людмила Герус

Фридеріке Цайт, Ірина Білоус,
Свейн Нарум

Сергій Радько, Олена Клименко, Людмила Герус,
Олесь Пошивайло, Володимир Хижинський

Свейн Нарум, Юрій Герасименко, Ірина Білоус,
Фридеріке Цайт, Людмила Метка, Томас Даунора-Гобіс

Володимир Хижинський, Свейн Нарум

Людмила Метка, Томас Даунора Гобіс, Ольга Школьна,
Олена Клименко, Людмила Герус, Сергій Радько,
Олесь Пошивайло, Світлана Коношенко,
Тетяна Литвиненко, Людмила Дяченко,
Володимир Хижинський

Володимир Хижинський, Людмила Дяченко

Ірина Білоус, Свейн Нарум, Фридеріке Цайт

Олена Клименко, Сергій Радько, Василь Лінде-Кричевський, Людмила Герус

Ірина Білоус, Фридеріке Цайт

Людмила Дяченко,
Людмила Метка,
Володимир Хижинський,
Олена Клименко,
Людмила Герус,
Сергій Радько,
Василь Лінде-Кричевський,
Світлана Конюшенко,
Ольга Школьна

Василь Лінде-Кричевський, Сергій Радько

Василь Лінде-Кричевський,
Томас Даунора-Гобіс

Ольга Школьна

Свейн Нарум

Ірина Білоус, Фридеріке Цайт, Свейн Нарум, Людмила Метка,
Володимир Хижинський, Василь Лінде-Кричевський, Сергій Радько

Свейн Нарум,
Людмила Метка

Володимир Хижинський,
Світлана Конюшенко,
Олена Клименко

Василь Лінде-Кричевський, Світлана Конюшенко,
Олесь Пошивайло, Людмила Герус, Людмила Метка

Людмила Герус, Людмила Метка, Людмила Дяченко, Ольга Школьна

Людмила Герус, Олесь Пошивайло,
Олена Клименко, Ольга Школьна

ЦЕРЕМОНІЯ ОГОЛОШЕННЯ Й НАГОРОДЖЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ

20.10.2011

ТРЕТЬОГО «КерамПІКа в Опішному!»

Ганна Онуцу, Володимир Кармазін, Андрій Грицай, Валерій Гайдай, Святослав Єзерський

Тетяна Чугувець, Олена Шевченко, Вікторія Бовтік

Ольга Школьна

Юрій Самійленко, Микола Кіщук

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Юлія Чорнай, Микола Пошивайло, Яна Плахута

Олександр Ковальов, ?, Галина Яковенко

Іван Гончар

Анна Титаренко, Марина Політова

Світлана Пошивайло

Тетяна Зіненко

Любов Коваленко

Олесь Пошивайло

ФОТОЛІТОПИС

Аліна Літвіненко, Юлія Рев'юк, Тетяна Метель

Анатолій Шкурпела, Олександр Шкурпела

Микола Кіщук

Микола Кіщук, Ганна-Оксана Липа

Світлана Конющенко

Тетяна Чугуєць, Олена Шевченко, Вікторія Бовтік

Олена Клименко

Юрко Пошивайло

Олесь Пошивайло, Василь Неїжмак, Сергій Радько

Сергій Радько

Олесь Пошивайло, Катерина Поздирева

Олесь Пошивайло, Микола Вакуленко

В'ячеслав Вільковський

Іван Іщенко

Юрій Самійленко, Андрій Собянін

Олександр Мірошніченко

Мирослава Росул

Галина Яковенко

Олесь Пошивайло, Іван Іщенко, Олена Жернова

Світлана Конюшенко, Дмитро Громовий, Олесь Пошивайло, Любов Громова

Олесь Пошивайло, Максим Васильєв

Світлана Конюшенко, Іван Іщенко, Олександр Яровий

Юрій Самійленко, Олександр Шолуха

Світлана Конюшенко, Валентина Живко

Світлана Конюшенко, Іван Іщенко, Микола Пошивайло

Світлана Коношенко, Валентина Лобойченко

Олесь Пошивайло, Тетяна Резнікова

Ігор Береза

Олександр Шкурпела

Ірина Марко

Анна Лисик

Леся Рось

Іван Іщенко

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

*Учасники церемонії
офіційного оголошення й нагородження переможців
ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу художньої кераміки
«Керампік у Опішному!»:*

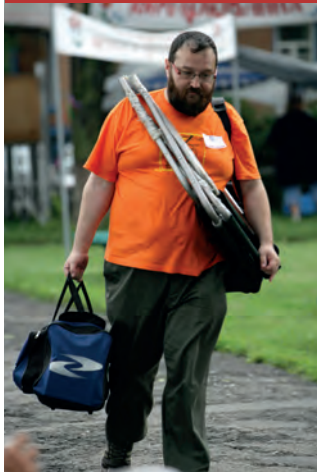

(зліва направо) сидять – Людмила Дяченко, Любов Самойленко, Галина, Яковенко, Ольга Школьна, Світлана Пошивайло, Микола Пошивайло, Валентина Живко, Олександр Ковальов, Любов Громова, Мирослава Росул, Ганна-Оксана Липа; стоять – Катерина Нагірняк, Тетяна Зіненко, Юлія Смолій, Ганна Семенко, Микола Вакуленко, Ніна Дубинка, Тетяна Кулик, ?, Людмила Метка, Дарина Забудська, Олена Клименко, Тетяна Резнікова, Валентина Лобойченко, Катерина Поздирева, Максим Васильев, Юрко Пошивайло, Олександр Мірошниченко, В'ячеслав Вінковський, Дмитро Громовий, Андрій Собянін, Ірина Шевченко, Олександр Шолуха, Ігор Береза, Анна Лисик, Ірина Марко, Олександр Шкурпела, Леся Рось, Анатолій Шкурпела, Людмила Овчаренко. Опішне. 20.10.2011

ТРЕТІЙ МІЖНАРОДНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ЯРМАРОК

01-03.07.2011

«ГОНЧАРНИЙ ВСЕСВІТ В УКРАЇНІ – 2011»

Ілля Колкер

Галина Міщенко

Олександр Яровий, Юлія Козятник

Надія Мальована

Любов Денисенко

Наталія Свиридюк

Тетяна Ведмідь

Анастасія Радченко

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПШНОМУ!

Світлана Мотрій, Наталя Матвійчук

Ніна Дубинка

Микола Пошивайло

Гафія Клевець

Любов Громова, Оксана Міщанин

Ілля Колкер, Марина Обоєва, Сергій Радько

Валентина Різниченко

Віра Сліпенко

Валентина Бужин

Валентина Соколів

Олена Опанасюк

Гафія Клевець

ТРЕТІЙ КЕРАМЛІК У ОПІШНОМУ!

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНЬ ГОНЧАРЯ

02.07.2011

Олена Жернова,
Ольга Школьна

Фольклорний гурт «Буття»

Фольклорний гурт «Рожаниця»

Дмитро Громовий, Галина Китриш, Людмила Овчаренко,
Михайло Китриш, Василь Омеляненко

Олесь Пошивайло

Наталія Кужим

Юрій Калітєвський

Людмила Ткаченко,
Юлька Богуславка

Фольклорний гурт «Рожаниця»

Людмила Овчаренко

Ольга Школьна

Катерина Качур

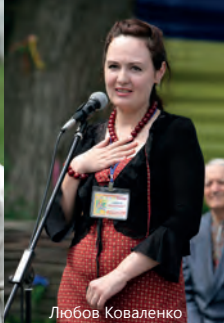
Тетяна Литвиненко,
Мар'яна Пошивайло,
Людмила Пошивайло

Юрко Пошивайло

Борис Безрук

Любов Коваленко

Олег Боньковський

Марина Обоєва

Віра Глінка

Св'яйн Нарум

Василь Омеляненко

Людмила Дяченко

Ольга Школьна, Олена Сустова,
Людмила Дяченко

Михайло Ілленко

Юрій Гармаш

Світлана (дружина Михайла Ілленка),
Михайло Ілленко, Людмила Єфіменко

Василь Лінде-Кричевський,
Василь Лінде-Дункан

Світлана Мотрій

Василь Омеляненко, Фридеріке Цайт,
Свейн Нарум, Михайло Китриш

Фольклорний гурт «Буття»

Богдан Пошивайло

Олександр Шкурпела

Фольклорний гурт «Рожаниця»

Василь Омелянко, Михайло Китриш

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Анатолій Шкурпела

Сергій Радько

Іван Лобойченко

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Сергій Івашків

Валентина Лобойченко

Василь Омеляненко

Юрій Гармаш, Світлана (дружина Михайла Ілленка), Людмила Пошивайло, Михайло Ілленко, Олесь Пошивайло

Ольга Правденко, Тетяна Скрипник

Олег Бут

Юрій Мусатов, Томас Даунора-Гобіс

Оксана і Любов Пошивайли

Алла Міла Пошивайло, Олесь Пошивайло, Тетяна Литвиненко

Дев'яні Ульяна Пошивайли

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОВАЛЬСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ «ВакулаФЕСТ-XXI»

30.06 – 03.07.2011

Емілія Сидор

Емілія Сидор, Святослав Фецинець

Святослав Фецинець

Олег Боньковський

Святослав Фецинець

Юрій Савченко

Олег Боньковський

Емілія Сидор

Сергій Курило

Сергій Курило, Василь Лінде-Дункан

Юрій Савченко

Сергій Курило

Святослав Фецинець. Семаргл

Віктор Міхальов. Гончар

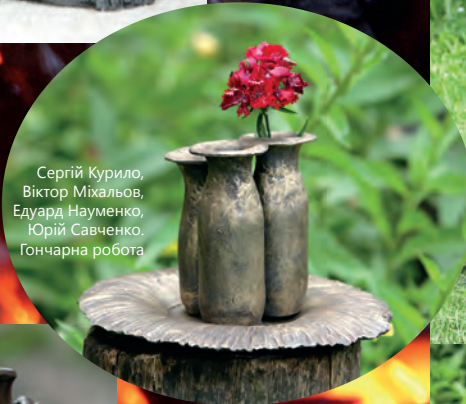
Олег
Боньковський.
Домовик

Емілія Сидор.
Опішненські
коніки

Сергій Курило, Віктор Міхальов,
Едуард Науменко, Юрій Савченко.
Кер-Жуа (радість серця)

Сергій Курило,
Віктор Міхальов,
Едуард Науменко,
Юрій Савченко.
Гончарна робота

Едуард Науменко. Глечик

Сергій Курило,
Віктор Міхальов,
Едуард Науменко,
Юрій Савченко.
Грецький винороб-жінка

Святослав Лев, Сергій Радько, Володимир Хижинський, Олег Боньковський, Олесь Пошивайло

Ольга Школьна

Олег Боньковський, Сергій Курило, Ірина Іващенко

Олесь Пошивайло Сергій Радько, Людмила Герус, Ірина Іващенко

Олег Боньковський, Емілія Сидор, Ірина Іващенко

Олег Боньковський, Ірина Іващенко, Святослав Фецинець

Олег Боньковський, Ірина Іващенко, Віктор Міхальов

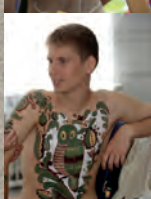

Учасники Національного ковальського фестивалю
«Вакулафест-XXI»:
Святослав Фецинець, Святослав Лев, Емілія Сидор,
Віктор Міхальов, Сергій Курило, Едуард Науменко,
Юрій Савченко

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС ГОНЧАРСЬКОГО БОДІПЕЙНТІНГУ

02.07.2011

«BodyCeramicFestUkraine»

Анна Гончаренко

Яна Плахута

Дарина Забудська

Юрій Герасименко

ВРЕМЕННЫЕ ТАТУИРОВКИ... WTF!?
ВРЕМЕННЫХ ТАТУИРОВОК НЕ БЫВАЕТ!
А мы не делаем того, чего не бывает.
Бывают наклейки или роспись хной,
но это не временные татуировки.
ПОЧЕМУ? Да потому, что
ВРЕМЕННЫХ ТАТУИРОВОК НЕ БЫВАЕТ!
ИХ НЕТ, НЕ БЫЛО, НЕ БУДЕТ!
А если вам, кто-то сказал, что у него
временная татуировка или он может
сделать такую... то он
ВРУН, БОЛТУН И ХОХОТУН!
Нельзя сделать то, чего в природе **НЕТ.**
Кстати, для тех кто еще не понял
ВРЕМЕННЫХ ТАТУИРОВОК НЕ БЫВАЕТ!
Нет их и все тут... ну не бывает!

Тетяна Солнцева

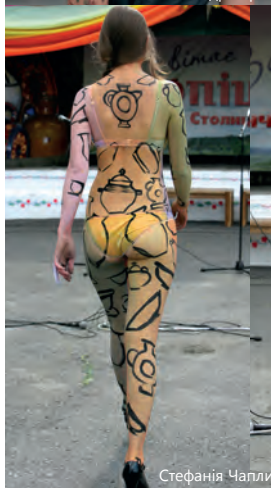
Анастасія Біляєва

Анна Візір

Олександра Кривцова

Стефанія Чаплигіна

Олександр Оленич

Яна Омеляненко

Віктор Карпенко, Оксана Метка, Наталя Візір, Оксана Яценко

Наталя Візір, Margarita Чех, Оксана Яценко

Віктор Карпенко, Тетяна Метель, Наталя Візір, Олександр Оленіч

Тетяна Метель

Любов Коваленко

Тетяна Резнікова

Учасники, організатори й члени Журі Національного фестивалю-конкурсу гончарського бодіпейнтіngu:
(зліва направо) сидять – Оксана Яценко, Дар'я Шитіна, Аліна, Літвіненко, Тетяна Чех, Любов Коваленко,
Ольга Орленко, Катерина Поздирева, Віктор Карпенко, Оксана Метка, Тетяна Резнікова,
Валерія Карандіна, Тетяна Метель, Дмитро Король, Людмила Овчаренко;
стоять – Маргарита Чех, Тетяна Солнцева, Олександра Кривцова, Яна Плахута, Анна Визір, Дарина Забудська,
Анна Гончаренко, Анастасія Біляєва, Стефанія Чаплигіна, Олександр Оленич, Яна Омеляненко

Нагороди

ГРАН-ПРІ

«КерамПІК у Опішному!»

номінація «Академічна кераміка»

Ігор Береза

(Львів)

за твір «Білим по чорному»

номінація «Народна кераміка»

Юрко Пошивайло

(Опішне, Полтавщина)

за композицію «ДНК мого РОДУ»

НОМІНАЦІЯ «АКАДЕМІЧНА КЕРАМІКА»

ПЕРША ПРЕМІЯ

Леся Рось

(Львів)

за твір «Вечірня замріяність»

ДРУГА ПРЕМІЯ

Анна Лисик

(Львів)

за твір «Суха квітка і метелик»

ТРЕТЯ ПРЕМІЯ

Ірина Марко

(Львів)

за твір «Серпень»

НОМІНАЦІЯ «НАРОДНА КЕРАМІКА»

ПЕРША ПРЕМІЯ

Олександр Шкурпела

(Опішне, Полтавщина)

за зооморфну скульптуру «Вівця»

ДРУГА ПРЕМІЯ

Валентина Лобойченко

(Опішне, Полтавщина)

за набір іграшки «Вершники»

ТРЕТЯ ПРЕМІЯ

Дмитро Громовий, Любов Громова

(Опішне, Полтавщина)

за набір монетки «Весняний»

СПЕЦІАЛЬНІ ДИПЛОМИ

НОМІНАЦІЯ «АКАДЕМІЧНА КЕРАМІКА»

за романтизм

Людмила Богуславська
(Львів)
за композицію «Витоки»

за довершеність форми

Гія Міміношвілі
(Київ)
за твір «Ноша»

за оригінальну технологію

Олександр Мірошниченко
(Харків)
за твір «XIX століття»

Юрій Мусатов

(Львів)
за твір «Передчуття»

за декоративність

Ольга Безпалків
(Львів)
за твір «Крісло»

Рустем Скибін

(Сімферополь, АР Крим)
за твір «Писанки»

за авангардизм

Тетяна Павлишин-Святун
(Львів)
за твір «Драбина до неба»

за краще настінне панно

Леся Рось
(Львів)
за твір «Ранковий політ»

НОМІНАЦІЯ «НАРОДНА КЕРАМІКА»

за відродження традицій

Микола Варвинський, Євгенія Панасюк
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Миска»

за розвиток традицій

Валентина Живко
(Бубнівка, Вінниччина)
за миску «Рибоньки»

за кращу гончарну мальовку

Світлана Мотрій
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Глечик»

за кращу сюжетну композицію

Микола Пошивайло
(Опішне, Полтавщина)
за свічник «Троїсті музики»

за кращу зооморфну скульптуру

Ніна Дубинка
(Опішне, Полтавщина)
за набір «Коники»

за кращу зооморфну й антропоморфну

глиняну іграшку

Валентина Лобойченко
(Опішне, Полтавщина)
за набір іграшки «Барви Опішного»

за кращий свічник

Анатолій Шкурпела
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Свічник»

за пластику малих форм

Оксана Северин
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Козак і дівчина»

Вікторія Заліська

(Опішне, Полтавщина)
за твір «Козак і дівчина»

СПЕЦІАЛЬНІ НАГОРОДИ СПІВОРГАНІЗАТОРІВ І ПАРТНЕРІВ

**Почесна відзнака
Міністерства культури України
«За досягнення в розвитку культури і мистецтв»**

Ігор Береза
(Львів)
володар Гран-прі ТРЕТЬОЇ Національної
виставки-конкурсу «КерамПІК у Опішному!»
в номінації «Академічна кераміка»

**Колекційна срібна монета
«Гончар»
Національного Банку України**

Юрко Пошивайло
(Опішне, Полтавщина)
володар Гран-прі ТРЕТЬОЇ Національної
виставки-конкурсу «КерамПІК у Опішному!»
в номінації «Народна кераміка»

**Почесна Грамота
Міністерства культури України**

Ігор Береза
(Львів)
за твір «Білим по чорному»

Юрко Пошивайло
(Опішне, Полтавщина)
за твір «ДНК мого роду»

Леся Рось
(Львів)
за твір «Вечірня замріяність»

Анна Лисик
(Львів)
за твір «Суха квітка і метелик»

Ірина Марко
(Львів)
за твір «Серпень»

Олександр Шкурпела
(Опішне, Полтавщина)
за зооморфну скульптуру «Вівця»

Валентина Лобойченко
(Опішне, Полтавщина)
за набір іграшки «Вершники»

Дмитро Громовий, Любов Громова
(Опішне, Полтавщина)
за набір монетки «Весняний»

**Почесна грамота
Міністерства культури України
«За сумлінну працю
та високий професіоналізм»**

Людмила Богуславська
(Львів)
за композицію «Витоки»

Гія Міміношвілі
(Київ)
за твір «Ноша»

Олександр Мірошніченко
(Харків)
за твір «XIX століття»

Юрій Мусатов
(Львів)
за твір «Передчуття»

Ольга Безпалків
(Львів)
за твір «Крісло»

Рустем Скибін
(Сімферополь, АР Крим)
за твір «Писанки»

Тетяна Павлишин-Святун
(Львів)
за твір «Драбина до неба»

**Колекційна монета
«Гончар»
Національного Банку України**

Людмила Богуславська
(Львів)
за композицію «Витоки»

Гія Міміношвілі
(Київ)
за твір «Ноша»

Олександр Мірошниченко
(Харків)
за твір «XIX століття»

Юрій Мусатов
(Львів)
за твір «Передчуття»

Ольга Безпалків
(Львів)
за твір «Крісло»

Рустем Скибін
(Сімферополь, АР Крим)
за твір «Писанки»

Тетяна Павлишин-Святун
(Львів)
за твір «Драбина до неба»

Леся Рось
(Львів)
за твір «Ранковий політ»

Микола Варвинський
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Миска»

Валентина Живко
(Бубнівка, Вінниччина)
за миску «Рибоньки»

Світлана Мотрій
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Глечик»

Микола Пошивайло
(Опішне, Полтавщина)
за свічник «Троїсті музики»

Ніна Дубинка
(Опішне, Полтавщина)
за набір «Коники»

Валентина Лобойченко
(Опішне, Полтавщина)
за набір іграшки
«Барви Опішного»

Анатолій Шкурпела
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Свічник»

Оксана Северин
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Козак і дівчина»

Вікторія Заліська
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Козак і дівчина»

**Диплом
Національної спілки художників України**

Лариса Антонова
(Харків)
за твір «Непізнаний керамічний об'єкт»

Марко Галенко
(Київ)
за твори «Ангел біля джерела»
та «Ангел, що годує птахів»

Наталя Борецька-Грабар
(Ужгород)
за твір «Декоративні вази»

Ганна Друль
(Львів)
за твір «Зустріч»

Тетяна Зайцева
(Київ)
за твір «Янголятко»

Сергій Козак
(Київ)
за твір «Загадки Всесвіту»

Ганна-Оксана Липа
(Львів)
за твір «Водяні квіти»

Олександр Рось
(Львів)
за твір «Подорож на Канарські острови»

Ганна Семенко
(Київ)
за твір «Триптих»

Володимир Хижинський
(Луцьк)
за скульптуру із серії «Скрині Пандори»

**Грамота Управління культури
Полтавської обласної державної адміністрації
«За вагомий внесок у розвиток і популяризацію
української художньої кераміки
та активну участь у ТРЕТІЙ Національній
виставці-конкурсі художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!»**

Валентина Гармаш
(Опішне, Полтавщина)
за твори «Писанка», «Глечик»,
«Тиквастий глечик»

Наталя Гурин
(Опішне, Полтавщина)
за твори – писанка «День і ніч», «Ваза», «Таріль»

Оксана Кальна
(Опішне, Полтавщина)
за твори «Набір писанок», «Таріль»

Іван Лобойченко
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Дорогою на ярмарок»

Олена Мороховець
(Опішне, Полтавщина)
за тикву «Барви літа» та миску «Світанок»

Світлана Шкурпела
(Опішне, Полтавщина)
за тарелі «Два півники», «Квітка», «Залицяння»

**Грамота Полтавської обласної організації
Національної спілки художників України**

Андрій Собянін
(Полтава)
за твір «Подорож часом»

Андрій Тарасенко
(Полтава)
за твір «Диво-риби»

Олександр Шолуха
(Миргород, Полтавщина)
за твір «Візничий»

**Почесна грамота
Українського фонду культури
«За активну благодійницьку діяльність
на ниві відродження
і розвитку національної культури»**

Валентина Бєро
(Львів)
за твір «Весна»

Микола Вакуленко

(Ялта, АР Крим)
за твір «Козак Мамай»

В'ячеслав Вінковський

(Ужгород)
за твір «Свічник на колесах»

Галина Яковенко

(Київ)
за твори «Народження», «Сім гріхів», «Дзвоник»

**Нагорода
Президентського фонду Леоніда Кучми
«Україна»**

**«За багатогранний талант
і яскравий мистецький хист»**

Максим Васильєв

(Одеса)
за твір «Квіти»

Наталя Величенко

(Ужгород, Закарпаття)
за окарину «Пташка»

Сергій Столярук

(Львів)
за твір «Морський риф»

Дарина Забудська

(Одеса)
за набір «Курбат Песах»

Яна Лейфер

(Одеса)
за набір «Песах»

Катерина Поздирева

(Одеса)
за набір «Седер»

Тетяна Резнікова

(Одеса)
за набір «Берекет»

Нагорода

**Всеукраїнського благодійного фонду
«Україна – свята родина»**

Олександр Шкурпела

(Опішне, Полтавщина)
за зооморфну скульптуру «Вівця»

Диплом

Українського керамічного товариства

Сергій Радько

(Межиріч, Черкащина)
за композицію «Птахи»

Світлана Мотрій

(Опішне, Полтавщина)
за твір «Глечик»

Диплом

**Інституту керамології – відділення Інституту
народознавства НАН України**

Ельдар Гусенов

(Бахчисарай, АР Крим)
за набір посуду

Ігор Ковалевич

(Львів)
за твір «Пічки»

Валентина Живко

(Бубнівка, Вінниччина)
за чайник «Будьмо!»

Грамота

**Державної спеціалізованої художньої
школи-інтернату I-III ступенів
«Колегіум мистецтв у Опішному»**

Маріанна Вахняк

(Львів)
за твір «Метаморфози чайника»

Галина Герляк

(Львів)
за композицію «Пухнастий чайник»

Диплом
Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному

Людмила Ковалевич
(Львів)
за композицію «Каштани»

Олександра Лебедкіна
(Київ)
за твір «Король»

Олександр Яровий
(Бровари, Київщина)
за твір «Яровий кінь»

Нагорода журналу
«Кераміка: стиль і мода»
(річна передплата)

Юлія Козятник
(Малютянка, Київщина)
за твір «Індрики та Льолік»

Нагорода журналу
«Галерея»
(річна передплата)

Олена Жернова
(Одеса)
за твір «Рідна пісня»

Андрій Тарасенко
(Полтава)
за твір «Диво-риби»

Нагорода журналу
«Меркурій»
(річна передплата)

Ельдар Гусенов
(Бахчисарай, АР Крим)
за набір посуду

Володимир Миколайович Онищенко
(Київ)
за твір «Ритуальна посудина»

Нагорода газети
«Голос України»
(річна передплата)

Сергій Соболь
(Львів)
за твір «Відображення»

Нагорода газети
«Україна молода»
(річна передплата)

Сергій Радько
(Межиріч, Черкащина)
за композицію «Теракотовий ранок»

Нагорода газети
«Урядовий кур'єр»
(річна передплата)

Богдан Яциковський
(Львів)
за композицію «Осінній мотив»

Нагорода газети «День»

Мирослава Росул
(Ужгород)
за твір «Предвічна Єва»

Олександр Яровий
(Бровари, Київщина)
за твір «Яровий кінь»

Диплом
народного визнання

Микола Вакуленко
(Ялта, АР Крим)
за твір «Козак Мамай»

Людмила Ковалевич
(Львів)
за композицію «Каштани»

Іван Лобойченко
(Опішне, Полтавщина)
за твір «Дорогою на ярмарок»

Юрко Пошивайло
(Опішне, Полтавщина)
за твір «ДНК мого роду»

Рустем Скибін
(Сімферополь, АР Крим)
за твір «Писанки»

Галина Яковенко
(Київ)
за твір «Народження»

Диплом
«За внесок у розвиток
єврейського мистецтва»

Дарина Забудська
(Одеса)
за набір «Курбат Песах»

Яна Лейфер
(Одеса)
за набір «Песах»

Катерина Поздирева
(Одеса)
за набір «Седер»

Диплом
«За внесок у розвиток
кримськотатарського мистецтва»

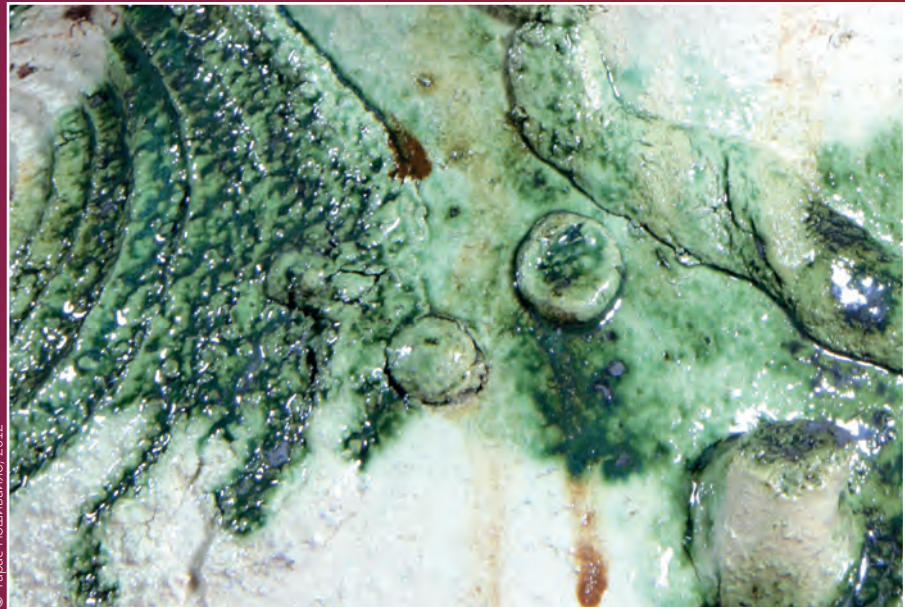
Тетяна Резнікова
(Одеса)
за набір «Берекет»

Диплом куратора
ТРЕТЬОЇ Національної виставки-конкурсу
художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!»

Сергій Радько
(Межиріч, Черкащина)
за композицію «Постаті»

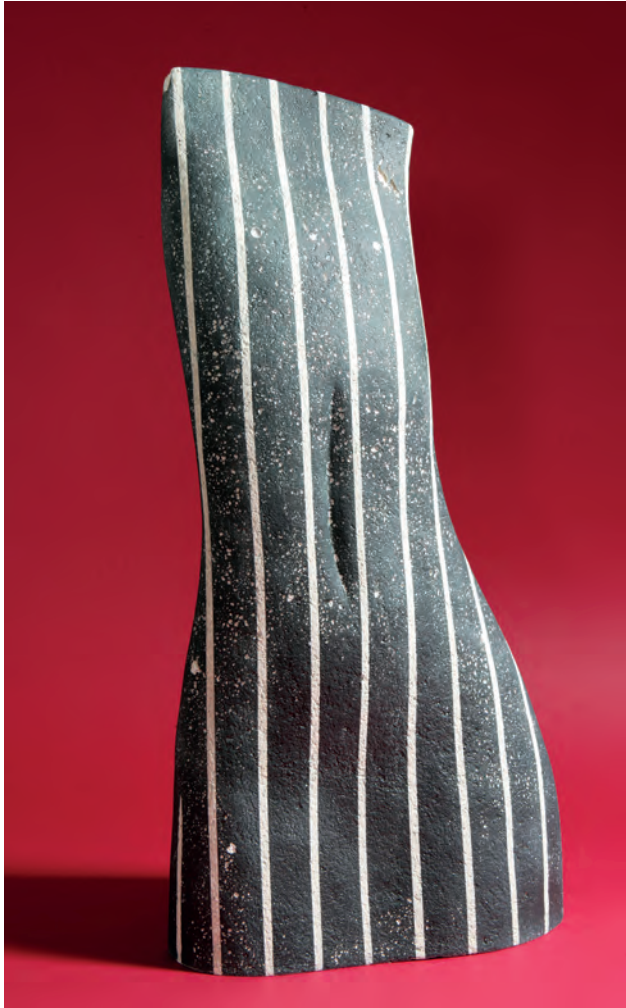
КАТАЛОГ

© Тарас Пошивайло, 2012

Ігор Береза

Львів

Скульптура
«Білим
по чорному»
(два ракурси)

© Автор усіх фото з розділу «Каталог» – Тарас Пошивайло, 2012

Ігор Бєреза

Народився 4 серпня 1959 року в місті Львів. Закінчив Відділ декоративної скульптури Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1978) та Відділ художньої кераміки Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва (1983, тепер – Львівська національна академія мистецтв).

Працював у творчій майстерні Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики (1983–2007), нині – у приватній майстерні. Член Національної спілки художників України (з 1992).

Твори експонувалися на понад 100 виставках в Україні та за кордоном. З-поміж них етапними стали: Виставки «Львівська кераміка» (Львів, Україна, 1978–2011, щорічно), Республіканська виставка українського

декоративно-прикладного мистецтва та творів майстрів народних художніх промислів (Київ, Україна, 1987), Виставка творів львівських керамістів (Мюнхен, Німеччина, 1993), Республіканська виставка «Молодість країни», «Мистецтво Львівщини» (Київ, Україна, 1994), Виставка «Арт-діалоги» (Вроцлав, Польща, 1999), Всеукраїнська виставка «Сучасне професійне декоративне мистецтво України: Трансформація образу» (Київ, Україна, 2003), Міжнародна мистецька виставка «Львівський осінній салон «ВИСОКИЙ ЗАМОК» (Львів, 2004, 2008), Виставка членів Львівської обласної організації Національної спілки художників України «Весняний салон» (Львів, Україна, 2008), Всеукраїнська виставка професійного декоративного мистецтва «Пісні про кохання» (Київ, Україна, 2008), Всеукраїнська виставка «Світ глиняного дива» (Київ, Україна, 2008).

На міжнародних і українських виставках кераміки твори відзначено нагородами: VII та VIII (об'єднаній) Міжнародній виставці мистецтва мініатюри (Торонто, Канада, 1993, Друга Премія), Міжнародній виставці «Карпатський хребет – 97» (Івано-Франківськ, Україна, 1997, Диплом), Львівському осінньому салоні «Високий замок» (Львів, Україна, 1997, Диплом), ПЕРШІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Опішне, Україна, 2009, Третя Премія), ТРЕТІЙ Національній виставці-конкурсі художньої кераміки «КерамПІК у Опішному!» (Опішне, Україна, 2011, ГРАН-ПРІ).

Учасник всеукраїнських, національних і міжнародних симпозиумів: Мистецького симпозиуму (Седнів, Україна, 1986), III Всеукраїнського симпозиуму монументальної кераміки «Поезія гончарства на майданах і в парках України» (Опішне, Україна, 1999), Міжнародного пленеру з кераміки і скульптури (Боєславець, Польща, 2001), Всеукраїнського симпозиуму «Україна соборна» (Слов'янськ, Україна, 2005), III Міжнародного Керамічного Пленеру (Ходзеж, Польща, 2008), Міжнародного симпозиуму кераміки (Паневежис, Литва, 2010), ПЕРШОГО ІНТЕРСимпозиуму кераміки в Опішному «2010: 10x10» (Опішне, Україна, 2010; Заохочувальна Премія «За оригінальність форми»), I Міжнародного симпозиуму кераміки (Рябово, Російська Федерація, 2011), X Міжнародного симпозиуму кераміки «Арт-Жижаль» (Бобруйськ, Білорусь, 2012).

Твори зберігаються в провідних художніх музеях України та інших країн, у тому числі в Національному музеї-заповіднику українського гончарства (Опішне, Україна), Національному музеї українського народного декоративного мистецтва (Київ, Україна), Музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України (Львів, Україна), Міському художньому музеї (Бобруйськ, Білорусь), Міській художній галереї (Паневежис, Литва), Музеї кераміки (Боєславець, Польща), Національному музеї (Вроцлав, Польща), Обласному художньому музеї імені Васнецових (Кіров, Російська Федерація), а також у приватних колекціях України, Канади, Німеччини, Польщі, США.

ТВОРЧЕ КРЕДО:

«Краса в простоті.

Максимальне виявлення властивостей і фактури матеріалів
мінімальними засобами»

Леся Рось

Львів

Композиція
«Вечірня замріяність»

Анна Лисик

Львів

Скульптура «Суха квітка і метелик»

Ірина Марко

Львів

Композиція «Серпень»

Людмила Богуславська

Львів

Композиція «Витоки»

Гія Міміношвілі

Київ

Скульптура «Ноша» (три ракурси)

Олександр Мірошніченко

Харків

Скульптура
«Дев'ятнадцате сторіччя»

Юрій Мусатов

Львів

Скульптура «Передчуття» (два ракурси)

Ольга Безпалків

Львів

Скульптура «Крісло» (два ракурси)

Рустем Скибін

Сімферополь, АР Крим

Композиція «Писанки»

Тетяна Павлишин-Святун

Львів

Композиція
«Дорога до неба»
(два ракурси)

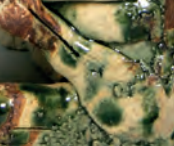

Леся Рось

Львів

Панно
«Ранковий політ»

Скульптура
«Непізнаний керамічний об'єкт»

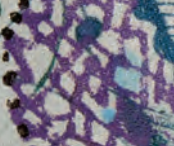

Набір
«Чашечка та блюдечко»

Скульптура
«Весна»

Таріль «Квітка»

Таріль «Літо»

Композиція «Стихія»
із серії «Знаки води»
(Узбережжя, Море, Океан, Острови)»

Композиція «Вода»
із серії «Знаки води (Криниця, Краплина, Без назви)»

Декоративні вази

Скульптура «Квіти»
(два ракурси)

Композиція «Метаморфози чайника»

Окарина «Пташка»
(три ракурси)

Свічник
«Свічник на колесах»

Скульптура «Ангел, що годує птахів»

Скульптура «Ангел біля джерела»

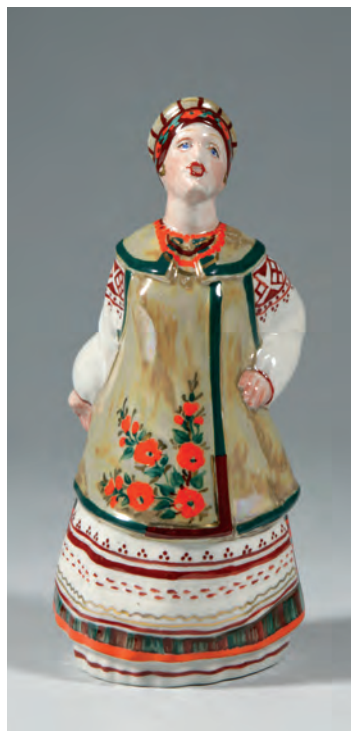
Композиція «Пухнастий чайник»

Набір посуду

Композиція «Зустріч»

Скульптура
«Рідна пісня»

Скульптура «Віночок»

Скульптура
«Рідна пісня - 2»

Диптих «Дорошенко-Сагайдачний»

Скульптура «Дід Мороз»

Набір «Курбат Песах»

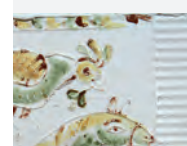

Скульптура «Янголятко»

Скульптура «Янголятко - 2»

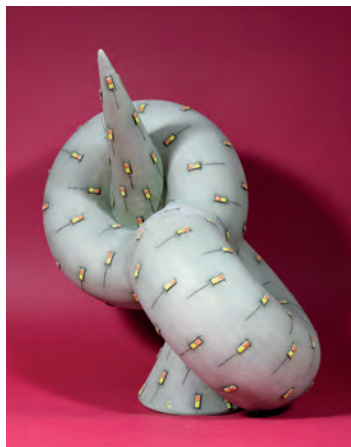

Композиція «Пічки»

Композиція
«Каштани»

Скульптура «Загадки Всесвіту»
(три ракурси)

Юлія Козятник
Малютянка, Київщина

номінація «Академічна кераміка»

Скульптура «Індрики та Льолік»

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК у ОПІШНОМУ!

Віталій Кушнір (форма), Олександра Кушнір (мальовка)
Вербовець, Івано-Франківщина

Миска «Птах»

Скульптура «Король»

Набір «Песах»

Композиція «Водяні квіти»

Панно «Портрет з натюрмортом»

Панно «Портрет жебрака»

Набір
«Ранковий експрес»
(зібраний/розібраний)

Ритуальна посудина

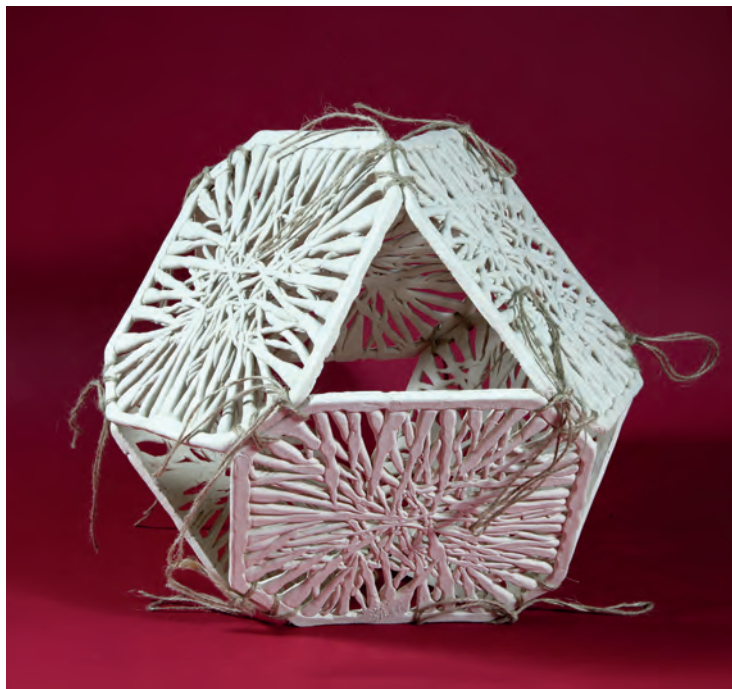
Вази «Постаті осінню»

Панно «Жінки»

Композиція «Білий простір»

Скульптура «Кутаста»

Набір «Седер»

Набір «Берекет»

Скульптура «Материнство»

Скульптура «Предвічна Єва»

Композиція «Подорож на Канарські острови»

Композиція
«Гей, Одарко, годі буде (40 років потому)»

Панно
«Та, що шукає»

Композиція «Одиниця виміру об'єму»

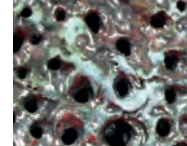
Композиція «Одиниця виміру часу»

Триптих

Скульптура «Відображення»

Триптих «Подорож часом»

Композиція «Морський риф»

Композиція «Диво-риби»

Олександр Шолуха

Миргород, Полтавщина

номінація «Академічна кераміка»

Скульптура «Візничий»

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК у ОПІШНОМУ!

Посудина
«Весняний подих»

Куманець

Композиція
«Народження»

Композиція «Дзвоник»

Композиція «Сім гріхів»

Скульптура «Яровий кінь»

Композиція «Осінній мотив»

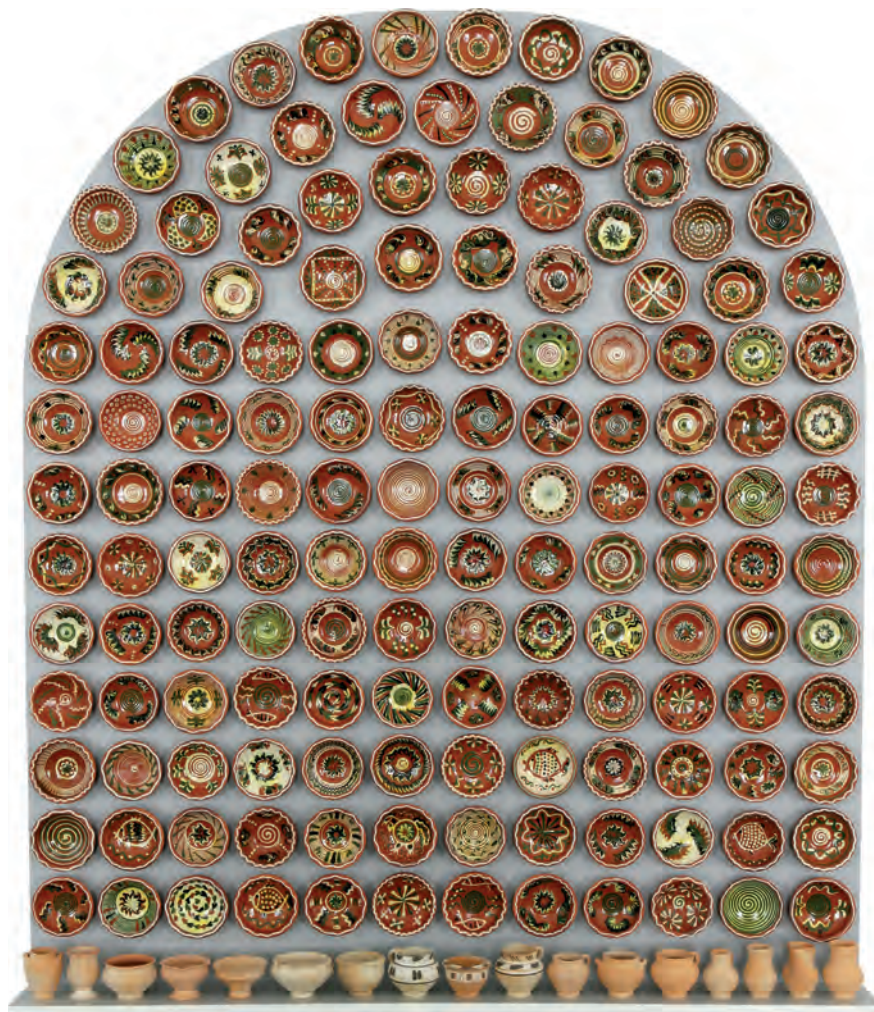

Фрагменти експозиції
в номінації
«Народна кераміка»
ТРЕТЬОЇ Національної
виставки-конкурсу
художньої кераміки
«КерамПІК у Опішному!».
Опішне. 2011.

Фото Тараса Пошивайла.
Національний музей-заповідник
українського гончарства
в Опішному, Національний
архів українського гончарства.
Публікуються вперше

Юрко Пошивайло

Опішне, Полтавщина

Композиція
«ДНК мого роду»

Юрко Пошивайло

Народився 14 березня 1968 року в містечку Опішному Зінківського району Полтавської області (Україна). Закінчив історичний факультет Київського державного педагогічного інституту імені Олексія Горького (1992; спеціальність «Історія»). Навчався у вечірній художній студії Київського державного інженерно-будівельного інституту (1985–1986, 1988–1989), у приватній кобзарській школі відомого популяризатора традиційної музичної культури України Миколи Будника (1985–1989), де навчився виготовляти бандури зінківського типу. Керував дитячою студією народного гончарства при Музеї народної архітектури та побуту УРСР (Пирогів, 1986).

З 1988 року працює в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному. Здійснював польові керамологічні дослідження гончарства в Полтавській, Харківській, Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Вінницькій областях (1989–1999), Київській, Житомирській, Хмельницькій, Рівненській, Тернопільській, Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Вінницькій, Черкаській областях (2009). Був

директором (1997–2000), провідним редактором (2001–2005) видавництва «Українське Народознавство» Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Нині – головний художник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному (з 2005).

Стажувався в провідних керамологічних і музейних центрах Німеччини, Італії, Швейцарії, Нідерландів, Бельгії, Люксембурга, Словаччини, у тому числі в Інституті досліджень технології кераміки, Інституті художньої промисловості й Мистецькій школі кераміки Інституту мистецтв Баллардіні (Фаенца, Італія), Департаменті гончарної технології Археологічного центру Лейденського університету (Лейден, Нідерланди), Міжнародному музеї кераміки (Фаенца, Італія), Нідерландському музеї кераміки (Леварден, Нідерланди), Швейцарському музеї кераміки – Музеї Аріана (Женева, Швейцарія), Музеї кераміки провінції Монс (Монс, Бельгія), Німецькому музеї (Мюнхен, Німеччина), Європейському центрі творчої кераміки (Гертогенбош, Нідерланди) (1994).

Автор емблем, інтернетних сайтів і плакатів керамологічних установ України. Розробляв художні концепції й макети програм, прес-релізів, запрошень, дипломів тощо всіх загальнодержавних мистецьких і наукових заходів, організатором яких був Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному (всеукраїнські

й національні симпозиуми гончарства, гончарські фестивалі, керамологічні симпозиуми, конференції, Селюченківські читання).

Розробляв концепції художніх виставок, займався побудовою музейних експозицій, у тому числі Республіканської виставки «Кераміка Опішні» (Київ, 1989), виставки музею-заповідника на ВДНГ СРСР у рамках Всесоюзної виставки «Людина. Праця. Культура» (Москва, Російська Федерація, 1990), Республіканської виставки «Дивотворіння Опішного – Україні ХХІ сторіччя» (Київ, 1999).

Учасник художніх виставок: групової виставки творів майстрів опішнянської кераміки родини Пошивайлів (Полтава, 1980), Республіканської художньої виставки «Земля і люди» (Київ, 1984). Учасник художніх конкурсів: Національного конкурсу художньої кераміки (Опішне, 2000, заохочувальна премія «За унікальне творче вирішення»), II Національного конкурсу художньої кераміки (Опішне, 2001), Національних виставок-конкурсів художньої кераміки «КерамПК у Опішному!» (Опішне, 2009, спеціальні дипломи «За канонічність», «За відродження традицій», «За кращу монетку»; Опішне, 2010, спеціальний диплом «За кращу монетку»; Опішне, 2011, «ГРАН-ПРІ» в номінації «Народна кераміка»), Національних фотоконкурсів «Гончарні ВІЗІІ країни» (Опішне, 2010, «ГРАН-ПРІ»), дипломи в номінаціях «КерамШОК ХХІ століття», «Чорно-біле ВІДЛУННЯ», «Документ ЕПОХИ», спеціальні дипломи «За романтизм», «За образність», «За психологізм», почесний диплом та грамота Національної спілки фотохудожників України; Опішне, 2011, «ГРАН-ПРІ»), Золота медаль, диплом другого ступеня, диплом третього ступеня Національної спілки фотохудожників України, дипломи в номінаціях «Чорно-біле ВІДЛУННЯ», «КерамШОК ХХІ століття», спеціальні дипломи «За образність», «За кращу сюжетну композицію», «За унікальне творче вирішення»).

Гончарні твори зберігаються в Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному, Меморіальному музеї-садибі гончарської родини Пошивайлів, Полтавському краєзнавчому музеї, у приватних колекціях України.

Найбільше проявив себе з мистецької точки зору у видавничій діяльності. Головний художник провідних українських керамологічних видань: Національного культурологічного щорічника «Українське Гончарство» (1993–1999), Національних наукових щорічників «Українська керамологія» (2001–2002, 2011, 2012), «Бібліографія українського гончарства» (з 2000), Національного наукового часопису «Український керамологічний журнал» (2001–2005). Книги, змакетовані й художньо оформлені ним, відзначені нагородами найпрестижніших національних конкурсів книговидавців: лауреат Всеукраїнського конкурсу «Художник та друкарство України» (Київ, 1998), VI Форуму видавців у Львові (Львів, 1999), VII Форуму видавців у Львові (Львів, 2000), III Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку «Книжковий сад-2001» (Київ, 2001), Всеукраїнського конкурсу «Мистецтво книги України» (Київ, 2001), Всеукраїнського конкурсу «Художник та друкарство України» (Київ, 2003); дипломант VII Міжрегіональної виставки-презентації «Книжковий світ-2007» (Київ, 2007), Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку «Книжкові контракти» (Київ, 2007), VI книжкової виставки-ярмарку «Хортицькі джерела» (Запоріжжя, 2008), обласного конкурсу «Краща книга Полтавщини» (Полтава, 2008), VI Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку (Київ, 2010), XVII Форуму видавців у Львові (Львів, 2010), обласного конкурсу «Краща книга Полтавщини» (Полтава, 2010), Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» (Київ, 2010), IX Міжнародного конкурсу країн-учасниць СНД «Мистецтво книги» (2012), Комітету зі щорічної Премії Президента України «Українська книжка року» (2012).

Заслужений працівник культури України (2009). Нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР «За внесок у справу дослідження й популяризації надбань українського гончарства» (1990), відзнакою Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (2000), Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2010).

Олександр Шкурпела*Опішне, Полтавщина*

Скульптура «Вівця»

Валентина Лобойченко*Опішне, Полтавщина*

Набір іграшки «Вершники»

Набір іграшки «Вершники».
Фрагмент

Дмитро Громовий (форма),
Любов Громова (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Набір монетки «Весняний»

Микола Варвинський (форма),
Євгенія Панасюк (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Миска

Валентина Живко

Бубнівка, Вінниччина

Миска «Рибоньки»

Світлана Мотрій

Опішне, Полтавщина

Глечик (два ракурси і фрагмент)

Микола Пошивайло

Опішне, Полтавщина

Свічник «Троїсті музики»

спеціальний диплом

ЗА КРАЩУ ЗООМОРФНУ СКУЛЬПТУРУ номінація «Народна кераміка»

Ніна Дубинка

Опішне, Полтавщина

Набір «Коники»

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Валентина Лобойченко

Опішне, Полтавщина

Набір іграшки «Барви Опішного»

Оксана Северин

Опішне, Полтавщина

Композиція «Козак і дівчина»

Вікторія Заліська

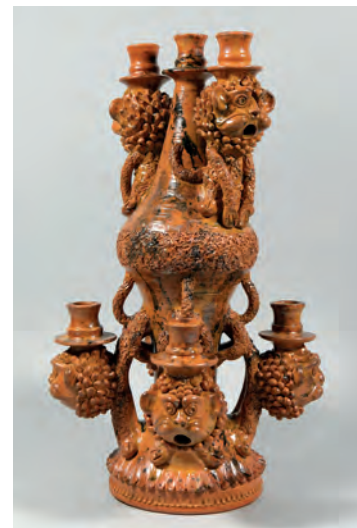
Опішне, Полтавщина

Композиція «Козак і дівчина»

Анатолій Шкурпела

Опішне, Полтавщина

Свічник (два ракурси і фрагмент)

Скульптура «Козак Мамай»

Скульптура «Козак Мамай - 2»

Микола Варвинський (форма), Євгенія Панасюк (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Миска

Миска «Півник»

Миска

Миска «Рибка»

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Писанка «День і ніч»

Писанка

Куманець

Таріль

Ваза

Валентина Гармаш (форма), **Вікторія Заліська** (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Таріль

Таріль з рибами

Тиквастий глечик

Набір монетки

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Опішне, Полтавщина

Валентина Гармаш (форма), **Оксана Кальна** (мальовка)

Таріль

Набір писанок

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Валентина Гармаш (форма), **Світлана Мотрій** (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Набір мисок

Вареничниця

Суповий набір

Тиквастий глечик

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Опішне, Полтавщина **Валентина Гармаш** (форма), **Оксана Северин** (мальовка)

Миска

Таріль

Тиквастий глечик

Набір тикв

Миска

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Дмитро Громовий (форма), Любов Громова (мальовка)

Опішне, Полтавщина

Набір посуду

Набір посуду

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Набір «Ритуальний»

Набір монетки
«Гончарне древо»

Любов Громова

Опішне, Полтавщина

номінація «Народна кераміка»

Набір іграшки «На пасовиці»

Набір іграшки «Вечорниці»

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Композиція «Випроводження»

Коник-свистунець

Чайник «Будьмо!»

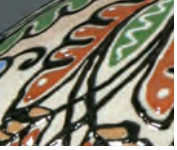
Набір монетки «Квітки»

Набір куришок «Святковий»

Композиція «Дорогою на Ярмарок»

Олена Мороховець

Опішне, Полтавщина

номінація «Народна кераміка»

Миска «Світанок»

Тиква «Барви літа»

Набір для молока

ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Куманець

Глечик-носатка для варенухи

Свічник «Опішнянські дивотворіння»

Свічник «Пісня про гончарів»

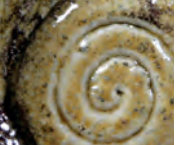

Свічник «Мисник»

Свічник «Опішнянські чудотворці»

Юрко Пошивайло

Опішне, Полтавщина

номінація «Народна кераміка»

Скульптура «Лев»

Набір паркової скульптури
«Дивні звірі»

ТРЕТІЙ КЕРАМПІК У ОПІШНОМУ!

Олександр Шкурпела (форма), **Світлана Шкурпела** (декор)

Опішне, Полтавщина

Таріль «Два півники»

Таріль «Залицяння»

Таріль «Квітка»

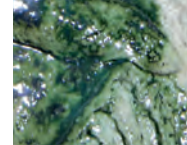
ТРЕТІЙ КЕРАМІК У ОПІШНОМУ!

Композиція
«Постаті»

Композиція
«Птахи»

Композиція «Теракотовий ранок»

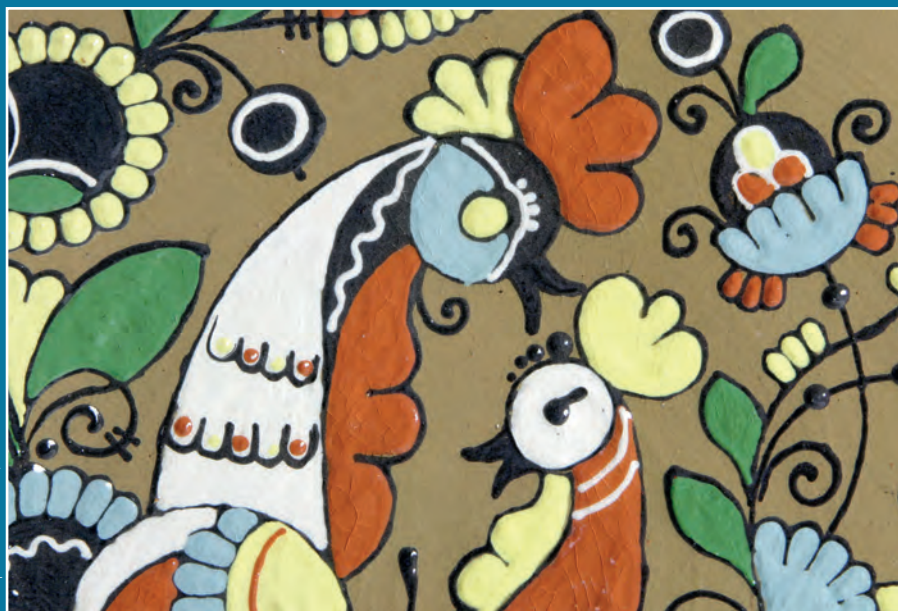
Композиція «Гаї шумлять»

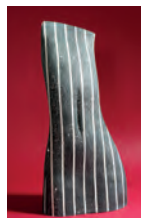

Скульптура із серії «Скрині Пандори»

АНОТАЦІЇ ТВОРІВ

© Тарас Пошивайло, 2012

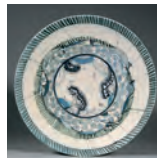
1. **Антонова Лариса.**
Скульптура
«Непізнаний керамичний об'єкт».
Харків. 2010.
Глина, шамот, ангоби, полива, ліплення, риткування, 26,3x19,5x19 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19926/К-18174

2. **Антонова Лариса.**
Набір «Чашечка та блюдечко».
Харків. 2010.
Глина, шамот, пігмент, емаль, ліплення, 11,4x8,8; 3x17,8 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19925/К-18172, 18173

3. **Безпалків Ольга.**
Скульптура «Крісло».
Львів. 2011.
Глина, шамот, пігмент, ліплення, 63,6x28x31,5 см.
Власність автора

4. **Береза Ігор.**
Скульптура «Білим по чорному».
Львів. 2011.
Глина, шамот, пігмент, емаль, ліплення, 58,5x27,7x12,5 см.
Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19983/К-18294

5. **Беро Валентина.**
Скульптура «Весна».
Львів. 2011.
Глина, шамот, пігменти, емалі, ліплення, риткування, 56x23x17 см.
Власність автора

6. **Богуславська Людмила.**
Таріль «Літо».
Львів. 2010. Кам'янова маса, пігменти, емалі, формування, мальовка, 8,4x36,7 см.
Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19931/КФ-232

7. **Богуславська Людмила.**
Таріль «Квітка».
Львів. 2010.
Кам'янова маса, пігменти, емалі, формування, мальовка, 8,5x36,5 см.
Власність автора

8. **Богуславська Людмила.**
Композиція «Стихія»
із серії «Знаки води (Узбережжя, Море, Океан, Острови)».
Львів. 2010.
Кам'янова маса, пігменти, емаль, ангоб, формування, риткування, мальовка, 6x33x23,8; 6,3x33,5x23,8; 6x33x24,5; 6x33x24,2 см.
Власність автора

9. **Богуславська Людмила.**
Композиція «Витоки»
із серії «Знаки води (Джерело, Озеро)».
Львів. 2010.
Кам'янова маса, пігменти, емаль, ангоб, формування, риткування, мальовка, 5,2x28,8x29,8; 6x28,8x28,8 см.
Власність автора

10. **Богуславська Людмила.**
Композиція «Вода»
із серії «Знаки води (Криниця, Краплина, Без назви)».
Львів. 2010.
Кам'янова маса, пігменти, емалі, полива, формування, риткування, мальовка, 5,4x29,8; 5,3x30; 5x29 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19927/КФ-229, 230, 231

*Тут і далі основні атрибутивні дані (автор, назва, рік виготовлення) взято з конкурсних заявок, тому достовірність несуть самі автори творів.
© Автор усіх фото з цього розділу – Тарас Пошивайло, 2012

11. Борецька-Грабар Наталя.
Вази.

Ужгород. 2011.

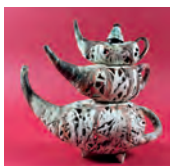
Кам'янова маса, пігменти, емаль, ліплення, 58,2x8x8,8; 59,7x8,8x7,3; 53,8x10x8 см.

Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19910/К-18157, КН-19911/К-18158, КН-19912/К-1815

12. Васильєв Максим.
Скульптура «Квіти».
Одеса. 2010.

Глина, ангоб, ліплення, риткування, тиснення, 42,6x27,8x23 см.
Власність автора

13. Вахняк Маріанна.
«Метаморфози чайника».
Львів. 2010.

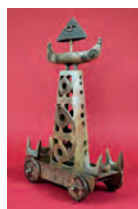
Глина, шамот, пігменти, емалі, ліплення, риткування, 32,5x34,3x15,5 см.
Власність автора

14. Величенко Наталя.
Окарина «Пташка».
Ужгород. 2010.

Глина, шамот, пігмент, емалі, мотузка, ліплення, риткування, проколювання, 9x11,5x11,6 см.

Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19958/К-18217

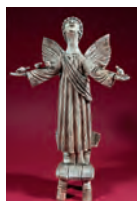
15. Вільковський В'ячеслав.
Свічник «Свічник на колесах».
Ужгород. 2010.

Глина, шамот, пігменти, емалі, полива, метал, дерево, ліплення, вирізування, риткування, 54,1x33x20,3 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19908/К-181555

16. Галенко Марко.
Скульптура «Ангел біля джерела».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігмент, емаль, ліплення, риткування, 49x29x21 см.
Власність автора

17. Галенко Марко.
Скульптура
«Ангел, що годує птахів».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігмент, емаль, ліплення, риткування, 49x29,3x17,9 см.
Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19909/К-18156

18. Герляк Галина.
Композиція «Пухнастий чайник».
Львів. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, дріт, ліплення, риткування, 25,6x25x14,7; 6,2x15,4; 6x11; 5,6x10,8 см.
Власність автора

19. Гусенов Ельдар.
Набір посуду.
Бахчисарай, АР Крим. 2010–2011.

Глина, ангоб, гончарний круг, ліплення, риткування, вдавлювання, лискування, 27,4x15; 23,4x20; 20,4x15,3; 22,6x14,3; 17,3x12,5; 18x11; 25,8x14,7; 5,6x17,3; 7,4x14,5; 4,5x8,7 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19933/К-18178, 18179, 18180, 18181, 18182, 18183, 18184, 18185, 18186, 18187

20. Друль Ганна.
Композиція «Зустріч».
Львів. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, ліплення, 66,7x82,5x28,8 см.
Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19924/К-18171(1-4)

21. Жернова Олена.
Скульптура «Дід Мороз».
Одеса–Довбиш. 2011.

Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, позолота, формування, мальовка, 21x10,7x13,6 см.
Власність автора

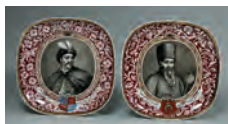
22. **Жернова Олена.**
Скульптура «Віночок».
Одеса–Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, позолота, формування, мальовка, 15,6х9,8х8,8 см.
Власність автора

23. **Жернова Олена.**
Скульптура «Рідна пісня».
Одеса–Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, позолота, формування, мальовка, 17,5х8х7,5 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19932/КФ-233

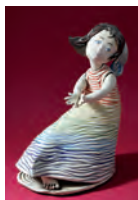
24. **Жернова Олена.**
Скульптура «Рідна пісня – 2».
Одеса–Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, позолота, формування, мальовка, 16х7,2х7,5 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19934/КФ-234

25. **Жернова Олена.**
Диптих
«Дорошенко–Сагайдачний».
Одеса. 2009–2010.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, позолота, формування, мальовка, 3,3х25,2х25,2; 3,5х25,2х25,2 см.
Власність автора

26. **Забудська Дарина.**
Набір «Курбат Песах».
Одеса–Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, формування, мальовка, 23,5х33х14,5; 9,7х16,8; 8,8х24,5х10,5; 6х11,5 (4 шт.); 2,5х26 (4 шт.) см.
Власність автора

27. **Зайцева Тетяна.**
Скульптура «Янголятко».
Київ. 2011.
Глина, шмот, пігменти, емалі, ліплення, 35,8х31х20,4 см.
Власність автора

28. **Зайцева Тетяна.**
Скульптура «Янголятко – 2».
Київ. 2011.
Глина, шмот, пігменти, емалі, ліплення, 34х26,8х20 см.
Власність автора

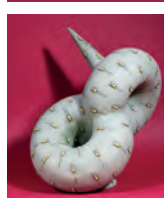
29. **Ковалевич Ігор.**
Композиція «Пічки».
Львів. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емалі, формування, ліплення, тиснення, 57,2х14,8х13,5; 64,8х18х17,8; 67,7х20,2х14,2; 55,6х18,4х16 см.
Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19904/КФ-222, 223, 224, 225

30. **Ковалевич Людмила.**
Композиція «Каштани».
Львів. 2011.
Глина, шмот, фаянсова маса, надполив'яні фарби, емалі, формування, ліплення, риткування, тиснення, 92,7х80,5; 89х73,3; 48х30; 48х29,5; 39х29,8; 25х46,5; 15,4х27,2; 14,5х27 см.
Власність автора

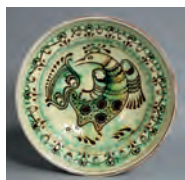

31. **Козак Сергій.**
Скульптура «Загадки Всесвіту».
Київ. 2010.
Глина, шмот, пігменти, емалі, гончарний круг, ліплення, риткування, 51,5х46х34 см.
Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19920/К-18167

32. **Козянтик Юлія.**
Скульптура «Індрики та Льолькі».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, шмот, пігменти, ліплення, вдавлення, 89х84х31,5 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19919/К-18166

33. **Кушнір Віталій** (форма),
Кушнір Олександра (мальовка).
Миска «Птах».
Косів, Івано-Франківщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 9х35,7 см.
Твір після виставки автори подарували Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19960/К-18219

34. **Лебедкіна Олександра.**
Скульптура «Король».
Київ. 2011.
Глина, шамот, пігмент, емаль, ліплення, 69х34,2х17,8 см.
Власність автора

35. **Лейфер Яна.**
Набір «Песах».
Одеса-Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби, емаль, формування, мальовка, 11,8х9; 11,8х24,6; 3,5х32,5; 3,6х9,8; 24,6х23,5х12,4; 24,6х23,5х12,4 см.
Власність автора

36. **Липа Ганна-Оксана.**
Композиція «Водяні квіти».
Львів. 2010.
Глина, шамот, скло, пігменти, ліплення, вдавлювання, 15х14,5; 16,4х13,7; 16,2х14,2; 17,8х11; 13,5х11,2; 62,5х28; 59,7х27,5 см.
Власність автора

37. **Лисик Анна.**
Композиція «Суха квітка і метелик».
Львів. 2010.
Глина, пігменти, емалі, ліплення, авторська техніка, 22х69х24,3; 14,8х11,5х8,3 см.
Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19984/К-18295, 18296

38. **Марко Ірина.**
Композиція «Серпень».
Львів. 2011.
Глина, шамот, емалі, ліплення, ритування, 35,7х29,2х18,3; 26х43,3х18,5; 18,3х38,3х12,2 см.
Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19955/К-18297, 18298, 18299

39. **Міміношвілі Гія.**
Конструктивна скульптура «Ноша».
Київ. 2011.
Глина, шамот, пігменти, ліплення, ритування, 52,5х26х21 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19921/К-18168 (1-3)

40. **Мірошниченко Олександр.**
Панно «Дев'ятнадцяте сторіччя».
Харків. 2010.
Глина, шамот, пігменти, емалі, дерево, ліплення, тиснення, 81х27,5 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19937/К-1819

41. **Мірошниченко Олександр.**
Панно «Портрет з натюрмортом».
Харків. 2010.
Глина, шамот, пігменти, емалі, дерево, ліплення, тиснення, 36,5х35,3 см.
Власність автора

42. **Мірошниченко Олександр.**
Панно «Портрет жебрака».
Харків. 2010.
Глина, шамот, пігменти, емалі, дерево, ліплення, тиснення, 34,5х30 см.
Власність автора

43. **Мусатов Юрій.**
Скульптура «Передчуття».
Львів. 2011.
Глина, шамот, пігменти, ліплення, 55,8х32 см.
Власність автора

44. **Мусатов Юрій.**
Набір «Ранковий експрес».
Львів. 2011.
Фаянсова маса, емаль, формування,
32x28x15 см.
Власність автора

45. **Онищенко
Володимир Миколайович.**
Ритуальна посудина.
Київ. 2011.
Глина, шамот, пігменти, емаль,
формування, 21x32,2x20,6 см.
Власність автора

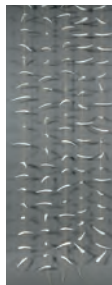
46. **Ошуркевич Галина.**
Вази «Постаті осінню».
Львів. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби,
емалі, формування, мальовка,
39,8x19,7; 37,7x19,5; 40,6x20 см.
Твір після виставки придбано
Національним музеєм-заповідником
українського гончарства в Опішному,
№КН-19905/КФ-226, 227, 228

47. **Ошуркевич Галина.**
Панно «Жінки».
Львів. 2010.
Глина, шамот, пігменти, емаль,
ліплення, проколювання, 38,3x37,5;
38,3x37,8 см. Власність автора

48. **Павлишин-Святун Тетяна.**
Композиція «Драбина до неба».
Львів. 2010.
Фаянсова маса, мотузка, дзеркало,
формування, 45x270 см.
Власність автора

49. **Павлишин-Святун Тетяна.**
Композиція «Білий простір».
Львів. 2011.
Глина, шамот, мотузка, ліплення,
проколювання, 63x168 см.
Твір після виставки авторка
подарувала Національному
музею-заповіднику українського
гончарства в Опішному,
№КН-19914/К-18161(1-5)

50. **Павлишин-Святун Тетяна.**
Скульптура «Кутаста».
Львів. 2011.
Глина, шамот, мотузка, ліплення,
тиснення, 26,8x26x27 см.
Твір після виставки придбано
Національним музеєм-заповідником
українського гончарства в Опішному,
№КН-19913/К-18160

51. **Поздирева Катерина.**
Набір «Седер».
Одеса-Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби,
емаль, формування, мальовка,
33,8x14,5; 21x18x14,2; 3,4x32,3;
7x6 (4 шт.) см.
Власність автора

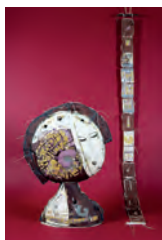
52. **Резнікова Тетяна.**
Набір «Берекет».
Одеса-Довбиш. 2011.
Фаянсова маса, надполив'яні фарби,
емаль, позолота, формування,
мальовка, проколювання,
21x18,8x14,8; 7,5x12,6x9; 11,3x9,5;
3,2x32,5; 6x3,4x4,2; 6,7x9 (6 шт.) см.
Власність автора

53. **Росул Мирослава.**
Скульптура «Материнство».
Ужгород. 2010-2011.
Глина, шамот, ліплення, ритування,
проколювання, лискування,
димлення, 28,7x25,3x13 см.
Твір після виставки авторка
подарувала Національному
музею-заповіднику українського
гончарства в Опішному,
№КН-19975/К-18245

54. **Росул Мирослава.**
Скульптура «Предвічна Єва».
Ужгород. 2011.
Глина, шамот, ліплення, ритування,
вирізування, лискування, димлення,
37,4x32,3x5,5 см.
Твір після виставки авторка
подарувала Національному
музею-заповіднику українського
гончарства в Опішному,
№КН-19974/К-18244

55. **Рось Леся.**
Композиція
«Вечірня замріяність».
Львів. 2011.
 Глина, пігменти, полива, мотузка, дерево, кольорові маси, ліплення, проколювання, 50,5x37,4x9,8; 131x11,7 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19986/К-18300, 18301

56. **Рось Леся.**
Панно «Ранковий політ».
Львів. 2011.
 Глина, пігменти, скло, мотузка, дерево, проколювання, 79,5x49,3 см.
 Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19923/К-18170

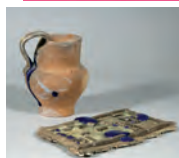
57. **Рось Олександр.**
Композиція
«Подорож на Канарські острови».
Львів. 2010.
 Глина, пігмент, емаль, полива, мотузка, дерево, ліплення, проколювання, ритування, вирізування, тиснення, 69x80,2x29,5 см.
 Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19906/К-18153

58. **Семенко Ганна.**
Панно «Та, що шукає».
Київ. 2011.
 Глина, шамот, ангоби, полива, ліплення, проколювання, мальовка, 98,6x37,2 см.
 Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19935/К-18188

59. **Семенко Ганна.**
Композиція «Гей, Одарко, годі буде (40 років потому)».
Київ. 2010.
 Глина, шамот, пігмент, полива, скло, папір, дерево, ліплення, тиснення, фотодрук, 35x18,5x19; 27,2x17x20,3; 3,5x12x8,4; 9x2, 14x11,7 см.
 Власність автора

60. **Семенко Ганна.**
Композиція
«Одиниця виміру об'єму».
Київ. 2010.
 Глина, шамот, емаль, полива, пігменти, гончарний круг, ліплення, тиснення, 16,5x12,5; 24x15,3 см.
 Власність автора

61. **Семенко Ганна.**
Композиція
«Одиниця виміру часу».
Київ. 2010.
 Глина, шамот, емалі, пігменти, парафін, гончарний круг, ліплення, 35,3x21,5x13; 19,2x10,8; 7x13x8,4 см.
 Власність автора

62. **Семенко Ганна.**
Триптих.
Київ-Опішне. 2011.
 Глина, ангоби, полива, ліплення, тиснення, мальовка, 51,5x34,5; 54x37; 57x34 см.
 Частина триптиха (панно «Дзвоники», 51,5x34,5 см) після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19936/К-18189

63. **Скибін Рустем.**
Набір писанок.
Сімферополь, АР Крим. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ритування, мальовка, 15,4x12; 15,4x12; 15,4x12; 15,4x12 см.
 Частина набору після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19928/К-18175, КН-19929/К-18176, КН-19930/К-18177

64. **Соболь Сергій.**
Скульптура «Відображення».
Львів. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, гончарний круг, ліплення, проколювання, тиснення, 40,3x23,4x22 см.
Власність автора

65. **Собянін Андрій.**
Триптих «Подорож часом».
Полтава. 2010.

Глина, шамот, пігменти, емалі, ліплення, риткування, проколювання, димлення, 42x27,3x7; 37,2x28,2x7,5; 35,8x29x6,5 см.
Власність автора

66. **Столярук Сергій.**
Композиція «Морський риф».
Львів. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, дерево, ліплення, риткування, 7x40,8x25 см.
Власність автора

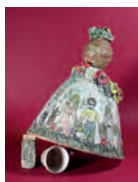
67. **Тарасенко Андрій.**
Композиція «Диво-риби».
Полтава. 2010.

Глина, пігмент, полива, мотузка, дерево, ліплення, риткування, 35,8x53x34; 42,6x48x43; 45,5x45x39; 20,2x23,5x19,7 см.
Власність автора

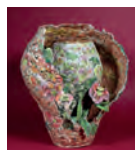
68. **Шолуха Олександр.**
Скульптура «Візничий».
Миргород, Полтавщина. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, ліплення, риткування, 54,5x24x10,3 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19907/К-18154

69. **Яковенко Галина.**
Композиція «Дзвоник».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, полива, мотузка, ліплення, риткування, 42,1x39 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19916/К-18163

70. **Яковенко Галина.**
Композиція «Народження».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігменти, полива, ліплення, риткування, 51x43,8x36 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19918/К-18165

71. **Яковенко Галина.**
Композиція «Сім гривів».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігменти, полива, мотузка, ліплення, риткування, вдавлення, 59,5x36,3x35 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19915/К-1816

72. **Яковенко Галина.**
Куманець.
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігменти, емалі, полива, ліплення, риткування, 44x40,8x19,3 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19917/К-18164

73. **Яковенко Галина.**
Посудина «Весняний подих».
Київ. 2011.

Глина, шамот, пігменти, полива, ліплення, риткування, 61,4x34,5x17,2 см.
Власність автора

74. **Яровий Олександр.**
Скульптура «Яровий кін».
Опішне, Полтавщина. 2011.

Глина, шамот, ангоб, пігменти, полива, ліплення, риткування, вдавлення, 41,5x72,5x38,5 см.
Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19922/К-18169

75. **Яциковський Богдан.**
Композиція «Осінній мотив».
Львів. 2010.

Фаянсова маса, пігменти, емалі, формування, 17x29,4 см.
Власність автора

Вакуленко Микола.
Скульптура «Козак Мамай».
Ялта, АР Крим. 2010.
Глина, ліплення, риткування,
вдавлювання, лискування,
22,2x20,7x15,6 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19969/К-18231

Вакуленко Микола.
Скульптура «Козак Мамай – 2».
Ялта, АР Крим. 2010.
Глина, ліплення, риткування,
вдавлювання, лискування,
25,5x23x16,4 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19968/К-18230

1. **Варвинський Микола** (форма),
Панасюк Євгенія (мальовка).
Миска.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 10,5x37,5 см.
Власність авторів

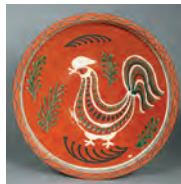
Варвинський Микола (форма),
Панасюк Євгенія (мальовка).
Миска.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 8,3x31,2 см.
Твір після виставки автори
подарували Національному
музею-заповіднику українського
гончарства в Опішному,
№КН-19956/К-18215

Варвинський Микола (форма),
Панасюк Євгенія (мальовка).
Миска.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 10x34,7 см.
Твір після виставки придбано
Національним музеєм-заповідником
українського гончарства в Опішному,
№КН-19967/К-18229

2. **Варвинський Микола** (форма),
Панасюк Євгенія (мальовка).
Миска «Рибка».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 8,2x31,4 см.
Власність авторів

3. **Варвинський Микола** (форма),
Панасюк Євгенія (мальовка).
Миска «Півник».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 8x30 см.
Власність авторів

4. **Гармаш Валентина** (форма),
Гурин Наталя (мальовка).
Писанка.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 29,8x17,2 см.
Власність авторів

5. **Гармаш Валентина** (форма),
Гурин Наталя (мальовка).
Ваза. Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 22,8x17,6 см.
Власність авторів

6. **Гармаш Валентина** (форма),
Гурин Наталя (мальовка).
Куманець.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, ліплення, мальовка, 35x23x10,5 см.
Власність авторів

7. **Гармаш Валентина** (форма),
Гурин Наталя (мальовка).
Таріль.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний
круг, мальовка, 5,8x31,8 см.
Власність авторів

8. **Гармаш Валентина** (форма), **Гурин Наталя** (мальовка).
Писанка «День і ніч».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 28х18,5 см.
Твір після виставки автори подарували Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19952/К-18209(1-2)

9. **Гармаш Валентина** (форма), **Заліська Вікторія** (мальовка).
Тиквастий глечик.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 23х16,8 см.
Власність авторів

10. **Гармаш Валентина** (форма), **Заліська Вікторія** (мальовка).
Таріль.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 5,5х31,8 см.
Власність авторів

11. **Гармаш Валентина** (форма), **Заліська Вікторія** (мальовка).
Таріль з рибами.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 6х33,7 см.
Власність авторів

12. **Гармаш Валентина** (форма), **Заліська Вікторія** (мальовка).
Набір монетки.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 8,4х5,7, 1,8х9,3, 1,7х9,8 см.
Власність авторів

13. **Гармаш Валентина** (форма), **Кальна Оксана** (мальовка).
Набір писанок.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, вирізування, вдавлювання, риткування, мальовка, 32,4х20,2; 26,7х15,2; 24,7х13,4 см.
Твір після виставки автори подарували Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19953/К-18210(1-2), 18211, 18212 (1-2)

14. **Гармаш Валентина** (форма), **Кальна Оксана** (мальовка).
Таріль.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 5,3х34,2 см.
Власність авторів

15. **Гармаш Валентина** (форма), **Мотрій Світлана** (мальовка).
Глечик.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, проколювання, 30,3х23 см.
Твір після виставки автори подарували Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19955/К-18214

16. **Гармаш Валентина** (форма), **Мотрій Світлана** (мальовка).
Набір мисок.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 11х33; 9х26 см.
Власність авторів

17. **Гармаш Валентина** (форма), **Мотрій Світлана** (мальовка).
Тиквастий глечик.
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, риткування, мальовка, 25,6х21,5 см.
Твір після виставки автори подарували Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19954/К-18213

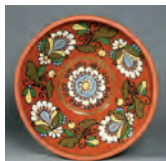

18. **Гармаш Валентина** (форма), **Мотрій Світлана** (мальовка). **Вареничниця.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 22x25,5 см. Власність авторів

19. **Гармаш Валентина** (форма), **Мотрій Світлана** (мальовка). **Суповий набір.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 19,8x28; 6x17,8; 6,8x18; 6,4x17,8; 5,8x17,9; 6,2x18; 6x1 см. Власність авторів

20. **Гармаш Валентина** (форма), **Северин Оксана** (мальовка). **Миска.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 8,2x25,7 см. Власність авторів

21. **Гармаш Валентина** (форма), **Северин Оксана** (мальовка). **Таріль.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 5,5x36,2 см. Власність авторів

22. **Гармаш Валентина** (форма), **Северин Оксана** (мальовка). **Набір тикв.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 23,3x19; 29,5x22,3; 26x20,2 см. Власність авторів

23. **Гармаш Валентина** (форма), **Северин Оксана** (мальовка). **Тиквастий глечик.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 25,3x21,2 см. Власність авторів

24. **Громовий Дмитро** (форма), **Громова Любов** (мальовка). **Набір монетки «Весняний».** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 7,2x8; 7,8x7,5; 7,2x6,2; 7,2x7,4; 7x6,5; 6,8x7,3; 8x6,7; 7,8x10,5; 8,3x8,1; 10,6x6,9; 12,5x9 см. Твір після виставки автори передали на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19977/К-18247(1-2), 18248(1-2), 18249(1-2), 18250, 18251, 18252, 18253, 18254(1-2), 18255, 18256, 18257

25. **Громовий Дмитро** (форма), **Громова Любов** (мальовка). **Набір «Ритуальний».** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, вирізування, мальовка, 11,7x9,2; 8,2x7; 6x8,34; 7,7x7; 17x11,7; 20,3x11,4; 16,8x12,5 см. Власність авторів

26. **Громовий Дмитро** (форма), **Громова Любов** (мальовка). **Набір монетки «Гончарне древо».** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 113x95 см. Власність авторів

27. **Громовий Дмитро** (форма), **Громова Любов** (мальовка). **Набір посуду.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, гончарний круг, ліплення, мальовка, 15x17,5; 23x17,3; 22,7x19,6; 20x14,5; 29x16; 28,5x18; 27x20,9; 19,5x17,5; 25x19,7 см. Власність авторів

28. **Громовий Дмитро** (форма), **Громова Любов** (мальовка). **Набір посуду.** Опішне, Полтавщина. 2011. Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 36,5x23; 20,5x17; 30x21; 33x23 см. Власність авторів

29. **Громова Любов.**
Набір іграшки «Вечорниці».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 18,4x11,6x7,4; 17,4x18,8x7,7; 17,6x16,8x7,5 см.
Власність авторів

30. **Громова Любов.**
Набір іграшки «На пасовиці».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 11,2x10,7x5; 10x10,7x5,5; 11x9,2x6; 10,6x10x5; 11x10,2x4,8; 12,6x9,3x4,4; 11,4x10,8x5,4; 11,1x11,2x5,3; 11,7x9,3x6,5; 11,2x10x4,3; 11,5x10,2x4,5; 10,3x9,8x4,7; 10,8x10,7x5,2; 13,9x9,7x6,2 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19981/К-18273, 18274, 18275, 18276, 18277, 18278, 18279, 18280, 18281, 18282, 18283, 18284, 18285, 18286

31. **Дубинка Ніна.**
Набір монетки «Коники».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 8x8,5x4; 10x10x6; 9,5x10x4,5 см. Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19978/К-18258, 18259, 18260

32. **Живко Валентина.**
Чайник «Будьмо!».
Бубнівка, Вінниччина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 24,8x21,5x17 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19959/К-18218

33. **Живко Валентина.**
Миска «Рибоньки».
Бубнівка, Вінниччина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 6,1x22,8 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19957/К-18216

34. **Живко Валентина.**
Композиція «Випроводження».
Бубнівка, Вінниччина. 2011.
Глина, ангоби, полива, ліплення, проколювання, мальовка, 12x9x4,4; 14,5x11,5x5,5 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19963/К-18222, 18223

35. **Живко Валентина.**
Коник-свистунець.
Бубнівка, Вінниччина. 2011.
Глина, ангоби, полива, ліплення, проколювання, мальовка, 6x6x2,5 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19976/К-18246

36. **Заліська Вікторія.**
Композиція «Козак і дівчина».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, вдавлювання, мальовка, 24,6x11,3x6,5; 22,7x12,6x8,6 см.
Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19964/К-18224, КН-19965/К-18225

37. **Лобойченко Валентина.**
Набір монетки «Квітки».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 2,8x12,5; 3x11,5; 2,9x11,4; 2,8x11,5; 2,6x11; 2x9,5; 2,3x9,3 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19982/К-18287, 18288, 18289, 18290, 18291, 18292, 18293

38. **Лобойченко Валентина.**
Набір іграшки «Барви Опішного».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, ліплення, мальовка, 10,4x8,4x6,7; 10,9x8,4x7,2; 10,6x10,4x4; 10x10,8x4,2; 11x7x6,5; 10,8x7x7,6; 9,3x7,8x6,2 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19980/К-18266, 18267, 18268, 18269, 18270, 18271, 18272

39. **Лобойченко Валентина.**
Набір іграшки «Вершники».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, ліплення, проколювання, вдавлювання, мальовка, 12x10,2x5,8; 12,5x10x7; 13x9,2x6,8; 10,7x7,4x6,2; 11,5x9,5x6,5 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19979/К-18261, 18262, 18263, 18264, 18265

40. **Лобойченко Валентина.**
Набір куришок «Святковий».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, гончарний круг, ліплення, вирізування, вдавлювання, ритування, 27,4x12,5x14,3; 25x15,2x13; 19,5x11,2x11,8 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19966/К-18226, 18227, 18228

41. **Лобойченко Іван.**
Композиція
«Дорогою на Ярмарок».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 20,4x45,6x26,8; 15,5x31,8x22,7; 28x24x16,2; 32,3x20x23,5; 28,3x22,5x18; 26x26x19,8; 17,6x29x23,6 см.
 Власність автора

42. **Мороховець Олена.**
Глечик-носатка для варенухи.
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоб, полива, гончарний круг, 27x27,2x20,3 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19948/К-18203(1-2)

43. **Мороховець Олена.**
Миска «Світанок».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, мальовка, 9,8x38 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19951/К-18208

44. **Мороховець Олена.**
Тиква «Барви літа».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 37,3x26,2 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19950/К-18207

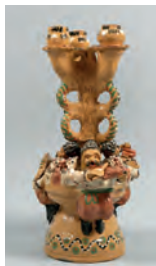
45. **Мороховець Олена.**
Набір для молока.
Опішне, Полтавщина. 2010.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 32x19; 9,3x12; 9,4x12 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19949/К-18204(1-2), 18205, 18206

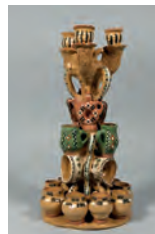
46. **Мороховець Олена.**
Куманець.
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, мальовка, 58,2x37,8x24,7 см.
 Твір після виставки авторка передала на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19947/К-18202

50. **Пошивайло Микола.**
Свічник «Пісня про гончарів».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 36x22 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19944/К-18199

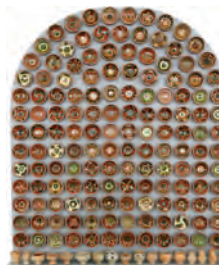
47. **Пошивайло Микола.**
Свічник «Троїсті музики-гончарі».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 42,7x22,5 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19946/К-18201

51. **Пошивайло Микола.**
Свічник «Опішнянські дивотворіння».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 42,3x21,5 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19942/К-18197

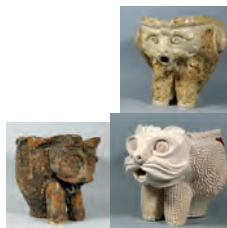
48. **Пошивайло Микола.**
Свічник «Опішнянські чудотворці».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, ритування, проколювання, мальовка, 37,1x21 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, № КН-19943/К-18198

52. **Пошивайло Юрко.**
Композиція «ДНК мого роду».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, ДСП, гончарний круг, ліплення, мальовка, 129x110,5 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19987/К-18302

49. **Пошивайло Микола.**
Свічник «Мисник».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, ритування, вдавлення, мальовка, 48x22 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19945/К-18200

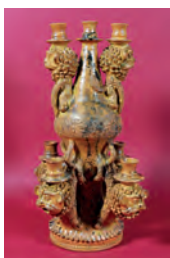
53. **Пошивайло Юрко.**
Набір паркової скульптури «Дивні звірі».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, ліплення, вдавлення, мальовка, 42,5x48x38; 48,5x58x39,8; 40,5x52,5x43 см.
 Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19938/К-18191, 18192, 18193

54. **Пошивайло Юрко.**
Скульптура «Лев».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, вдавлювання, 57x46x23,3 см.
 Твір після виставки автор подарував Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19939/К-18194

55. **Северин Оксана.**
Композиція «Козак і дівчина».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, ангоби, полива, гончарний круг, ліплення, вдавлювання, мальовка, 22x10,4x7,2; 20,5x9,4x7,3 см.
 Твір після виставки авторка подарувала Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19961/К-18220, КН-19962/К-18221

56. **Шкурпела Анатолій.**
Свічник.
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, вдавлювання, 55,5x27,8 см.
 Власність автора

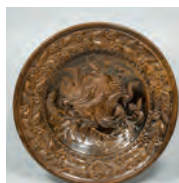
57. **Шкурпела Олександр.**
Вівця.
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, вдавлювання, 48,5x51,6x23,2 см.
 Твір після виставки автор передав на довічне зберігання Національному музею-заповіднику українського гончарства в Опішному, №КН-19940/К-18195 (1-2)

58. **Шкурпела Олександр** (форма),
Шкурпела Світлана (декор).
Таріль «Два півники».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, риткування, вдавлювання, 7,3x48,8 см. Власність авторів

59. **Шкурпела Олександр** (форма),
Шкурпела Світлана (декор).
Таріль «Квітка».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, риткування, вдавлювання, 8x49,4 см. Власність авторів

60. **Шкурпела Олександр** (форма),
Шкурпела Світлана (декор).
Таріль «Залицання».
Опішне, Полтавщина. 2011.
 Глина, полива, гончарний круг, ліплення, риткування, вдавлювання, 10,2x55 см.
 Твір після виставки придбано Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному, №КН-19941/К-18196

1. **Радько Сергій.**
Композиція «Постаті».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, шамот, емаль, полива,
гончарний круг, ліплення, риткування,
вдавлювання, проколювання,
74,8x15,3x14,2; 68x16,4x11,8;
59,3x14,3x16 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19972/К-18238, 18239,
18240

2. **Радько Сергій.**
Композиція «Теракотовий ранок».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, шамот, ангоби, гончарний
круг, ліплення, риткування,
вдавлювання, мальовка,
26,3x21,4x21; 21,3x18x17,5;
21x17,2x16 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19970/К-18232, 18233,
18234

3. **Радько Сергій.**
Композиція «Гаї шумлять».
Опішне, Полтавщина. 2011.
Глина, шамот, ангоби, поливи,
гончарний круг, ліплення, тиснення,
вдавлювання, риткування, мальовка,
22,8x18,5; 23,9x21,4; 33,2x26,5 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19971/К-18235, 18236, 18237

4. **Радько Сергій.**
Композиція «Птахи». Опішне,
Полтавщина. 2011.
Глина, шамот, ангоби, дріт,
гончарний круг, ліплення, риткування,
вдавлювання, проколювання,
дротування, 21x16,5; 45,8x61x34,2;
39,2x61,5x26,5 см.
Твір після виставки автор подарував
Національному музею-заповіднику
українського гончарства в Опішному,
№КН-19973/К-18241, 18242,
18243

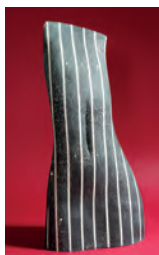

5. **Хижинський Володимир.**
Скульптура із серії
«Скрині Пандори».
Луцьк. 2010.
Глина, шамот, пігменти, полива,
емаль, ліплення, тиснення,
53,6x41,8x15,5 см.
Власність автора

КОНЦЕПЦІЇ ОКРЕМИХ ТВОРІВ

© Тарас Пошивайло, 2012

■ **АНТОНОВА ЛАРИСА**

«Чашечка та блюдечко»

«Виготовлені з різних шамотних мас – червоної та білої. Мені було цікаво поєднати дві різні маси в одній роботі. Це деяка згадка про прадавнє Трипілля. Посуд ґрубий і лаконічний. Я люблю такий стиль»

«Непізнаний керамічний об'єкт»

«Ця робота на тему якоїсь інопланетної космічної станції. Я кераміст, тому зробила непізнаний КЕРАМІЧНИЙ об'єкт»

■ **БЕЗПАЛКІВ ОЛЬГА**

«Крісло»

«Крісло – предмет зручності, статичності, затишку. Крісло асоціюється з комфортом, не спонукає до дії, скоріше сприяє бездіяльності. Ці ознаки роблять його символом влади (у значенні **трону**). Інертність у композиції підсилена відсутністю рук постаті, яка сидить у кріслі з непорушністю статуї»

■ **БЕРЕЗА ІГОР**

«Білим по чорному»

«Метою було створення твору «самого в собі», який може існувати незалежно від місця й часу. Форма асоціюється з поодиноким скелею й заодно з людською постаттю. Прямі лінії, опиняючись на поверхні, набувають неповторної індивідуальності під різними кутами огляду твору, одночасно немовби оберігаючи його від втручання ззовні»

■ **БОГУСЛАВСЬКА ЛЮДМИЛА**

«Серія "Знаки води"»

«Вода – океан, вода – крапля; рух і спокій, поверхня й глибина. У серії тарелів «Знаки води» я використала асоціації й символи, пов'язані з водою. Це елементи реальності й знаки, прикметні для вишиванок і трипільської кераміки: згорнутий вуж, хвилясті стрічки й риски. Сріблясто-голуба гама та різні відтінки блакитних пігментів і синього, а також зіставлення матових і блискучих поверхонь з прозорістю найбільше відповідали задуму»

© Автор усіх фото з цього розділу – Тарас Пошивайло, 2012

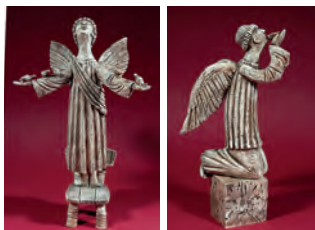

■ **ВАХНЯК МАРІАННА**

«Метаморфози чайника»

«Метаморфози чайника» – переродження й продовження, безперервність буття й небезпідставність будь-чого в нашому світі»

■ **ГАЛЕНКО МАРКО**

«Ангел, що годує птахів»

«Світ створено для гармонії й краси. Хто наділений даром творця, хай сіє зерна любові, дарує крихти добра й надії, сонячні промені й лагідні посмішки»

«Ангел біля джерела»

«Після тяжкої праці так хочеться припасти до чистої джерельної води, спочити в тінистих лапах вічного дуба, набратися сили від землі, й знову до справ»

■ **ДРУЛЬ ГАННА**

«Зустріч»

«Зустріч двох жінок. Одна носить у лоні Пророка, інша – Бога. Абсолютно стилізованими абстрактними фігурами я хотіла передати радість їх зустрічі – це немислиме відчуття дотику двох всесвітів, безмежної ніжності, любові й покори, що між ними виникає. Ці почуття не передати ніякими вербальними засобами»

■ **ЖЕРНОВА ОЛЕНА**

«Рідна пісня», «Рідна пісня – 2», «Віночок»

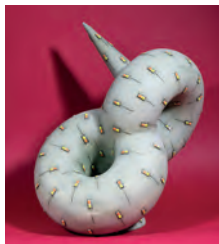
«Статуетки на українську тему було створено як промисловий взірець для Довбиського фарфорового заводу як авторська пропозиція, на прохання адміністрації підприємства. Призначення – сувенір, який можна виробляти тиражним способом. Тому враховувалося, передовсім, комерційне майбутнє й технологічні можливості конкретного підприємства, щоб зручно було виготовляти, рентабельно та щоб подобалося масовому покупцю, з усіма його стереотипами. Зрозуміло, й не без того, щоб ще раз показати красу нашого українського традиційного одягу. На виставку подала як знак того, що цей жанр ще не зовсім помер, як і промислове мистецтво загалом, і, мабуть, ще міг би стати в нагоді»

■ КОВАЛЕВИЧ ІГОР

«Пічки»

«На моє глибоке переконання, твір мистецтва, а особливо ж твір матеріальний (виконаний у матеріалі) повинен сам промовляти за себе, говорити своїми ознаками – формою, кольором, фактурою і т.д., тобто своєю власною, тільки йому притаманною мовою. Якщо ж твір мовчить, то навіть найкращі наші слова нічого не змінять – це все буде від лукавого. Прикладом цього, на жаль, є стан сучасної критики в мистецтві й кераміці зокрема. Тому я волю висловлюватися своїми роботами – це, зрештою, і є моїм фахом»

■ КОЗАК СЕРГІЙ

«Загадки Всесвіту»

«Як кажуть деякі вчені, Всесвіт навколо нас не є таким лінійним і однорідним, як здається, коли ми дивимося на зорі. Є в ньому «чорні діри», які, можливо, є проходом в інші виміри, є й інші аномальні зони, в яких, зробивши крок, можливо, потрапиш в інший час або опинишся в іншій галактиці. Так і в моїй роботі є намагання передати загадкові явища: конус входить в один отвір, а виходить його вершина з іншого; внутрішня поверхня конуса переходить у зовнішню кільця, кільця переходять одне в інше, утворюючи символ нескінченності – вісімку. Внутрішня поверхня й об'єм кілець – це невидимий паралельний світ, який, можливо, існує, але ніхто його не бачить. Візуально вся конструкція виглядає досить неєрівноваженою, неначе має впасти, але достатньо впевнено стоїть. Це додає динаміки візуальному образу й підкреслює хитку, динамічну рівновагу Всесвіту. Кольорові наліплення символізують розповсюджені в Космосі потенціалні зародки життя, які можуть прорости на далеких планетах, як колись на нашій Землі»

■ ЛИСИК АННА

«Суха квітка і метелик»

«Композиція поєднала образи двох рукотворних квіток – спогадів із дитинства. Одна зачарувувала погляд у музейній вітрині: кістяна мініатюра з тендітним коником-стрибунцем. Другу, складену з цупкого паперу, сріблясто-гранчасту, подарували за лаштунками театру. Природний мотив одягнуто в ефемерні шати Венеційського карнавалу»

■ МАРКО ІРИНА

«Серпень»

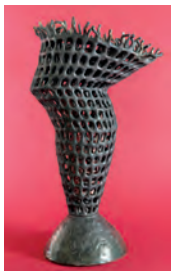
«Після тяжкої замерзлої зими хотілося створити радісну, яскраву, позитивну роботу»

■ **МІНОШВІЛІ ПІЯ**

«**Ноша**»

«Интерактивная скульптура, состоящая из трех частей, в плане – взаимосоставляющиеся. Имеют определенный цельный рисунок. При вертикальном построении основная часть служит неустойчивой опорой для всей конструкции. На нем крепится Z-образная форма, на которой, в свою очередь, горизонтально облакачивается третья меньшая форма. Суть в том, что конструкция может стоять вертикально только при такой нагрузке. Идея: человек может быть в движении только тогда, когда он взял на себя какую-то ношу, которая не дает ему упасть»

■ **МУСАТОВ ЮРІЙ**

«**Передчуття**»

«У нашому нестримному світі люди прагнуть контролювати, прогнозувати, передбачати події, але нікуди не можуть подітися від тривожного передчуття. Ймовірність катастрофи, можливість трагедії з'являються нізвідки й захоплюють нас у тенети страху. «...Anticipation...» – скульптурне вираження невідомого природні катаклізми, які чекають на людство вже завтра. Композиція нагадує виверження вулкана, однієї з найпотужніших сил на планеті. За кілька днів після завершення роботи, в Європі прокинувся вулкан Етна»

«**Ранковий експрес**»

«Тема залізниці в образотворчому мистецтві завжди була пов'язана з передовими новітніми поглядами. У модульному сервізі «Morning express» стрімкий локомотив представлено в легкому ранково-туманному образі. Ніжний блиск білосніжної поливи вдало поєднується з чіткими геометричними лініями форм і лаконічним декором, а ужиткові предмети (посуд) складаються у вибагливу скульптурну композицію»

■ **ПОЗДИРЕВА КАТЕРИНА**

«**Седер**»

«Фарфоровий набір для вина і соков створений як складова частина гарнітура, ексклюзивного призначення – обрядів святкування іудейської Пасхи. Він може мати різноманітне застосування: використовуватися за призначенням в пасхальній трапезі будь-якої єврейської родини або може стояти в музеї, як зразок обрядової посуду. Також дані форми були схвалені на фарфоровому заводі. Вони чудово підходять для масового виробництва як звичайний питтєвий набір з будь-яким декором. Во время седера прийнято випивати чотири бокала вина, в пам'ять про чотири обетовання, даних Всевышним об звільненні Его народу. Ці чотири вираження з'єднують ідею звільнення з рабства з становленням народу, обраного Богом. Одно обов'язково і непрямо пов'язано з другим. Відповідно, чотири бокала один за другим вписуються

ТРЕТІЙ КЕРАМІК І О П І Ш Н О М У

в распорядок действий во время седера. Вино как символ праздника и ликования также выражает нашу надежду на полное осуществление библейских обетований. Для выполнения заповеди предпочтительно выпить весь бокал. Поэтому рекомендуется использовать бокал минимальной емкости (чуть более 90 мл).

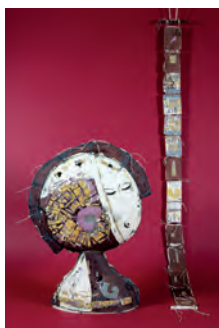
Материалы для изучения орнаментов и для определения образной системы работы были взяты мной из образцов ритуальных изделий из серебра коллекции иудаики XVIII – начала XX в. из собрания Музея исторических драгоценностей Украины, а также из Одесского краеведческого музея. Бело-синяя гамма в цветовом решении работы была выбрана не случайно. На нее меня натолкнул государственный символ Израиля – флаг. Полотнище флага напоминает талит – белую с синими полосами еврейскую моленную накидку. Доминирующую роль в декорировании занимает текст, поскольку в еврейской традиции так сложилось, что искусство всегда обслуживало текст, и еврейский шрифт практически всегда был эстетически осмыслен. В 1874 году на Императорском фарфоровом заводе впервые были исполнены изделия на хромовом фоне в технике «пат-сюр-пат» (фр. pate-sur-pate – масса по массе). Эта техника – один из сложных способов декорирования фарфора. Фарфор расписывают жидкой фарфоровой массой по окрашенному фону фарфорового предмета. Рисунок накладывают слой за слоем на сырое необожженное изделие. Таким образом получается рельефный декор»

■ РЕЗНИКОВА ТЕТЯНА

«Бережет»

«Кавовий сервіз розроблено та втілено в життя як пропозиція сучасного дизайну для виробництва малою серією. Форма й декор створені за мотивами кримськотатарського народного мистецтва. Сервіз виготовлено на Довбиському фарфоровому заводі. Оздоблений ручним різьбленням, а також мануфактурним гладким декоруванням розписом надполив' яними фарбами із застосуванням рідкого золота»

■ РОСЬ ЛЕСЯ

«Вечірня замріяність»

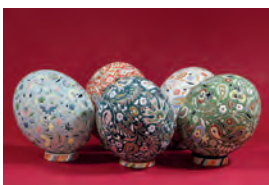
«Кераміка – вид мистецтва, де в художника співавторами постають дві природні стихії – вогонь і земля. Часто в задум автора втручається ще й пластика глини, і магія вогню, хоча первісною є певна концепція. Роботу задумано як один із портретів, а після випалювання «напросилося» уточнення – «Вечірня замріяність»

■ РОСЬ ОЛЕКСАНДР

«Подорож на Канарські острови»

«Кераміка – це завжди рефлексії якихось образів, переосмислених художником. До цього додається й мова самого матеріалу, його технологічні можливості. Створюючи роботу, хотів добитися максимальної цікавості образу. Її побудовано на концептуальному осмисленні натурального білого кольору шамоту, доповнено чорною графікою емалі. Дерев'яні елементи допомогли створити цікавий силует твору»

■ СКИБІН РУСТЕМ

«Набір писанок»

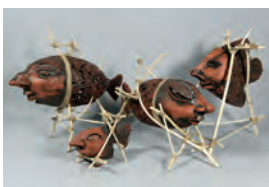
«В мечети, по ісламській традиції, под куполом вешали страусиньє яйця, в скорлупе которых содержится фермент, который отпугивает пауков, тем самым облегчая уборку подкупольного пространства от паутины. Со временем яйца начали декорировать, предавая им более эстетический вид. В исламе яйцо олицетворяет купол, свод Небес, Свет Божий. В основе ислама лежат: вера, молитва, паломничество, пост, милосердие, а также совершение пятикратной молитвы. Пять яиц – благовторный и защитный символ»

■ СТОЛЯРУК СЕРГІЙ

«Морський риф»

Чи є концепція??? Те, що подано, – творчий портрет автора

■ ТАРАСЕНКО АНДРІЙ

«Диво-риби»

«Світ існував вічно і не виник сам по собі. До недавнього часу наука займалася пізнанням закономірностей існуючого світу. Язичницькі міфи, матеріалістичний світогляд виходять з припущення, що в природі є й завжди був фантастичний матеріал для розвитку й відповідні можливості, що дозволяють їй організуватися в добре облаштований космос. Моя робота – це уявлення, роздуми щодо проміжної ланки розвитку людини, яка, на мою думку, мала бути. Ці химерні створіння – «Диво-риби», істоти неіснуючі, але наділені людськими рисами, характером, подобою»

■ ШОЛУХА ОЛЕКСАНДР

«Візничий»

«Візничий – людина – подорожній. Життя – дорога (часто – Хресна)»

■ **ГУРИН НАТАЛЯ**
«Писанки»

«У наш час мистецтво писанок чарує око розмаїттям орнаментів і різнобарвними фарбами. Писанка – це витвір народного мистецтва, винагорода за творчу працю, за терпеливість і наполегливість»

■ **ЗАЛІСЬКА ВІКТОРІЯ**
«Козак і дівчина»

«Багатим колоритом сповнена українська земля, а особливо національне вбрання дівчат і хлопців. Тому я вирішила створити декоративну композицію «Козак і дівчина». У вінках із квітів, із барвистими стрічками в косах красується дівчина, а біля неї – колоритний поважний козак»

■ **КАЛЬНА ОКСАНА**
«Набір писанок»

«Писанка – це побажання світові любові й воскресіння, носій щирих почуттів. Вона приносить затишок у дім, щастя, добробут, достаток, злагоду, захищає від зла й недуг»

■ **МОТРІЙ СВІТЛАНА**
«Глечик»

«Півник на глечику – символ світла, вогню, перемоги добра над злом. Захищає вінця глечика від нечистого. Кажуть, кераміка вічна у своїй оновлюваності. Так і я хотіла вкласти частинку у вічне мистецтво Опішного»

■ ПОШИВАЙЛО ЮРКО

«ДНК мого РОДУ»

«Передбачаю довге життя «монетки» не тільки як дитячої іграшки, а й також як універсального гончарного сувеніра. Через «монетку» можна показати форми й мальовку, які вже давно вийшли зі щоденного вжитку, але які несуть в собі прадавню ментальність та першосимволи. «Монетка» виконує важливу функцію збереження й поширення вікових етнічних надбань у сучасному урбанізованому середовищі. Для цього вона має бути бездоганною й співзвучною за формою й змістом з кращими зразками минулих століть. При цьому не повинно бути сліпого експерименту, бажання сучасних перфоменсів чи копіювання чужоземних зразків. Тільки ТРАДИЦІЯ і КАНОН!

Композиція «ДНК мого РОДУ» є посвятою усім МОЇМ УЧИТЕЛЯМ. Це своєрідний іконостас із творчими образами відомих і невідомих гончарів і гончарок, уособлення ТВОРЦІВ і МУДРЕЦІВ мого славного Пошивайлівського гончарського РОДУ. Придивіться уважно й відчуєте на собі їх пильні погляди! Їх багато! Вони тут, серед нас і з нами. Вони Вічні, допоки живуть їхні творіння, допоки їх пам'ятають нащадки, допоки крутиться гончарний КРУГ під Великим СОНЦЕМ! Слава ГОНЧАРСТВУ!»

«Дивні звірі»

«Дивні звірі» – спроба осучаснити традиційну зооморфну пластику, використовуючи її елементи в садово-парковій скульптурі, зокрема для створення самобутніх посудин для вирощування квітів»

■ СЕВЕРИН ОКСАНА

«Козак і дівчина»

«Традиційна в Україні бариня сягає своїми коренями трипільських часів і втілює в собі образ антропоморфного божества – Богині-Матері. Зберігати, примножувати надбання української культури – завдання кожного українця. Працюючи над композицією, я намагалася зробити свій маленький внесок у збереження й розвиток опішнянської гончарної культури»

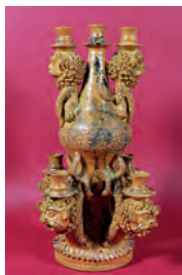

■ ШКУРПЕЛА АНАТОЛІЙ

«Свічник»

«Мерехтливе світло крихітних вогників свічок – це незмінні супутники романтики, затишку й святкового настрою. Запалені свічки найкраще виглядають в оформленні свічника.

Лев – традиційний символ потужності, що символізує гідність і благородство. Таким чином було створено свічник «Леви» в межах опішнянських гончарних традицій»

■ ШКУРПЕЛА ОЛЕКСАНДР
«Вівця»

«Справжній майстер повинен мати багату фантазію й бездоганно володіти широким арсеналом художніх засобів. Кожен новий твір – справжня творча знахідка. Шукаючи цікаві пластичні форми, створив зооморфну скульптуру. Вівця – жертвна тварина, яка символізує смирення, невинність і любов»

■ ШКУРПЕЛА СВІТЛАНА
«Тарелі»

«Від самого початку оздоблення тареля був задум зробити орнамент з птахами й квітковим орнаментом. Хотілося дотриматися стилю опішнянської кераміки, адже душа кожної людини тягнеться до прекрасного, хочеться бачити навколо себе не стандартні ширужиткові вироби, а привабливі й цікаві твори»

■ **РАДЬКО СЕРГІЙ**
«Постаті»

«Мені хотілося втілити децю таке, що перегукується з чимось, що є загальновизнаним – «ВИШУКАНЕ». Кількість «З» для композиції – стандарт (щоб не думати!). Ну, і три різні кольори (які були!). Таким чином відбувається співпраця з обставинами й середовищем. Але ліпив усе одно я, і все одно в Опішному! І, як завжди, був розірваний, як і всі, на координатах обставин, часу, необхідності, бажання й потреби і т.п. Словом, – зрікаюся відповідальності...»

«Птахи»

«Мені хотілося попрацювати з розміром. Адже два маленькі птахи – це одне, а два великі – інше. Ці, я вважаю, є великими. Ще хотів намітити продуктивний і респективний декор-дротування – хід, зовсім обійдений увагою в сучасній кераміці, хоча він є хрестоматійним»

«Теракотовий ранок», «Гаї шумлять»

«Гончарні композиції – це просто імпровізації-етюди. Виготовляючи їх, думав про виставку й експозицію. Хотів внести момент артистичної провокації. Це просто в моєму характері. Щодо концепції творів, то тут сказати щось конкретно важко. Напевно, її можна віднайти в більш загальних базисних підходах до глиняної творчості. А саме – втілення любові до глини й гончарства»

Прес-бібліографія

1. **Антоненко Аліса. Гончарі збираються на «Здвиг»**
// День. – 2011. – №109-110. – 24-25 червня. – С.2.
2. **Бригинець Владимир. «Здвиг 2011»**
// Керамика: стиль и мода. – 2011. – №3. – С.110.
3. **Ликова Оксана. Міжнародний симпозиум у Опішному**
// Україна козацька. – 2011. – №7-8. – Квітень. – С.21.
4. **Нейжмак Василь. Глина з душею**
// Україна молода. – 2011. – №115. – 7 липня. – С.11.
5. **Пругло Світлана. Опішне кличе на гостини**
// Україна козацька. – 2011. – №9-10. – Травень. – С.21.
6. **Скобельський Віталій. Симпозиум керамологів**
// Голос України. – 2011. – №198. – 22 жовтня. – С.10.
7. **III тиждень національного гончарного здвиження в Опішному «Здвиг-2011»** // Полтавський вісник. – 2011. – №23. – 10 червня. – С.9.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- А**
Абдулганієва Майє 199
Андрусів Степан 30
Андрушенко Оксана 5, 149
Ангел 369, 385
Анненков Юрій 46
Антоненко Аліса 394
Антонова Лариса 12, 166, 208, 255, 280, 368, 384
Антонюк Анатолій 204
Антонюк Андрій 204
Антонюк Аня 204
Антонюк Тамара 204
Аня 203
Аріан 328
Афіна 19
- Б**
Бабій Галина 49, 79
Баллардіні 328
Бальзак Оноре 137
Баріш-Тищенко Ірина 63, 65, 66, 79
Бахтін Микола 139
Бахтін Михайло 139
Бегма Микола 76
Безпалків Ольга 166, 253, 254, 255, 276, 368, 384
Безрук Борис 233
Береза Ігор 24, 28, 102, 166, 189, 194, 225, 227, 252, 254, 262, 264, 368, 384
Береза Тамара 10, 50, 51, 128, 135, 143, 144, 194, 208, 209, 210
Беро Валентина 30, 166, 256, 281, 368
Бичкова Любов 59, 65, 79
Білик Іван 13, 179, 195
Білик-Пошивайло Анастасія 62
Білоус Ірина 144, 209, 216-218
Біляєва Анастасія 248, 250
Бобков Іван 49, 79
Бовтік Вікторія 21, 220, 222
Бог 83, 85, 86, 88, 104, 139, 185, 194, 385, 387
Богиня-Матір 391
Богуславка Юлька 232
Богуславская И.Я 98
Богуславська Людмила 101, 167, 253-255, 272, 282, 368, 384
- Боднарчук Василь 30**
Бодрікова Наталя 143, 144
Бой-Желенський 171
Бойчук Михайло 55, 170, 175
Боньковський Олег 20, 233, 240, 241, 243, 244
Борецька-Грабар Наталя 167, 256, 284, 369
Бригинец Владимир 394
Будда 140
Будник Микола 328
Бужин Валентина 230
Булгаков Михайло 88
Бут Олег 238
Бутник-Сіверський Б.С. 116
- В**
Вагнер Г.К. 98
Важнича Віра 13, 92
Вайдакер Фрідріх 54, 76, 123
[Вакуленко] Галина 124
Вакуленко Микола 6, 7, 9, 42-47, 49-54, 76, 77, 91, 97, 124-136, 177, 194, 223, 227, 257, 258, 345, 375
Варвинська Євдокія 115, 117
Варвинський Микола 91, 97, 177, 253, 255, 336, 346, 375
Василенко Віктор 138
Васильєв Максим 103, 167, 224, 227, 257, 285, 369
Васнецови 265
Вахняк Маріанна 30, 105, 167, 257, 286, 369, 385
Вашингтон Джордж 58, 150
Ведмідь Тетяна 228
Величенко Наталя 112, 167, 257, 287, 369
Визір Анна 248, 250
Визір Наталя 15, 249
Вилей Кагінде 47
Винничук Юрій 46, 76
Віньковський Вячеслав 24, 103, 168, 210, 223, 227, 257, 288, 369
Вітовський 168
Вовкун Василь 76
Волошенко Олександр 55
- Г**
Гавриш Лариса 6, 7, 9, 40, 76, 107-117
Гавро Лайош 168
Гагосян Ларри 47
Гадамер Ганс-Георг 89
Гайдай Валерій 220
Галенко Марко 101, 168, 255, 289, 369, 385
Ганжа Петро 61-63, 68, 76
Ганська Евеліна 137
Гапєєв Тарас 55
Гармаш Валентина 91, 93, 94, 110, 177, 256, 347-351, 375-377
Гармаш Юрій 233, 238
Герасименко Юрій 5, 20, 79, 216, 247
Герасименко Яким 69
Герасименко Яків 69
Герляк Галина 30, 168, 290, 369
Герус Людмила 10, 162, 184, 210, 216, 217, 219, 244
Гефест 19
Гладиревський Гнат 115
Глінка Віра 233
Гоголь Микола 91, 166, 175, 177, 178, 179, 180, 181
Голубець Орест 148
Гончар Іван Іванович 25, 221
Гончар Іван Макарович 57, 76, 99, 155
Гончар Іван Тарасович 69
Гончаренко Анна 246, 250
Горький Максим 46
Горький Олексій 328
Греков Митрофан 30, 167, 169, 171, 173, 192
Гриб Тетяна 93
Гриб Феодосія 115
Гринбокий Леонід 48, 55, 79
Гринь Григорій 24
Грисенко Мар'яна 13
Грицай Андрій 21, 220
Громова Любов 13, 53, 91, 94, 109-111, 178, 195, 224, 227, 229, 252, 254, 334, 352, 354, 377, 378
Громовий Дмитро 13, 53, 91, 94, 110, 111, 177, 224, 227, 232, 252, 254, 334, 352, 377

- Гуггенхайм 47
 Гудак Василь 55
 Гуревич П.С. 78
 Гурін Наталя 93, 178, 256, 347, 375, 376, 390
 Гусар Людмила 5
 Гусенов Ельдар 104, 168, 192, 199, 257, 258, 291, 369
- Ґ**
 Ґеруляк Ярослава 154
- Д**
 Давидова Юлія 5
 Далі Сальвадор 139
 Данченко А.С. 98
 Данькевич 170
 Даунора-Гобіс Томас 10, 143, 145, 146, 162, 216, 218, 239
 Демченко Трохим 179
 Денисенко Гр. 114
 Денисенко Любош 228
 Діденко Ганна 38
 Дінець 177
 Довженко Олександр 83, 170
 Дойч Джеймс 58, 76, 150, 155
 Дорошенко 166, 370
 Достоевський 47
 Драгоманов Михайло 175, 180
 Друль Ганна 10, 143, 144, 168, 210, 256, 292, 369, 385
 Дубинка Ніна 13, 91, 96, 108-112, 178, 227, 229, 253, 255, 340, 378
 Дяченко Людмила 10, 12, 26, 162, 184, 209, 216, 217, 219, 227, 233
- Е**
 Ерделі Адальберт 168
- Є**
 Єва 84, 105, 258, 372
 Єзерський Святослав 21, 220
 Єфименко Людмила 233
 Єфросинія 206
- Ж**
 Жернова Олена 24, 30, 169, 195, 224, 232, 258, 293, 294, 369, 370, 385
 Живко Валентина 91, 97, 109, 110, 178, 195, 224, 227, 253, 255, 257, 337, 355, 378
 Животовський Семен 93
 Жуков 173
 Журавльов Сергій 55
- З**
 Заблоцкая 205
 Забудська Дарина 30, 169, 205, 227, 246, 250, 257, 259, 295, 370
- Забужко Оксана 89
 Зайцева Тетяна 53, 169, 256, 296, 370
 Заливчий 156, 180
 Заліська Вікторія 91, 93, 94, 110, 178, 253, 255, 343, 348, 376, 378, 390
- Зевс 19
 Зеленчук Петро 109
 Зіненко Тетяна 6, 7, 9, 25, 26, 38, 39, 76, 100, 101-106, 200, 221, 227
- Зубова Т. 76
- І**
 Іван IV 139
 Іван III 139
 Іванова Маргарита 10, 143, 144
 Івашків Сергій 13, 238
 Іващенко Ірина 19, 244
 Ілленко Михайло 233, 238
 Ільїнський Андрій 10, 143-145, 170, 172
 Ісупова Неллі 129
 Іщенко Іван 201, 223-225
- К**
 Кайдаш Марк 205
 Калітєвський Юрій 232
 Калнишевський 173, 174
 Кальна Оксана 91, 93, 179, 256, 349, 376, 390
 Кандинський Антон 79
 Каплан Н.И. 76
 Кара-Васильєва Т. 99
 Карандіна Валерія 250
 Кармазін Володимир 21, 220
 Карпенко Віктор 18, 249, 250
 Карунна Ольга 5, 149
 Касенюк Софія 48, 79
 Касіян Василь 170
 Каськун С. 116
 Качкан Володимир 52, 76, 78, 133
 Качур Катерина 232
 Кемпбел Джозеф 89
 Китриш Галина 232
 Китриш Михайло 62, 186, 191, 232, 234, 235
- Кифер Ансельм 47
 Кись Роман 85, 89
 Кіщук Микола 24, 201, 220, 222
 Клевець Гафія 229, 231
 Клименко Олена 6, 7, 9, 10, 38, 77, 90-99, 115, 116, 162, 185, 196, 216, 217, 219, 222, 227
- Коб'юк Анастасія 55
 Ковалевич Ігор 132, 169, 257, 297, 370, 386
- Ковалевич Людмила 102, 169, 258, 259, 298, 370
 Коваленко Любош 18, 25, 202, 221, 233, 249, 250
 Коваленко Оксана 123
 Ковальов Олександр 25, 221, 227
 Коска Микола 13
 Козак Микола 26
 Козак Сергій 105, 170, 256, 299, 370, 386
 Козятник Юлія 28, 102, 170, 228, 258, 300, 370
 Колас Якуб 174
 Колкер Ілля 15, 228, 230
 Комаревцев Валерій 13
 Комаревцев Віктор 13
 Комарницький 175
 Кондратюк Юрій 10, 55, 174, 175, 180
 Конюшенко Світлана 4, 5, 9, 11, 12, 21, 26, 76-78, 90, 107, 116, 117, 123, 133, 136, 149, 155, 192, 216, 217, 219, 222, 224, 225
- Кореджо 139
 Кормелюк Наталка 154
 Корнилович Кіра 138
 Коро 139
 Короленко Володимир 59, 106, 178, 200
 Король Дмитро 18, 250
 Костенко Ліна 201
 Кострова Наталя 143, 144
 Кочерга Світлана 50, 77
 Кривонос 171
 Кривцова Олександра 248, 250
 Кричевський Василь Григорович 10, 163, 186
- Кітарева Тетяна Іванівна 71, 79
 Кужим Наталя 232
 Кулик Тетяна 227
 Кулиняк Михайло 161
 Кульбака Валентина 5, 149
 Кунс Джеф 47
 Курило Сергій 20, 242-245
 Кучма Леонід 257
 Кучма Людмила 100
 Кушнір Віталій 91, 103, 170, 192, 301, 371
 Кушнір Олександра 91, 103, 170, 192, 301, 371
- Л**
 Лашук Юрій 60, 77
 Лебедкіна Олександра 170, 258, 302, 371
 Лев Святослав 244, 245
 Левицький К. 167

- Левітан 173
 Левків Тарас 55
 Лейфер Яна 30, 171, 257, 259, 303, 371
 Ленін 138, 180
 Леонардо-да-Вінчі 138
 Лермонтов 171
 Леся Українка 88, 168
 Ликова Оксана 6, 7, 9, 41, 42, 77,
 118-123, 394
 Липа Ганна-Оксана 6, 9, 37, 38, 77, 82-89,
 171, 222, 227, 256, 304, 371
 Лисенко Сергій 114, 116
 Лисик Анна 6, 7, 9, 10, 24, 54, 55, 77,
 105, 134-136, 143-145, 171, 196,
 209, 210, 225, 227, 252, 254, 268,
 371, 386
 Литвиненко Тетяна 10, 144, 216, 233, 239
 Лінде-Дункан Василь 208, 234, 242
 Лінде-Кричевський Василь 10, 163, 186,
 209, 217-219, 234
 Літвіненко Аліна 222, 250
 Літус Ольга 71
 Лобойченко Валентина 91-93, 109,
 110-112, 179, 196, 225, 227, 236,
 238, 252-255, 332, 341, 356, 379
 Лобойченко Іван 53, 91, 179, 256, 259,
 357, 379
 Лозинський Василь 76
 Лянг Ольга 76
- Макаренко Катерина 205**
 Макаров К. 77
 Малавський Мечислав 30
 Маланюк Євген 88, 89
 Малиновський 175
 Малишко Олег 171
 Мальована Надія 228
 Мамай 375
 Мамедов Мір-Теймур 143, 145
 Мане 139
 Марія 206
 Марко Анна 270
 Марко Ірина 10, 24, 105, 143, 144, 171,
 196, 210, 225, 227, 252, 254, 270,
 371, 386
 Маркова Настя 205
 Мартінес Марія 153
 Матвійчук Наталя 229
 Мельниченко Володимир 34
 Мережковский Дмитрій 47
 Метель Тетяна 18, 222, 249, 250
- Метка Людмила 10, 163, 210, 216-219, 227
 Метка Оксана 249, 250
 Мефісто 88
 Миронова Яніна 30
 Міміношвілі Гія 172, 253-255, 273, 371, 387
 Мірошніченко Олександр 172, 210, 223,
 227, 253-255, 274, 305, 371
 Міхальов Віктор 20, 243-245
 Міщанин Віктор 116
 Міщанин Оксана 229
 Міщенко Галина 13, 228
 Міщенко Фросина 97, 178
 Молотов 42
 Моне 139
 Морозов Сава 67
 Мороховець Олена 91, 94, 179, 256, 358,
 379, 380
 Мотрій Світлана 91, 93, 94, 179, 229,
 234, 253, 255, 257, 338, 350, 376,
 377, 390
 Мураками Такаши 47
 Мусатов Юрій 10, 33, 34, 45, 50, 51, 77,
 126-130, 133, 135, 140, 144, 145,
 172, 196, 208, 239, 253-255, 275,
 306, 371, 372, 387
 Мухіна Віра 166
- Нагірняк Катерина 227**
 Нагірняк Леонід 55
 Надя 203
 Назаркевич Христина 76
 Найден Олександр 99, 112, 116
 Наїна 154
 Нарум Свейн 10, 31, 44, 163, 186, 191,
 216-219, 233, 234
 Настенко Людмила 51, 52, 131
 Науменко Едуард 20, 243, 245
 Неїжмак Василь 202, 223, 394
 Некрасова Марія 49, 57, 60, 63, 77, 99
 Нечуй-Левицький Іван 163, 180, 187
 Нікітченко Володимир 92
 Ной 87
 Норець Ірина 10, 143, 144
 Ночовник Остап 29
- Обоєва Марина 15, 230, 233**
 Овчаренко Людмила 227, 232, 250
 Огородник Василь 200
 Одарка 373
 Окара 115
 Олексенко Зінаїда 26
- Оленич Олександр 18, 248, 249, 250
 Олешко Олександр 10, 209
 Омеляненко Василь 92, 186, 191,
 232-235, 238
 Омеляненко Людмила 13
 Омеляненко Петро 115
 Омеляненко Яна 18, 248, 250
 Онищенко Володимир Анатолійович 77,
 127, 128, 133, 211
 Онищенко Володимир Миколайович
 172, 258, 307, 372
 Онуцу Ганна 21, 220
 Опанасюк Олена 231
 Орест 206
 Орленко Ольга 250
 Осадча Інна 79
 Островський Григорій 195
 Офіли Крис 47
 Ошуркевич Галина 100, 172, 308, 372
- Павличко 84**
 Павлишин-Святун Тетяна 104, 109, 122,
 173, 253, 255, 278, 309, 372
 Павлів Володимир 58, 79
 Падун Леся 9
 Панас Мирний 175
 Панасюк Галина 5, 149
 Панасюк Євгенія 91, 97, 180, 253, 336,
 346, 375
 Пандора 104, 382
 Панченко 179
 Пачкорія Георгі 10, 143-145
 Перець Олег 55
 Петрова Ольга 51, 77
 Печорний Петро 55
 Пікассо Пабло 84, 88
 Плахута Яна 18, 25, 221, 246, 250
 Погребняк Артур 20
 Поздирева Катерина 30, 173, 223, 227,
 250, 257, 259, 310, 372, 387
 Поленов Василь 67
 Полєнова Олена 67, 79
 Політова Марина 221
 Попов 167
 Потапенко Анна 30
 Пошивайло, родина 10, 97, 329
 Пошивайло Богдан 5, 137, 148, 234
 Пошивайло Гаврило 10, 48, 96, 185
 Пошивайло Ігор 5, 6, 8, 9, 57, 58, 76, 77,
 86, 89, 148-155
 Пошивайло Любов 116, 239

- Пошивайло Людмила 5, 9, 20, 79, 233, 238, 239
 Пошивайло Мар'яна 209, 233
 Пошивайло Микола 10, 13, 51, 91, 96, 180, 185, 196, 197, 221, 224, 227, 229, 253, 255, 339, 360, 380
 Пошивайло Никифор 185
 Пошивайло Дем'ян 239
 Пошивайло Оксана 239
 Пошивайло Олесь 4-7, 9-25, 28-31, 34-81, 86, 89, 112, 116, 117, 123, 124, 126, 129, 131, 132, 133, 136, 142, 148, 149, 155, 163, 186, 187, 191, 195, 209, 216, 219, 221, 223-225, 232, 238, 239, 244
 Пошивайло Світлана 13, 14, 96, 221, 227
 Пошивайло Тарас 185
 Пошивайло Тарас [Олександрович] 5, 20, 25, 26, 32, 79, 82, 90, 100, 107-112, 118, 120, 121, 125, 127-134, 140, 142, 144-146, 149, 165, 183-184, 207, 208, 261, 262, 325, 367, 368, 384
 Пошивайло Уляна 239
 Пошивайло Юрко 5, 11-17, 19, 20, 28, 53, 91, 96, 97, 108-111, 116, 149, 154, 180, 185, 195, 197, 222, 227, 233, 252, 254, 259, 326, 328, 362, 380, 381, 391
 Пошивайло Явдоха 10
 Правденко Ольга 238
 Приймаченко Марія 195
 Пророк 385
 Пругло Світлана 394
 Прядка Володимир 61, 78
 Пулюй 176
Радченко Анастасія 13, 92, 228
 Радько Сергій 6, 7, 9, 10, 13, 26, 28, 56, 57, 78, 104, 109, 140-147, 154, 164, 182, 190, 192, 202, 216-218, 223, 230, 236, 244, 257-259, 364, 382, 393
 Рахно Костянтин 5
 Рева Любов 115
 Рев'юк Юлія 222
 Редчук Галина 196
 Резнікова Тетяна 18, 30, 173, 197, 205, 225, 227, 249, 250, 257, 259, 311, 372, 388
 Рекуненко Н. 203
 Рєпін Іван 139
 Риженко Я. 117
 Рильський Максим 10, 99, 162, 185
 Різниченко Валентина 230
 Росул Мирослава 105, 173, 223, 227, 258, 312, 372
 Рось Леся 12, 24, 105, 173, 197, 225, 227, 252-255, 266, 279, 373, 388
 Рось Олександр 24, 101, 102, 174, 256, 313, 373, 389
 Русов Михайло 114, 117
Савченко Юрій 20, 240-243, 245
 Сагайдачний 370
 Садівнича Наталя 245
 Салига Т. 89
 Самійленко Юрій 24, 220, 223, 224
 Самойленко Любов 25, 227
 Сафетова Ельзара 199
 Саша 203
 Свиридюк Наталя 228
 Свищ Михайло 115
 Свищ Одарка 115
 Северин Оксана 91, 93, 110, 180, 253, 255, 342, 351, 377, 381, 391
 Селівачов Михайло 6, 7, 9, 55, 56, 78, 99, 137-139
 Селюченко Олександра 10, 13, 51, 52, 131
 Семенко Ганна 102, 174, 185, 227, 256, 314, 373
 Сєченев 177
 Сидор Емілія 20, 240, 242-245
 Скиба Іван 124
 Скибін Руслан 104, 174, 253, 255, 259, 277, 373, 389
 Скляр Наталя 205
 Скобельський Віталій 394
 Сколоздра Іван 195
 Скорубський-Кандінський Антон 47, 79
 Скрипник Тетяна 238
 Сліпенко Віра 230
 Смерека-Малик Оксана 203
 Смолій Юлія 227
 Соболь Сергій 174, 258, 316, 374
 Собянін Андрій 24, 103, 174, 210, 223, 227, 256, 317, 374
 Соколіп Валентина 231
 Соколовські 204
 Солнцева Тетяна 248, 250
 Спаська Євгенія 114, 117
 Створа Олександра 144
 Стеблівська Наталя 77
 Столяров В.І. 78
 Столярук Сергій 101, 103, 175, 257, 318, 374, 389
 Суворин А.С. 116
 Суєтова Олена 233
 Суханов 204
Таразевич В.В. 203
 Тарасенко Андрій 175, 256, 258, 319, 374, 389
 Тетяна 205
 Титаренко Анна 221
 Тімірязєв 172
 Ткаченко Людмила 232
 Толстая Тетяна 83
 Толстой 47
 Труш Іван 30, 55, 166, 168, 173, 176, 264
 Тютікова Регіна 205
Ушинський Костянтин 168, 169
Федорова Ніна 195
 Фецинець Святослав 20, 240, 241, 243-245
 Флінта Зеновій 89
 Франко Іван 31, 34, 161, 170
 Фурдигаїло Людмила 195
 Фурман Віктор 52
Хам 87
 Херст Дзміен 47
 Хижинський Володимир 10, 104, 164, 182, 196, 198, 208, 209, 216-219, 244, 256, 366, 382
 Хлівна Ольга 245
 Хмельницький Богдан 180
 Хода Ігор 55
 Хрипун Тетяна 5, 149
 Хрисогелос Н. 116
 Хрущак Марія 118, 119, 123
 Хупава Т. 203
Цайт Фридеріке 10, 31, 164, 190, 216-218, 234
Чабаненко Розалія 196
 Чамберлейн Джон 47
 Чаплигіна Стефанія 18, 248, 250
 Чепелик Володимир 201
 Чернієнко Віра 55
 Черняхівський 172
 Чех Маргарита 249, 250
 Чех Тетяна 250

Чехов 47
 Чопенко Ніна 10, 144
 Чорнай Юлія 221
 Чорновіл 166
 Чугуєвець Тетяна 21, 220, 222
 Чукарін 173

Шаповал Іван 124, 133
 Шевченко Ірина 27, 227
 Шевченко Олена 21, 220, 222
 Шевченко Тарас 13, 56, 92, 117, 133, 140, 168, 172, 174, 175, 182
 Шеллінг 83
 Шитіна Дар'я 250
 Школьна Ольга 10, 27, 128, 132, 133, 135, 136, 148, 164, 200, 216-219, 227, 232, 233, 244
 Шкурпела Анатолій 180, 198, 222, 227, 236, 253, 255, 344, 381, 391
 Шкурпела Олександр 45, 91, 95, 96, 126, 180, 181, 198, 222, 225, 227, 235, 252, 254, 257, 330, 363, 381, 392

Шкурпела Світлана 12, 91, 95, 96, 181, 256, 363, 381, 392
 Шміт Федір (Федір Карл Ернест) 49, 59, 78
 Шолуха Олександр 104, 175, 198, 224, 227, 256, 320, 374, 389
 Шонибаре Йинка 47
 Шопенгауер Артур 46, 78

Щербаківський Данило 91
 Щербань Олена 117

Юрченко Віталіна 117

Яворницький Дмитро 124, 133
 Яковенко Галина 101, 175, 198, 221, 223, 227, 257, 259, 321, 322, 374
 Яна 203
 Яровий Олександр 28, 175, 198, 224, 228, 258, 259, 323, 374
 Яценко Оксана 16, 17, 249, 250
 Яциковський Богдан 176, 258, 324, 374

Нavrysh Larysa 6, 7

Kirkland Samuel 133
 Klymenko Olena 6, 7
 Konyushenko Svitlana 4

Lothrop Samuel Kirkland 133
 Lykova Oksana 6, 7
 Lyra Hanna-Oksana 6
 Lysyk Anna 6, 7

Poshyvailo Igor 6, 8
 Poshyvailo Oles 4, 6, 7

Radko Serhiy 6, 7

Selivachov Mykhaylo 6, 7

Vakulenko Mykola 6, 7

Zinenko Tetyana 6, 7

Географічний покажчик

Абрамцево 67
 Австралія 62, 200
 Австрія 191
 Азербайджан 31, 141
 Александрія 153
 Алушта 205
 Америка 36, 48, 154
 АР Крим 21, 22, 65, 80, 91, 125, 133, 168, 174, 177, 194, 199, 253, 255, 257-259, 277, 291, 345, 369, 373, 375
 Африка 47

Бахчисарай 257, 258, 277, 291, 369
 Бельгія 328
 Бердичів 137
 Білорусія 115
 Білорусь 15, 115, 203, 265
 Бобруйськ 265
 Болгарія 10, 31, 141
 Болеславець 34, 265
 Бристоль 153
 Бровари 28, 119, 175, 198, 203, 258, 323
 Брустури 14
 Бубнівка 28, 69, 91, 97, 109, 178, 195, 253, 255, 257, 337, 355, 378
 Бунвіль 10, 163, 186

Вєтнам 84
 Валки 119
 Валлорис 37
 Васильків 119
 Вашингтон 153
 Велика Британія 153
 Велика Павлівка 48
 Великі Сорочинці 14
 Вербовець 170, 301
 Верхівня 137
 Винники 171
 Вільнюс 162
 Вінницька область 80, 195, 328

Вінниччина 22, 28, 69, 91, 109, 178, 195,
253, 255, 257, 337, 355, 378

Волинь 22
Вроцлав 265

Гадяч 203
Гайсинський район 178
Глинськ 114
Грузія 10, 31, 141, 172
Гулистан 46

Гертогенбош 328

Дайдесхайм 10, 31, 164, 190
Дніпропетровськ 13, 14, 18, 133, 202, 203
Дніпропетровщина 14, 18
Добромил 203
Довбиш 369, 370, 371, 372
Донецьк 119, 166
Донеччина 20-22
Дрогобицький район 168

Етна 387

Європа 45, 184, 206, 387

Женева 10, 163, 164, 169, 186,
190, 328
Житомирська область 80, 328
Жовква 107

Закарпатська область 80, 81, 328
Закарпаття 21, 22, 257
Запад 47
Запоріжжя 21, 22, 205, 329
Запорізька область 80
Захід 137, 139
Західна Європа 58, 191
Зіньківський район 328
Зіньківщина 2

Івано-Франківськ 265
Івано-Франківська область 80, 328
Івано-Франківщина 14, 22, 109, 170, 192,
301, 371

Ізраїль 388
Ізюм 14
Іспанія 35
Італія 29, 35, 45, 151, 204, 328
Ічеон 151

Кагамлик 48
Кам'янець-Подільський 14
Канада 52, 265

Канарські острови 102, 373, 389

Карабазівка 204
Карлівка 14
Каунас 130

Києво-Святошинський район 170
Київ 7, 8, 10, 13, 14, 16, 21, 51, 60, 61, 68,
69, 76, 89, 99, 116, 117, 119, 128,
129, 132, 133, 138, 139, 144, 155,
161, 162, 164, 168, 169, 170, 172,
174, 175, 185, 188, 198, 201,
203-206, 253-259, 265, 273, 289,
296, 299, 300, 302, 307, 314,
321-323, 329, 369-374

Київська область 80, 119, 328
Київщина 21, 22, 28, 170, 175, 198,
258, 259, 300, 323

Китай 47
Коболчин 92
Коломия 14, 119
Корея 35, 152, 187
Косів 21, 91, 92, 109, 110, 371
Космач 14
Котельва 13
Кременчук 18, 202
Кришинці 69
Кути 14

Леварден 328

Лейден 328
Ленінград 67, 69, 77, 78, 98
Литва 10, 15, 130, 141, 144, 146, 162,
191, 265
Лондон 47, 152, 153, 154
Луганськ 13, 71
Лунде 10, 163, 186
Луцьк 10, 18, 164, 182, 198, 256,
366, 382

Люботин 205
Люксембург 328
Львів 6, 7, 9, 10, 12, 14, 21, 76, 83, 89, 99,
116, 119, 122, 123, 127, 128, 136,
139, 162, 166, 167-169, 171-176,
184, 194, 196, 197, 200, 201, 203,
206, 252-259, 262, 264, 265, 266,
268, 270, 272, 275, 276, 278, 279,
281, 282, 286, 290, 292, 297, 298,
304, 306, 308, 309, 313, 316, 318,
324, 329, 368-374, 398

Львівська область 81, 328
Львівщина 13, 20, 22, 168, 171, 265

Макарів Яр 77

Макіївка 204
Малі Будища 18
Малютянка 28, 119, 170, 258, 300
Межиріч 7, 10, 28, 109, 147, 164, 182, 190,
257, 258, 259, 364,

Микільське 18
Миколаїв 18
Миргород 13, 14, 175, 198, 202, 256,
320, 374

Михайлівка 13
Мілан 137

Мінськ 203
Міські Млини 201
Монс 328
Москва 14, 34, 67, 69, 76-78, 89, 98, 99,
329

Мюнхен 265, 328

Нідерланди 151, 328

Німеччина 10, 15, 31, 35, 45, 52, 164, 190,
191, 265, 328

Нові Санжари 10
Новомосковськ 18
Норвегія 10, 15, 163, 186, 191
Нью-Йорк 47, 154
Нью-Мексико 153

Одеса 18, 116, 119, 167, 169, 171, 173,
187, 195, 197, 205, 257-259, 285,
293-295, 303, 310, 311, 369-372

Одещина 22

Окінава, *острів* 151

Олешня 92, 114

Опішне 1-23, 25, 26, 28-32, 34-164,
166-182, 184-206, 208-212, 215,
216, 220-231, 234-237, 248-259,
262, 264-266, 268, 270, 272-326,
328-330, 332, 334, 336-366,
368-382, 384-394

Опішненський регіон 116

Охтирка 205

Павлоград 14

Панама 128, 129

Паневежис 265

Париж 137, 138

Переяслав-Хмельницький 48

Петербург 46

Петриківка 14

Пирогів 50, 51, 132, 328

Південна Корея 151, 152
 Подол 138
 Полтава 2, 13, 14, 18, 71, 99, 114, 117,
 174, 175, 202-205, 256, 258, 317,
 319, 329, 374
 Полтавська губернія 113, 114, 116
 Полтавська область 48, 202, 203, 328
 Полтавщина 2, 10, 12-14, 15, 17, 18-20,
 22, 28, 45, 48, 52, 57, 99, 108-113,
 117, 129, 156, 158, 175, 177-181,
 195-198, 202, 204, 252-257, 259,
 320, 326, 329, 330, 332, 334, 336,
 338-344, 346-352, 354, 356, 357,
 358, 360, 362, 363, 370, 374-382
 Польща 34, 204, 265
 Попівка 18
Радянський Союз 47
 Республіка Білорусь 203
 Решетилівка 14, 15, 18
 Ружинський район 137
 Рим 54, 204
 Рівне 18
 Рівненська область 328
 Роменський повіт 114, 116
 Ромни 14
 Російська Федерація 13, 31, 71, 144, 329
 Росія 15, 34, 36, 58, 141, 144, 265
 РФСР 68
 РФСР 77, 98
 Рябово 265
Сан-Ільдефонсо 153
 Санкт-Петербург 113, 116
 Санта Фе 153
 Седнів 265
 Середземномор'я 144
 Середня Наддніпрянщина 48
 Сеул 152
 Сирець 138
 Сирія 204
 Сімферополь 174, 199, 253, 255,
 259, 277, 373

Сімферопольський район 168
 Сквіра 137
 Слов'янськ 58, 119, 132, 265
 Словаччина 328
 СНД 329
 Советский Союз 47, 84
 Союз 132
 Сполучені Штати Америки 191
 СРСР 29, 57, 59, 60, 68, 69, 88, 329
 ССРСР 76, 77, 98
 Старий Оскол 204
 Стокгольм 186
 Сторона 168
 Суми 119
 Сумська область 81
 Сумщина 14, 20
 Сухе 14
 США 10, 15, 52, 58, 138, 150, 151, 154,
 163, 186, 191, 265

Тайвань 62
 Теплівка 168
 Тернівка 14
 Тернопіль 51
 Тернопільська область 81, 328
 Торонто 265

Угорщина 151, 191
 Ужгород 112, 119, 167, 168, 173, 256-258,
 284, 287, 288, 312, 369, 372
 Україна 1-23, 28-31, 34-164, 166-182,
 184-206, 208-212, 215, 216,
 220-231, 234-237, 245, 248-259,
 262, 264-266, 268, 270, 272-326,
 328-330, 332, 334, 336-366,
 368-382, 384-394

Українська держава 19, 23, 31, 63
 Українська РСР 61, 64, 69, 81
 УРСР 61, 62, 68, 69, 72, 77, 328
 УССР 67

Фаенца 29, 37, 328
 Фінляндія 46
 Франція 67

Харків 12, 14, 78, 166, 172, 201, 203-205,
 253-255, 274, 280, 305, 368, 371
 Харківська область 80, 81, 328
 Харківщина 14, 22
 Херсонес 139
 Хмельницька область 328
 Хмельниччина 14
 Ходзєж 265
 Хотин 81
 Хорватія 201

Червоноград 13
 Черкаська область 81, 328
 Черкащина 22, 28, 109, 147, 182, 190,
 257, 258, 259, 364,
 Чернівецька область 80, 81, 328
 Чернівецьчина 92
 Чернігівська область 81
 Чернігівщина 92, 114, 117
 Чехія 191
 Чигирин 28

Швейцарія 169, 328
 Шешори 14

Яготин 204
 Ялта 7, 42, 52, 91, 97, 125, 133, 177, 194,
 257, 259, 345, 375
 Японія 35, 36, 52, 191

Kyiv 7, 8

Lviv 6, 7

Mezhyrich 7

New York 133

Opishne 3, 4, 7, 8

Panama 133

Ukraine 2-4, 13, 14, 17

Yalta 7

інформація

ОПІШНЕ

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Нині селище Зінківського району Полтавської області; близько 6 тисяч жителів. Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 №878 селище включено до «Списку історичних населених місць України». Один із наймогутніших і найславетніших центрів культурної самобутності українців, загально визнана столиця українського гончарства.

На території містечка досліджено городище скіфського часу «Кардашів вал» (IV–III ст. до н.е.), городище роменської археологічної культури (VIII ст.). Неподальк знаходиться одне з найбільших городищ скіфського часу – Більське. 1737 року в Опішному утворилася перша в Україні й тривалий час найбільша в Російській імперії Опішненська компанія селітроварних підприємств. У добу середньовіччя в містечку збудовано розгалужену систему підземних ходів, які планують музеєфікувати.

У XIX столітті Опішне стало одним із найбільших і найвизначніших гончарним осередком України. У місцевому гончарстві на початку XX століття було зайнято більше тисячі осіб. Вироби гончарів продавалися не лише в українських губерніях, а й у багатьох країнах європейського та американського континентів. 1894 року в Опішному було відкрито першу в Лівобережній Україні земську губернську навчально-показову гончарну майстерню. (Донині зберігся один із будинків майстерні, зведений 1916 року за проектом всесвітньо відомого українського мистця Василя Кричевського в стилі українського модерну). Опішне – єдиний в Україні осередок традиційного гончарства, де вже більше століття розвивається гончарне шкільництво.

В Опішному функціонували найбільші в Україні гончарний завод «Художній керамік», що знаходився в системі «Укрхудожпрому», та гончарний завод «Керамік», підпорядкований «Укоопспілці». Завод «Художній керамік», заснований 1929 року, був найстарішим і найзнаменітшим гончарним підприємством в Україні. Нині тут діють приватні гончарні художні майстерні відомих українських мистців, заслужених майстрів народної творчості України – Михайла Китриша, Василя Омеляненка, Миколи Пошвайла та багатьох молодих майстрів кераміки. Дванадцять гончарів стали членами Спілки художників України. Творчість 8 гончарів відзначено почесним званням «Заслужений майстер народної творчості України», трьох (єдиних з гончарів України!) – Державною премією України імені Тараса Шевченка, одного – Всеукраїнською літературно-мистецькою премією імені Івана Нечуя-Левицького.

Опішненська кераміка стала своєрідним етнічним символом української культури XX століття. (Найбільш влучно про це сказав, побувавши в Опішному, колишній посол Польщі в Україні Єжи Бар: «Я думав, що глину побачу, а побачив народ»). Саме тому усвідомлення українствотвердуючого покликання Опішного і дбайливе плекання головного дійства в цьому священному куточку України – гончарства – мають стати наріжним каменем культурної політики Української Держави.

З гончарством Опішного пов'язана творча доля знаменитих українських мистців: гончарів – Федора Чирвенка, Остапа Ночовника, Івана Гладиревського, Василя Поросного; художників-керамістів – Юрка Лебіщак, Осипа Білосурського, Петра Вауліна; художників – Василя Кричевського, Сергія Васильківського, Миколи Самокиша, Опанаса Сластьона, Єлизавети Трипільської, Леоніда Позена; письменників – Андрія Заливчого, Якова Майстренка, Василя Вражливого-Штанька, Олександра Косенка, історика літератури Назара Фіялковського; археолога Івана Зарецького; етнографів – Віктора Василенка, Михайла Русова, Федора Вовка, Якова Риженка, Костянтина Мощенка; керамолога й мистецтвознавця Юрія Лашука; публіциста й політичного діяча української діаспори Івана Майстренка.

Містечко стало місцем проведення Установчого з'їзду Українського керамічного товариства (2000). Тут знаходиться постійнодіючий виконавчий орган УКТ – Правління.

В Опішному нині функціонують три заклади державного значення: Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному (на пострадянському просторі, у країнах Центральної і Південної Європи аналогів немає), Державна спеціалізована художня школа-інтернат I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному» (на пострадянському просторі, в інших країнах Європи аналогів немає), Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України (на пострадянському просторі аналогів немає). Сформувався численний науковий колектив, інтелектуальний потенціал якого в сфері дослідження гончарства не має рівних в Україні.

На буревійних шляхах історії містечко не раз доценту спаливали чужинці, але воно, немовби Фенікс із попелу, знову й знову воскресало, щоразу постаючи ще потужнішим Осердям Народної Духовності. Занепали скіфські, праслов'янські городища, завмерло середньовічне козацьке містечко, проте не зник на приворсклянських пагорбах Божий Дар Плекання Краси. У найтрагічніші і найзастійніші часи вогнецвітне мистецтво Опішненських Гончарів утверджувало Нелоборність Народного Духу. Нерукотворний Духовний Храм протистоєв імперським намаганням зруйнувати Генотип

Національної Свідомості. Інтенсивність нівелювання Основ Етнобуття – прямо пропорційна стану гончарства: чим більше воно занепадає, тим помітніше деградує суспільство, тим глобальніші катастрофи загрожують планеті. Та обставина, що Опішне й сьогодні лишається одним із найбільших осередків ГОНЧАРСТВА в Україні, виявляє його месіянську роль для Українського Суспільства. Саме тому усвідомлення сакрального покликання Опішного і дбайливе плекання головного дійства в цьому священному куточку України — ГОНЧАРСТВА — поступово стають наріжним каменем культурної Політики Української Держави. Спрагло припадєть до цього Предковичного джерела Духовності Нації, звідки незлічними струмочками розтікається в широкий світ, у батьківські і чужинецькі краї потужна енергетика Космічної Гармонії! Пізнайте Благодать Спілкування з Предивним Світом Нетлінної Краси! Гончарство – індикатор Духовного Здоров'я Нації. Кожний Гончар – Творець, і чим більше таких Особистостей, тим щільнішу світлоносну Ауру Суспільства вони вибудовують, тим потужніше остання протистоєть деструктивним космічним силам, Антидуху. Гончарство – наймогутніша, хоча і найутасмиченіша Твердиня Самозбереження Нації, джерело її Постулу. Як не пригадати тут особливе обожнення гончарства японцями!

Чи не в цьому одна з передумов становлення й розвитку авангардної нації сьогодніня?!

У поруйнованому й сплюндрованому Українському Світі утаємничений Духовний Потенціал Опішного постає Великоднім Камертоном, за яким найтонші почування й діяння Українців налаштовуються на гармонійний лад!

3 дня на день, через літа у віки творить Опішне гончарний літопис українського буття. Таїна його Величі – за сімома замками Історії. Джерела її Сили – лише для Посвячених у Апостоли Народного Духу. Опішне творитиме Україну і хвилюватиме нас доти, доки залишатиметься нерозгаданою таїна його наснаги, опоки на сторожі його джерел поставатимуть світлоносні гончарі – чарівники-царі неосяжних вершин Людського Животворячого Вогню, провідники Космічного Ладу. Їхніми заповітними руками Опішне промовляє до Нас Великомудрістю Предків.
ВСЛУХАЙМОСЯ РАЗОМ!

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному

11 березня 1986 року в Опішному, за дорученням Ради Міністрів України, засновано Музей гончарства. Через три роки (03.11.1989) прийнято постанову про формування на його базі Державного музею-заповідника українського гончарства – етномистецького науково-дослідного і культурно-освітнього закладу, національної гончарної скарбниці України. Враховуючи виняткове значення музею-заповідника в справі збереження, вивчення й популяризації гончарної спадщини, а також його роль у розвитку національно-культурних традицій українського народу, Указом Президента України від 29.03.2001 року №220/2001, закладу надано статус національного.

Діяльність музею-заповідника спрямовано на збирання польових матеріалів, формування колекцій, наукове дослідження й популяризацію українського гончарства. У його структурі функціонують: Гончарська книгозбірня України, яка має найбільшу в Україні збірку літератури з проблем українського та світового гончарства; Національний архів українського гончарства; видавництво «Українське Народознавство», яке готує до видання літературу з проблем гончарства та українського народознавства, зокрема національний культурологічний щорічник «Українське гончарство», національні наукові щорічники «Українська керамологія», «Бібліографія українського гончарства», національний науковий часопис «Український керамологічний журнал»; Меморіальні музеї-садиби гончарської родини Пошивайлів та гончарки Олександри Селюченко, в яких у недоторканому вигляді збереглися інтер'єри жител, предмети побуту, гончарні твори та декоративні мальовки, вишивки, народні картини, безліч фотографій та багата епістолярна спадщина (листи, щоденники тощо). Найголовніше багатство музею – фондова колекція гончарних виробів, на сьогодні найбільша в Україні, яка щороку поповнюється.

Музей ініціював проведення в Опішному Всеукраїнських симпозіумів монументальної кераміки «Поезія гончарства на майданах і парках України», Національних симпозіумів гончарства, у результаті яких з'явилася унікальна Національна галерея монументальної кераміки, розміщена просто неба; Всеукраїнських гончарських фестивалів, Національних конкурсів художньої кераміки, Всеукраїнських науково-практичних конференцій і семінарів з проблем гончарства, свята утвердження гончарних традицій – «День гончаря»

Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України

На базі Науково-дослідного центру українського гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному 2000 року було засновано нову академічну наукову установу – Інститут керамології як відділення Інституту народознавства НАН України. За короткий проміжок часу, що минув відтоді, Інститут керамології став провідним в Україні у галузі керамології, ствердивши пріоритетні позиції України в розвитку цієї новітньої наукової дисципліни. Головною метою діяльності Інституту керамології є комплексне вивчення гончарства як феномена людської діяльності; проведення фундаментальних наукових досліджень, спрямованих на одержання нових знань про закономірності виникнення й розвитку гончарства, його роль і місце в традиційно-побутовій і сучасній культурі українців та інших народів світу; проведення прикладних наукових досліджень, спрямованих на одержання нових знань про глини та вироби з них, їх використання для примноження національного багатства Української Держави. Вчені Інституту вивчають гончарство на території України від найдавніших часів до наших днів; проводять польові керамологічні, археологічні та лінгвістичні експедиції в різних регіонах країни; формують Національний інформаційний банк даних про гончарство, вивчають і узагальнюють світові досягнення в галузі керамології.

Нині ведеться підготовка фундаментальної багатотомної енциклопедії «Українське гончарство», «Національного словника українських гончарів» та інших наукових праць

Національний
музей-заповідник
українського гончарства
в Опішному

*Мандруймо
Гончарською столицею України!*

Опішне, Потавщина, 38164, Україна
Тел: (+ 3 05353) 42415, 42416, 42417
Факс: (+ 3 05353) 42416

E-mail: opishne_museum@poltava.uktel.net
Музей відчинено щодня, окрім понеділка,
з 9-00 до 16-00 год.

www.opishne-museum.gov.ua

www.ceramology.gov.ua

Мандрівмо гончарською столлицею України!

Міністерство культури України
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному

Меморіальний
МУЗЕЙ-САДИБА
філософа й колекціонера
опішнянської кераміки

Леоніда
Сторжжа

Опішне, Полтавщина, 38164, Україна
Тел.: + 3 (05353) 42415, 42416; факс: + 3 (05353) 42416
E-mail: opishne_museum@poltava.ukrtel.net

www.opishne-museum.gov.ua

www.poshvalo-potters.gov.ua

www.ceratology.gov.ua

Міністерство культури України
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному

Меморіальний МУЗЕЙ-САДИБА всесвітньо відомої гончарки Олександри Селюченко

Опішне, Полтавщина, 38164, Україна
Тел.: (+ 38 05353) 42415, 42416, 42417
Факс: (+ 38 05353) 42416
E-mail: opishne_museum@poltava.ukrtel.net

Селюченко
Мандруймо
гончарською столицею
України!

**ББК 85.125 (4Укр) я2
Т66**

**ТРЕТЯ НАЦІОНАЛЬНА ВИСТАВКА-КОНКУРС ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ
«КерамПІК у Опішному!» (1 липня – 30 жовтня 2011): АЛЬБОМ-КАТАЛОГ**
/Автор-упорядник Олесь Пошивайло; куратор Виставки-Конкурсу й пошукач інформаційних
матеріалів Світлана Конюшенко. – Опішне: Українське Народознавство, 2012. – 408 с.: іл. + DVD
(Академічна керамологічна серія «УКРАЇНА ГОНЧАРНА», випуск 4)

ISBN 978-966-7322-26-7

**Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному**

Вул.Партизанська, 102, Опішне, Полтавщина, 38164, Україна
тел./факс +3 (05353) 42416, 42415
e-mail: opishne_museum@poltava.ukrtel.net
www.opishne-museum.gov.ua

**Інститут керамології
– відділення Інституту народознавства НАН України**

Вул.Партизанська, 102, Опішне, Полтавщина, 38164, Україна
тел./факс +3 (05353) 42175
e-mail: ceramology_inst@poltava.ukrtel.net
www.ceramology-inst.gov.ua

«Українське Народознавство»

**Видавництво Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному**

Вул.Партизанська, 102, Опішне, Полтавщина, 38164, Україна
тел./факс +3 (05353) 42416, 42415
e-mail: opishne_museum@poltava.ukrtel.net
www.ceramology.gov.ua
Свідоцтво: серія ДК, №4337 від 13.06.2012

Друк ТОВ «Майстер Книг»
Вул.Виборзька, 84, Київ
тел.3532514
e-mail: info@masterknyg.com.ua
Свідоцтво: ДК№3861 від 18.08.2010

Формат 20x20
Гарнітура Segoe
Умовн. друк. арк. 29,75
Тираж 200 прим.